

تەفسیری زەمناکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سەعیدی زەمناکۆیی

جەزمی: ١٧، ١٨، ١٩

بەرگی نوێەم

تەفسىرى زىمنا كۆيى

بەقەلەمى

مەلا سەيدى زىمنا كۆيى

جىزمى ﴿۱۹، ۱۸، ۱۷﴾

بەرگى نۆيەم

ناوی کتیب : تهفسیری زماناکوئی .

ناوی نووسهر : مهلا سعیدی زماناکوئی .

جزمی ههڅدههم و ههڅدههم و نوزدههم .

بهرگی نویدهم .

چاپی یه کم .

چاپی کۆمپوتهرو راکیشانی : ﴿ چاپخانهی ئۆفسیتی بابان ﴾

ژماره‌ی سپاردنی (٤٠٩) ی سالی (٢٠٠٠) ی وهزاره‌تی رۆشنبیری پی سپردراوه .

مافی له‌چاپدانی بۆ نووسهر پارێزراوه .

سُورَةُ النَّبِيِّ

﴿ سوره تی نه لئه نبیاء ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. ژماره ی نایده کانی (۱۱۲) نایه تن .

سُورَةُ النَّبِيِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا أَسْتَمِعُوهُ وَهُمْ

يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا

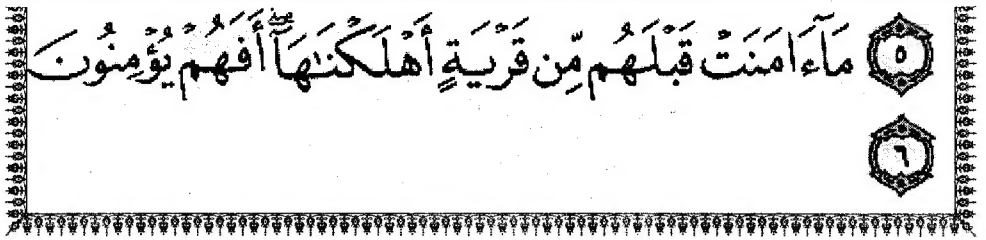
هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ

تُبْصِرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَتْ أَحْلَامٌ بَلْ

أَفْتَرَنَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْنِزْ بَيِّنَاتٍ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ

تهفسری زمانا کو بی

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوا ی به خشنده و میهره بان

﴿ اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴾ نزیکه بو ناده میزاد کاتی پرسیار کردنی خوا له وان له سهر کرده و کانیان و نه وان له بی ناگییدن له و پرسیار کردنه یانو بیر ناکنده وه له پاشه پروژی خو یان و خو یان یان بو ی ناماده ناکدن و کدچی به نه قل نه زانری پیاو چاکان و پیاو خراپان نه بی پاداشتی کرده وه ی خو یان و هر بگرن، هدر کاتی به خو یندنه وه ی نایه ته کان ناگادار بکرن رووی خو یانی لی و نه گنرن. له م نایه ته دا ووشه ی (اقْتَرَبَ) به کرداری رابووردوو بیژراوه بو هاتنی پروژی دوا یی، له به رنه وه یه هاتنی پروژی دوا یی نه وه نده نزیکه وه ک هاتی وایه، با لای نیمه دوور بی، کاتی داهاتوی جیهان زور که مژه له کاتی رابووردوو جیهان، له زانیاری خوا ی مه زندا بریاری هاتنی نه و کاته به سدر چوه.

﴿ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴾ نایه ت بو لای دانیش توانی مه که که هیچ په ندیکی تازه له لایدن په روه ردگاری خو یانه وه بیته خوارو ناگاداریان بکا له یاسای بی ناگایی و نه زانین مه گهر نه وان نه و په نده نه بیسن و نه وان گالته ی پی نه کهن و به دروی نه ژمیرن به سوک ته ماشای نه کهن.

﴿ لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ ﴾ بی ناگایه دل یان له راستی و موبالاتی پی ناکدن، هه ست به لی پرسراوی و پاداشت ناکدن و وینه ی نا زالن و جگه له خواردن و خواردنه وه بیر له هیچی تر ناکنده وه.
﴿ وَاسْرُوا التَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ ﴾ وه که سانیکی نه و تو سته میان له خو یان کرده به نه یتی گفتو گو نه کدن له گدل یه کتری نه لین: نه و موحه مده داوا له یتیه نه کا دووای بکه ون هیچ شتی نیه مه گهر ناده میزادی که وینه ی یتیه، یتیر بو نه بی شایسته ی نه وه بی هدر به ته نها نه و بکری به پیغه مهر. نه وه نده گیل و گه وچ بو ون نه یان ووت: چو ن نه بی پیغه مبه ر

خواردن بخاوو بڕوا بۆبازار. زانست و ڕەوشتی بەنرخ لای ئەوان بێ مانایە و کاری پەكخەر لای ئەوان جادووە.

﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ﴾ ئایا ئێوە چۆن جادوی موخەمەد وەرئەگرن و بڕوای بێ ئەكەن و ئەزانن ئەو كارەى موخەمەد جادووەو ئەو كارە پەك خەرانەى لەسەردەستى پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ پەیدا ئەبێ بەدروڤیان ئەزانى و ئەیان ئەزانى چۆن رزگاریان ئەبێ لە ڕسواى. بۆیە بە نەهتێ گفتوگۆیان ئەكرد لەنێوان خۆيانا هەتا بتوانن خۆیان ئامادە بكەن بۆ پیلانى لەدژى ئیسلام و پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾، بۆیە خوای مەزن ئەفەرموی:

﴿قَالَ رَبِّ يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ بت پەرستان ئەیان ووت پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ جادوگەرە. پێغەمبەر لەوولامیان ووتى: پەرورەدگارى من ئەزانى بەهەموو گفتوگۆیە هەر كەسێ بەنەهتێ بێكا لەئاسمان و لەزەویداو بەپیلانى بێ باوەران ئەزانى و خوای مەزن گفتوگۆى ئەوان ئەبیسى و كردهوى ئەوان ئەزانى، هیچ شتێ لەخوای مەزن پەنهان نیە.

بت پەرستان كاتى بڕوایان بەپێغەمبەر نەهتیا سەرگەردانبون بۆئەوى كارەكەیان بچیتەسەر گەران بەدوای ئەو هەدا فیلى ساخته بهێنن، سەرەرای ئەوێ ئەوان ووت: موخەمەد جادوگەرە. ﴿بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلْ أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ﴾ هەندێكیان ووتیان: بەلكو ئەو قورئانەى موخەمەد و شتە پڕووپوچەكانى خەون و لەخەودا بینوونى و تێكەڵاوى یەكێ كردوون و وای زانیوە سروشەو لای خوای مەزنەو بەزى هاتو، هەندى تریان ووتیان: بەلكو ئەو قورئانە موخەمەد خۆى بەدرو و بوختان دروستى كرده و خوای مەزن بۆى نەناردو، هەندى تریان ووتیان: موخەمەد شاعیرە و ئەو قورئانەى بەو جۆرە هۆنراوەتەو. بت پەرستان لەسەر بێر و رایە رانەئەوستان و ئەوێ ئەوان ئەیان ووت دژى یەك بون زۆر بە ئاشكرایى و ڕونى.

﴿فَلْيَأْتِنَا بآيَةٍ كَمَا أَرْسَلْنَا الْآلُونَ﴾ بت پەرستان ووتیان ئەگەر موخەمەد پێغەمبەرە، دوایى با ئەو بیهێنێ بۆلای ئیمە كارێكى پەكخەرى ئاشكرا بەوێندى شتێ پێغەمبەرە پێشووەكان بەو شتە نێراون. وەك هوشترى سالح و دارى دەستى موسا و زیندوو كردهوى مردوان لەلایەن عیسا وە جگەى ئەوان لەكارە پەكخەرهكانى پێغەمەرانى پێشو. خوای گەورە وەلامى دانەووە ئەفەرموی:

﴿ مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ ﴾ زور راسته پیغمبرانی پیشو نهو کاره
 به‌کخه‌ران‌ه‌یان هیتابو به‌گویره‌ی داخوازی تاقمه‌کانیانه‌وه. به‌لام باوه‌ریان به‌پیغمبره‌کانی خو‌یان
 نه‌هیتا خوای مه‌زن له‌ناوی بردن و بنه‌بری کردن. یانی دانیش‌توانی هیچ گوندی له‌پیش بت
 په‌رستانی نیست‌اوه باوه‌ریان به‌پیغمبره‌کانیان نه‌هیتاو به‌درویان خسته‌وه، بویه له‌ناومان‌بردن، نایا
 دوا‌یی بت په‌رستانی مه‌که باوه‌ر نه‌هیتن نه‌گدر داخوازی نه‌وان جی به‌جی بکری. بیگومان
 باوه‌ر نه‌هیتن و پاشه‌روژیان به‌ویندی گهلانی رابووردون وله‌ناو نه‌چن
 بت په‌رستانی قوره‌یش نه‌یان ووت: موحه‌مد ناده‌میزاده ویندی نیمه‌شایسته‌ی نه‌وه نیه
 بکری به‌پیغمبر، خوای مه‌زن له‌وه‌لام دانه‌وه نه‌فه‌رموی:

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ
 الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا
 لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمْ
 الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمِنْ نَشَاءٍ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾
 لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾
 وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا
 آخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَائِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
 لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ
 تَسْأَلُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا يُبَيِّنُ لَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ
 دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ قَبْلَكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِي إِلَيْهِمْ ﴾ وه ئیمه ره وانهمان نه کردوه بهر له تو فریشته کان بولای ناده میزاد. بهراستی هدر پیاو امان ره وانه کردوه بولایان ئیمه سروشان ناردوه بولایان به وینهی تو بوون:

﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ئیوه پرسیار بکدن له زانا خاوهن نامه کان ههتا ههوالی پیغمه مراننان بدهنی نه گهر ئیوه نازانن پیغمه مران هدر له ره گهزی ناده میزاد بوون، ههتا گوماننان نه میتی، خو ئیوه زور جارن نه چنه لایان و برپواشتان بهوان ههیه، نهو کاته نهوان بوتان رون نه کهنه وه پیغمه مران ناده میزادن.

﴿ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴾ وه ئیمه پیغمه مرانمان دروست نه کردوه به وینه له شیکی بی گیان خوارده مدنی نه خوون و بهرده وام نین له جیهانداو نهمرن. بهراستی وینهی ئیوهن به بی جیاوازی بهلام نهوان کراون به پیغمه مر بۆ راگه یاندنی فرمانی خوا. ﴿ ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴾ له پاشا ئیمه نهو پیغمه مرانهمان بهراست گیرا لهو به لینه دا بویان به دانیشنوان که خوی مهزن دوزمنانی پیغمه مران له ناو نه با، دواپی پیغمه مران و که سی ئیمه ناره زو بکدن له باوه رداران رزگارمان کردن و ئیمه نهواندهی له سنوری دهر چوبون و بی فرمانی خوی مهزنیان کرد له ناومان بردن و بنه برمان کردن.

﴿ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾ بهراستی ئیمه ره وانهمان کردوه بولای ئیوهی قوره ییش نامه لهو نامه دا ههیه که قورنانی پیروژه باسی پیروشاننازیه بوئیه نه گهر کاره فرموده کانی بکدن و به زمانی خوتان هاتوه ته خواره وه نایا بو ئیوه بیرناکه نه وهو باوه ربه یتن. نهو قورنانه ده ستوری ئیوهیه به جوریکی شایسته، نایا ئیوه بو بیرناکه نه وه که ئیوه گه لیکی پرزو بلاو بی باس و بی میژوو بهر له هاتنی قورنان، دواپی هاتنی قورنان ئیوه ناوتان پهیدا کردوه واتان لی هات نه ته وه کان و میژوو نووسان باسی پیشکه و تن و شارستانیتهی ئیوه بکدن، دواپی پله و جینگه تان بهر زبویه وه.

به سه بو بهرزی قورنان و گه وهره یی پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ - (ول دیورانت) له مه و سه عه میژوه که ی خویا:

(قصة الحضارة) ئه لی: (موحده د به کیکه له گه وهره ترینی گه وهره کانی میژوو، پیوستی کردبوو له سه رخوی که ره وشت و پله ی گیانی گه لی بهر زبکاته له تاریکی نازالی و کهش و گهرما و له دهشت و بیابانیکی ووشکدا نه ژیان، نهو موحده ده له مه بهستی خویا ده ست

كهوتیكي وای به دهست هینا هیج پیاو چاکیکی میژوویی وینهی نهو نه دبئی و نزیکی نه ونه بووه ته وه. کاتی بانگه وازی چاکه ی موحه مه د دهستی پی کرد عه ره به کان له و بیابانه ووشکه دا نه ژیان و چن هوزیکی بت په رست بوون، ژماریه کی کهم وپارچه پارچه بوون، راپوژو گفتوگویان یه کی نه نه گرت، هدا وایان لی هات کاتی موحه مه د ﴿ ښه ښه ﴾ کوچی دووایی کرد عه ره به کان بوونه نه ته وه یه کی یه کگرتوو، په گهز په رستی و بیرو باوه ری پوچ باوی نه ما، له ژوروی جوهره کان و گاهو ره کانه وه ونایینی کوئی دانیشنوان شارانی تر نایینیکی ناسان و ناشکرا په رپا بکا کوڅکی راپوه ستانی نازایی و گه دوره ئاده میزاد راپوه ستینی، تاقمیکي ژماره کهمی پیکه وه نا که له نزیکی سده جندگدا سهر بکه ون به سهر ژماره یه کی زورو بی شوماردا، له یه که خوله کدا ده وله تیکی گه ووهی دروست کرد، هدا نه مړیش خاوه ن رپوژو سامی گه ووه ن له نیو بوونه وړاندا

﴿ وَكَمْ فَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَلَّانَا بَغْدًا قَوْمًا آخِرِينَ ﴾ وه ئیمه دانیشنوانی زور گوندمان له ناو بردون دانیشنوانی نهو گونده سته مکار بوون و پیغه مه ره کانی خوئیان نه کوشت و به دروئیان نه خسته وه و ئیمه دوا ی نه مانی نه و ان تاقمیکي ترمان دروست کردن و جیگه ی پیشوه کانیا ن گرت ه وه بوون به خاوه نی زه وی نه و ان .

﴿ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسَانَا إِذْهُمْ مِنْهَا يَرُكْضُونَ ﴾ دوا یی کاتی نهو تاقمه ی تر هه ستیان به سزادان و له ناو بردنی ئیمه کردو به چاوی خوئیان سزای ئیمه دیان بینی، دوا ی نهو کاته زور به تیژی له و گونده رایان نه کرد به پیاده دبئی و به سواری و ولاخه کانیا ن. به لایم راکردن له ده سه لاتی خوا زور دوو ره و ناگو نخی. نه گهر له مه وه بهر بولای خوا ی مه زن رایان بکر دایه ئاسوده نه بوون .

﴿ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَنْزَلْنَاهُ فِيهِ وَمَسَاكِينُكُمْ لَكُمْ تُسْأَلُونَ ﴾ ئیوه راپه که ن و بگه رپنه وه ئیوه بولای شتی راتان نه بوارد له نیویدا و شانازیشان پیوه نه کردو بگه رپنه وه بولای جیگه کانی خوستان، بو نه وه ی پر سیارتان لی بکری و سزاتان بدری، له مه و به رپنه کانتان نه په رست، نه وه یه پاداشتی که سی واز له رپگه ی راست بهی نی.

﴿ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ ووتیان: ئدی هاوارونه مان بو ئیمه. به راستی ئیمه سته مان له خو مان کرد که باوه رمان نه هیناو، پیغه مه ره کاغان به درو نه خسته وه، نه وه ی رپوشت ناگه رپنه وه، نه وه بوچی پیغه مه ره کانتان نه کوشت؟.

﴿ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ خَامِدِينَ ﴾ دواى نهو گه لانه لانه چوون و نهو هاوارو واوه یلایه یان دوپات نه کرده وه، په پایه ی سزا نه رزا به سهریانا هتا ئیمه نه وانان گتیرا به وینه ی روه کتیکى دره وکراو به مردویه کی بیده نگ، پله و پایه و سامان نه گه شته فریایان.

وَمَا خَلَقْنَا

السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِعَيْنٍ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَهُمْ

لَا تَتَّخِذْتَهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَعِلِينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ

عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا نَصِفُونَ

﴿١٨﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ

لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ

﴿٢١﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَرْشِ

عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ﴿٢٣﴾

﴿ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعَيْنَ ﴾ وه ئیمه سامان و زهوى نهو شته ی له نیوان ئاسمان و زهوى دان دروستمان نه کردوون بز یاری و بنى سوودی. به لکو دروستمان کردون به جوزیک پرکراون به چندین شتی زورو به نرخ و بن به هوى په ند و ناموزگاری بز نهو که سانه خاوه نی نه قل و هوشن، جیگه ی ژیان و به رتوه بردنی کارو گوزهران و فیروونی زانست و زانیاری و پرستنی خواى مه زنه، به جوانی و بنى به رده وامی نهوان فریو نه خون. به لگدن له سهر توانای بن وینه ی خواى مه زن .

﴿ وَلَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَؤُا لَاتَّخِذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنَّ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾ وه نه گهر ئیمه بمان و یستایه که ئیمه وهر بگریئن شتی بۆ رابواردن و یاری پیکردنی خوومان وهك کور و ژن و شتی تر. به راستی وهرمان نه گرت له لایهن خوومان شتی شایستهی ئیمه بوایه نهك ئهو شتانهی ئیوه ئدیکه نه رابوارد نو خووشی ژن و منال و دروست کردنی کۆشکی نایاب و بهرزو پازاندنه وهی و ریکه خستنی راخهرو سهره خهه نه گهر ئیمه بمان کردایه شتی پێ رابویرین. بێ گوومان ئیمه ئهو شته مان نه کردووه نایشی کهین، چونکه ئهو شتانه گونجاوی بهرزوی و گهورهی ئیمه نیهو پێوستان به هیچ شتی نییه.

﴿ بَلْ تُقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ ﴾ به لکو ئیمه راستی فره نه دهینه سهر کاری پروپوچ، دواپی ئهو راستییه ئهو شته پروپوچه ناهێلێ، دواپی کتوپر ئهو پوچه نامێنی شوینه واری وون نه بێ، کاری بێ سوود و رابواردنی بێمانا له ههر جیهگهیه سهره لهلدا خوای مهزن پوچی نه کاتهوه، چون خوای مهزن شتی نهکا بۆ خۆی و لای خووش نه بێ بیدا به جگهی خۆی که رابواردنی بێ سووده. یانی ئیمه درۆ پوچ نه کهینه وه به چ شتی روونی نه کهینه وه له راستیدا، دواپی خوای مهزن له سهر بێ باوهری خوایان هه په شهبان لی نه کاو نه فره رۆموی:

﴿ وَلَكُمْ الْوَيْلُ فَمَاذَا تُصِفُونَ ﴾ وه هاوارو شین و سزای سهخت بۆ ئیویه له بهر نه وه ئهو شتهی باسی نه که نه و نهیده نه پال خوای مهزن له منال و ژن و رابواردن و شایستهی گهورهی پهروه دگار نییه.

﴿ وَلَهُ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمِنْ عِنْدِهِ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴾ وه بۆ خوای گهورهیه هه موو کهس و هه موو شتی له ئاسمانه کاندایه فریشته کان و شتی ترو هه که سێ و هه رشتی له زهویدان له مروف و جنۆکهو ئاوو شتی تریش و، که سانیکی ئهو توو نزیکن له خزمهت خوای مهزن خوایان به گهوره ناگرن بۆ په رستنی خوای مهزن و ماندو نابن له په رستنی خوای گهوره دا. لێره دا فریشته کان به تایبتهت باسکراون هه رچه نه ده به شیکن لهو شتانهی باسکراون له ئاسماندا له بهر رێزی گهوره بیان.

﴿ يَسْجُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴾ ئهو که سانهی که پلهی به رزیان ههیه له خزمهت خوای مهزندا شهوو رۆژ و هه موو کاتی نوێژ نه که نه بۆ خوای مهزن و پاک و دوور بوونی خوا ده ر نه برن له کاری ناشایسته و ماندو نابن و به رده وامن له سهر په رستنی خوا به گفتوگۆو به کردار.

﴿ اَمْ اتَّخَذُوا اِلَهًا مِنَ الْاَرْضِ هُمْ يُنْشِرُوْنَ ﴾ نايأ چۆن نهو بئ باوه رانه چهند خوا نه پهرستى له ره گهزى زهوى له درهخت و بهردو زويرو زيوو ئاده ميزاد، نهو خويانه به گوماني نهوان مردوان زيندو نه كه نهووهو خويان دروست كراون. يانئ همموو په رستراوه كانى پست په رستان مردوان زيندوو ناكه نهووه. بهلكو هدر خواى مەزن به تنها كه سىكى نهو تۆبه بونهوهرانى زيندو كردوووه و نهديان مريئى و دواى زيندويان نه كاتهوه.

﴿ لَوْ كَانَ فِيهَا اِلَهٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا ﴾ نه گهر ببوايه له نيئ ناسمان و زهوى دا چهند خوائ جگهى خواى مەزن به راستى ناسمان و زهوى له ناو نه چوون و نهروخان به سهره كاو كارو بهر يوه بردنى بونهوهران شلوق نهبوو بنه بر نه بوون. زۆر روون و ناشكرايه هدر جى گهيه دوو فهران رهوايى تيدايئ نيش و كاريان بهر يوه نه چووه. بۆ غوونه: نه گهر دوو خوا هه بئ يه كيآن نهيهوئ شئى دروست بكا نهوى تريان نهيهوئ دروستى نهكا، دوايى نه گهر دروستبوئ دهسه لائى نهوى تريان ده رنه خا. نه گهر دروست نهبوئ دهسه لائى نهوى تريان ده رنه خا. نه گهر هيجيان نه كرا لاوازي هدر دوو كيآن پهيدا نه بئ.

﴿ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴾ دووايى پاكي و خاويئى بۆ خوايه كه پهروه ردى گارى همموو بونهوهرانهو خاوهنى تهخت و كورسى دهسته لائه، دوره لهو شتانهى ئيوه باسى نه كهن له ژن و منال ولهوى چهند خوايه بئى له ناسمانه كان و له زهويدا.

﴿ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُوْنَ ﴾ پرسيار له خوا ناكريئ لهو شتهى كه خۆى نه يكا به تنها و ره خنهى لئى ناگريئ، همموو شئى له جى گهيه شياوى خۆيا دائه نئى و ئاده ميزاد پرسياريان لئى نه كريئ، چونكه نهوان دروست كراوى خواى مه زنى و جى گهيه هه له كردن. پوختهو كورتهى ماناى نهو نايه ته نه مهيه خواى مەزن خۆى له خۆيا داد پهروه دروست نيه كه سئى ره خنه له فەرموودهى و له كردارى بگريئ، چونكه نابئى بئژيرئ به داد پهروه ر تو بۆ داد پهروه رى، به مروفئى راست تو بۆ راستى، دروست نيه مروفئى نه زان به پزىشكيكى پسپۆر بلئى: تۆبۆ باسى چاكه ي نهو ده رمانه نه كه ي. كهواته مروفئى نه زان نه بئى خۆى مانندو بكاو بگهريئ به شوين زانايه كى كارامه دا، كاتئ بۆى ده ركهوت نهو زانايه نه بئى خۆى ته تسليم بكا لهو شته دا نه يزانيئ.

خويند كاريئ به ماموستا كه ي خۆى ووت: له بهر چ شئى ئيمه په يدا بوين و له بهر چ شئى نه زين؟

دوای مامۆستاکی پی ووت: ئەی کۆری خۆم: تۆ مامەڵە بە گیانی خۆت مەکە لە چەندین دەشتی چۆل و سەرگەدانیدا سەرەتا و کۆتایی ئەبێ، لەبەر چ شتی باوەر بە ئاینی خۆت نایەنی و دەرونی خۆت ئازار نەدەوی و بە ئاسانی دانیشی و واز لە شتی بهیانی لە توانای تۆدا نەبێ؟ ئەم زەوی بەفرە تۆ لەسەری ئەژیت ئەستێرەیه که لە هەزاران ملیۆن ئەستێرە. تۆ تاکە کەسیکی لە ناو هەزاران ملیۆن ئادەمزادا. ئەم شارە تۆ لەنیویا ئەژیت شارێکە لە هەزاران شار. ئەم گەردوونە ی ئەوتۆ ئەو هەموو شتەکانی تێدا بێ چ کەسیکە بتوانی وێنە ی ئەوانە و زۆرتیش لەوانەمان بێ بناسیت؟ ئایا بەشیک ی بچوک ئاگای لەوانە هەیە، دلۆپە ئاوی ئەتوانی پرسیار لە زەریایە بکا؟

ئەی کۆری خۆم من نالیم: واز لە باس و زانین و بیرکردنەوە بهێنە. ئەوانە نوختە ی سەرەکی بوونی ئادەمیزاد بەلام هەرکاتی ئەقڵت رێگە ی بە زانینی شتی نەبرد بوستە هەتا زانین فراوان ئەبێ، کاتی هیچ شتێک بۆ نەکرا خۆت تەسلیم بەواقیع بکە، وایزانە کە تۆ شتێک نەزانی مانای وا نییە ئەو گەردوونە بێ سوو دە. یانی کە تۆ سودی گەردونت نەزانی، وازی ئی بهێنە بۆ دروست کەری هەموو بونەوهران، دوایی ئەو کارانە ئیشی بونەوهری بێ لەگەڵ بونەوهری ترا، دوای ئەبێ لەگەڵ دروست کەری بونەوهراندا چۆن بێن؟

أَمِ

اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ
وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٤﴾
وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٤٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ
بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٤٦﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ
بِمِثَرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٤٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ

وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِّنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌُ مِّنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

هۆزی خوزاعدهی عه‌رب ئه‌یان ووت: فریشته‌کان کچی خوان و خوای مه‌زن خزمایه‌تی ژن و ژن خوازی له‌گه‌ل جنۆ که کانداهه‌یه، به‌بێ ئه‌وه‌ی به‌لگه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه‌ بووبی، خوای مه‌زن له‌ وولامیاناه‌رمووی:

﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ ئایا ئه‌وان چۆن وه‌ریان گرتوه‌و بۆ خۆیان چه‌ند خوایه‌ له‌ جگه‌ی خوای مه‌زن، هه‌موو داواکاریه‌ ئه‌بێ به‌لگه‌یه‌کی هه‌بێ تۆ بێی به‌و که‌سانه‌ ئیوه‌ به‌لگه‌ی خۆتان به‌پێن له‌سه‌ر ئه‌و داوایه‌تان ئه‌گه‌ر هه‌تانه‌، هه‌ر که‌سه‌ی داوای هه‌ر شتی بکا پێویسته‌ شایه‌تی بۆ به‌پێنی بازۆر بێ نر‌خ‌ش‌بێ، چۆن ئیوه‌ ئه‌لێن: خوای گه‌دوره‌ هاوبه‌شی هه‌یه‌.

﴿هَذَا ذِكْرٌ مِّنْ مَّعِيَ وَذِكْرٌ مِّنْ قَبْلِي﴾ ئه‌م قورئانه‌ به‌لگه‌یه‌ بۆ که‌سه‌ی له‌گه‌ل منه‌و له‌سه‌ر ئایینی منه‌و دوا‌ی که‌وتوه‌و هه‌تا رۆژی دوا‌ی و، به‌لگه‌ و هه‌والی که‌سه‌یکه‌ له‌ پێش منه‌وه‌ بوون له‌ نه‌ته‌وه‌ رابوردوه‌و کان و هه‌والدانه‌ به‌ شتی ئه‌وان کردویه‌ له‌ جیهاندا، ئه‌و نه‌ته‌وه‌ پێش‌وانه‌ هه‌موویان له‌ نامه‌کانیا‌نا فه‌رمانیان داوه‌ به‌ تَاک و ته‌نهایی خوای مه‌زن و به‌بێ هاوبه‌شی خوای گه‌دوره‌و شایه‌ته‌ بۆ ئه‌وان، ئه‌ی شایه‌تی ئیوه‌ چشتیکه‌؟ که‌واته‌ ئیوه‌ نه‌ به‌لگه‌ی ئه‌قلی و نه‌ به‌لگه‌ی نه‌قلیان نیه‌ له‌سه‌ر بوونی چه‌ند خوایه‌ له‌ جگه‌ی خوای مه‌زن، کوێرانه‌و بێ زانستی هه‌یج شتیکی دا‌بن نا‌ک‌ر‌ئ.

﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ﴾ به‌لکو زۆرتر له‌ بێ باوه‌ران راستی نازانن و راستی و ناراستی جو‌ئ نا‌که‌نه‌وه‌، دوا‌ی ئه‌وان ر‌وه‌و ئه‌گێرن له‌ یه‌ کێتی و له‌ پێره‌وی کردنی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾. له‌به‌ر نه‌زانینی بێ باوه‌ران خوای مه‌زن ئه‌فه‌رمو‌ئ:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ وه‌ ئیمه‌ ره‌وانه‌مان نه‌کردوه‌و له‌ پێش تۆوه‌ هه‌یج پیغه‌مه‌ر‌ئ مه‌گه‌ر سروشمان ناردوه‌و بۆلای ئه‌و پیغه‌مه‌ره‌. که‌ به‌راستی هه‌یج خوایه‌ نیه‌ شایه‌نی په‌رست‌ن بێ جگه‌ی من، دوا‌ی پێویسته‌ ئیوه‌ هه‌ر به‌ ته‌نها من په‌رست‌ن. نه‌ک فریشته‌کان.

﴿ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَانُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴾ وه بی باوه ران نه دیان ووت: خوای خاوهن به خشنده وهری گرتووه بوخوی منال، نه وه بوو جوه کان نه دیان ووت: عوزه یر کوری خواجه، گاواره کان لایان وابوو: عیسا کوری خواجه، هه ندی له عه ره به کان نه دیان ووت فریشته کان کچی خوان. پاک و خاویتی و بی منالی بوخوای خاوهن به خشنده یه. به لکو نه و فریشته به نده یه کن ریزدارن و دروست کراوی خوای مه زن.

﴿ لَا يَسْئُرُوهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْلَمُونَ ﴾ نه وه ندانه ی پیشی خوای خاوهن به خشنده ناکه ون به هیچ گفتو گو یه و گفتو گو ناکه ن به بی فرمانی نه وو نه وان هه ره به فرمانی خوا کار نه کهن، پیچه وانده ی فرموده ی خوا ناکه ن، به لام بت په رستان نه لئین: نه وو به ندانه ی خوا به بی ده ستوری خوای خاوهن به خشنده گفتو گو نه کهن و کاریش نه کهن به بی فرمانی خوا.

﴿ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ ﴾ وه خوای مه زن نه زانی به شتی له مه وه ره کردویانه و به شتی له مه و پاش نه یکه ن و فریشته کان و پیاو چاکان ناپارینه وه بو هیچ که سی مه گهر بو که سی خوای مه زن رازی بی لی. نه ورسته یه نه و که سانه به درو نه خاته وه که پیغه مه ری یان پیاو چاکتی یا فریشته یه نه په رستن و نه لئین: نه و که سانه بو مان نه پارینه وه، پارانه وه ی نه و که سانه بو که سی که خوا به یه ک خوا دابنی و هاویه شی بو خوای مه زن دانه نابنی.

﴿ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴾ وه نه و به ندانه ی خوا له به ره گه وره یی و سامی خوای مه زن نه ترسن له سزای خوای خاوهن به خشنده به و هه مووه ریزه وه خوای مه زن به خشیویه به وان. ﴿ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَلْيَنْكُرْهُ جَهَنَّمَ ﴾ وه هه ره که سی له و به ندای نیمه بلنی: من خوام له جگه ی خوای مه زن، دوا بی نه و که سی نه و شته ی ووتوه نیمه سزای نه ده یین به ناگری دوزه خ.

﴿ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴾ هه ره به و جزره نیمه سزاو پاداشتی سه مکاران نه ده یه وه که بلنی: به راستی من خوام یان هاویه ش بو خوا دابنی به بی جیاوازی.

أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا
مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ

رَوَّسِي أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
 يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ
 آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
 وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِلْبَشَرِ مِنْ قَبْلِكَ
 الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ
 الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾
 وَإِذْ أَرْأَى الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَخِذُّوكَ بِالْأَهْزَاءِ
 أَهَذَا الَّذِي زَكَّرْنَا إِلَيْكُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَكْفُرُونَ
 هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٦﴾

بدر لهوی دهست بکهین به مانا کردنی نایدته کان نهم ناگاداریانهی خوارهوه باس نه کین:
 بهراستی قورئانی پیروز خوا ناردویه تیه خوارهوه بو پیشاندانی ریگهی راست بو ناده میزاد هتا
 بگدن به بهختیار هدردوو جیهان و بو فیر کردنی رهوشتی چاک و نه میشتی ستم، قورئان نامهیه
 نیه بو شی کردنهوه فدهسفهو زانیاری ناسمان و فیر کردنی نه ندازیاری و پزیشکی و شتی تر له
 کاروباری جیهانی نه هاتوه ته خوارهوه. نهو نایدته نهی باسی میژوو کانگاکانی زهوی و باسی
 گهلانی پیشوو نه کامه بدست لهو باسانه بو نهویه ناده میزاد ناموزگاری و تهمنی وهر بگرن و
 خراپه نه کدن له گدل یه کتری نه کدن و بیان کدن به بدلگه لهدر بسوون و توانای خوای بی
 وینه وارهوی بی بهین. لهم نایدتهی دوایدا که باسی گهر دوون نه کدن و بو مانی روون
 نه که نهوه که زهویی و نه ستیره کان کومه لگای خورن و وهک دابکیان وایه، زهوی و مانگ و

مەریخ و عوتاریدو جگە ی ئەوانیش هەموویان بە شێکی لکاو بوون بە خۆرەووەو لەو جیا بوونەتەووە، هەریەکیان بوون بە ئەستێرە یەکی سەر بە خۆو باز نە یەکی تایبەتیان بۆ خۆیان دروست کردووەو کێشی تایبەتی خۆیان هەیدە. زانیانی ئەم سەردەمە ی ئێمە هەریەکیان ئەو بێرەیان لا پەسەندە. بەلام بێرەوچونیان لە یە کتری جیاوازه. کەواتە بۆ ئێمە چاک وایە بێ دەنگبین و هەوالتە ی زانیاری خۆی گەورە ی بکەین. باسکردنی قورئان لەو بارە یە تەنها بۆ ئەو یە تواناو زانیاری خۆمان بۆ دەرکەوێ و ئادەمیزاد سەری بۆ دانەوێن، خۆی مەزن لەو بوارەدا ئەفەر موی:

﴿الْمَیْرَ الذِّیْنَ كَفَرُوا اِنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضَ کَانَتَا رَتْقًا فَفَقَقْنَاهُمَا﴾ ئایا کەسانیکی ئەوتۆ باوەریان نەهێناو و نەیانزانێو کە بە راستی ئاسمانەکان و زەوی لکابوون و بەستراوون بە یە کەووە، دوایی ئێمە لە یە کمان بچران و لە یە کمان جوێ کردنەووە. کەواتە زەوی پارچە یە بوووە لە خۆر و لە بەر تیژی توند سورپانەووە ی خۆر بە بەردەوامی لە سەر سورپانەووە ی خۆی پارچە یەکی لی جوێ بۆتەووە ئەم زەویە ئێستا لە سەری ئەو پارچە یەتە، زەوی بەردەوامە لە سەر سورپانەووە ی خۆی بە دوا ی خۆردا لە سالتیکا جارتیک، توێژی سەر زەوی پاش هەزاران هەزار سال سارد بوونەتەووە بە جوێ شایستە یە بۆ ژیا نی ئادەمیزاد لە سەری. بەلام ناوەووە ی زەوی هێشتا گەرمەو گری لی پەیدا ئەبێ هەروەک بەر لە جوێ بوونەووە ی لە خۆر، قورئانی پیرۆز ئەو راو بۆچوونە ی باس کردووە بەر لە هەزارو بیست سالی کۆچی و زۆرتیش.

لە پاشا تیشکی خۆرمان زāl کرد بە سەر ئاوی دەریاکانی روی زەوی و لەو ئاوە هەلەم دروست ئەبێ و بەرز ئەبێتەووە ئەبێ بە باران و ئەرژێ بە سەر زەویدا، درەخت و ڕووەک سەوز ئەکا، هەندێ لەو ئاوە ئەچیتە ناو زەوی و درزی کێوکان، نەختەنەختە دیتە دەروە یا هەلە گۆزری لە چالەکانی زەوی هەتا ئادەمیزاد و گیاندارانی ترو ڕووەک گەشە بکەن و بژین. وەک خۆی مەزن ئەفەر موی:

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَیٍّ﴾ وە ئێمە دروستمان کردووە لەو ئاوە هەموو شتیکی زیندوو وەک ئادەمیزادو گیان لەبەرانی تر، هەروەک لە دلتویی ئاوی نیرینە هەموو گیاندارێ دروست کراون بەبێ ئاوی ناژین. کەواتە ئاو سەرچاوە ی ژیا نی هەموو بوونەووە یکی زیندەووەو زۆربە ی تەراپی لە شیشیان ئاوە. زیندەووەران ئەو پەری پیوستیان بە ئاوە هەیدە، زۆر بە کەمی ئارام ئەگرن بەبێ ئاوە.

﴿أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ ئایا بێ باوەڕان بۆ باوەڕ بەخوای مەزن نایەرن دواى ئەو ھەموو بەلگە پون و ناشکرایانە لەسەر توانای خوای مەزن وواز لە بت پەرستی ناهیتن؟.

﴿وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ عَمِدَ بِهِمْ﴾ وە ئیمە دروستمان کردووە چەندین کیوی نەجوولاو لەبەرئەوێ زەوی نەجولێ بە دانیشتوانی سەریەووە ئازاریان توشیبی، ئەگەر کیوھەکان نەبوانیە زەویی لەجولە جول ئەکەوت، چونکە ناوھەوێ زەوی شتی وای تێدا یە ھەموو کاتی لە ھەلجوانیە.

﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ وە ئیمە دروستمان کردووە لەھەر یەکە لە زەوی لەکیوھەکاندا چەندین شیو و رینگێ زۆرو فراوان لەبەر ئەو ئەوان راغویی وەرگرن بۆ ھاتوچۆیان و پەیدا کردنی ئیش و کاریان و لە کارواندا رینگەیان لێ وون نەبی و بگەنە جینگە مەبەستی خۆیان، بەلگە یە تریشە لەسەر گەورەیی و توانای خوای مەزن:

﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا مُعْرِضُونَ﴾ وە ئیمە ئاسمانان گێراو وە بانیکێ پارێزاو لە کەوتن و لە گوی گرتنی شەیتانەکان و لە مانەوێ ئەستێرەکان بە راکیشانی خۆیانەو بە جۆریکی شایستە ھەتا نەکەوێ خوارو نەدەن لە یە کتری، بێ باوەڕان لەو چەند بەلگە رووناندی ئیمە وازئەھیتن و رو وەرئەگێرن و باوەڕ بە توانای خوا نایەرن کە ئەو پەیرەو سەر سورپتەرانە بەلگە یە پروندەن لەسەر بوونی یە کیتی خوای مەزن و توانا و زانیاری دانانی ھەموو شتی لە جینگە شیای خۆیان.

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ وە خوای مەزن کەسیکی ئەوتۆ یە شەوی دروست کردووە بۆ پشودان و ماندوو دەرچووتان و خەوتنی ئیو وەرژیشی دروست کردووە بۆ ھاتوچۆکردن و پەیدا کردنی ھۆی نەخۆشی و گوزەرانتان و خواردەمەنی بۆخۆتان و ئازەلە کانتان و خۆری دروست کردووە بۆ بلاو کردنەوێ روناکی و رزاندنی گەرمای پیویست و بۆ بینینی بەردەمی خۆتان و شتی پیویستیان بێ ھەبێ و خۆتان بپارێزن لە کارەساتی خراپ و بۆ ئەوێش سەرماتان لێ دورخاتەو و مانگی دروست کردووە بۆ بیر کردنەو لە ژمارە مانگ و سال ھەفتە و دیاری کردنی درۆشمەکانی ئاین. سودی ئەوانە یە باسکران نایەن ژمارە.

﴿كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ ھەموو یە کێ لە خۆرو لە مانگ لە چەرخ و بازەنی خۆیان دین و ئەرژن بۆ ئەو مەبەستە ی خوای مەزن بۆی دروست کردوون. بە وێندە مەلەوان بەسەر روی ئاودا نەروا، بە جۆریکی شایستەو بێ کەم و کوری کاری خۆیان ئەکەن.....

بۆزانی: هاتنی رانای وای (یَسْبُحُونَ) که بۆ زۆرتر لهو دوو شته، خۆرو مانگ دووانن لهبەر ئهوهیه ههیه که له خۆرو له مانگ جیگهی ههلهاتیان زۆرن و بهو مههسته بهیژاوه (یَسْبُحُونَ) نه بهیژاوه (یسبح)، ههروهها (واو) بۆ خاوهن ئهقل به کار نه هیترئ و خۆرو مانگ بی ئهقلن لهبەر ئهوهیه ئهوهنده بهرێک و پیکێ دین و ئهروژن وهك خاوهن ئهقلن وان .

کاتی بت پهستان په کیان کهوتوو ههچ شتیکیان به دهستهوه نهما په کی پتغهمهر بخهن ووتیان: با چاوهروان بکهین موحهممد بمرئ و رزگارمان ئه بی له دهستی موحهممد ﴿ﷺ﴾ خوای مهزن فدرموی:

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ اَنْ مِتَ فَهُمْ الْخَالِدُونَ﴾ وه ئیمه نه مان گه یژاوه بۆ ههچ ئاده میزادی پایه داری و بهردهوامی بۆی له جیهاندا ونه مرئ، ئایا نه گهر تو مردی بهر له راگه یاندنی په یامی خۆت ئایا دوا یی ئهوان ئه بن له جیهانداو نامرن؟ ﴿كُلْ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَتَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاَلَيْسَ لِرُجْعَتٍ﴾ هه موو که سی ئه چیترئ تالی مردن له جیهانداو دانیشنوان به را کردن له مردن رزگاریان نابئ، بهر پێترترین مردن ئه وهیه شه هید بکرئ لهبهر پهیدا کردنی راستی و نه هیشتنی خراپه و ئیمه ئیوه تاقی ئه کهینه وه بهشتی پێیان ناخۆشه و بهشتی لایان خۆشه به تاقیکردنه وهیه شاراهوی دهرونیان ده ربکه وئ بۆ ئاده میزاد، دوا یی ئیوه بۆلای ئیمه ئه گه رته وه، هه ر که سی له کاتی خۆشی و هه رزانی دا و سوپاسی ئیمه ی کرد بی و ئارامی گرت بی له کاتی سهختیدا ئه و که سه به باوه ردار پیکێ نیاز پاک دانه ئی و پاداشتی خۆی وه رنه گری و هه ر که سی سوپاسی ئیمه ی نه کرد بی سزای ئیمه وه رنه گری.

﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِي كَفَرُوا اِنْ يَتَّخِذْكَ اِلَّا هُزُوًا اَهْذَا الَّذِي يَذْكُرُ اَلْهَيْكُم وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمٰنُ هُمْ كَافِرُونَ﴾ وه هه ر کاتی که سانیکی ئه و تو باوه ریان نه هیئا تو یان بیی که خراپه له خواکانیان نه گری و ئه لی: ئه و خوایانه بهردوده رختن و سودو زیان نابه خشن و بانگیان ئه که ی بۆلای یه کیتی خوای مهزن ئه و بی باوه رانه تو به ههچ شتی وه رنا گرن مه گه ر گاله کردن به تو و به و بانگ کردنه ی تو بۆلای راستی، هه ندیکیان به هه ندی تریان ئه لی: ئا ئه و که سه یه باسی خراپه ی خواکانی ئیوه ئه کا به خراپه و ئه لی: دارو به ردی ووشکن و، ئه و بی باوه رانه باوه ریان به باسی خوای خاوهن به خشنده نیه که پتغهمهران و نامه کانی ناردوه بۆلایان ئه و جو ره کارانه ی بی باوه ران جیگه ی سه رسورمان نین، چونکه هه ر که سی دوا ی سودی تایبه تی خۆی بکه وئ و له سه ر لاسایی کردنه وه ی باو باپیری گه شه ی کرد بی و بۆ مه بهستی خۆی ئیتر بت په رستی یا په گه ز په رستی بی لای گرنگ نیه ناموسی و نیشتمانی خۆی بفروشی .

خَلِقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ
ءَايَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ
لَا يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا
هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئُ
بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾ قُلْ مَن يَكْلَأُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِمَّن
الرَّحْمَنِ بَلْ هُم عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ
لَهُمُ إِلَهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِّن دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ
أَنفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِّنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَنَعْنَا هَؤُلَاءَ
وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا أَنَا نَاتِي
الْأَرْضَ نَقْصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾

پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ بێ باوەرانی ئەترسان لە پاشەرۆژی بێ باوەری و بەوانی راگەیانندن توشی سزای سەخت ئەبن ئەگەر بەردەوامن لەسەر بێ باوەری کەچی ئەوان بێ فەرمانی خوای مەزنیان زۆرتر ئەکردو ئەیان ووت: ئەگەر راستە با ئەو سزایە پێتە خوارەوه. خوای مەزن فەرمو:
 ﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ﴾ ناده مزید دروست کراوه بە گۆڕەوی سروشتی لەوێ پەلە لە هاتنی شتی ئەکا بەر لە کاتی پەیدا بوونی لە هەندێ لە بیرو بۆچونیان. خوای مەزن فەرمو:
 پەلە مەکەن:

﴿سَأْرِيكُمْ بِآيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُون﴾ من نیشانی ئەدەم بە ئێوە تۆلە سەندنەکانی من لە جیهاندا بە کوشتن و دیل کردنتان و لە رۆژی دوایدا بە سزای سەخت، دواي ئێوە پەلە مەکەن بە هاتنی ئەو سزایە .

زۆرکەس هەن پەلە ئەکەن و ئەپارتێهوه بۆ هاتنی کارێکی ناهەموار کەچی ئەگەر ئەو کارە توشیان بێ ئاوات ئەخوازن توشیان نەبوايه. ئەگەر خوای مەزن هەموو داخوای ناده مزاد جی بەجی بکا لە روی زەویدا کەس نەئەمایهوه. بەلام خوای گەوره بەویستی خۆی هەموو شتی ئەکا ئەک بە ویستی ئەوان .

﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وەبێ باوەران ئەلێن: چ کاتی ئەو سزایە لە جیهان و لە پاشە رۆژدا دیت ئەگەر ئێوە راست ئەکەن دیت .

﴿لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُونُ عَنْ وُجْهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ﴾ وەئەگەر بێ باوەران بزانی بە کاتیکی ئەوتۆ پەلەیان بۆ هاتنی ئەکرد کە ناتوانن لابەدن لە رومەت و پشتی خۆیان ناگرێ دۆزەخ و ئەوان یارمەتیان نادری بۆلابردنی ئەو سزایە ئەوان ئەو داخوایەیان ئەکە کرد .

﴿بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ﴾ بەلکو دیت بۆلایان رۆژی دواي و سزای ناگری دۆزەخ کوتوپر لە ناکاودا، دواي ئەو رۆژه سەرگەردانیان ئەکا، دواي ناتوانن بیان گیرێنەوه و مۆلەتیان نادری و دوااخترین پەشیمان ببهوه و باوەر بهێتن، وەك ئەوێ لە جیهاندا مۆلەتیان ئەدراو بۆ ماوه بە دواەخران هەتا پەشیمان ببهوه .

موحەمەد تۆ هیچ نرخێ بۆ ئەو بێ باوەرانیە دامەنێ کە گالەت پێ ئەکەن، ئەو کارە ناپەوایانە لە گەڵ هەموو پێغەمەران کراوه، خوای مەزن دلخۆشی پێغەمەرا ئەداتەوه ئەفەرمو:
 تەفسیری زمانکۆیی

﴿ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالذِّينِ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ وه به راستى گالته كړياوه به چندين پيغمه را له پيش توبون. كه واته تو نارام بگره ويندى نهو پيغمه راندى پيشو، دواى دپته خواره وه يو سهر كه سانيكى نهو تو گالته يان به پيغمه ران نهو كړد لهو بى باوه رانه سزاي شتى كه بهو شته كالته يان به پيغمه ران نهو كړد. ههر بهو جوړه توله ي گالته بى كړدنه كه چواره وريان نهو كړئ.

﴿ قُلْ مَنْ يَكْلُوْكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ ﴾ تو بلسى به گالته كه ره كان: چ كه سى نيوه نه پاريزئ به شوه وا كاتى نيوه نه خهون و به روژا كاتى نه چنه دهر وه يو پيدا كړدى هوى زيانى خو تان له سزاي خواى خاوه به خشنده نهو كړ بيهوى سزاتان بدات. بيوگومان نهو كه سه ههر نه بى خواى موزن بى.

﴿ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرِضُونَ ﴾ به لكو نهو بى باوه رانه له يادى خواو له قور تان و له ناموز گارى په روه رد گارى خو يان رو يان وه رگير اوه وازيان له فهر موده كاني خوا هتاوه، له جياتى نهو هوى له خوا به رسن گالته به پيغمه ران نهو كړد.

﴿ أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَطْعُونَ نَصْرَ أَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنْنا يُصْحَبُونَ ﴾ نيا يو نهو بى باوه رانه هه به چندين خوايه نهو ان پاريزئ له سزاي نيمه وه به بر كړدى نهو ان. خواى موزن باسى لاوازي بى نر خى نهو خوا يانه ي نهو ان نهو كاو نهو فهر موى: نهو خوا يانه تواناى يارمه تيان يو خو يان نى بهو نهو ان په نايان نادري له لايده نيمه وه سزايان نهو درى. كه واته چو ن نهو تان سزا له كهس بگير نهوه كه خو يان په نايان نهو درى.

﴿ بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ﴾ به لكو نيمه خوشيمان داوه بهو بى باوه رانه وه باو كه كانيان و بهر خور دارمان كړدوون و مؤله تماندان هه تا دريژه ي كيشا به سه رياندا زينده كانيان، دواى بهو مؤله تدانه يا خى بوون و بى فهرمانى خواى موزن يان كړد، نه يان نه زاني خواى موزن پله به پله بهر زيان نهو كاته وه به جوړئ نازانن پاشه روژيان چو ن نه بى.

﴿ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴾ نيا دوايى بى باوه راني مه كه نازانن كه به راستى نيمه زهوى بى باوه ران نهو دين به موسلمانان و له ههر چوار لاهه زهوى بى باوه ران كه نهو كه ينده وه نهو كينه سه سهر زهوى موسلمانان به شى نهو ان زور نه بى، موسلمانان نيشتمانى نهو ان دا گير نهو كړد و جينگه يان بى لهق نه بى، نيا دوايى نهو بى باوه رانه سه رنا كهون به سه ر پيغمه رو به سه ر باوه راندا؟ بيوگومان سه ر ناكهون. خواى موزن به لئى داوه موسلمانان مه كه دا گير نهو كړد و بى باوه راني دانيشتوانى مه كه تا قم موسلمان نه بى.

قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَنْوِيلُنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَمْ تُنْكِرُونَ ﴿٥٠﴾

﴿ قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴾ تو بلئى: به راستى من تيوه نه ترستيم له سزا به هوى قورئانه وه ناده ميزاده كه ره كان بانگ كردنى تو ناييسن بو باوه ره تان كاتى برستيرين. خواى مهن فدرمانى داوه به پيغه مهر بت پهرستان برستينى له هاتنى روى دوايى و بلئى هاتنى روى دوايى به هوى سروشه باسى كراوه. به لام ترسان كاريان تى ناكاو ناي بيسن وه كه دروانه، چونكه هدر كه سنى ناموز گارى خوا نهداته وه كوئرو كه ره با دوو چاو دوو گوئچكه يشى هه بى.

﴿ وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ وه به راستى نه گهر تروشى بى باوه ران بى به شيكى كه له سزاي پدروهر دگارى تو، نهو بى باوه رانه له وه و بهر

ته فسيرى زمانا كوئى

گالتەیان بەو ترساندنه ئەکرد هەتا کاتی سزایە تووشیان ئەبێ. بەراستی ئەو کاتە ئەلێن: ئەی هاوارو گریان وەرە بۆلای ئێمە. بەراستی ئێمە سەممان لە خۆمان کردوو بەو هەمان بە پیغەمەر نەهێناوە بەدرۆمان خستەو، بۆیە ئێستا ئێمە تووشی ئەم سزایە بووین.

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ وە ئێمە ترازوی داد پەروەری دانهێن بۆ دانیشوانی رۆژی دوایی زانیان بیروبۆچوونیان لەبارەى ترازووی رۆژی دوایی جیاوازه: هەندێکیان ئەلێن: مەبەست لە ترازوو فەرمانەکانی خواو دەستوری خوایه، خوای مەزن بەراوردی کردەووەکانی بەندەى خۆی بەهۆی فەرمانەکانی خۆیەو ئەکا دوایی هەرکەسێ کارەکانی بە گۆڕەى فەرمانی خواوە بوو، ئەو کەسە کێشراوەکانی قورسە، ئەگەر بە گۆڕەى فەرمانەکانی خوای مەزن نەبوو کێشراوەکانی سووکه.

زانایانی پیشوو ئەلێن: بەراستی خوای مەزن ترازووی راستی دانهێن لە رۆژی دوایدا کردەووەى بەندەکانی خۆی پێ ئەکێشێ. زۆرتەین فەرمودەى زانیان لەسەر ئەوەن ترازووی رۆژی دوایی یەك ترازوو. بەلام بەووشەى کۆمەل ئەیفەرموێ لەبەر ئەوەى کردەو کێشراوەکان زۆرن.

﴿فَلَا تَطْلُمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرُولٍ أَتَيْنَاهَا﴾ دوایی سەتەم ناکرێ لە هیچ کەسێ هیچ شتێ ئەگەر کردەووەى ئەو کەسە بە ئەندازەى کێشەنەى قورسایى دانەبە بێ لە تۆویی تەرەتیزە ئێمە نامادە ئەکەین بۆ ئەو کەسەو پاداشتی پێ ئەدەینەو.

﴿وَكَفَىٰ لَنَا حَاسِبِينَ﴾ وە بەسە بۆ ئێمە زانیاریمان بە هەموو شتێ وێنەى هیچ زانیاریە نێو هیچ شتێکی لێ وون نابێ هەرچەندە ژمارەیشیان زۆرێ، هەموو کردەووەى ئادەمیزاد گەورە بن یان بچوک چاکبێ یان خراپ لای ئێمە تۆمارکراوەو لەناو ناچێ و پاداشتیان وەرئەگرن.

لە توانای خوای مەزنە بۆ ئادەمیزادی دەرئەخا هەموو کردەووەکانیان و ترازووی چاکەو خراپیان و پاداشتی چاکەو خراپەیان لە تەنھا چرکەى کات ژمێرێکا بۆ دەرئەخا. بەراستی تەرازووی رۆژی دوایی شتێکە راستی زانیاری خوای مەزن و باوەر بە خواو شێوەکان و کارەکانی خوای مەزنیان پێ ئەزانرێ، فریشتەکان و نامەکان و پیغەمەرەکان و رۆژی دواییان پێ ئەزانرێ، ترازووی رۆژی دوایی بریتیه لەو قورئانە خوای مەزن بەهۆی جەرەئیلەو ناردوێه بۆ پیغەمەر ﴿ﷺ﴾، دوایی بەهۆی فەرمانی قورئانەو زانیاری ئادەمیزاد و ئەقل و گفتوگۆو کردەکانی بەراورد ئەکرێ، چاکەو خراپەى ئەناسرێ، دوایی ئەگەر کێشەنەى چاکەکانی

قورسی ئه و کسه به ختیاره و نه گهر سو کبی خاوه نه کدی به دبه خته، نه گهر چاکه و خراپی ناده مزید یه کسان بوون چاوه روانی فرهانی خوی مه زن نه کا یا له و کسه خوش نه بی یا سزای نه دا، به لام به زهی و لیوردنی خوی مه زن له هه مووشی گه وره تره. هه موو شتی ترازوی هه به مه گهر ووشه ی (لا إله إلا الله) که ترازوی نی یه و هیچ شتی به رامبه ری ئه و ووشه ی ناکا مه گهر بی باوه ری که نه ویش ترازوی نیه. به راستی قورنانی پیروژ وه ک خوانی وایه هه موو خواره مه منی نایاب و خواره مه منی تریشی تیدایه، ناده میزادی ژیر چاکه که یان هه لئه بیژی بۆ خزی و مروقی بی نه قلش ئه وی تریان هه لئه بیژی بۆ خوی، به لام فرموده ی خوا هه موویان چاکن.

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَ وَذَكَرَ الْمُتَّقِينَ ﴾ یه به راستی ئیمه به خشیمانه به موسا و بهارون نامه به که ته واره ته چاک و خراپی جوئی کرده ته وه و روناکیه و ریگیه رزگاری بی نه دوزرایه وه پیرو ناموزگاریه بۆ ئه و که سانه ی خویان له خراپه نه پارێژن. ﴿ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ ﴾ خو پارێژیکی نه و تۆن له پهروه رگاری خویان نه ترسن و نه ئیه له وان به چاوه نه یاندیه وه نه وان له هاتی رۆژی دواپی و سامناکی ئه و رۆژه نه ترسن، به جوړیکی واکه له بهر چاویانانی وایه. ﴿ وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ ﴾ وه ئهم قورنانه ناموزگاریه کی پیروژه بۆ که سانی ناموزگاری وه رگرن ئیمه نار دو ومانه ته خواره وه بۆ سه ر موحه مد، ئایا ئیوه بۆ باوه ری بی نایه رن، ئه و قورنانه پیچ و په نامه یه کی تیدا نیه، رۆن و ناشکرایه نه گهر له لای خوی مه زن وه نه هاته یه ته خواره وه ئایه ته کان دزی یه کزی نه بوون.

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴿٥١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ حَافِظُونَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰهَا عِبَادِينَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوا أَجِئْنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٥٦﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مَدِيرِينَ ﴿٥٧﴾

فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ

﴿ ۵۸ ﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِ هَارُونَ إِنَّهُمْ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿ ۵۹ ﴾

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿ ۶۰ ﴾

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴾ وه به راستی نیمه به خشیومانه به
نیراهیم ژیری و شاره زایی چروپرو بو چاکه ی هدر دوو جیهان له پیش هاتی موساو هارون. یا
به ر له وه ی بالغ بین و نیمه زانیومانه که شایه نی راغویی وه رگرتن و پیغه مه رایه تیه. که واته
خاوه نی چاکه ی هدر دوو جیهانه، خوی مه زن هدموو شتی له جیگه ی شیایوی خویا داله نی،
پیغه مه رایه تی خوی مه زن نه بیه خشی و ناده مزاد ناتوانی خوی پیدای بکا.

﴿ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴾ تو بیری نه و کاته بکه ره وه
نیراهیم ووتی به باوکی و تاقمی خوی له دانیش توانی بابول: نه م پدیکر بین گیانانه ی نه و تو چ
شتیکن نیوه به رده و امن له سدر پدرستیان؟ نیوه ژیرن و تیگه یشتتان هه بین نه و پدیکرانه خاوه نی
سوودو زیان بین نه بو خویان و نه بو جگه ی خویان.

﴿ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴾ ووتیان: نیمه باو باپیری خوامان ده ست که ووتوه نه و
بتانه یان پدرستوه و نیمه ییش لاسایی نه وان نه کهینه وه نه یان پدرستین. بیگومان نه و جوره بیانوانه
به لگه ی که سانیکن هیچ شتیکی به نرخیان به ده سه وه نه بین جگه ی لاسایی.

﴿ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ وَاوَّاكُم فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ نیراهیم فدرموی: به راستی نیوه و باو باپیرتان له
گومرایی ناشکراو هه له یه کی روندان له پدرستی نه و به رده بین گیانانه دا خووتان پیوه گرتوه.

﴿ وَقَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ كُنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴾ تاقمه که ی نیراهیم ووتیان: نایا تو به شتیکی
راسته هاتووی بولای نیمه یاتو له و که سانه ی گالته به نیمه نه که ی، نه و شتی تو نه یلنی زور
دوره له بیرو باوه ری نیمه وه، به لای نیمه وه باو باپیرمان یاک و بین هه لهن و راست نه که ن له
پدرستی نه و بتانه دا.

﴿ قَالَ رَبُّكُمْ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ ﴾ نیراهیم فدرموی: به لکو
پدروه ردگاری نیوه پدروه ردگاری ناسمانه کان و زه وین که سینی نه و تو یه ناسمانه کان و زه وینی
دروست کردوه به بین که ره سه یه هه یانبووی.

﴿وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ ودهن له سهر نهو شتهی باسکران که هدر خوا شایه نی پهرسته به تنها دروست که ری ئاسمانه کان و زهویه شایه تی نهدهم و گالته به ئیوه ناکهم و نه توانم به سهر ئیوه دا سهر بکهوم .

﴿وَتَاللَّهِ لَا يَكِيدُنَ أَصْنَامُكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُذْبِرِينَ﴾ ئیراهیم له دلی خو یا ووتی: سوئندم به خوی مهن: به راستی من نهدهوی خراپه ده له گهل بته کانی ئیوه دا بکهم و بته کانتان بشکیم دوی نهدهی ئیوه چونه دهره وه بۆ رابواردن له چهژنداو پشتان کرده من و له نهینیدا بته کانتان پارچه یان بکهم. نهو گله وایان خوئیه گرتبوو هدهوو کاتی له کاروان بهاتنایه وه ده کم جار نه چوون بۆ لای بته کان و کورنوشیان بۆ نه بردن .

﴿فَجَعَلْنَاهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾ دوی نهوان چوونه دهره وه ته ورئکی هه لگرت و هدهوو بته کانی نهوانی گیرا به پارچه پارچه و بلاوی کردنه وه به سهر زه ویدا جگه له بته گه وره که ی نهوان نه بی نهی شکاندو ته وره که ی نا به سهر شایه وه، بۆ نهدهی گه رانه وه بۆ لای نهو بته گه وره ده پرسیری ئی بکهن چ که سی نهو بتانه ی شکاندوه. زۆر ئاشکرایه نه گهر نهو بته خوی گه وره بی به گومانی نهوان نه بی وولامیان بداته وه چۆن نهو بتانه پارچه پارچه بوون و بۆ بهر گری ئی نه کردوون؟

﴿قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ئاقمه کانی نهمرود ووتیان: هدر که سی نهو بتانه ی ئیمه ی شکاند وه به راستی نهو که سه سته میکی زۆر سه ختی کردوه له بهر نهدهی نهو تاوانه گه وره ده ی کردوه ته سهر نهو خواپانه ی ئیمه .

﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ﴾ نهو ئاقمانه به نه مردویان ووت: ئیمه بیستومانه لاوی هدهی باسی خواکانی ئیمه ی کردوه به خراپه و جنیویی داونه تی، بهو لاوه نه بیژری ئیراهیم، له وانه نه نهو کاره ناههواره نهو کردبیتی.

قَالُوا فَاتُوا بِهِ

عَلَىٰ آعَيْنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ

هَٰذَا يَا اِهْتِنَا يَا اِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ

هَٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ

أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نَكِسُوا عَلَىٰ

رءوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ
 أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا
 يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا
 تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِ الْهَتَكُم إِن كُنْتُمْ
 فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَنَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾
 وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾

﴿ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰ آغِينَ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ۛ﴾ نه مردو و کار به دهسته کانی خو یان و وتیان:
 دواى ئیبراهیم بهین له بهر چاو و له بهر دهه ناده میزادا دای نین، نه مردو لای چاک نه بوو به کسه ر
 سزای بدا، بویه ووتی، بۆ نه وى دانیشتران بیناسنه وهو شایه تی بدهن که نه وه جنیوی داوه به
 خواکانی ئیمه. ئیبراهیمان هیناو پرسایریان لی کرد: ئایا تو نه و که سه ی بته کانی ئیمه ت
 شکاندو وه و زلال ز زالت کردوون؟ کاتی ئیبراهیمان هینا:

﴿ قَالُوا أَلَمْ تَفْعَلْ هَذَا بِالْهِنَّا يَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ۛ﴾
 به ئیبراهیمان ووت کاتی ناماده یان کرد: ئایا تو نه و کاره ت کردو وه به خواکانی ئیمه ی
 و شکاندو تن نه ی ئیبراهیم؟ ئیبراهیم ووتی:

نه و کاره بته گه و ره که یان کردو یه تی و رقی له وان هه لسا وه و لای گران بو وه خوابی تر
 هه بی جگه ی خو ی، دواى ئیوه پرسیار له و خوا یه تان بکه ن: چ که سه ی نه و کاره ی کردو ه
 نه گه ر نه وان گف تو گو نه کهن.

﴿ فَارْجِعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنتُم الظَّالِمُونَ ۛ﴾ دواى گه رانه وه بۆ لای نه قلی خو یان،
 دواى هه ندیکیان به هه ندی تر یان ووت: به راستی ئیوه سته متان له خو تران کردو ه به و
 پرسیاره تان و به به رستی شتی گف تو گو نه کاو سوود نه به خشی و زیان نه گپ رته وه، نه ک ئیبراهیم

وهك ئیوه نه یلین: سته می کردوه له دوایدا خویان بۆیان ده رکهوت که به راستی نه زانن و ئیبراهیم راست نه کا. به لام کتوپر گه رانه وه بۆلای کرده وه خراپه پیتشه که ی خویان، وهك خوای مه زن نه فده رموی:

﴿ ثُمَّ نَكِسُوا عَلَىٰ رُؤُسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴾ له پاشا گه ریترا نه وه بۆلای بی باوه ری خویان و بۆلای کاره پوچه که ی خویان وهك ئیبراهیم فده رموی: نه گهر گفتوگو نه که ن ووتیان: به ئیبراهیم: تو چون فرمان نه ده ی به ئیمه پرسیار له و بتانه بکه ین. به راستی تو نه زانی نه وان گفتوگو ناکه ن. سه رگه ردان بوون .

﴿ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴾ ئیبراهیم فده رموی: ئایا دوا ی نه وه ی ئیوه نه زانن گفتوگو ناکه ن ئیوه چون نه یه رستن له جگه ی خوا، ئایا دوا یی ئیوه بیر ناکه نه وه له و کاره خراپانه ی خوتان که نه و بتانه شایه نی په رستن نین. بت په رستان که هه چیان بۆ نه مایه وه و په کیان که وت.

﴿ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴾ ووتیان. ئیوه ئیبراهیم بسوتیتن و ناگر سه خترین شته بۆ نازاردان و یارمه تی خواکانتان بده ن و تۆله له ئیبراهیم بکه نه وه، هه تا که سی تر نه توانی کاری به و جوړه بکا نه گهر ئیوه نه تانه وئ یاریده ی خواکانتان بده ن و تۆله له و که سه بکه نه وه گاله ته به خواکانتان نه کاته وه، خو خواکانتان ناتوان تۆله ی خویان بکه نه وه، نه و کاره ی به سه ر نه و بت په رستانه هات و نه وه ی نه وان ووتیان وه ستایانه له سه ر سه ری خویان و قاچیان به ره و ژوربی. دوا یی چالیک ی زۆر گه وه و قولیا که ند، ماوه یه کی درودریژ درهخت و پوش و سوته مه نیان کو کرده وه ناگریان تی به ردا، به جوړی نه گهر بالنده یه له به رزایی نه و چاله دا برۆیشتایه په رو بالی نه سوتاو نه که وته خواره وه، به دورها ویژی ئیبراهیمیان فریادایه ناو نه و چاله به به ده ست و بی به سترایی .

﴿ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴾ ئیمه ووتمان نه ی ناگر تو سارد به ره وه و گه رما که ت نه میتی و ساردیه که ت بی نازار بی له سه ر ئیبراهیم نه وهك په ق پیتشه وه، سارد بوو نه وه ی ناگر کاریکی پهك خدربوو خوای مه زن کردی بۆ ئیبراهیم .

﴿ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴾ دوا یی نه مرود دوو پیوانی نه مرود و یستیان پیلانیکی گه وه بسازین بۆ ئیبراهیم و له ناوی بین به و ناگه و بسوتی، دوا یی ئیمه نه وانمان گیرا له و که سانه زیانیان بی بگا و به ناواتی خویان نه گه یشتن، دوا یی ئیمه په وانه مان کرده سه ری نه و

گهله میشلوه و بهو میشلولانه له ناوچوون. میشلویه چووه ناو میشکی نه مروده وه مؤخ و خوینی نه مرودی خواردو له ناوچوو، نهویه سزای کهسانی بی فرمانی خوای مهزن بکن.
 بوزانین: خوای مهزن و فمرموده ی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ رونیان نه کردو ته وه نهو کهسه ی ووتویه:
 ئیبراهیم بسوتین له چ ره گهزی بووه، چاک وایه ههوالی زانیی خوای بکهین. به لام زانای بهرز (نیزامه دینی) نهیسا بوری له تهفسیری خویا (غرائب القرآن و رغائب الفرقان) ئهلی وامه شهوره نهو کهسه نه مرودی کوری کهنعان کوری سهنجاریب کوری نه مرودوو کوری کوش کوری سام کوری نوح بوو. زانایانی تر ئه لئین: نهو کهسه کورد بووه ناوی (ههینون) بووه زور جیگی سه رسورمانه نهو زانایانه به جورئ باسی کورد نه کهن شایه نی مروفی موسولمان نیه، بیگومان نهو بیرو بوجووانه ی نهوان له ره گهز په رستیوه هاتووه. زوربوی داچین ئیبراهیم و نه مرودو نهو کهسه یش کورد بون، ئیز بۆ نه بی باسی کورد بکری به خراپه؟

وَنَجِّنَهُ

وَلَوْطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا

لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ﴿٧٢﴾ وَكَلَّاجَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٣﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ

الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا

عَبِيدِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَوْطَاءُ أَيْنَهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجِّنَهُ مِنْ

الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبِيثَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ

فَاسِقِينَ ﴿٧٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

﴿٧٥﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ

وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾

﴿ وَنَجِّنَاهُ وَلَوْطاً إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴾ وه ئیمه ئیبراهیم و لوطمان رزگار کرد له عیراقه وه برون بولای زه وکی نهوت ئیمه پیروزی و فهрман دروست کردبو له ناوئه وه ویدا بو هه مو بو نه وه ران.

کورتە باسێ لە بەسەر هاتی ئیبراهیم و لوتی برازای ئیبراهیم: ئەوەبوو نەمرود ویستی ئازار بگەیەنێ بە ئیبراهیم، خوای مەزن ئەو پیلانەی ئەوانی پوچ کردەووە. ئیبراهیم دوای پزگاربوونی لە سوتان بە ئاگر خۆی و لوتی کۆری هاران بۆ گەورەیی ئیبراهیم و خاتوون سارای ژنی ئیبراهیم و کچی هارانی مامی ئیبراهیم چوون بۆ شام، ئیبراهیم لە (حەران) و هەندێ جێگەی تر لەشامدا نیشتەجێ بوون.

لوتی برازایشی له (موئته فیکه که شهو و رۆژی له یه کهوه دووربوون دانیشته. پیروزی
شام نهویه: جینگهی بلاووبونهوهی زوربهی زۆری پیغمهرانهو شویتی بلاووبونهوهی دهستوری
خوای مهزنه. جینگهی ئهوان ئاوی شیرین و درهختی بهردارو میوهی زۆرو ههرزانی و کەش و
ههواى مام ناوهندی و زۆرشتی تریش بووه.

بۆ زانین: كۆچ كردنى ئىبراهيم ئوۋەمان بۆ رۇن ئەكاتەۋە كە ئىبراهيم و پىتەمەرى ئىسلام
 ﴿ﷺ﴾ خۇيان و تاقمە كانيان و وىندە يەكن، تاقمى ھەردووكيان بت پەرىستوون و ھەولئى
 كوشتنى ئەوانيان داۋە، بە گويۋە ھەمانى خۇاي مەزن ئىبراهيم و موھمەد كۆچيان كردوۋە و
 نىشتەمانى خۇيانيان بەجئ ھىشتوۋە بۆ بلاو كەردنەۋى ئاينى خۇاي مەزن و رېگەدى كۆچى بۆ
 ئامادە كەردن.

﴿ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ فَاِثْلًا ۚ كُلًّا جَعَلْنَا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ و ه نیمه به خیشومانه به ئیبراهیم ئیسحاقی کوری له خاتوون ساری ژنی و ئاموزای له سدر و هرگرتنی پارانده و هی ئیبراهیم و پیشمان به خشیوه یه عقوبی کوره زای به دیاری و به خشش بوی له لایه ن نیمه وه: و وشه ی

تہ فسیری زمانا کو پی

(فَافْلَةٌ) هاتوره به مانای به خشش و به مانا کوری کور، وه ئیمه هدمویمان گیران به پیاوچاک و کردغان به پیغمهر.

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ وه ئیمه ندهانمان گیرا به پیشهوانانی نادهمیزاد و چاو لی کراوی ندهوان بانگی نادهمیزاد بکدن بولای نایی ئیمه به گویرهی سرش و فرهمانی ئیمه و شارهزای یاسای ئیمه یان بکدن.

﴿وَأَرْحَمِنَا لَهُمُ فَعْلَ الْخَيْرَاتِ﴾ وه ئیمه سروشان نارد بولایان بو کردنی هدموو چاکیه و نادهمیزادیش هان بددن بو کردنیان و دورین له هوز پهرستی و له ره گهز پهرستی و هاویه شدانان بو خوی مەزن، به نیازی پاکهوه ههر خوا پهرستن.

﴿وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ﴾ وه ئیمه سروشان نارد بولایان و فرهمانمان پیدان نویژه کان بهریا بکدن و بیانپاریژن و زه کاته کانیان بددن به ههزاران، ئهم نایه ته بۆمان رۆن نه کاته وه که نه ته وه کانی پیشوو نویژ و زه کاته کانیان له سه ر پیوست کراوه. به لام هدریه که یان به شیویه کی تایه تی خویان، نه که وه ک نویژ و رۆزووانه ی پیوست کراوه له سه ر پیغمه مه ری ئیسلام و، نه و پیغمه مه رانه پهرستیان بو ئیمه نه کرد به ته نها و به نیازی پاکهوه و خوی مه زنیان به یه که دائه نا.

﴿وَلَوْ طَأَّ أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ وه ئیمه به لوتمان به خشو دادپهروه ری و لابرندی ناکۆکی نیوان نادهمیزادو زاین و ناسینی نه و شتانه ی پیوسته کردنیان و فیریان بکا به نادهمیزاد. ﴿وَنَجِّنَا مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَحْشَاءَ﴾ وه ئیمه لوتمان رزگار له دانیشخوانی نه و گونده ی نه و تو کاره پس و بیر لی کراوه کانیان نه کردو نه چونه لای پیاوان و وازیان له ژنان نه هینا. نه و گونده بریتی به له شاری (سه دوم) ناویش نه برا به شاری لوت یا موته فیکه و بریتی بوو له هدوت گوند.

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ﴾ به راستی دانیشخوانی نه و گونده تاقمیککی کرده وه خراب بوون، لایاندابوو له سنوری دیاری کراوی خوی مەزن، له نایه تی (۸۰) ی سوره تی نه له نه عراف و نایه تی (۷۷) ی سوره تی هودا باسی نه و تاقمه کراوه. نه و گونده به خوی و دانیشخوانی سه ریوه خوی مەزن ژیراو ژیری کردن و له ناوی بردن به ناو زه ویدا.

﴿وَأَدْخَلْنَا فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ وه ئیمه لوتمان خسته نیو دانیشخوانی به هدشتی ئیمه و پاداشتی چاکه ی خۆمانه وه. به راستی لوت له پیاو چاکان و له پیغمه مه رانه.

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ﴾ وه ئیمه نوحان رزگار کرد کاتی پارایه وه له خوی مەزن له پیش ئیبراهیم و لوت و ئیسحاق و یه عقبه وه، دواپی ئیمه وه لامی پارانه وه ی نوحاندایه وه، ئیمه نوح و خیرانه که یمان رزگار کردبوو له خه فته کی گه وه که خنکانیان بوو به ناوی لافاو.

﴿وَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سُوءٍ فَآغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ وه نیمه نوحان پاراست له نازاری تاقمیککی نهوتو باوه ریان به نیشانه ناشکراکانی نیمه نه هیابوو. به راستی نهوان تاقمیککی خرابه کار بوون و بت پهرستیوون. دواپی نیمه نهوانان خنکان به لافاوو بنه برمان کردن. وهك له نایه تی (۲۵) هدا نایه تی (۴۹) ی سوره تی هودا باسکرا که نوح (۹۵۰) سال له نیو نهو تاقمه دا مایه وهو ناموژگاری کردن و سوودیان لی وهرنه گرت و گالته یانی بی نه کردو نازاری زوری چیشیت بده ستیانه وه دواپی خوا به لافاوو له ناوی بردن. زانایان نه لئین: دوو پیاو چورونه لای داود پیغمه مهر بولا بردنی کیشده ی نیوانیان: یه کیکیان خاوه نی کشتو کال بوو، نهوی تریان خاوه نی مهر بوو، خاوه ن کشتو کاله که ووتی: به راستی مهره کانی نه م پیاه کشتو کاله که ی منیان خوار دووه له شهودا، دواپی رون بوونه وهی داوه که ی داود فرمانی دا به خاوه ن کشتو کاله که مهره کان بیا بو خوی له جیاتی خواردنی کشتو کاله که ی، کاتی سوله یمانی کوری داود بدو فرماندانه ی داودی زانی، ووتی: نهی باوکی خوم: چاکترین شت بوئم دوو پیوانه نه وهیه: خاوه ن زهوی یه که مهره کان بیا سوودیان لی وهربگری نهك بیانبا بو خوی، خاوه نی مهره کانیش زهویه که دابچینی هتا وه کجاری پیشووی لی دی، نهو کاته خاوه ن مهر مهری خوی بیاته وه خاوه ن زهویش زهوی خوی وهربگریته وه بولای خوی، دواپی داود بیرو بوچوونی کوره که ی خوی په سه ند کرد. بیگومان پیغمه مهران بی گونا هان و به دژی فرمانی خوی مهزن فرمان ناده ن، بویه زانایان هندیکیان نه لئین: فرماندانی داود راستبووه. به لام خوی مهزن فرمانه که ی داودی گوری به فرماندانی سوله یمان، نهو هتا خوی مهزن فرمانی:

﴿فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ﴾ که واته هدر دوو کیان بی فرمانی خوی مهزنیان نه کردوه .

بیرو بوچوونی زانایان له م رووداوه دا به م جوړه یه: لای شافعی پیوسته نه وهی له شهودا له ناو بدری نه بی بیژری چونکه به شهوا خاوه ن ناژهل نه بی ناژله کانی بیه ستیته وه لای حنه فی نه به شهواو نه به روژدا زمان نابی مه گهر که سیکیان لابی و چاودیریان بکا. بو رون کردنه وهی نهو رووداوه خوی مهزن نه فرمانی:

وَدَاوُدُ وَسُلَيْمَانُ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ
نَفِثَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ﴿٧٨﴾

ته فسیری ز مناکو بی

فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكَلَّاءَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا
 مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٧٩﴾
 وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِنُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ
 فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ
 إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ ﴿٨١﴾
 وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا
 دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ ﴿٨٢﴾

﴿وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَخْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ﴾
 وه تو بیری داودو سولهیمان بکهره وه کاتی فرمانیان نه دا له باره ی زهویکی کیلراو تزوی پیدا
 کرابوو سهوز بوو کاتی مهری تاقمی له ناده میزاد به شهودا سهوز بوی تاقمی تریان له ناده میزاد
 خوارد، خاوه نه کانیان چوبونه لایان فرمان بدهن به چاره سهرکردنی نهو رووداوهو نیمه ناگامان
 له فرماندانی داودو سولهیمان بوین و ناگایشمان له فرمان بو دراوه کانبووه .
 ﴿فَفَهَّمْنَاهَا سُلَيْمَانَ﴾ دواپی نیمه فیری سولهیمانان کرد فرمانی دیاری کراو خویمان بو
 برینه وهی کیشه ی نهو دوو تاقمه . نهو بوو سولهیمان فرمانی: چاکتر بو ههردوولایان نهو به:
 خاوهن کیلراوه که مدهر کان بیاته لای خو ی سوود له شیرو خوری و موی مدهر کان وهربگری،
 خاوهن مدهر کانیش زهویه که بباو دای چینی ههتا وهک جاری پیشروی لی دی، دواپی
 هدریه که یان نهو هی خویمان ببنه وه .

﴿وَكَلَّاءَ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ وه نیمه بهدخشیومانه بههه ریه که له داودو له سولهیمان و
 دادپهروهی له فرمانداناو کردتمان به پیغمهرو فرمان کردن زانینی چاره سهرکردنی کیشه ی
 ناده میزاد به گویره ی یاسای نیمه، دورپی له لایه نگیری و ناره زوی تاییه تی. زانا بهرزه کان له

تهفسیری زمانکویی

بارەى خواردنى ئاژەل كشتوكالى ئادەمیزادە بېرورپایان ئەوھىە ئەگەر خاوەن كەمتەر خەمى نەكردن زامن نابى، ئیتەر رۆژبى یا شەو بى، ئەگینا زامەن .

﴿وَسَخَرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالِ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ﴾ وه ئیمە کیۆه کان و بالئەدە کانان رام کردبوون پاك و بەرزى دەربېر بۆ خوای مەزن لە گەل داوودا، ئیتەر دەربېرینی ئەو پاکی و بەرزىە بە زمانى بى وهك ئیمە یا زمانیکى تایبەتى بى خوادا بێبەتى بەو کیوانەو بەو بالئەدەنە ئیمە ئەتوانین هەموو شتى بکەین بۆ پیغەمەران بالای ئادەمیزاد شتیکی سەرسورپنەر بى بە گوێرەى سروشتى ئاسایی، بە وینەى سارد کردنەوێ ئاگر بۆ ئیبراھیم.

﴿وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لْتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنتُمْ شَاكِرُونَ﴾ وه ئیمە داودمان فیری دروست کردنى زری چنن کرد بۆ سوودی ئیۆه لە بەرئەوێ ئیۆه بپارێزێ لە جەنگى دوژمنى خۆتانا. یانی بیکەنە بەرتان لە کاتی جەنگ کردن بە شمشیر و خەنجەر و شتى تردا، دووایی ئایا ئیۆه بۆ سوپاسى خوا ناکەن، یانی ئەبى سوپاسى خوا بکەن ئەگێرئەوێ داود خۆى وابوو خۆى ئەگۆراو بە جوړى تەنیاسن و بزانی دانیشتوانى چۆن. رۆژى تووشى بوو بە تووشى پیاوئ کەوێ پرسىارى لى کرد رەوشى داود چۆن؟ پیاوێ کە ووتى: پاشایە کى چاکە ئەگەر بە دارایی باوەرداران نەزى، دوایی داود سوینی خوارد لەمەودوا ئەبى بە دەست کەوتى ئارەقى ناوچەوانى خۆى بۆى.

دوای ئەوێ خوای مەزن ئاسنى بۆ نەرم کردو فیری چننى زری کردو ئەیفروشت بە نرخى ئەووزیئە ئەزیا. پیغەمەرى ئیسلامیش کوچى دوایی کردو زریکەى لە گرهوئى چەندمەنى جوڤابووە کەچی هەموو دارایی ئیۆه دورگەى عەرەب لەژێر دەستیابوو. ئەوێ شایانى باسبى دادو زۆر دەنگى خوشیۆه.

﴿وَلَسَلِّمَانِ الرِّيحِ عَاصِفَةً﴾ وه ئیمە رامان کردبوو بۆ سولەیمان باهە کى زۆر تیزرەو تاقى بەدیانی بە ئەندازەى رۆیشتنى ئاسایی مانگە رینگەى ئەى بردو تاقى ئیوارەیش مانگە رىى بۆ هەر جینگەى بیوستایە .

﴿تَجْرَى بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمِينَ﴾ ئەو بابە بە هۆى فەرمانى خوای مەزەنەو سولەیمانى بەخۆى و بارە گایەوێ ئەبرد لەهەر جینگەى بوایە بۆلای زەوێ ئیمە بپروزی و فەرمان لە نیویدا دانابوو، ئەو زەویدەیش بریتی بوو لە شام کە پیرۆز بوو بە هۆى

رەببى ئاۋى شىرىن و درەختى خاۋەن بەرھەم و جىگە بلاۋبوۋنەۋە پىغەمەرانىو بە زۆرى و ئىمە بە ھەموو شتى ئەزانىن و ھەموو شتى لە جىگەى شىاۋى خۇيا دائەنىن وئەو بايە بە ئاسانى و بەبى ئازار سولەيمانى ھاتوچۆ پى ئە کرد.

﴿وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ﴾ وە ئىمە رايان کردبوو بۆ سولەيمان ھەندى لە شەيتانەکان کەسانى خۇيانيان ئە کرد بە قوتابە نىۋدەريا کاندە و ئەچوۋنە بىيانەۋە زۆر شتى ناياب و بەنرخيان دەرئەھىنا بۆ سوۋدى سولەيمان وەك لوللۇئو مەرجان و دور.

﴿وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ﴾ وە ئەو شەيتانە لە جگەى چوئيان بۆ ئاۋ دەريا کارى زۆر شتى گەورەى تريان ئە کرد وەك دروست کردنى کۆشك و مزگەوت و شتى ترى سەر سۈرپەندەرو ئىمە چاۋدېرى ئەو شەيتانەنەمان ئە کرد کە سەرپىچى لە فەرمانى سولەيمان ئە کەن و کارى ناپەۋا ئە کەن.

ئەبۈبى كۆرى ئەموس كۆرى تارىخ كۆرى روم كۆرى غىس كۆرى ئىسحاق كۆرى ئىبراھىم و دايكى لە بنەمالەى لوۋتە پىغەمەرئى بوو ئاۋى بلاۋ بوۋەبوۋە كە زۆر لە خوا ترسەو ھەتتە بىۋە ژنانى بەخىر ئە کرد، زۆر ميان پەزىرپوۋ رېزى لى ئە گرتن، سامان و كۆرى زۆرى ھەبوو، پىاۋىكى وابو لە چاكىدا وئە پى ئەھتىرايەۋە، زۆر خۇراگىرپوۋ لەسەر ئازارو نەخۆشى دورو درېژ. خۋاى مەزن ئەبۈبى تاقى كەردە بۆ دانىشتوان ھەژارى كەردو خانوۋ مئالەكانى لى سەندەۋە، نەخۆشى و ئازارى توشى لەش و دەرونى كەرد بە دورو درېژ. بەلام ئەيۈب ھەر ئارامى گەرت و بى سۈپاسى خۋاى مەزنى ئە کرد. كاتى نەخۆشە كەى درېژەى كىشا پارايەۋە لە خۋاى مەزن رزگارى بكا لەو نەخۆشە، خۋاى گەورە پارانەۋە كەى لى ۋەرگەرت، لەش ساغ بوو سامان و كۆرەكانى بى بەخشىۋە زۆرتر لە جارانى پىشوو.

پىۋىستە ئەمەش بزانرى ئەو شتەى چىرۆك نوسان ئەى گىرپەۋە لە ئەيۈبەۋە كە خۋانەخواستە لەشى ھەموو. توۋشى بىرىندارى بۈبۈ بە جۈرئ كىم و زوخ بە لەشيا ھاتوۋە خۋارەۋە، گۆشتى پارچە پارچە بە گەنىۋى ئەكەۋتە خۋارەۋە ئەبۈ بە خۋارەمەنى كرم، واى لى ھاتبوۋ دانىشتوان بىزى لى بکەنەۋە، لە چۆلەۋانيدا فرى دراۋو، ئەوانە ھەموۋيان راست نىن و درۆن لە رېزو پلەۋ پايدى پىغەمەرئەتى، خۋاى مەزن پىغەمەرئەتى خۋى و والى ئاكا دانىشتوان بىزى لى بکەنەۋە، بۆ رۈن كەردنەۋەى بەسەرھاتى ئەيۈب خۋاى گەورە ئەفەرەمۈى:

تەفسىرى زمانا كۆپى

وَأَيُّوبَ إِذْ

نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٣﴾

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ

وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ ﴿٨٤﴾

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ

﴿٨٥﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ

﴿٨٦﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَّقْدِرَ عَلَيْهِ

فَكَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَن يَلَآ إِلَهَ إِلَّا أَنَّا سَمِعْنَاكَ إِنِّي

كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ

مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآمُونِينَ ﴿٨٨﴾ وَزَكَرِيَّا

إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَاهُ

لَهُ زَوْجَةٌ وَآلٌ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْكَرُونَ فِي الْخَيْرَاتِ

وَيَدْعُونَكَ رَغْبًا وَرَهْبًا وَأَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴿٩٠﴾

وَأَلَّتِي أَحْصَنْتَ فَرَجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا

وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنَى الضُّرِّ وَأَلَّتْ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ وه تو بیری ئەیوب بکەرەوه کاتی پارایەوه له پەرورەدگاری خۆی، ووتی: بەراستی به من گەشتووە ئازاری سەخت، به بۆنە ئازاری لەشم و له ناوچوونی منال و سامان مەهوه به راستی تو خواوەن بەزەیی و میهرەبانتری هەموو خواوەن بەزەییەکانی.

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَى لِلْعَالَمِينَ﴾ دواى ئیمە وه لایى پارانەوه کەى ئەومان دایەوه، دواى لامان برد شتی تووشی ئەو بوبو له ئازارو له نهخوشی و ئیمە بهخشیومانەوه به ئەیوب خێزانەکانی و بۆمان زیندو کردنەوه هەر له جیهانداو پێشمان بهخشی و یتەیه تری خێزانەکانی له گەل ئەوانەى پێشوو له کور و کورەزاو سامانی تر، یانی بوون به دوو ئەوهەندى بهر له نهخوشیه کەى له بهر میهرەبانى و چاکەکردن له لایەن ئیمە له گەل ئەیوبو له بهر ئامۆژگاری کردن بۆ هەموو خواپەرستانی تر جگەى ئەیوب هەتا برانن هەرکەسى خۆى راگرێ له سەر ئازارو ناسوپاسى خواى مەزن نهکا به و یتەى ئەیوب پاداشت وەرئەگرێ.

﴿وَإِسْمَاعِيلَ وَإِذْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾ وه تو بیری ئیسماعیل بکەرەوه که ئارامی گرت بۆ سەرپرینی خۆى و له سەر دانیشتی له جیگەیه کى گەرمی بێ ناو و بێ شینایی و له سەرماندوبوونی بۆ دروست کردنی که عەبەى پرۆزوو بیری ئیدریسی کورى شیسى کورى ئادەم بکەرەوه که ئارامی گرت به بەردهوامی له سەر پەرستن و پارانەوه له خواى مەزن له ناو گەلیکی بێ باوەرداو بیری زولکیفل بکەرەوه که ئارامی گرت له سەر نوێژو رۆژو به بێ کۆلەدان، ناوبراوه به زولکیفل یانی خواوەنى بهشی گەورەیه لای خواى مەزن. زانایان بیروبۆچوونیان جیاوازه: ئایا زولکیفل پێغه مەرە یانه؟ زۆربەى زۆریان لایان وایه پێغه مەرە، هەندیکیان ئەلێن: دۆست و پیاو چاکى خواپەو پێغه مەر نیەو خواوەنى بهشیکی گەورەیه لای خواى مەزن. هەر وه ها بۆچوونی زانایان له بارەى ناوی زولکیفلەوه: هەندیکیان ئەلێن: ناوی بوشەعه، هەندى تریان لایان وایه ناو ئیلیاسه، ئەوهى پێویسته له سەر ئیمە بروامان وابێ له پیاو چاکانه، هەموو یه کێ له ئیسماعیل و ئیدریس و زولکیفل لهو کەسانەبوون ئارامیان گرت له سەر ئازارو ئیشی جیهان.

﴿ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه ئیمه ئه وانه مان خسته نیو چاکه ی خو مان له رۆژی دوایداو خستمانه ناو پیغمه رایه تی خو مان له جیهاندا. به راستی هه ندیکن له پیاو چاکان.

بۆ ئاگاداری: باسیکی یونس پیغمه مر (ذا النون) یونس کورپی مه تایه. خوای مه زن په وانه ی کرد بۆلای دانیشتوانی نه یه وای موسلی ئیستا له هه ریمی عیراق. یونس چوو بۆلایان ده ستوری خوای پی راگه یاندن و ولامیان نه دایه وه دژایه تی زۆریان کرد. فه رمووی: ئه گه ر باوه ر نه هیتن خوا سزاتان له ئاسمانه وه بۆ ئه نیرئ، دوا یی یونس ماندوو بوو رقی هه لسا چونکه به رده وامبوون له سه ربی باوه ری، به تو په یه وه وازی لی هیتان و له لایان رۆشت، له به ر ئه وه ی تازه کرابوو به پیغمه مر و ئازاری نه چیشتوو خو ی رانه گرت، وای زانی ئه گه ر واز له ئامۆز گاریان به ییتی خوای مه زن له جیهاندا تووشی ئازاری ناکا. وای ئه زانی خوای مه زن پیوستی نه کردوه له سه ری بختیه وه له نیو ئه و گه له دا. دوا ی ده رچونی به ره و که ناری ده ریای سه ی ناوه ند که و ته ری، سواری گه شتیه کی زۆر بارگران بوو له به ر قورسای زۆر نزیکوو دانیشتوانی سه ر که شتیه که بکه و نه ناو ده ریا که، دانیشتوان هه ستیان به مه ترسی خنکان کرد. به و بۆنه وه که ل و په لی خو یانیان فریاده ناو ده ریا، دوا ی پشکیان راکیشا هه ندی له دانیشتوانی سه ر که شتیه که فری بده نه ناو ده ریا که وه، پشکیان راکیشا به ناو یونسه وه ده رچو که بخرته ناو ده ریا وه، خستیا نه ناوی و ماسیه کی زۆر گه وره قوتی داو که و ته ناو چه ندین تاریکیه وه، خوای مه زن باسی ئه و رودا وه ئه کاو ئه فه رموی:

﴿ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ ﴾ وه تو بیری خوا وه ماسیه که بکه ره وه که یونس کورپی مه تایه که تاقمه که ی بانگ کرد بۆلای باوه رهیتان به خوای مه زن و وه لامیان نه دایه وه، دوا ی ماندوو به تو په یه لای ئه وان ده رچوو دوا یی گومانی برد که ئیمه ته نگانه ناخه یه سه ری و تووشی ئازاری نا که یین ئه گه ر گه له که ی خو ی به جی بیلی، لایان رۆشیتوو سواری که شتیه بوو فریادرایه ناو ناوی ده ریا سه ی و نه هه نگی قوتی داو تووشی ئازاری زۆر گه وره بوو، خوای مه زن له ناو ئه و ماسیه دا به ندی کرد.

﴿ فَادْءِ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ دوا ی خوا وه ماسیه که هاواری برد بۆلای خوای مه زن و پارایه وه له خوای مه زن له ناو چه ندین تاریکیدا: تاریکی ناو سه کی ماسی، تاریکی ناو ده ریا تاریکی شه وو، ووتی: هیچ خوا نیه هاواری لی بکری

و بپه رستری مه گهر هه رتۆ بگه یته فریام، پاك و بی باکی هه ر بۆ تۆیه بۆ ئه و شتانه ده ستوری پی نه ده دی. به راستی من هه ندیکم له و که سانه سته میان له خۆیان کردوو، به بۆنه ی رۆیشتنم له لای گه له که م به گورجی و به بی ده ستوری تۆ، هاوارم بۆلای تۆ هینا و رزگارم بکه.

﴿ فَاَسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه وه لامی پارانه وه ی یونس مان دا به وه و ئیمه رزگار مان کرد له خه فته ی به ندی خانه ی ناوسکی ماسیه که، فه رماغاندا به و نه هه نگه یونس فر بدا بۆ سه ر زه وی به بی ئازار، یونس به لاوازی به ده رده داری ها ته ده ره وه، خوای مه زن دره ختی کوله که ی به سه یه وه رپواند، چونکه گه لا که ی پان و گه وره یه و له میش نه ی پارێزی و له به ره مه که ی بخوا دوا ی چا کبونه وه و پشودانی چویه وه بۆلای گه له که ی خۆی و ده ستی کرد به راگه یان دنی فه رمانی خوای مه زن و ئه وانیش با وه رپان به خوا هینا، ژماره ی گه له که ی زۆر تر یون له دووسه د هه زار که س، هه ربه و جوۆره ئیمه یونس مان رزگار کرد له ئازارو ته نهایی به ندیخانه هه روایش ئیمه رزگار نه که ی با وه ردارانیکی ئه و تۆ به نیاز ی پا که وه له ئیمه به ارینه وه.

﴿ وَذَكَرْنَا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴾ وه تۆ بیر ی زه که ریا بکه ره و کاتی پارایه وه له په ره و رده گاری خۆی ووتی: نه ی په ره و رده گاری من: تۆ من به ته نها و به بی مندا ل و به بی جیگه نشین به جی مه یه له وه نه گه ر جیگه نشینم پی نه به خشی تۆ چا کترین که سانیکی یاری ده ده ری منی، دوا ی مر دنی من و مر دنی هه موو بونه وه ران.

﴿ فَاَسْتَجِبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَى ﴾ دواپی ئیمه پارانه وه که مان لی وه رگرت و کور پکمان به ناوی به حیا به خشی به زه که ریا و له مه ترسی بی که سی رزگار مان کرد.

﴿ وَأَصْنَعْنَا لَهُ زَوْجَهُ ﴾ وه ئیمه ژنه که ی زه که ریا مان گه ر به جوۆری منالی بیی دوا ی نه وه ی نه زۆک بوو منالی نه نه بوو زه که ریا مان دلخۆش کرد به بوونی ئه و کوره.

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴾ به راستی زه که ریا و ژنه که ی و به حیا په له یان نه کرد بۆ کردنی کاره چا که کان و بۆلای ده رگای هه موو چا که ی به و له ئیمه نه پارانه وه بۆ ئومیدی پاداشتی خوای مه زن و له به ر ترسی سزای خوای گه وره و نه وان له ئیمه نه ترسان و مل شوۆری فه رمانی ئیمه بوون. له ئایه تی (۳۸) ی سوره تی ئالی عیمران و له ئایه تی (۷) ی مه ریه مدا باسی به سه رهاتی زه که ریا و به حیا کرا وه.

﴿ وَالَّتِي أَحْصَفَتْ فَرْجَهَا فَنَنْحُنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا ﴾ وه تۆ بیر ی نه و ژنه ی ئه و تۆ بکه ره وه که دایکی عیسیا به شه رم گه ی پاراستبوو له کاری ره و او نا ره و ا هه چ ئاده میزادی ده ستی لی نه که و تبوو، دواپی ئیمه گیانی عیسا مان خسته ناو منال دانی به هۆی فویه کی جیره ئیل به یه خه ی کراسه که یاو عیسا به زیندووی له دایکبوو. خوای مه زن عیسا ی ناو بر دووه به رۆحی خۆی له به ر ریزی عیسا.

﴿وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ وه ئیمه نهو ژنهو کوره که بمان گیرا به نیشانه ده کی زور گه ورهو به لگه لدهر توانای ئیمه بو ههموو بونه وهران که ئیمه به بی باوک له ژنیکه بی میرد منالی دروست بکهین له منال دنیا.

نهو ژنه داوین پا که ناوی مریدی کچی عیمرانه یه کئی بووه له زانا گه وره کانی به نو نیسرائیلی. له نایه تی (۴۵) ی سوره تی ئالی عیمران و نایه تی (۴۵) و له نایه تی (۱۶) ی سوره تی مریدم و نایه تی (۱۶) باسی مریدم کراوه دوا ی نهو ی خوا ی مذن باسی نهو پیغه مه رانه ی کرد که ره وانه ی کرد بوون بۆلای گه له کانی خو یان و بۆلای ئاده میزادی تریش که راغو یان بکا بۆلای خوا به رستی و فره مووی: هه موویان خوا به کی ته نه یان نه به رست و به ک ئایینیان هه بووه، له م نایه تانه ی دوا به دا فره مانمان پیدا نهو ئایینه شایسته ی به رستیی و به کئی به یاسا هه ر ئایینی ئیسلامه، هه موو یاساو ده ستوری هه موو نامه کانی پیشووی تیدا به و نه فره موئی:

إِنَّ هَذِهِ

أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ إِلَهِنَا مِرْجُوتٌ ﴿٩٣﴾

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَكْفُرْ

لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَنُيُوتٌ ﴿٩٤﴾ وَحَرَّمَ عَلَى قَرِيَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا إِنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٩٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ

يَا جُوجُ وَمَا جُوجُ وَهُمْ مِّنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٩٦﴾

وَأَقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَخِصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ

كَفَرُوا يُنَوَّلُنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا

ظَلَمِیْنَ ﴿٩٧﴾ اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ
 اِلٰهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ اَنْتُمْ لَهَا وَرِدُّوْنَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَتْ
 هَتُوْلًا ؕ اِلٰهَةً مَّا وَرَدُّوْهَا وَكُلٌّ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٩٩﴾
 لَّهُمْ فِيْهَا زَفٰرٌ وَّهُمْ فِيْهَا لَا يَسْمَعُوْنَ ﴿١٠٠﴾

﴿اِنْ هٰذِهِ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَاَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْنَ﴾ به راستی نهو بیروباوهری پیغمه مرانه
 که بریتیه له یه کیتی خوی مهزن و مل که چیه بو خوا به گفتوگوو به کرده وه ئایینی ئیوهی
 ئاده میزاده یه که ئایینه به بی جیاوازی نیوان پیغمه مران همه موویان یه که ئایینیان بووه من
 په روره دگاری ئیوه، دواپی ئیوه هدر به تنها من به رستن به نیازی پاکه وه. خوی مهزن فره منی
 داوه به ئاده میزاد همه موویان له سه ر باوهری یه کیتی خوابن و هاو به شی بو دامه نین .

﴿وَتَقَطَّعُوا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلٌّ اِلٰیْنَا رٰجِعُوْنَ﴾ وه نهوان پارچه پارچه بوون له نیوان خوئیاناو
 بوون به چهند تاقی: هدیانه بی ئاین. هدیانه بت په رست. هدیانه جوله که. هدیانه گاور. هدیانه
 ناگر په رست. هدیانه گاو ئازهل په رست. بگره نه ته وهی تاکه پیغمه مرئی چهند کومه لیکن و
 نفره له یه کتری نه کهن و بیزارن له یه کتری. همه موویان بولای ئیمه نه گه ریته وه له رژی
 دوا پیدا، ئیمه به گویره ی بیروباوهری خوئیان پاداشتیان نه ده بنده وه، نهو کاته نه زانن کامیان راستن
 و کامیان دروزن.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيْهِ وَاَنَا لَهٗ كٰتِبُوْنَ﴾ دواپی ههز که سی
 کرده و چاکه کان بکا که می یا زور بچوک بی یا گه وره وه نهو که سه باوهری به خواو به
 فرشته کان و نامه کانی خواو پیغمه مران و رژی دواپی هیتابی، دواپی کوشه که ی له ناو ناچی
 و سوپاسی نه کرئ و پاداشتی نه ریته وه به راستی ئیمه نهو کوشه ی بو نه نویسن له نامه ی
 کرداریا و بوئ نه پارتین .

﴿وَحَرَامٌ عَلٰی قَرْيَةٍ اَهْلُكْنٰهَا اَنْهُمْ لَا يَرْجِعُوْنَ﴾ زانایان بیروبووونیان له مانا کردنی نهو
 رستانه جیاوازه: هندیکیان نه لئین: پیتی (لا) ی (لا یَرْجِعُوْنَ) زیادنیه. که واته مانای نهو رستانه

بهم جوړه یه: وه قده غه یه له سهر دانیشتونای ههمو گوندی ئیمه له ناومان بردوون و نازارمان داون بهوئی گوناوه کانیانه که به راستی نهوان نه گهر پندهو بولای ئیمه له رږزی دووایدا بهر پرسیارو پاداشت. به لکو پیوسته بگهر پینسهو بولای ئیمه لهو رږزه داو سزایان بدری بهو جوړه ی له جیهاندا سزایان درا. هندی تر له زانایان نه لئین: پیتی (لا) زیاده یه و هیزاوه له بهر بهیز کردنی ناوهر وکی رسته کان: که واته مانای رسته کان بهم جوړه نه کری:

وه قده غه یه له سهر دانیشتونای ههمو گوندی ئیمه له ناومان بردوون گهرانده و یان بولای جیهان دوا ی له ناوبردیان بو نه ووی په شیمان بینه و له گوناوه کانیان.

پرسیار/ نایا خوی مه زن سزای بی باوهران نه دا له سهر بی باوهریان له پاشه رږزدا دوا ی نه ووی سزای داون له جیهاندا، نایا دروسته کړبو نه ووی دوو سزا له سهر به ک تاوان؟

وه لآم/ سزادانیان به له ناوبردیان سزایه له سهر نه ووی پیغمه ره کانیان به درو نه خسته وه بهو ههمو کاره په ک خه رانه وه چو برون بولایان. به لآم سزادانیان له رږزی دووایدا له سهر گوناوه کانی ترپانه وه ک بوختان کردنیان و ستم کردنیان و جگه ی نه وانیش. که واته سزادانیان له سهر تاوانی نه. به لکو له سهر چه ند تاوانیکه.

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْتَ بِآصْحُكَ وَمَا يُغْنِي عَنْكَ الْغَنَىٰ وَالْغَنَىٰ عَنْكَ إِلَّا جَنَّتْ يَاجُوجَ وَمَاجُوجَ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴾ نه گهرانده ووی بی باوهران یا گهرانده و یان به دره و امه هه تا کاتی بهر پابونی رږزی دوا یی و ده ر که و تنی نیشانه کانی بهوئی روخانی رینگه گره که ی یاجوج و ماجوج و بلاو بونه و یان به روی زه ویدا. وه خوی مه زن نه دهر موی: یاجوج و ماجوج له ههمو بهر زاییه کی زه ووی به په له دینه دهر وه و ناماده ی پاشه رږز نه بن.

﴿ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارُ الَّذِينَ كَفَرُوا ﴾ وه نریکه بهر پابونی نه و به لینه راسته که هاتی رږزی دوواییه و دوا ی روخانی رینگه گره که ی یاجوج و ماجوج، و دوا یی کو توهر نه و شته ی پهیدا نه بن نه مده به چاوی بی باوهران نه کړتوه له ترسی سامناکی نه و روداوه و داناخړی پیلوی چاویان بهر ز نه بیته وه و ناتوان دای نه وینن.

بو ناگاداری: له نایه تی (۹۴) ی سوره تی نه لکه هفدا باسی نه و ه مان کرد یاجوج ته تهره کانن و ماجوج مه نغولیه کانن، هه له نایه تی (۹۸) نه و سوره ته دابیزاوه نه و رینگه گره ی نهوان بهوئی تیهر پونی رږزانی زوری رابردو به سهر یا شوینه واری نه ماوه، نه گینا نه و رینگه گره له م سهرده موی ئیمه دا داله بئرا ئیمه برومان وایه که نه و روداوه یا له مده و بهر پهیدا بووه یاله مده و دوا پهیدا نه بن، خوا زانا تره.

﴿ يَا وَيْلَتَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ بی باوه ران نه لئین: نهی هاوارو به دبه ختی: وهره بو لای ئیمه، به راستی ئیمه له بی ناگاییدا بووین له جیهاندا له بو هاتی نهو رۆژه. به لکو ئیمه سته مکار بووین که پیغهره کاغان به درو نه خسته وه و باوه رمان به هاتی نهو رۆژه نه بوو ریگه مان له بلا و بونه وهی په یامی خوی مه زن نه گرت.

﴿ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبٌ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴾ به راستی ئیوهی بت په رست وشتی ئیوه نه په رست له جگه ی خوا سوتنه مه نی دوزه خن. ئیوه هه ردوولاتان نه چنه دۆزه خه وه. به کان هه رچه نده بی گیان و بی گونا هه ن. به لام هه ر له بهر نه وهی بیان بینن و خه فته تیان زور تر بی که خواکانیان له دۆزه خدان نه به نه سوتنه مه نی دۆزه خ بو سوتانی نه وان.

﴿ لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلِهَةً مَا وَرَدُواهَا وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ نه گه ر نه وبتانه خوا بو نایه نه نه چونه ئیو دۆزه خو نه وانو خواکانیان به رده وانن له ئیو دۆزه خدا و رزگاریان نای.

﴿ لَمْ يَنْفَعُوا فِيهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَمْ يَكُن لَهُمْ فِيهَا نِصْرٌ وَلَا لَهُمْ فِيهَا جُنُودٌ أَلَمْ يَسْمَعُوا ﴾ بو بی باوه را هه به له ئیو دۆزه خدا ناله و هاواری نازار و ئیش، له هه چ که سیکه وه گفتو گو به کی چاک نابینن و هه چ که سی به زه ی به وانا نایه ته وه هه ر که سی بیان بینن سه رزه نشیان نه کن.

رۆژی پیغه مبه ر ﴿ ٢٦٠ ﴾ چو بولای که عبه، پیاوه گه و ره کانی قوره یش له و بی بون، له م لاوای که عبه دا (٢٦٠) بیان، هه لو اسرا بون، پیغه مبه ر ﴿ ٢٦٠ ﴾ دانیش له گه لیان. نه زری کوری هه رس که وه گفتو گو له گه ل پیغه مبه رو په کی که وت، له پاشا پیغه مبه ر فه رموی: ئیوه نهو شتانه نه په رست سوتنه مه نی دۆزه خن، ئیبنو لزه عبه و وتی: نهی موحه مه د: نه وهی په رستری به چینه دۆزه خ. نه بی عیسا و عوزه یه ر و فره شته کان که په رستراوی جوله که کان و گا و ره کان و هه ندی له عه ره باکانه به چنه دۆزه خه وه. پیغه مبه ر فه رموی تو زمانی خۆت نازانی نه وه نده گیلی و نازانی پیتی (ما) بو جگه ی ئاقلان به کار نه هیتری. له پاشا خوی مه زن نه م نایه تانه ی ناره خوار وه. فه رموی.

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١١﴾ لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ

ته فسیری زمانا کۆبی

خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيْنَهُمُ
 الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ
 ﴿١٠٣﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا
 بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ
 ﴿١٠٤﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ
 يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا
 لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

﴿١٠٧﴾

﴿ إِن الدین سبقت لهم منا الحسنی اُولَئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴾ به راستی که سائیکی نهو تو
 خوی مهزن به لینی دایی بهوان چاکه یان له گهل بکاو موزدهی دا بی به ههشتیان بداتی نهو
 که سانه دور نه خرنه وهی له دوزه خ. وهك عوزه بر و عیسا وجگهی نهوان.

﴿ لَا یَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴾ نهو که سانه دهنگی کلپهی
 ناگری دوزه نابیسن و نهوان بهرده و امیشن له نیو ههرشتیکا دهرونیان ناره زوی بکا
 به بهرده و امی خاوهنی ناسودن و ترسیان له سزای خوی مهزن نیهو له به بهشتان.

﴿ لَا یَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ ﴾ ترسی گه وره ی رۆزی دواپی خه فده تباریان ناکا بریتیه لهو
 کاته ی بی باوه ران نه چنه دوزه خ و وبانگ نه گری له مهو باش مردن نامینی. ترسان چهن دین پله ی
 هیه هه له بیهوشی سه ره مه رگه وه هه تا چونیان بو دوزه خ ده رگای دوزه خ دائه خری به سه ره
 دانیشتوانیدا.

﴿ وَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴾ وه فرشته كان پیش وازی له خاوهن چاکه کان نه گهن بدر پژهوه بهوان ئهلین: نه مه ئه و رژه به به لیتی پی درا بؤ ئیوه توشی بین، موژده بی لیتان نه م رژه بیرژه.

﴿ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجْلِ لِلْكِتَابِ ﴾ ئه و رژه بریتیه له رژه ئیمه ئاسمان لوله نه کهین به وئیه لوله کردنی نوسهر بؤ نامه کانی خوئی. نه سئیره کان ئه ده ن له یه کتری و کیشیان نامیتی و نه کهونه خواره وه، هدریه و جوړه رسته ی نوسراوی پیچ راوه نابینری نه سئیره کانیش نابینرین. ئاسمانه کان نه گهرینه وه بؤ لای نه بون.

﴿ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ وَغَدَا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴾ هدره كه یه کهم جار همو شتی ئیمه ئه ی گیر نه وه بؤ لای نه بون، ئیمه به لیتیمان داوه به به لیتیکی بیگومان به راستی ئیمه ئه یان گیرینه وه بؤ لای جاری پیشو و نه شتانه نه کهین، ئیمه توانامان هدی جارئ تر مردووان زیندو بکهینه وه بؤ پرسیار و وه لام و پارچه پارچه ی بونه وه ران کۆ بکهینه وه.

﴿ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴾ وه به راستی ئیمه نوسیومانه له همو نامه یه کی نوسراوا له و نامه یانه ئیمه ناردوومانه بؤ لای پیغه مبه ره کان له تهورات وئینجیل و قورئان دواى نه وه ی ئیمه تو مارمان کردبو له و حله حفوزدا که به راستی زهوی به ههشت بهنده چاکه کانی ئیمه سودی لی وهر نه گرن نه یکه نه به به شی خویان به بی ماندوبون، ئه و بهنده چاکانه بریتین له و که سانه له روی زهویدا به لاواز ته ماشا نه کران.

هه ندی له زانایان مانای ئه و نایه تیان به م جوړه کردوه. یانی فه رمان په وایی و ده سه لات له زهویدا هدر چهنده به دهستی پیاو خراپان و تاوانبارانه وه بین، دواپی ئه دریتیه ده ست پیاو چاکان به بی گومان، ئه و کاته ئاسایش و داد پهروه ری روی هموو زهوی ئه گیرینه وه پیت و پیروزی همو ئاده میزاد نه گیرینه وه بیگومان ئه و پیاو چاکانه هدر نه بی موسلمانانی باوه ردار به ئایینی خوی مدزن و پیغه مبه ری ئیسلامیشن. هدر چهنده له م کاته ی ئیمه دا هیژ به دهستی کۆمه لی درونده وه بی، به ئومیدی خوی مدزن ئه و هیژه رژه ی له رژه ئه دری به و که سانه ی خاوه نی راستی و داد پهروه ری بن.

﴿ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴾ به راستی هدی له نیر نه و شتانه دا له م سوره ته دا باسی کرا له ناموزگاری و هه والی رابردودان و له به سه رهاتی پیغه مبه ران و موژه دان و هه ره شه کردن گه یشت به ئاوات بؤ تاقمی خواپه رستن. به لگه ی بیگومان له سه ره یه کیتی خوی مدزن بؤ تاقمی مدهستیان په رستی خوی مدزنی.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ وه ئیمه تۆمان رهوانه نه کردوه بهو ههمو دهستوره به
نرخانه وه مه گهر هدر بو ئه وهی هوی بهختیاری چاکه ی ژبانی هدر دوو جیهان بو ههمو ناده میزاد
بی چونکه ناده میزادی پیش تو له سدر گهر دانی دابون. پارچه پارچه بون، تۆمان رهوانه کرد
راغویان بکه ی بو لای ریگه ی راست، له تاریکی بی باوه ریوه به ره و روناکی برۆن چاک و
خراب جویی بکه نه وه نه و نایینه و نه و قورنانه هاتون بو لای تو شیایوی ههمو کات ههمو
موجیگه یه کن.

هدر له بهر ئه وه یشه که ناده میزاد باوه ره بهو نایینه ی تو ناهین و قورنان ناکه ن به یاسا بو یه
ستم و جەنگ و بیدادی بالی کیشاوه به سدر دانیشتوانی روی زه ویدا، هوی چاکه یه بو
باوه داران له هدر دوو جیهاندا، بو بی باوه ران که خوی مدزن به گورجی له جیهاندا مزایان
نادا، جگه ی ناده میزادیش ئه بی مافی خویان وه رگرن.

﴿١٠٧﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ
فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٨﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ
عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ مَا تُوعِدُونَ ﴿١٠٩﴾
إِنَّهُ يُعَلِّمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ
﴿١١٠﴾ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّ فِتْنَةً لَّكُمْ وَمَنْعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١١١﴾ قُلْ
رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

﴿قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ تو بلی به بی باوه ران:
به راستی سروش نیراوه بو لای من که به راستی هیچ خواجه نییه شایه نی پهرستن و خوی ئیوه
خواجه کی ته نهایی و ئهم گهر دونه سدر سور هینه ره ی هیتا وه ته بونه وه و به لگه ن له سدر ترانای
خوا، دوابی ئایا بو ئیوه باوه رانه یین و مل که چی فرموده ی خوابن و واز له بت پهرستی به یین .

﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ إِيذْتُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ﴾ دوايى نه گهر ئیوه پشت بکهنه یه کیتی خواى مهزن خوټان پاك نه كهوه له شتى شايسته ی خواى مهزن نه بی، دوايى تو به وان بلی: من ئیوه ناگاداری شتى کردوه فه رمانم پیدراوه له سهر دادپهروه ری و یه کسانى بیرورای چاك و به لگه ی رون، هموو په یامی خواى مهزنم پیتان راگه یاندوهه بیانو بو هیچ كه سى له ئیوه نه ماوه ته وه كه باوه نه هیتن .

﴿ وَإِنْ أَدْرَىٰ أَقْرَبَ أَمْ بَعِيدَ مَا تُوعَدُونَ ﴾ وهمن نازام ئایا نزیکه شتى به لیتی پیدراوه به ئیوه له لایدن خواى مهزنه وه له سزاو له هاتنى رۆژى دوايى یا دووره، به لام نه وهنده یه گومان له هاتیانه نه .

﴿ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴾ به راستی خواى مهزن نه زانى به لای شتى ئیوه ناشکرايى له گفوكانتان و نه زانى به شتى نه یشارنده وه له رق و له کینه ی دلتان و به شتى پیلانى بو دروست نه کهن له دژى موسلمان و کورو کومه لتان .

﴿ وَإِنْ أَدْرَىٰ لَعَلَّهٗ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴾ وهمن نازام له وانده یه دواخستنى سزا تا قى کردنه وه یى بو ئیوه به به رزبونده تانه پله به پله و بیبرئى چ شتى نه کدن و ئیمه زانترین له ئیوه به و شتانه و بو نه وه یش را بو پرن هه تا نه و ماوه یه خواى مهزن دیاری کردوه بو ته مه نتان و بزین له جیهاندا .

﴿ قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴾ موحه مه د بلی: نه ی پهروه دگارى من: تو فه رمان بده به راستی و به دادپهروه ری له نیوان من و نیوان دانیشتوانی مه كه داو یاریده ی خاوه ن راستی و دادپهروه ران بده و سه ریان بجه به سه ر بى باوه راناو، پهروه دگارى ئیمه خواى خاوه ن به خشنده یه داواى کومه کى لی نه کرى له سه ر نه مانى شتى ئیوه باسى نه کدن و نه وه ی ئیلین: خواى منالى هدیسه موحه ومه د شاعیرو هؤنراوه بیژه و قورئان هؤنراوه یه و دروشى ئیسلام ماوه یه كه و دواى نامینى و موحه مه د نه مرئ. نه وه بوو خواى مهزن له رۆژى به دردا بى باوه رانى شکان و دواتریش باوه رداران مه كه یان داگیر کرد، پارانه وه ی پیته مه رى وه رگرت .

به یاریده ی مهزن کوټایی به مانای ئهم سوره ته هات (۲۰) ى مانگی زیل حیجه

سالى (۱۴۲۰) کوچى به رانبهر به (۲۶/۳/۲۰۰۰) زایینی

رۆژى یه ک شه مه . نه ی پهروه ردگارى خاوه ن

به خشنده و به ئاواتى خۆم بگه یه نه

ته فسیرى زمانا کۆبى

﴿ سوره تى نه لحه ج ﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. هه ندئ له زانايان ئه لئى: جگه له لئايه تى (۱۱-۱۲) لای هه ندئ تریان جگه له ئايه تى (۱۹) هه تا ئايه تى (۲۴) لای هه ندئ تریان له زانايان جگه له ئايه تى (۷۸) كه له مەدينه هاتونده خواره وه. ژماره ی ئايه ته كانى (۷۸) ئايه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ كُنتُمْ ابْتَاعُوا زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تُّرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عِلْقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ

طِفْلًا ثُمَّ لَتَبَلَّغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمْرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ
بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ أَهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي
الْقُبُورِ ﴿٧﴾

﴿ يا ايها الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شئ عظيم ﴾ نهى ناده ميزاد: نيوه بترسن له
سزاي پدوره دگارى خوتان و خوتان پيازيرن له بى فدرمانى نهو. به راستى له رزين و ته گاني
سهختى رورى دوايى زور شتيكى گه وره و ترسناكو نووشى زهوى نه بى. مهبهست له
له رزالدنى زهوى له رورى دوايدا: كاو لپوونى زهوى و ناسمانه كان و تيكه لاو بوونيانه له گهل
يه كزى و تيكه لپوونى هموو ناوه گاني زهويه ب ۷ نهوى پدروهديه له نيوانيانايى، ناسمانه كان
و زهوى كيش و دوربونيان له يه كزى نامينى، هموو مردوه كان به زيندوويى له گزوه كانيان
ديته دهري به وينه تابلوى بى گيان. رورى دوايى بزوه ناو نه بري به (الساعة) ياني هموو شتى
به پيله رانه كا بولاي نهو روره .

﴿ يَوْمَ تَرَوْنها تَذَلُّ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ ﴾ رورتيكه نيوه به چاويى سهري خوتان نهو
روره نه بينن هموو شير دهري بى ناگا نه بى له شتى شيرى بى دراوهو، خوشى ويستوه به خوويه
خديكه له بدر سامناكى نهو روره بيرى مناله كهى به دلدا نايه .
﴿ وَتَضَعُ كُلُّ دَاتٍ حَمْلًا حَمْلَهَا ﴾ وه هموو رتيكى خاوهن بيچوه له بدر سهختى نهو روره
نهو بيچووهى له مندا لاندانيه داي نهنى، نهو رستانه هيمايه له سهر سهختى نهو روره، نه گينا
لهو روره دا نه شيردهر هديهو نه خاوهن بيچوه، ياني نه گهر ههبن بهو جوړه نهبن .

تهفسيرى زمناكويى

﴿ وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَى وَمَا هُمْ بِسُكَارَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴾ وهتو ئاده ميزاد وانه يىنى سهرخوشن له بهر ده شته تى نهو روزهو ئاگان له خزيان نيهو نهوان سهرخوش نين و، به لام سزاي خواى مهن زن زور سهخته لهو روزه داو نه قلى لى تىكداون و هو شى لى برون.

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ ﴾ وهه ندى له ئاده ميزاد هديه گفتوگوى نارهواو بى جيگه نه كا له باره ي خواى مهن نهو و تاين و نامه ي خواى مهن نهو. به بى نهو و زانين و ئاگادارى لهو شتانه هه بى و باسيان نه كا. به وينه ي نه زرى كورى هه رس نه بووت: فريشته كان كچى خوان، قورئان نه فسانه يه و چيروكى پيشوه كانه، روزه ي دوايى نيهو نايهت و زيندوبونه وه نيه.

﴿ وَيَتَّبِعْ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ﴾ وه نهو كه سه له گفتوگوى نارهواي خويا هه موو كاتى دواى هه موو شه يتانكى خراپه كارو بى چا كه نه كه وى و راي نه كيشى بولاى خراپه و خوا فه رمانى داوه دواى نه كه وى.

﴿ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يَضِلُّ وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴾ پتويست كراوه له سهر شه يتان كه به راستى هه ركه سى دواى نهو بكه وى و بيكا به دوستى خوى، دوايى شه يتان نهو كه سه له ريگه ي راست لانه داو راغو شى نه كا بولاى سزاي ئاگرى دوزه هه تا بيسوتيتى به وى بى فه رمانى خواى مهن نهو.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ﴾ نه ي ئاده ميزاد: نه گهر ئيه له گومانان له باره ي زيندوبونه وه ي دواى مردن و نه لىن زيندوبونه وه نيهو روزه ي دوايى نايه دواى ئيه ته ماشاى پيشووى خوتان بكه ن كه نه بوون، به راستى ئيمه ئيه مان دروست كر دبوو راسته وخو له خاك وهك ئاده م يا به وى دلويى ئاو كه له خواره مهنى سهر خاك په دابووه و تيكه لاوى خوين نه بى و له ميرده وه نه چيته ناو منالدانى ژنه وه و نه بى به ئاده ميزادى زيندوو.

﴿ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُّخَلَّقَةٍ ﴾ له پاش نهو وى ئيمه ئاده مان راسته وخو له خاك دروست كرد مناله كانيان دروست نه كه ين له دلويى ئاوو نه چيته منالده وه له پاشا نهو ئاو نه بى به پارچه خويى رهق و به ستر او له پاشا نهو پارچه خويته نه بى به پارچه گوشتى به نه نده وه ي تيكه يه به جورى ماوه ي بونه كه تهواو نه بى و له دايك نه بى يانابى به دروست كراو يكي تهواو به پارچه گوشتى له منالده نه كه ويته خواره وه.

﴿ لَتُبَيِّنَ لَكُمْ ﴾ له بهر نهو وى هه تا ئيمه بو ئيه وى رون بكه ينه وه توانامان به سهر زيندو كرده وه ي مردوان و به سهر جگه ي زيندوبونه ودا هديه، چونكه كه سى بتوانى پله به

پله ناده میزاد دروست بکا له واندی پیشو نادم له خاک و مناله کانی له وانه باسکران، زور به ناسانی تر نه توانی جاری تر بیان کاته وه به ناده میزاد یکی زیندو دوی بونیان به خاک .

﴿ وَتَقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾ وه نیمه دائه نین له نساو منالده کانی ژناندا شتی ناره زومان وایی منالدهان فرهی نه داته وه دهر وه بۆلای ماوه کی دیاری کراو که ممر نه بی له شش مانگ و زور تر نه بی له چوار سال و به زوری بۆلای نو مانگ .

﴿ ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ﴾ له پاشا نیمه ئیوه له منالدهانی دایکتانا دهر نه هین به منالی به نه و پیری بی هیزیه وه ناتوانن کاروباری خوتان هلسور پین له پاشا نیمه ته مه نیکی وا نه دهین به ئیوه له بدر نه وهی ئیوه بگه نه کاتی نه قلی ته واو و به هیزو توانا پهیدا بکهن و له شتان توندو تول بی .

﴿ وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَى وَمِنْكُمْ مَنْ يُردُّ إِلَى أَرْدَلٍ أَلْهُمُّرٍ لِّكَيْلَا يَعْلَمَ بَعْدَ الْعِلْمِ شَيْئاً ﴾ وه هندی له ئیوه که سیکه نه مرئ به منالی و بدر له ته واو بوونی لقل و بالغ بی و هندی له ئیوه که سیکه نه گیزیه وه بۆلای خرابرین ته مهن و بۆلای ژیا نیکی خراب و تروشی خله فاوی نه بی وه کاتی منالی لی دئ و پیر نه بی و وای لیدی هیچ شتی نه زانی دوی نه وهی خاوه نی زانیاری بووه بۆ زور شت . له پاشا خوی مدزن به لگدیه تر نه هیزیه وه له سهر زیندو بوونه وهی دوی مردن و نه فرموی :

﴿ وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ أَهْرَاجَاتٍ وَارِبَتْ وَأَلْبَسَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِجٍ ﴾ وه تو زه وی نه بی و وشکه و بی گیانه وه ک مردو هیچ شتی ناروینی و بی رووالهت، دوی نیمه نه پیزین به سهر نه و زه ویدا ناوی باران له ناسمانده زه ویکه نه که ویته جو له و نه ناوسی و بهرز نه بیتیه وه نه بوژیتیه وه هه مو جو ره گیایه و هه مو جو ره روه کی به رهنگی هه مو جو ره وه سهر نه کاو ته ماشا که ران دلخوش نه کا بۆ خواردن و بۆ شتی تر . بیگومان زه وی ناماده بی تیدایه بۆ پیش وازی زیندو بوونه وه . به لام هیچ پهیدا نایی به بی دهستوری خوی مدزن، هه مو روه کی خاوه نی نیرو میه .

﴿ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ نه و شتانهی باسکران له دروست کردنی ناده میزاد به و پله جیاوازانده به سهریا دئ و له زیندو کردنه وهی مردوان به هوی خوییه کی مه زنه وهیه ههر نه وه بهرده وامه ههر نه وه زیندو نه کاته وه مردوان ههر خوی مدزنه شایستهیه بۆ پهرستن و ههر خوی مدزنه به راستی مردوان زیندو نه کاته وه ههر خوی مدزنه دهستلهاتی به سهر هه مو شتیکا هیده و ته نه ایده بی هاو به شه .

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِي عِطْفُهُ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي
الدُّنْيَا حِزْبٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾ ذَلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَمٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ
فِتْنَةٌ أُنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ
الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لِمَنْ
ضَرَّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَى وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾
إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

﴿ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾ و بهد راستی رورزی دواپی دیت
گومانی تیدا نیه هاتنی لئو رورژهو به راستی خوا زیندو نه کاتهو هدمو کهسی له گوره کانا لهو
کاتهی خوا میهن دیاری کردوه .

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴾ و هه ندی له ناده میزاد
کهسیکه گفتوگوی پروپوچ و بی جینگه نه کدن بدی زانیاری و بدلگه و بدی شاره زایی و بهی

ته فسیری زمانا کوپی

نامه ده له لای خوای مه زنه وه بۆی هاتی و راستی بۆ رۆن بکاته وه ئەو کەسه ش ههروهك رابورد نه زری کۆری حه رسیو که ئەو کەسه هیچ یه کتی له وانه ی نه .

له و نایه ته دا خوای مه زن باسی سێ شتی کرد وه که هۆی زانی نی ئاده میزاده بۆ ناسینی هه موو شتی:

۱- (عَلَمَ) که بریتی به له تاقی کردنه وه ی هه موو شتی به هۆی ههسته کانه وه، ئەو شتانه ش هه بی هه ستیان پی بکری به چاو و گوێ چکه و لوتو دم و ده ست، چونکه به و شتانه تاقی کردنه وه پهیدا نه پی .

۲- (هَدَى) که بریتی به له زانی شتی به هۆی ئەقله به ته نها که بوونی خوای مه زنی پی نه زانی به ته ماشا کردنی ئەم گه رونه و ئەم بونه وه ره سه رسو پێ نه رانه، ئەو ئەقله ش هه بی دور پی له ده مار زلی و بی با وه ری .

۳- (كِتَابٍ مُنِيرٍ) که بریتیه له سه روش هه موو شتی کی نه پی تراو نه زانی، وهك بوونی جنۆکه و فریشته کان و کاتی هاتی رۆژی دوایی و پرسیار و هه لامی رۆژی دوایی .

﴿ ثَانِي عَطْفِهِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴾ ئەو کەسه ی گفتو گو ی پی جینگه ی نه کرد ته نیش و گه ر دنی خو ی وه ر نه چه رخان و به دعیه و به ده مار وه وازی له راستی نه هیتا له بهر نه وه ی ئاده میزاد لا به دا له رینگه ی راست و له ئایینی خوای مه زن وهك خو ی لای دا بو له رینگه ی راست، بۆ ئەو کەسه هه یه ریسوایی له جیهاندا به کوشتن و به دیل کردن و به بی ترخی وهك نه وه ی توشی بو له جهنگی به دردا و ئیمه به و کەسه نه چێزین له رۆژی دوایدا سزای ئاگری کی سو تێ نه ر. به و کەسه نه بی زری له و رۆژه دا .

﴿ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ ﴾ ئەو ریسوایی جیهانه و ئەو سزای رۆژی دوایی به هۆی نه وه بوو توانا و دهسته کانی تو له موو پیش کرد بو ی له پی فه رمانی خوای مه زن و خوای مه زن به راستی سته م له بهنده ی خو ی نا کا، خوای مه زن ئەقلی دا وه تی چاکه بکا .

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يْعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ ﴾ وه هه ندی له ئاده میزاد هه ن کەسێ خوای مه زن نه په رستی له سه ر لای نه ی له ئاین و به مه رج و به گو مانه وه و به ر ده و ام نه نه بو له سه ر ئاین نه گه ر مه رجه کە ی نه ها تبه ته جی، وێ نه ی کەسێ دوای له شکر نه که و ی نه گه ر سه ر که و تن خو ی نه کا به نا و یا نا خو نه گه ر شکان را نه کا و به جیان نه هیتی .

﴿ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ ﴾ دوایی نه گه ر تووشی ئەو کەسه ببوایه چاکه یه له ساغی له ش و دارایی ئەو کەسه ئارامی نه گرت و له سه ر ئاین نه مایه وه نه گه ر تووشی خراپه یه ببوایه ئەو کەسه له ئاین وه ر نه گه را و نه رۆیش ت بۆ لای ئایینه پی شه که ی خو ی .

﴿ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴾ ئەو كەسە زەرەرى كرد لە جیهاندا بە ئاواتى خۆى نەگەشت، تووشى هەژارى بوو، زەرەرىشى كرد لە پۆژى دوایداو کارەکانى خۆى پوچ کردەو پاداشتى چاکەکانى وەرناگرئ، ئەو زەرەرانەى هەردوو جیهان زیانۆمەندى ناشکرایە.

بە کورتى ئەو ئایدانەى رابوردن هاتووتە خوارووە دەرپارەى ئەو عەرەبە دەشتەکیانە کۆچیان ئەکرد بۆ مەدینەو باوەریان ئەهیتا ئەگەر تووشى نەخۆشى نەبوونایە و ئازەلەکانیان بەروبومى زۆر ببوایە بەو ئاینە خۆشحال ئەبون، ئەگەر نەخۆشى بکەوتنایە و بەروبومیان کەم بوایە ئەیان ووت: ئەمە هۆى ئەم ئاینەیدەو لە ئاین وەرئەگەرێ و ئەچونەو بۆلای ئاینەکەى خۆیان کە لەسەرى بوون، ئەوێ راستى بئى لەم سەرەمەى ئیمەشدا کەسانى وا هەن. باوەردارى راستى ئەوێە نیازی پاکى و لەهەموو کاتیکە بەردەوامى لەسەر ئاین و خواپەرستى.

﴿ يَدْعُو مِن ِلله مَالَا يَصْرُوهُ وَمَالَا يَنْفَعُهُ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴾ ئەو كەسە شتى ئەپەرستى لەجگەى خۆى مەزن لە بتەکانیان زیان لەو كەسە ناداو سوودى پى ناگەيەنئ ببەرستى یانەبەرستى، چونکە ئەوان درەخت و بەردى بئى گیان، ئەو پەرستە گومراپەکی زۆر دوورە لە راستى.

﴿ يَدْعُو لِمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴾ ئەو كەسە بەراستى كەسى لە گەورە تاوانبارەكان ئەپەرستى و یارمەتیان ئەدا بە نیازی سوودى تاییەتى جیهان زیانى نزیکترە لە سوودى و سوودەکیان بەرانبەر بە سزای خۆى مەزن بە هیچ شتى دانانئ. بەراستى بارى دەرو دۆستیکى خراپە ئەو كەسە و خراپ ھاوڕێیە کە پارانەووە پەنا بردن بۆلایان بئى سوودە.

﴿ إِنَّ ِلله يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ ِلله يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾ بەراستى خۆى مەزن كەسانیکى ئەوتۆ باوەریان هیتاوەو کردەو چاکەیان کردە ئەیان خاتە ئێو چەندین بەهەشت ئەروا بەژێر درەخت و ئەم لاو لای کۆشکەکانیان چەندین روبارى ئاوى شیرین و پاک. بەراستى خۆى مەزن هەموو شتى ئەکا بیهوئ. ئەوێ پیاو چاکە پاداشتى خۆى ئەداتئ، ئەوێ پیاو خراپە تۆلەى لئ ئەستێنى کۆمەلئ لە هۆزى غەتفان باوەریان ئەهیتا ئەیان ووت: لەوانەى ئەم کارەى موحمەد نەچیتە سەرو سەرنەکوئ و دۆستایەتى جولەکەكان بپچرئ و کۆمەکیان نەکەن، خۆى مەزن فەرموى:

مَن كَانَتْ

يُظَنُّ أَنَّ لَّن يَنْصُرَهُ ِلله فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلَيْمَدَّ دِسْبَبٌ ِلّی

السَّمَاءِ ثُمَّ لَيَقْطَعَنَّ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴿١٥﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ

﴿١٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِغِينَ وَالنَّصَارَى

وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ

يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ

يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ

وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ

﴿١٨﴾ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٩﴾

﴿ مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنَّ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لَيَقْطَعَنَّ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ ﴾ هه رهه سی گومان نه با کهه خوی مه زن یاریده ی پیغمه ری خوی نادا له جیهاندا به بهر ز کردنه وه ی ووشه ی ناین و سه ره کهه وتنی به سه ره دوژ منانیدا له دواړوژیشدا به پله و پایده ی بهر زو ریژ گرتنی، دواپی با نه و کهسه بهر ی له خه فده تا به وه ی گوریسی بهه ستی به داری خانوه که ی خویده وه و بییه ستی به ملی خویده وه هده تا نه خنکی له پاشا جیگه ی هه ناسه ی خوی بهر ی بهه زی نه و گوریسه وه، دواپی با تده ماشا بکا، نایا نه و کارو پیلانده ی شتی رقی نه و پهیدا نه کا لای نه با که سه ره کهه وتنی نایینی ئیسلامه؟ نه و کاره نه و کهسه بیکا بهه خوی نه و په ری توانای نه وه له وه زیاته ره هیچ شتی تری بو ناکری .

﴿ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴾ وهههه بهو جوهری ئیمه نامه پیشوه کاغان رهوانه کردوه هدر وایش ئیمه قورئاغان رهوانه کردوه بوسهه موحهدهه. ﴿ ﴿ به جهندین ئایدی روون و ئاشکرا له فهرموده کانی ئیمه و به راستی خوی مهزن راغوی کهسی نهکا ئارهزوی بکا به هزی نهو قورئانهوه .

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِقِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ﴾ بهراستی کهسانیکی نهوتو باوهریان به خواو به موحهدهه هتاوه کهسانیکی نهوتو جوله کهن پدیوهندی دارن بولای تاقمه کانی سهر بهموسا و نهستیره پدرسته کان و گاواره کانی سهر بهعیسا وئاگر بهدرسته کان و کهسانیکی نهوتو هاوبهش بو خوی دائه نی و بت پهراستن. خوی مهزن به بیروباوهری ههموویان نهزانی لهو شهش تاقمانه .

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾ بهراستی خوی مهزن فرمان نهدا له نیوان ههموویانا له روژی دوایدا و چاک و خراپان جوی نهکاتهوه، دواپی پاداشتی هدریه کهیان نه داتهوه به گویره بیروباوهری خویان، هدریه کهیان نه خاته جیگه به بویان ناماده کراوه، باوهرداران بو بههشت و بی باوهریان بولای دوزهخ. بهراستی خوی مهزن ههموو کاریکی نهوان نهزانی و ئاگاداری ههموویانهو هیچ شتیکی لی وون نایی .

﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ ﴾ ئایا تو نه ترانیوه که به راستی سوژدهو کورنوش نه بهن بو خوی مهزن کهسی له ئاسمانه کاندان له فریشته کان بهسهر بهخوی خویان وجگهی فریشته کان و کهسی له زهویدان له موصلمانان به خواستی خویان بی باوهریان بهسهر شوپریهوه سوژدهشی بو نه بهن و خوړومانگ و نهستیره کان و کیوه کان و درهخت و ههموو نهو شتانهی نهرون بهسهر زهویداو زور کهس له باوهرداران که باوهریان به خوی مهزن ههیهو زور کهسی له ئادهمیزاد که پیوست کراوه لهسهریان خوی مهزن سزایان بدا که نهو کهسانه گالته به باوهرداران نه کهن. نهوانه ههموویان سهر شوپی خوی مهزن و زور بهیان خوی مهزن رامی کردوون و کار نه کهن بو سودی ئادهمیزادو سوژده نه بهن.

﴿ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴾ وهههه کهسی خوی مهزن ریسواسهر شوپی بکا بههوی بی فرمانی خوی مهزنهوه، دواپی هیچ کهسی نیه ریزی نهو کهسه بگری، ههر کهسی خوی مهزن دای نهویتی کهس بهرزی ناکاتهوه، ههر کهسی خوی مهزن بهرزی بکاتهوه کهس نی یه نرمی بکاتهوه. بهراستی خوی مهزن ئارهزوی ههر شتی بکا نه بکا. خودای مهزن چند دهستوریکی داناوه له نیو بونهوه رانی خوپی و لادان له دهستوران

نه گونجاوه، نه مهديه: هدر كه سنی به ړنگه ی خړاپا بړوا له ناو نه چنی و هدر كه سنی به ړنگه ی چاكا
 بړوا بئی وهی و بئی نازاره، ړنگه ی چاك و ناسوده لای خوا باوه ړهینانی راستیه، ړنگه ی
 ریسوایی دووړویی و خړاپه كړدنه له زه ویدا .

هَذَا نِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا

فِي رِيهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن تَارٍ يُصَبُّ

مِنْ فَوْقٍ رُّءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ

وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقْلَعٌ مِّن حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا

أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ

أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾

وَهُدُوءٌ إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوءٌ إِلَى صِرَاطٍ الْحَمِيدِ

﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ

وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍ بِظُلْمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾

﴿ هذَانِ غَصَمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ ﴾ نه وانه دوو تاقمن و دوژمنی یه کترین دوژمنایه تی یه کتری نه کهن له باره ی ناین و پهروه ردگاری خویانه وه، هدریه کهیان نه لئن: نیمه راستین و شایانترین بۆ ناینی خوی مهزن .

بۆزانین: پیتی (واو) له ووشه ی (اخْتَصَمُوا) به کویه نه گهریته وه بۆلای ووشه ی (غَصَمَان) هدرچهنده بۆ دوانه . به لām نهو دوو تاقمه هدر یه کیکیان چهند که سیکی زۆرن، له بهر نهو پیتی کوئ بۆ گهراوته وه . هدرچهنده دروسته بیژری (اخْتَصَمَا) نهو دوو تاقمه بریتین له تاقی بی باوه ران و تاقی باوه رداران خوی مهزن باسی هدریه کهیان نه کا به شتی شایسته یانیه و خوی مهزن نه فهرموی:

﴿ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثَابِتٌ مِّنْ نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴾ دوایی که سانیکی نهو تو باوه ریان به ناینی خوی مهزن نه هیئاوه و دیاری کراوه بۆیان بهرگی له ناگر به نه ندازه له شیان و نه کرپته بهریان ناوی گهرم نه ریژی به تهوقی سه ریان .
﴿ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴾ نه توپته وه شتی له سکینا له گوشت و چهوری له گهل پیسیانا به هوی نهو ناگرو ناوه گرمه وه . به کورتی له شیان به دهره وه یی و به ناویسه هه موو نه توپته وه .

﴿ وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴾ وه هدی بۆ سزادانی بی باوه ران چهند گورزیك و چهن نه ستونی له ناسنی گهرم بهو گورزانه لییان نه درئ، هه موو کاتی بیانیه وی لهو ناگره بچه دهره وه لهو خهفته سه خته ی توشیان بووه رزگاریان بی نه گیرپته وه بۆ ناو نهو ناگره و نه بیژری بهوان: نیوه به چیژن ناگری زۆر سهخت و سوتینه ر .

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ﴾ به راستی خوی مهزن که سانیکی نهو تو باوه ریان هیئاوه و کرده وه چاکه کانیان کردوه نه یان خاته چهن دین به ههشت نه روا به ژیر دره خته کانیان و نه م لاو نه ولای کۆشکه کانیان چهن دین روبرای ناوی شیرین .

﴿ يُحَلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا مِنْ خَرِيرٍ ﴾ نهو باوه ردارانه نه رازیتیه وه و نارایش نه درین له لایه د فریشته کانه وه به چهند بازینک و پاموره یه له زیرو مرواری به نرخ، بهرگه کانیان له ناوری شمه له به ههشتا .

﴿ وَهَذَا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهَذَا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴾ وه نهو باوه ردارانه له لایه د خوی مهزن وه شاره زا کراون بۆلای گفتوگویه کی پاک که ووشه ی (لا إله إلا الله) یه و باوه رهیسانی

خويان رانه گه نه نن و بلاوى نه كه نه وه له جيهاندا و شاره زايى نه كرين بولاي ريگه يسه خوى له خويا نه نجامه كه ي سوپاسى له سهر نه كرى كه ره زامه ندى خوى مه زنه و چونيانه بو هه شت .
﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ ﴾ به راستى كه سانيكى نه وتو باوه ريان نه هيناوه و ريگه له نه ده ميزاد نه گرن بچنه ناو ثاني خوى مه زنه وه و نايه لن كوچ بكن بومه دينه و ريگه يان لى نه گرن و نايه لن بچن بولاي مزگه وتى ريزدار بو به جى هينانى حه ج و عه مره نه و مزگه وتى نه وتو نيمه گير او مانه به جيكه ي په رستى خوى مه زن و يه كسانه چوون بولاي نه و مزگه وته بو كه ساني له لاي دانيشتووان و نه وانى له ده شته وه دين و بو كه سى بيانه وى زياره تى بكن .

﴿ وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ بِظَلَمٍ نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴾ وه ههر كه سى يه وى له و مزگه وته ريزداره دا لاهدا له فه رمانى خوى مه زن به ستم كردن له و كه سانه ي دين بو زياره تى نه و مزگه وته نيمه به و كه سى نه جيزين سزايه كى زور خاوه ن تازار . ههر كه سى بى فه رمانى خوى مه زن بكا له و مزگه وته به ستمكار نه زميرى و شايه نى سزادانه .

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَاتِ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا أَوْ عَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

﴿ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا ﴾ وه تو بیری نهو کاته بکهره وه ئیمه ناماده مان کرد بوئیر اهریم جیگه ی دروست کردنی نهو خانووه ی ئیمه و بنچینه و شوینه واره که ایمان بئ نیشاندا که جیگه ی نهو خانووه بدر له ئیر اهریم به هوی توفانه و خوئل دای پو شیوه. نهو ویش نهو نه گه یه نی نهو خانووه له کاتی نوحا هه بووه و پهرستی تیدا کراوه، دواپی ئیمه ر امان گه یاندن به ئیر اهریم و فهرمانان بئ دا که تو هاویه شی بو ئیمه دامه نی به هیهج شتی . ﴿ وَطَهَّرَ بَيْتَی لِلطَّائِفِیْنَ وَالْعَاكِفِیْنَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴾ وه تو خانوی من پاك بکهره وه له بت و له پیسای بو نهو که سانه به ده وریا نه سو ریته وه بو نهو که سانه له لایا دائه نیشن بو نوئژ که رانی رکوع و سوژده نه یه ی بو خوا ی مه زن. بیژراوه جور هومه یه کان له جیگه ی خانه ی خوا داو له م لاو لایا چهن بتیکیان دانا بو، بویه خوا فه رمانی دا به ئیر اهریم پاکی بکاته وه. نهو نایه ته هه ره شه یه له قوره شه یه کان که له نهو ی ئیر اهریم که چی نهوان خانه ی خویان پر کردووه له بت و نه یان نه کهن به هاویه شی خوی مه زن.

﴿ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴾ وه تو جار بده به نیو ناده میزادا بین بولای تو بو جی به جی کردنی حه ج له لای خانه ی ئیمه به پیاده یی و له سدر سوار بوونی هه موو هوشترکی لاوازو ماندو به رویشان دین له هه موو ریگه یه کی دووره وه.

زانایتن بیرو بو چونیان جیاوازه: نایا خوی مه زن به رسته ی (أَذِّنْ) روی فه رموده ی خوی بولای موحه مه د نه کا یا بولای ئیر اهریم، به گویره ی باس کردن ئیر اهریم لی ره دا روی فه رموده ی خوی مه زن بولای ئیر اهریم، هه رچو نی بئ فه رمانی داوه به هه ردو وکیان بانگی ناده میوزاد بکه ن بو هاتیان بولای خانه ی خوی مه زن بو حه ج کردن .

﴿ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ ﴾ له به رته وه ی ناماده بن بو وه رگرتنی چهن سوودی بو خویان، سوودی ئاینی بئ وه ک داوا کردن له خوی مه زن بو لی بوردنی گونا هه کانیا ن یا جیهانی بئ وه ک بازرگانی و بیننی کۆرو کۆمه لی باوه رداران و راوئژ کردن له نیوان خویاندا بو له ناو بردنی ناکۆکی و بو په ره پیتهانی ئایینی ئیسلام و چهن دین سوودی تر .

﴿ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهْمَةِ الْأَنْعَامِ ﴾ و بو نهو ویش باسی ناوی خوا بکه ن له کاتی سه ربینی قوربانیه کانیا ن له چهنه روژیکی دیاری کراودا له سه ر شتی خوی مه زن کردویه تی به خواردن بو نهوان له چوار بئ به سه ر زمانه کان که بریتین له هوشتر و گاو بز و مهر. نهو روژانه بریتین له روژی قوربان و سی روژی دووای چهنه زن، هه رچه نده هه ندی له زانایان نه لئین: بریتین له نهو همی مانکی زیل حیجه هه تا کۆتایی سیژده ی نهو مانگه . ﴿ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَلْيَاسَ الْفَقِيرِ ﴾ دواپی ئیوه بخۆن له گوشتی نهو به سه زه مانانه کردووتان به قوربانی و ئیوه بیکه ن به خواردن بو که سی نازاریکی توشبئی و هه ژار بئ. زانایان

برو بچونيان جياوازه: نايا پيوسته خاوهن قوربانیه له گۆشته کەي بخوا يا نه؟ نه گەر نهو
قوربتانیه پيوست نه کرابي يا به راسپاردهی مردو نه کرابي به قوربانی دروسته بيخوا، نه گينا نابي
بيخوا. به لام فەرمودهی خوا که نه فەرموئ: بيخۆن له بهر نهوه به بزانئ خوارده مهني قه ده غه نه
چونکه بهر له هاتنی نايني نيسلام قه ده غه بووه خاوه نه کانيان له گۆشته کەي بخۆن .

﴿ثُمَّ لِيَقْضُوا تَغْتَهُمْ وَلِيُوفُوا نَذْرَهُمْ وَلِيُطَوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ له پاشا چلك و چه ده لي
له شي خويان لابهن و خويان بشۆرن و بهر سميل و نينوكيان بکهن. به لام بهر له فریدانی حدوت
بهرد لهو شتانه قه ده غه، وه با قوربانیه کان پيوستيان کردووه له سهر خويان جي به جيان بکهن
و با نهوان دواي سهرتاشين و بهرد فریدان، بگه رين بهم لاو لای نهو خانوه کۆنه دا که به که مهين
خانوه دروست کراوه بو جیگه ی بهرست، دواي نهو گه رانه هه موو شتي رهوا نه يي به چوونه

ذَلِكَ وَمَنْ

يُعْظِمُ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأُحِلَّتْ

لَكُمْ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يَتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا

الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٢٠﴾

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ

السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمِ شَعِيرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٢١﴾

لَكُمْ فِيهَا مَنْفَعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ

الْعَتِيقِ ﴿٢٢﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ

اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِنَّهُمْ كَرِهُوا إِلَهَ وَاحِدٍ

فَلَهُمْ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ ﴿٣٤﴾ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ
 قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا
 رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٥﴾

﴿ ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمَ خُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ ﴾ نهو شتانهی باسکران له کارو کرده وه حج فهرمانی خوی مهزن و ههر که سی به گه وره بگری فهرمانه ریژداره کانی خوی مهزن لهو شتانهی په یوه نندیان به حده وه هه یه، دواپی نهو به گه وره ی گرتنه بو نهو که سه چاکتر لای په روه ردگاری خوی، خوی مهزن پاداشتی نه داته وه له ریژی دوا پیداو هیچ شتی شایه نتر نیه لای خوی مهزن له په رستنی خوی مهزن و له مل که چ کردن بوی .

﴿ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا يُبْلَى عَلَيْكُمْ ﴾ وه په وا کراوه بو نیوه خواردنی گوشتی چوارپنکان له بز و هوشت و مهرو گاو دواپی سهر پرینیان مه گهر شتی نه خوینریته وه به سدر نیوه دا له نایه تی (۳)ی سوره نبی نه ملانیده، وه ک گوشتی مردار بوو خواردنی خوین و گوشتی به رازو نهو شتی بو ریژگرتن له جگه ی خوی مهزن سهر بری و گوشتی خنکیتراوه کان و به شوق کوژراو و پاش ماوه ی خوراوی درنده کان و نیچیرگرتن و خواردنی گوشته که ی بو که سی له نیحرامی حج یان عیمره دابن .

﴿ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاحْتَبِئُوا الزُّورَ ﴾ دواپی نیوه خوټان دورخه نه وه له هه مووشتی بیژی لی کرابی له په رستنی بته کان و له نرخ دانان بو خاچی گاواره کان و له خواردنه وه مه یی و کردنی قومار و کیشانی تریاک و خویشتان دورخه نه وه له گفتوگوی دروو هه لبه ستن به دهم په کیکی بی تاوانده وه له پاش مله له ناو بردنی مروث به خراپه و جینودان و شتی پروپوچی تر .

﴿ حَفَاءَ اللَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ ﴾ نیوه که خوټان دور نه خه نه وه لهو شته پیسانه له په رستنی خوی مهزندا نیازتان پاکتی و خوټان لادهن له هه موو نایینه پوچه کان و مه کهن به هاو به شی بو خوی مهزن هیچ که سی له دروشه کانی حج و عهره .

ته فسیری زمنا کوپی

﴿ وَمَنْ يَشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا ضَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتُخَطَفُهُ الطَّيْرُ ﴾ وه هدر كه سئی هاویه شی بو خوا دابنی، دواپی به راستی وهك نهوه وایه نهو كه سه له ناسمانه وه كه وتیتشه خواره وه بوسه زهوی بالنده كان رای کیشن به وینهی مرداره وه بوو پارچه کانی بکهونه ناو چیکلدانیه وه. بیگومان نهو كه سه خوی له ناوبردوه .

﴿ أَوْ تَهْوَى بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ ﴾ یا بایه کی زور سهخت و تیژ نهو كه سه فری بداته جیگه کی دور له ناودانی و كهس نه توانی پیی بگاو رزگاری بکا، نهو رستانه هیمان كه به راستی گوناپی هاویه شی دانان بو خواپی مهن هیچ گوناپی هاوتای ناکا، دواپی نهو سزایه سزایه کی گه وره تر نی به.

﴿ ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴾ نهو شتانهی باسکران له بارهوی دوربوون له هاویه شدانان بو خواپی مهن و دوربوون له بت په رستی و بوختان، فه رمانی خواپی مهن و هدر به گه وره بگری دروشه کانی نایینی خواپی مهن و ریژیان بو دانی، دواپی به راستی به گه وره دانان و ریژگرتنی دروشه کانی نایینی خواپی مهن هندیکه له کاره کانی كه سئی خاوهنی دلکی پاکپی و له خواپی مهن بترسی. هندیکه له دروشه کانی نایینی خواپی مهن نهو گیاندارانهی سه نه برین بو قوربانی چاکن و نرخیان گرانی و عهیه دار نهبن و نهو مدرجانهی له نامه یاساییه کاند باسکراون له واند هه.

﴿ لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴾ بو ئیوه ره وایه چه ندین سودی لهو چوار پیانه ئیوه داتان ناوون بکرین به قوربانی هه تا نهو کاتهی دیاری کراوه بوسه برینیان و سه ریان نه برن نهو سودانهی وهك خواردنه وهی شیره کان و سواربونیان و بارکردنیان و به کارهتانی خوری و موه کانیان له پاشا کاتی پیوستیونی سه برینیان کوتایی پیی دئی هه تا سه ریان نه برن له لای خانوه کونه کهی خواپی مهن و له لای شاره وانی مه کهو له مینا.

﴿ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ﴾ وه ئیمه گپراومانه بو هه موو تاقمیکی باوه ردار جیگه به بو په رستی خواپی مهن و سه برینی قوربانیه کانیان هدر له کاتی ئیبراهیمه وه هه تا کاتی هاتنی نایینی ئیسلام له بهر نه وهی هدر به تهنه ها باسی ناوی خواپی مهن بکهن له کاتی سه برینی قوربانیه کانیان له سه ر شتی خواپی مهن کردویدی به خواره مدنی بو نهوان له گوشتی به سه زمانه کانی چواری. که واته قوربانی کردن شتیکی تازه نی به. هدر چنده داواکاری خواپی مهن نه گوری به گویرهی کات و جیگه .

﴿ فَاهْتُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا ﴾ دواپی خواپی ئیوه خوایه کی تهنه یه که ناوی بهن و ناوی جگه ی نهو مبهن له کاتی سه برینی چوار پیکانتان، دواپی ئیوه هدر مل که چی نهوین و هدر نهو په رستن .

﴿ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ ﴾ وه تو مؤژده بده به نه وکسانه
 نهو تو له خوا نه ترسن و په پره وی فرموده کانی خوی مدزن نه کدن هدر کاتی ناوی خوا ببرئ
 ترسی دلیان پهره نه سیتی له بدر گه وره یی خوی مه زن مؤژده بیان بده ری به به هشت و به
 ره زامه ندی خوی مه زن.

﴿ وَالصَّابِرِينَ عَلَى مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُتَّقُونَ ﴾ وه تویش مؤژده بده
 به نه وکسانه ی نارام نه دگرن له سدر ناخوشی و ناژاوه له سدر به جی هینانی فرمانه کانی خوی
 مه زن و به و کسانه به نیازی پاکوه به رده وامن له سدر کردنی نویژه کان و هندی له و شتانه ی
 نیمه پیمان به خشیون نه یدون به هه ژاران هدر له بهر ره زامه ندی خوی مه زن. بیگومان نه و
 کارانه له هدر که سیکا کو بیته وه پله و پایه ی بدرزی نه دریتی.

وَالْبَذَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ
 اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ
 جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا
 لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَن يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَآ دِمَآؤُهَا
 وَلَكِن يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبِرُوا
 بِهَا وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

﴿ وَالْبَذَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ﴾ وه نیمه ناردنی نه و هوشترانه به دیاری
 بز که عه گپړ او مانه به هندی له دروشمه کانی نایینی خوی مه زن بز نیمه هیده له به قوربانی
 کردنی نه اودا چاکدی زور گه وره بز نیمه له جیهان و له پاشه پوژدا. هندی له زانایان نه لین:
 گایش وه کهوشتر وایه له و چاکه یددا.

﴿ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ ﴾ دواپی
 نیمه باسی ناوی خوا بکدن له سدر نه و هوشترانه له کاتی سدر پینانا که ریژ دراو بز سدر برین و
 وه ستاون له سدر سی لاقیان و لاقدی تریان به ستر اوه ته وه بلین: به ناوی خوی به خشنده ی
 میهره بان، دواپی کاتی گیانیان ده رچوو ته نیشتیان که و ته سدر زهوی دواپی سدر برین، دواپی نیمه

له گزشته کانیان بخون و ئیوه بیکه به خوارده مدنی که سسِ رازی نه بی بهشتی بیدرتی به بی داوا کردن و بو که سیکش خوی دهر نه خا بو دانیشتون و داوای نه کا .

﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِعَلَّكُمْ تُشْكُرُوْنَ﴾ هدر بهو جوړه ی ئیمه سهر برینه کانیمان بو ئیوه رهوا کرد ئیمه نهو هوشترانه مان رهوا کردووه بو ئیوه سواریان بن و به کاریان بهتین بو کاروباری خوتان شیره کانیان بخون بهو له شه گه وره ییوه هه یانه مل که چی ئیوه، بو نهوه ی ئیوه سویاسی ئیمه بکه نه له سهر نهو چا کانه ی ئیمه بوتان .

﴿لَنْ يَنَالَ اللهُ لُحُوْمَهَا وَلَا دِمَاؤُهَا لٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰی﴾ ناگا به خوای مدزن نهو شته ی که ئیوه نه یده نه به هه ژاران به خوای مدزنیش ناگا نهو خوینه رژاوانه له کاتی سهر بریناوا به لام نه گاته لای خوای مدزن و بهرز نه بیتهوه بولای ترسی نهو دلانه ی ئیوه پال نهی به ئیوهوه بو نزیکیوونهوه له خوای مدزن .

﴿كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوْا اللهَ عَلٰی مَا هٰدٰكُمْ﴾ ههر بهو جوړه ی خوای مدزن شاره زایی ئیوه ی کرد بولای دروشمه کانی ئایینی خوی نهو هوشترانه ی رام کردووه بو ئیوه له بهر نهوه ی خوای مدزن به گه وره بگرن و به بی هاو به شی دابتن له سهر شتی شاره زایی ئیوه ی کردووه بولای رام کردنی نهو هوشترانه و بولای نزیکیوونهوه له خوای مدزن و له سزای بترسن و به ته مای پاداشتی نهو بن . دوو پات کردنهوه ی رسته ی (سخرها) بو بیر کردنهوه ی ئیوه یه له سهر چاکه زوره کانی خوای مدزن له سهر تانهوه .

﴿وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِیْنَ﴾ وه تو موزده بده به هه موو چاکه کنه رانی نیاز پاک به به هه شت و به ره زامه ندی خوای مدزن ئیر چاکه یان بو نزیکیوونهوه ی بولای خوای مدزن به هو ی قوربانی کردنهوه ی یا به جگه ی قوربانی بی .

کاتی باوه رداران پهره یان سه ند له مه که و بی باوه ران نازاریان نه دان، هه ندیکان کزچیان نه کرد بولای حه به شه، هه ندی له باوه رداران که نازاری زوریان نه دان و یستیان به نه یی نهوه ی بزیان نه ره خسی له بی باوه ران بکوژن له توله ی خوینا، پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ نهو کاره ی به رهوا نه زانی، خوای مدزن فهرموی:

اِنَّ اللهَ

يُدْفِعُ عَنِ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُوْرٍ

اُذِنَ لِلَّذِيْنَ يُقْتَلُوْنَ بِاَنَّهُمْ ظَلَمُوْا اِنَّ اللهَ عَلٰی نَصْرِهِمْ

لَقَدِيْرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِيْنَ اَخْرَجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَن

يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَهَدَّ مَتَّ
صَوْمِعُ وَيَعُ وَصَلَوَاتُ وَمَسْجِدُ كَرَفِيهَا أَسْمُ اللَّهِ
كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ
وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

﴿ إِنْ اللَّهُ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ به راستى خواى مهزن باوهرداران نه پاريزي له نازارى
بت په رستان و باوهر نه چه سپيني، له دلياناو ناتوان لا ياندهن له نايى خوږيان و بهرگرى له
خراپه يان نه كا.

پرسياړ: ميژووى كزن و تازه پرن كه دهست دريژى كراووته سهر باوهرداران، لهم نايدهدا
خواى مهزن نه فهرموى: نيمه ياريدى باوهرداران نه دهين و نه يانپاريزين، چوڼ دري يه كترين؟
وه لام: نهو نايه تانه كه خواى مهزن له وانه دا نه فهرموى: نيمه ياريدى باوهرداران نه دهين،
به گوږه ي دارژانديان تايه تن بو هندی له پيغه مهراڼ وهك نوح و هودو سالح و لوت و
موحه مدهد. نهك بو هه موو باوهرداران.

نه وته خواى مهزن نه فهرموى: (وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَنْ يَشَاءُ) وه خواى مهزن نه پاريزي
كه سى ناره زوى هه بى به وهى يارمه تى نه داو نه يپاريزي له نازار .

﴿ إِنْ اللَّهُ لَا يُجِبُ كُلَّ خَوَانٍ كَفُورٍ ﴾ به راستى خواى مهزن هه موو كه سى ناراستى بكا
له په يماناو ناسوپاسى بكا به رانه ر چاكه خوشى ناوين. وينه كه ساني قورباني بوته كان
سهر نه برن و كه عبه پيس نه كه ن به خوڼه كانيان.

زه کاته کانیان نه دهن به ههزاران و فرمان نه دهن به چاکه کردن و ریگه نه گرن له خرابه و
 قده غدی نه کدن و دادپدروهری پدیه نه سیتی و هدر بو خوی مهزنه کوتایی کاری بونه وهران
 بولای نه و نه گهرینه وه له پاشه روژدا .

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ

قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٣﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٤﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ

أَخَذْتَهُمْ كَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ فَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهَا خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا

وَبِثْرٍ مُعْطَلَةٍ وَقَصْرِ مَشِيدٍ ﴿٤٦﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ

فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا

لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٧﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا

عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٨﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ

قَرْيَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ

﴿٤٩﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ فَالَّذِينَ

﴿ ٥٠ ﴾ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيْمٌ
وَالَّذِيْنَ سَعَوْا فِىْٓ اٰيٰتِنَا مُعْجِزِيْنَ اُوْلٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيْمِ

﴿ ٥١ ﴾

﴿ وَاِنْ يَكْذِبُوْكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوْحٍ وَعَادٌ وَكُمُوْدٌ وَقَوْمُ اِبْرٰهِيْمَ وَقَوْمُ لُوْطٍ وَاَصْحَابُ مَدِيْنٍ وَكَذِبَ مُوسٰى ﴾ وه نه گدر بت په رستان تو به دروژ بځه نه وه، دواى به راستى تا قمى نوح و تا قمى عادو سه مود تا قمى شيراهيم و دانيشتوانى شارى مه ديده نه همويان بهر له بت په رستانى مه كه پته مېره كاني خوږيان به دروژ خستو ته وه و موسايش به دروژ خراوه ته وه له لايه نه فیر عه ون و فتيه كانه وه. كه واته تو خه فته مه خو.

﴿ فَاَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِيْنَ اَنْ اَخْلَثْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيْرٌ ﴾ دواى من مؤله تى بى باوه ران نه دهم و سزايان دوا نه خهم بو ماويه له بدر نه وهى هوش بكنه نه وه و په شيمان بنه وه له پاشا من سزاي نه وان نه دهم به سه خترين سزا، دواى نه بى بيزارى من له وان نه بى چه نه ده گرانى كه چا كه خو مان نه گورين به ناخوشى و له ناويان بيه نه به هوى لافاو گهرده لولى باو ميشوله بو سهريان و روچونى زه وى و به رد باران كردنيان .

﴿ فَكَانِيْنَ مِنْ قَرْيَةٍ اٰهْلَكْنٰهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَبَقِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا ﴾ دواى نيمه زور گوندمان له ناو بردون وه له كاتيك دانيشتوانى نهو گونده سته ميان له خوږيان كرده به هوى بى باوه ريان وه، دواى نهو گونده ديواره كاني كه وتوون به سهر بانه كانيان و كوشكه كانيان روخاون .
﴿ وَبَنِيَّ مُعْطَلَةً وَقَصْرٍ مَّشِيْدٍ ﴾ وه زور بير هده به جى ماون و سوديان لى وه رنا گيرى دواى مردنى خاوه نه كانيان و زور كوشكى به رزو پيران كراون دواى مردنى خاوه نه كانيان .

﴿ اَفَلَمْ يَسِيْرُوا فِى الْاَرْضِ ﴾ نايا دواى نهو رودا وانه بت په رستانى مه كه نه روښتون به سهر زه وى دا ونيشتمانى نه وانا ته ماشا بكنه چو ن دانيشتوانى نهو جى گانه له ناو چوون وشو نه كانيان به چولى ماونه ته وه نه بوايه به و كار ه ساتانه تهمى خوار بوونايه ؟.

﴿ فَتَكُوْنُ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَّغْفُلُوْنَ بِهَا اَوْ اَذَانٌ يَّسْمَعُوْنَ بِهَا ﴾ دواى بو نه وان بى دللى و ميشكيكى وا بىرى بى نه كنه وه له خه وى بى هوشى بيداريان بكاته وه يا گويچكه يه كى وايان هه بى هه والى له ناو بوونى نهو كه لانه ي بى بيسن .

ته فسرى زما كويى

﴿ فَأَنهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴾ دوايى به راستى كارو فرمان نهويه چاوه كانيان گويرنابي به جورى پشى بى بسترى و به لام نهو دلهى نهوتو له سنگدايه كويز نهبن و بير له راستى ناكاتهوه و پشى بى نه به سترى و ناموزگارى و هرنه گرى و دواى ناره زوى خراب نه كه ويى.

﴿ وَیَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ ﴾ وه بت په رستانى قوره يش داوا له تو نه كدن پهله بكهى له هاتنى نهو سزايه نهوانى بى نه ترستى و نه لين: نه گهر تو راست نه كهى باله ناسمانه و به رده باران بكرين و خواى مەزن به پيچه واندى به لى خوى هه لئاسى له روژى به دردا سزاي نارد بو سهريان هه نديكيان كوژران وديل كران.

﴿ وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴾ وه نيوه له سه ر چ شتى پهلهى هاتنه خواره وى سزا نه كهن به راستى سزاي تنه روى له خزمهت په روه رگارى تو له روژى دواييدا سه ختره له ههزار سال لهو ساله نيوه نه زميرن له جيهاندا، نهو رستانه هيمايه بو گراني و سهختى روژى دوايى.

﴿ وَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ ﴾ وه زور له دانىشتوانى گوندى بوون من به ميه ره بانى خوم مؤله تم داون و سزادانيام دواخستوه له كاتىكا دانىشتوانى نهو گونده ستهميان له خويان كرده باوه ريان به راستى من ترستنه رى ناشكرام بو نيوه له لايه ن خواى مەزنه وه.

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُدْرِكُ الْيَوْمَ الَّذِينَ يَدْعُونَهُ سَاءَ لِمَ لَا يُحْسِنُونَ الْعُقُودَ ﴾ نهى ناده ميزادانهى داواى هاتنه خواره وى سزا نه كهن به گورجى، به راستى من ترستنه رى ناشكرام بو نيوه له لايه ن خواى مەزنه وه.

﴿ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾ دوايى كه سانىكى نهوتو باوه ريان هيتاوهو كرده وه چا كه كانيان كرده گه راونه ته وه له بى باوه رى بو نهوانه لى خوشبون له گونا هه كانيان كرديوانه بو ريان ههيه خواره مەنى به نرخ له به هه شتا.

﴿ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴾ وه كه سانىكى نهوتو كوششى خويان نه خدنه كار بو پوچ كرده وهى نايه تده كانى نامدى ئيمه گومان نه بدن ئيمه ده سه لاقمان به سه ريانايه زينديوان ناكه مينه وه نهو كه سانه دانىشتوى دوزه خن و سزايان نه درى به ناگر.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى

أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ
 ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾ لِيَجْعَلَ
 مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ
 قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَلِيَعْلَمَ
 الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّ الْحَقَّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ
 فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مَرِئَةٍ مِنْهُ حَتَّى
 تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾
 أَلَمْ تَرَ يَوْمَ مِذَّبِ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
 وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ ﴾ وه ئيمه ره وانه مان نه كرده هيج فروستاده به
 به ده ستورو ياسا كه وه بانگي ناده ميزاد بكا بو لاي نهو ده ستوره وفه رمانيشي بين درابي رابگه يه نبي
 و ره وانه يشمان نه كرده هيج پيغمبره رى بانگي ناده ميزاد بكا بو ده ستورى ئيتر فدرمانى پي
 درابى به وانى رابگه يه نبي يانه؟ هه موو فروستاده پيغمبره ريشه . به لام هه موو پيغمبره رى
 فروستاده نيه.

﴿ إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّةٍ ﴾ مه گهر کاتی نهو پیغه مه رانه نهو نایه تانه ی هاتبونه خواره وه نه یان خوریندنه وه به سدر دانیشترانا لهو کاته دا شه یان دوو دلی و گومانی نه خسته ناو دهرو نیانه وه هتا بدو بۆنده و باوه رداران توشی گومان بن کۆسپ و ته گهره بیتشه ریگه یان. دوژمنانی پیغه مبه ر ﴿ ۱ ﴾ گفتو گوی نار هوا بده نه پال پیغه مبه ری خوی مه زن. ﴿ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَيُخَيِّمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ دوا بی خوی مه زن نهو شته ی شه یان فره ی نه دایه ناو دهرونی یاریده رانی نایی خوی مه زن پوچی نه کاته وه، له پاشا خوی مه زن ماناو مدهستی نایه ته کانی نامه کدی رون نه کاته وه به جو ری مدهسته کدی گورانی به سدر دانه یه، به راستی خوی مه زن نه زانی به شتی به سروش نه ی نی ری بۆلای پیغه مبه رو مدهستی شه ی تانی ش نه زانی، هه موشتی له جیگه ی شیای خویادا نه نی و چاک و نیازی پیسی شه یان ده رنه خا.

﴿ لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ﴾ له بهر نه وه ی خوی مه زن شتی شه یان نه یخاته دلی ناده می زاد وه لهو گومانه نه ی گیر ی به تاقی کردنه وه نه گبه تی بۆ که سانیکی نه و تو نه خوشتی بن باوه ری له دلیانایه و بۆ که سانی دلیان ره وه واز له راستی نه هین و روی لی وه رنه گیرن.

﴿ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴾ وه به راستی سته مکارانی دوو روو بت په رست له دوژمنایه تی و دوو رووی در یژان له گهل پیغه مبه رو باوه رداران، یاخین له بۆ وه رگرتسی فهرمووده کانی خوی مه زن، نهو پرو پا کدانه نه درینه پال قورئان و پیغه مبه ر هه رچه نده زیان به خشن به لام باوه ردارو دوو رووانی بن چوی نه کرینه وه.

﴿ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ ﴾ وه له بهر نه وه یشه که سانیکی نه و تو زانی به باوه ر به خواو به نایی خوی مه زن بزانی نهو قورئانه هاتوته خواره وه له لایه نه په روه ر دگاری توو راسته و گومانی تیدا نیه، دوا بی نهو که سانه باوه ر به قورئان و به پیغه مبه ر نه هین، دوا بی دلیان له بۆ نهو قورئانه ئارام نه گری و گومانی تیدا نامینی.

﴿ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ وه به راستی خوی مه زن شاره زایی که سانیکی نه و تو نه کا باوه ر یان هینا بۆ لای ریگه ی راست، گیر و گرفت له به رده میانا نایه تی و گومانی شه یان پوچ نه کاته وه.

﴿ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي سِرِّيَّةٍ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَقِيمٍ ﴾ وه
كه سانیکی نهوتو باوه رپان نه هیئاوه لاناچن له بی باوه رپی گومانندان له قورئاندا ههتا کوتوپر
دیت بولایان رژی دوی یادیت بولایان سزای رژی جیاوازه له گهل تهواوی رژیانی جیهاندا
سه ختیه که ی وینه ی نییه، نهوه بوو له رژی به دردا گه وره کانی قوره یش کورزان، نهو رژه
وهك بایه وایه چاکه ی تیدا نه بی، نهو ئایه ته ههولئدانه که خرابه ی بی باوه رپان و گومان پیدای
کردن له قورئان و له تاینی ئیسلاما به درده وامه بو نمونه نامه ی ئایه ته شه یتانیه کانی سلمان
روشدی و بلا وکراوه ی گو قاری (نقار) له م سدرده مه ی ئیمه دا له دژی قورئانندان.

﴿ الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴾
خاوه نیه تی هه مو بونه وهران لهو رژه دا هدر بو خاویه نهو کاته ی رژی دوی دیت فرمان نه دا
له نیوان ئاده میزاد به گشتی، دوی که سانیکی نهوتو باوه رپان هیئاوه و کرده وه چاکه کانیا
کرده له نیو به هه شته کاندا رابواردنو چاکه ی هه مه جوری تیدایه.

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مَّهِينٌ ﴾ وه که سانیکی نهوتو باوه رپان
نه هیئاوه ئایه ته کانی نامه ی ئیمه به درو نه خه نه وه، دوی بو نهو که سانه هه یه سزایه رسوا که و
ئابرو به رپان.

بوزانین: نه گیر نه وه هوی هاته خواره وه نهو ئایه تانه ی پیشو نه وه بوه که نهو که سانه ی ئاواته
خوای هه مو شتیکی دهره کی و ئاواره و گومان پیدای که ربوون که بیخه نه ناو قورئانه وه بو
نه وه ی گومان پیدای بکه ن له دلی موسلماناندا. هدر له کونه وه جولکه کان و خاچ په رستان و
رژه هلات ناسه کان له مه وه ره و ئیستاش وینه ی سلمان روشدی زور شتی خراب و ناره وایان
ئاراسته ی پیغه مبه ر کرده خستویانه ته ناو قورئان و ووتویانه: کاتی پیغه مبه ر ﴿ ﷻ ﴾ بوی
دهر که وت بت په رستان روی لیتی وه نه گیرن و نازاری هاوړیکانی نه ده ن ئاواتی خواست که
خوای مه زن شتی بنی رته خواره وه نه وانی بی دلخوش بکا، دوی رژی له جیگه ی کوبونه وه ی
قوره یشیه کان دانیشتون له گهل هندی پیاوه گه وره کانیا، پیغه مبه ریش له وی دانیشبو، دوی
سوره تی نه جی به سه ردا خویندنه وه هه تا گه یشه (أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ)
له وکاته دا شه یتان به سه زمانی پیغه مبه ریدا هینا (تِلْكَ الْفَرَانِيقُ الْعَلَىٰ وَإِنْ شَفَاعَهُنَّ لَرَجَىٰ).

به بی نه وه ی پیغه مبه ر ناگی لهو کاره ی شه یتان بی. یانی نهو پته جوان و شیرینه ی
پارانه و هیان لای خوای مه زن هیوای لی نه کری، هه روه ها پیغه مبه ری خوای مه زن سوره تی

(نه جی) خویندنه وه هتا گه یشته (فاسجدوا لله واعبدوا) دانیشتوانی ناماده بوان همویان به باوه پردارو بی باوه ره وه سوژدهیان برد، بت په رستان ره زامه ندی خویمان لهو خوینراوه ی پیغمبر دهریری و ووتیان: ئیمه له گه ل تۆین، کاتی تۆ گپراوته بو خواکانی ئیمه به شی له پارانه وه. به راستی کاتی پیغمبر ﴿ ﷺ ﴾ نهو روداوه ی غرانقی بیست زور لای گرانو زور خدفته تی خواردو گه راپه وه بۆلای خوی مدزن په شیمان بویه وه لهو کاره ی خوی، دواپی خوا (وما رسلنا من قبلك من رسول ولا نبی الا اذا منی الی الشیطان فی امنیه) هتا دواپی نارد خواره وه. نهو چیرۆکه بهو جوړه باسکرا له باره ی غه رانقیه وه هه ندی له مانا که رانی قورئان ومیژونوسان و رۆژه لات ناسه کان له رۆژئاوا و له رۆژه لات هه وه بهو جوړه بلاویان کردوه ته وه. به لام زانا راست زانه کانی له بنچینه دا نهو روداوه یان به درو خستوته وه فهرمو یانه: بی ئاینه تانه دهره کان له نامه ی خواو له پیغمبره به درو دایان ناوه، فهرمو یان به لگه ی نه قلی ونه قلی نهو روداوه به راست نازان، چونکه پیغمبره ی بۆ نهو نیرایی دژی بته رستی بی چون نهو شته به زمانی نهو دا دیت که رپون که ره وه ی فهرمووده کانی خواو زمان بیژی خوی مه زنه شه یتان چون رپگه ی بی نه دره ی نهو جوړه کاره ناره وایانه بکا؟ راستی مانای نهو ئایه ته نهو به: به نرختینی ناواتی پیغمبرو هه موو پیغمبره ی نهو بهو که ئاده میزاد راستی په یامه که ی ونیشانه کانی و راخوی بی وهرگرن و بیانزان به لام نه وانه ی خاوه نی نیشانه ی خراپو تانه بازن نه یانه وی بین به کۆسپ له نیوان پیغمبرو ناواته که یا به بلاو کردنه وه ی پروپاکنده ی خراب به هر جوړی بویان بلوی، لهو باره وه نازاری زوریان چیشته وه پیغمبر چاکه خوازه و شه یتان کاول کرده بویه خوی مدزن فهرمووی: (ینسخ الله ما یلقى الشیطان ثم یحکم الله آیاته) روداوی چیرۆکی غه رانق باشه پوچ نه بیته وه دهر نه که ویی ده ست هه لبه سستی بی باوه ران و دوزمنانی پیغمبرن له بهر نه مانه ی خواره وه:

۱- رسته ی غه رانق به چهند جوړی جیاواز گیراوه ته وه: جارئ به (الغرائق العلاء وإن شفاعتهن ترتجی) جارئ تر به (إن شفاعتهن ترتجی) به بی نهو باسی (الغرائق) بکری. جارئ تر به (وإنها هی الغرائق العلاء) یابه (إنهن هن لغرائق العلاء) یابه (وإن شفاعتهن هی التي ترتجی) نهو گۆران کاریانه به لگه ن له سهر لاوازی و نا راستی نهو گه رانه وه و دانراوی بی ئاینه کان و بی باوه ران و ووشیه کی ته نه یان ده ست نه که وتوه بیلین.

ته فسیری زمان کۆبی

۲- دارپازاندنی سوره تی (نەجم) و ھەمو ئایەتەکانی ئەو چیرۆکە بەدرۆ ئەخەنەو، چونکە ھەموویان دزی بته کان ئەلین، ناچیتە ئەقلەو ھەو خۆی مەزن بارانەو ھەو رۆژی دوا یی بداتە پال ئەو بتانە.

۳- ناوبردنی بته کان بەغەرائیق لە ھۆنراو و پەخشانی عەرەبدا دەست ناکەوین بەسەر زمانیشیانانە ھاتوو.

ئەو ھەو لە زمانی عەرەبدا ھاتو: (الغرائیق والغرائیق) بە بالندەھە کی قساج دریزی سبی پارەش، یا بە بالندەھە ئەلین: پیتی ئەلین: کورکی، یا بە کورپکی جوانی لەش سبی و نەرم و نۆل ئەلین، وەك لە نامە ی (لسان العرب) باسکراو.

۴- پیغەمبەری خۆی مەزن وەك تا قی کراو ھەو ھەرگیز درۆی نەکردو و بەزمانیا نە ھاتوو بەتایبەتی لە قورئانی پیرۆزدا، میژوی رابوردوی پیغەمبەر لای دۆست و دوژمن رۆن و ئاشکرایە، ئیتر چۆن شتی خراپ بە زمانیدا دیت؟

۵- ئەو چیرۆکە دەست ھەلبەستە لە گەل راستی پیغەمبەردا ناگوئجی بۆ راگەیانندی پەیا می پەرورەدگاری خۆی، بە پیچەوانەو ھەسەر ئەکیشتی بۆ لای ئەو ھەو پیغەمبەر ناگای لەو شتەنە یی سروش ھاتبی بۆ لای و سەریش ئەکیشتی بۆ لای ئەو ھەو متمانە و باو ەبە قورئان نەمیت، گۆران کاری و کەم کردنەو ھو زۆرکردنی قورئان دروستی، ئەوانیش نەبوون و نایشین، قورئان خۆی مەزن ئە ی پارێزی لەدەست کاری کردن.

۶- ئەو یاس و ھەوالانە ی لەبارە ی روداوی غەرائیقەو ھەو کەسانە و گیراوەتە وە جینگە ی پروانین نەخۆیان و نە خواو ەنە کانیا ن چونکە ھیچ بەلگە یە کی راستیا ن یە جگە لە دوژمنایە تی کردنی ئایینی خۆی مەزن.

ھەندئ لە ھاوړکانی پیغەمبەر ووتیا ن: ئە ی پیغەمبەری خۆی مەزن: ئیمە ئەزانین ئەو کەسانە ی ئەکوژرین خۆی مەزن چاکە ی زۆریا ن یی ئەبەخشی، ئیمە لە خزمەت تۆدا جەنگ ئەکەین و ناکوژرین ئەمرین خوا چ شتی لە گەل ئیمەدا ئەکا. خۆی مەزن فەرمو ی:

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا
لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ خَيْرُ
الرَّازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لِيَدْخِلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ

اللَّهُ لَعَلِّمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
 مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
 لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي
 النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ
 ﴿٦١﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَبَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ
 دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَبَّ اللَّهُ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٦٢﴾
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتَصْبِحُ الْأَرْضُ
 مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿٦٣﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
 وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَهُ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٦٤﴾

﴿ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا ﴾ وه كه سانيكي نهوتو كوزيان كردوه له
 مه كه وه هاتون بو مه دينه نيشتمان و ساماني خويانيان به جي هيشتوه له ريگه ي ناييني خوي
 مهزندا له پاشا كوزراون له جهنگدا يا مردوون له خانه ي خوياند او له ناو خيتراني خويانا .
 ﴿ كَيْدُ خَلْنَهُمْ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴾ به راستي خوي مهزن پاداشتي
 هدر دويلايان نه داته وه به پاداشتيكي زور شيرين و هه رگيز كوتايي پي نايه كه چونيانه بو
 به دهشت و به راستي خوي مهزن چاكترين كه سيكه پاداشت بداته وه به پي ژماره و به پي
 ماندوبوون ، به جوړي هيچ كه سي تواناي به خشيبي پاداشتي واي نيه جگه ي خوا .

﴿ لِيَدْخِلْنَهُمْ مَدْخَلًا يُرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴾ به راستي خوي مهزن هدر دويلايان نه خاته
 جيگه يه له به دهشتا خوشحالن بهو جيگه و لي رازين ، جيگه يه كه نه چاو بينوبه تي و نه به

گوینچه بيسراوه و خوی مهزن به راستی نه زانی به شتی نه وان رازی بکا، خاوه نارا مه و پهله له سزادانی دوژمنانی باوه رداران ناكا .

﴿ ذَلِكْ وَمَنْ عَاقِبَ يَمِثْلُ مَا عُوْقِبَ بِهِ ثُمَّ يُغَيِّ عَلَيْهِ لِيَنْصُرْهُ اللهُ إِنَّ اللهَ لَعَفُوٌ غَفُورٌ ﴾ نه و شتهی خوی باسی فهرمو كه كه سی كۆچ بكا له ریگهی ئایینی خواداو بكوژی یا بمری، دوی خوا رازیان نه كا به شتی بیان خوشبی خوی مهزن نه و به لینهی خوی بو نه وان جی به جی نه كا و هه كه سی جهنگ بكا بو به رگری كردن له خوی به وینهی شتی دهست دریژی پی كرا بیته سه ری و ده قو ده قی به كین زوژتر نه بی، له پاشا دهست دریژی تری كرایه سه ری و ده ریان كرد له نیشتمانی خوی به راستی خوی مهزن یارمه تی نه و كه سه نه دا دهست دریژی تری نه كریته سه رو تو له له دهست دریژكه نه سی تی و به راستی خوی مهزن له خراپی باوه رداران نه پوری و له گونا هیان خوش نه بی .

﴿ ذَلِكْ بَانَ اللهُ يُولُحُ اللَّيْلِ فِي النَّهَارِ وَيُولُحُ النَّهَارِ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴾ یاری دانی نه و كۆچ كه رانه هه ندیكه له نیشانه كانی توانای خوی مهزن له به ر نه و هی خوی مهزن توانای به سه ر شتیكا هه ده كه سی تر توانای به سه ر نه و شته دا نه، له نیشانه كانی تری خوی مهزن نه:

توانا كه ی به و بونه ویه تاریکی شه و له جیگهی روناکی رۆژ دانه نی و ماوه ی رۆژی پی زوژ نه بی و روناکی رۆژیش له جیگهی شه و دانه نی و ماوه ی شه و دریژ نه بی، هه روه ها شه و نه پرو و رۆژ دینه جیگهی و رۆژ نه پرو شه و دینه جیگهی، دوا یی هه ندی لای زه وی نه و په ری تاریكه و نه و لا كه ی روناکی ته و او، بو نمونه: نه و كاته ی له عیراقدا شه و بی له نه مه ريكادا رۆژه. به پیچه وانه پشه وه، نه و هیش له به ر نه ویه زه وی خره له به رده م خورا نه سو ریته وه. نه و كا ره ی خوی مهزن له باره ی شه و و رۆژه و خوی مهزن باسی كرده و زانیاری تازه له دوا ییدا ریگهی بی بردوو. وه به و بو نه پشه ویه خوی مهزن گفتو گو ی ئاده میزا د نه بیسی و ئاگای له خشته ی میرو له هه ده له شه و ی تاریكا و كرده و هیان نه بی تی .

﴿ ذَلِكْ بَانَ اللهُ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُوْنَهُ مِنْ دُوْنِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾ نه و یاریدان و توانایه ی خوی مهزن به و بونه ده بو كه به راستی هه ر خوی مهزن ئاین و په رستی نه و راسته و به راستی نه و شته ی بت په رستان نه پید رستن له جگهی خوی مهزن پوچه و توانای نه و هیان نه له به رده م خوی مهزندا پایه دارین و به راستی هه ر خوی مهزن له توانادا بالا دهسته و هه ر نه و گه و ره یه و هه موو شتی له به رده م نه و دا بچوك و بی نرخه و هه ر خوا نه بی باسی به گه و ره یی بكری .

﴿ أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً ﴾ نایا تو نه ترانیوه به راستی
خوای مدزن له ناسمانه وهو له ههروهه ناویکی زور نه نیرینه خواره وه بو سهر زهوی، دواپی
زهوی به گیاو گول و درهخت سهوز هه لئه گهری دواپی ناده میزاد خویمان و ناژه له کانیان
له بهروبومی زهوی نه خون و به جینگه خوشه کانی رانه بویرن.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴾ به راستی خوای مدزن میهره بانه له گهل بنده کانی خوئی و هدرشتی
سودی بو نهوانی نهیکا، نه زانی به نه دازهی کاروباریان نه زانی و ناگای له بارینی باران هدییه.
﴿ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾ بوخوا بهشتی له
ناسمانه کاندایه له فرشته کان و شتی سروشتی له نیو زه ویدایه له ناو ناگرو زیرو به راستی خوا
پیوستی به هیچ نهو هدر نهو سوپاسی نه کری.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ
بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ
اللَّهَ بِالنَّاسِ لَعَزُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ
ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿٦٦﴾
لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنْزِعُ عَنْكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾
وَإِنْ جَدَلُواكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾ اللَّهُ يُحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ
فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ ﴾ ئایا تو نه تزانیه که بهراستی خوی مهن رامی کردوه بو سودی ئیوه شتی له زه ویدایه له ده ریاو ئاوو درهخت و روهک و ناگرو نهوت و زیرو زیوو نه لماس و بهردی کانه کان. خوارده مه نی و بهرگ و جیگه ی حه سانه وه ی خوتانی لی فراهه م دینن .

﴿ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ ﴾ وه رامیشی کردوه بو سوودی ئیوه که شتی نه روا به ناو ده ریا دا، خوتان سواری نه بن و کهل و پهلی خوتانی تی نه خدن و له شاریکه وه بو شارئ تر به خیرایی نه روا، بازرگانی و هوی ژبانی خوتانی بی نه سازتن، به هوی که شتی وه ماسی تهرو تازه ی لی ده رنه هیتن و هه ندی خشلی جورا و جوژی وهک لؤلؤو مه رجان لی ده رنه هیتن . نه وانه هه موویان خاوه نه کانی خوی مهنه وه نه و ساخته ی هیتاوه بو تان .

﴿ وَيُؤْتِيكَ السَّمَاءُ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ وه خوی مهن نه ستیره کانی ئاسمانی راگرتوون و نه یانپاریزی که بکه ونه وه خواره وه به سه ر زه ویدا چونکه خوی مهن بو هه ریه که یان هیزکی وه ستانی بی به خشیون به و بونه ناکه ونه خوار مه گه ر به ده ستوری خوی مهن له کاتی کوتایی بی هاتی ژبانی بونه وه را له رۆژی دوایدا و پهیره وه بونه وه ران تیک نه چی. بهراستی خوی مهن میهره بانه ده رگای سودی کردوه ته وه بو بونه وه ران به رام کردنی زه وه ی و خاوه نی به زه یه بو یان به راگرتنی ئاسمانه کان .

﴿ هُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ﴾ خوی مهن که سیکی نه و تو زیه ئیوه ی پهیدا کردوه له نه بونه وه گیانی کردوه به به رتا له جیهاندا له پاشان نه تان مریتی کاتی ته وایوو نی ته مه نتان له پاشا جارئ تر ئیوه زیندو نه کاته وه له رۆژی دوایدا له بهر نه وه پرسیار له ئیوه بکا له سه ر نه و کارانه ی کردوتانه له جیهاندا له چاک و خراب .

﴿ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴾ بهراستی ئاده میزاد سوپاسی چاکه زۆره کانی خوی مهن ناکا له سه ر نه و هه موه چاکانه خوی مهن به وانی به خشیوه .

﴿ لِكُلِّ أُمَةٍ جَعَلْنَا مَنَسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعَنَّكَ فِي الْأَمْرِ ﴾ ئیمه بو هه موو خاوه ن ئاینی یاسا و پروگرامیکمان بۆدیاری کردوون نه وان کار به و یاسا و پروگرامه بکه ن دواپی نه و خاوه ن ئاینانه که هه موویان ده ستور و پروگرامی تایبته ی خۆیانان هه یه پیویسته دژایه تی تو نه که ن له کاروباری ئیسلام و ده ستوری تودا، نه و که سانه ی نه و تو له کاتی موسا دا بوون ده ستوره کانیان شتی بووه له ته وراتا بووه، نه وانی کاتی عیسا ده ستوریان شتی بووه له ئینجیلدا بووه، نه وانه ی کاتی موحه مه د ﴿ ﷺ ﴾ شتی که له قورئاندا یه بو هه موو ئاده میزاد له هه موو روی زه وه ی دا هه تا

رؤى دواى، نيز نهو خاوهن دهستورانه گومان نه بدن دهستورو ياسايان به شتيكه له تهوارات و
ئينجیلدان، چونكه ياساى قورئان دهستورى نهوانى پوچ كرده تهوه، دواىى ئاورى بؤلاى
گفتوگوى نهوان مه دهروه .

﴿ وَأَدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلىٰ هُدًى مُّسْتَقِيمٍ ﴾ وهتو بانگى ئاده ميزاد بكه بؤلاى خواى مهزن و
باوه رهيتان بهو گرنگى مهده بهو كدسانه واز له باوه ره به خواى مهزن نه هيتن و كار به
دهستورى ياساى خوت بكه. بهراستى تو له سه ره يگه ي راست و ئايىنى بى خواروخىچى،
ههركه سى دواى ئايىنى تو بكه وى توشى سزا نابى .

﴿ وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ وهته گهر نهوان دوژمنايه تى توژيان كرده وه له
باره ي ياساى توو له باره ي جىگه ي سه ره برىنى قوربانیه كان و وازيان هيتاوه لهو بهلگه رونا نه ي
قورئان، دواى نه وه ي راستيان بو دهركه وتوهه. دواىى تو بلى بهوان: خواى مهزن نه زانى به شتى
ئيه نه يكه نه له گورنى نامه كانى خواى مهزن، دواىى خواى مهزن تو له تان ئى نه سىتى .

﴿ اللَّهُ يَخْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴾ خواى مهزنى جياوازى نيوانى ئيه وه
موسلمانان رونا نه كاته وه له رؤى دوايدا، دواىى پياو چاك و پياو خراپ ده ره كوى له شتيكا
ئيه دژايه تى بى نه كهن و له من جياوازن له باره ي كارى ئاي نه وه .

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾ ئايا
تو نه ترانيوه بهراستى خوا نه زانى به شتى له ئاسمان و له زهويدان و به شتى له دلى بى باوه راندا
په نهان دراوه نه يكه نه و نه يلتن له بى باوه رى پيلان كردن له توو. بهراستى نهو شتانه هه موويان
له نامه ي كردارى ئيه وه تا قمار كراوه له چاك و له خراپ هه ريه كديان به گويره ي شاينه ي
خويان پاداشتيان نه دري ته وهه. بهراستى زانى نهو شتانه هه موويان له سه ره خواى مهزن ئاسان به
يه كسانى. به تاييه تى نه زانى به گفتوگوو به دژايه تى بى باوه ران له باره ي ئايىنى توو هيج شتى
له خواى مهزن ون نابى له كه م و له زور له گه وره وه له بچوك .

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ
اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَّصِيرٍ ﴿ ٧١ ﴾ وَإِذْ أُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي

وَجْوهَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْمُنَكَ رِيكَادُونَ يَسْطُونَ
 بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ
 ذَلِكَمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبَشِّرِ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾
 يَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٍ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ
 تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَن يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ
 وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ
 الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿٧٣﴾ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ
 اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾ اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ
 رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾ يَعْلَمُ
 مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴾
 وهی باوہرا له جیگه ی خوی مہزن شتی نہ پد رستن خوی مہزن نہ یار دووہ تہ خواروہ هج
 بہ لگہ یہ لہ سدر راستی پد رستی نہو شتہ کہ بیسترای بی وەر گیرایی لہ لایدن نہ قلہ وہو نیہ بو
 نہوان هج جزوہ زانیاریہ بہ پد رستی نہو شتہ کہواتہ نہو پد رستنہ لہ لاسایی کردن و
 نہ زانیہ وہیہو ہدرشتی وایی نہ بی پوچ و نارہوا بی و، ستہ مکاران لہ خویان بہو پد رستنہ هج
 یاریدہ ری سزای پوژی. دوواییان لی بگیریتہوہ .

تہ فسیری زما کو بی

پر سیار: بهراستی نهو بتانه بهلگه یه کی وایان له گدله که به راستی خوانین، له بهر چ شتی
خوای مدزن گرنگی داوه به هینانی بهلگه له سهر نهوهی نهو بتانه خوانین؟

وهلام: شورینه وهی خواجهتی له وبتانه زور رونه به گویره ی نهقل، پرستیان ههر له بهر
سودی تاییه تی و لاسایی کردنه وهی پیشوانه بهی نهوهی نهقل بخه نه کار .

﴿ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴾ نهو بت پرستانه ریزی خوای مهزنیان
نه گرتوه به جزئی شایسته ی ریزی نهویی، چونکه بهردی دروست کراوی خویانیان کردوه به
هاویه شی خوای مدزن بهراستی خوای مدزن دهسته لاتی به سهر ههمو بونه وه راندا ههیه، زور
گه ورهیه و هیچ که سی ناتوانی ریگی پی بگری و نهوهی ناره زوی هه پی نهیکا .

هه لیزاردنی موحه مه د بۆ پیغه مه رایه تی شتیکی تازه نیه و ههر ته نهها نه وره وانه کرابی، خوای
مدزن جگه له موحه مه د نیراوی تری هه لیزاردوه نهوه ته خوای مدزن نه فهرموی:

﴿ اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴾ خوای مدزن له
فریشته کانی چهن دین نیراوی هه لئه بزیوی وه ک جبره لیل سروش نه هیی له لایه ن خوای مدزن وه
بۆلای پیغه مه ران و له ناده میزادیش چهن دین نیراوی هه لئه بزیوی نهوهی خوای مدزن له ی نیری
بۆلای رای بگه یه نی به ناده میزاد. وه ک موحه مه د ﴿ ﴾ بهراستی خوای مدزن گفتوگو ی
پیغه مه ران نه بیسی، ههر شتی نهوان بیکه ن نه ی بیی و ههمو شتی له جیگه ی شیاوی خویا
دانه نی.

﴿ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴾ خوای مدزن نه زانی به شتی
پیغه مه ران له مه و بهر کردیانه و له مه و دوا نه یکه ن، رابوردوی کاری نهوان و دوو اهاتوی کاریان
نه زانی و ههر بۆلای خوای مدزن گه رانه وهی ههمو کاریکی نهوان .

بۆ ناگاداری: له قورئانی پیرۆزدا به زوری نایه ته کانی قورئان دووپات کراونه ته وه بۆ بهلگه
له سهر یه کیتی خوای مدزن، له ههر جیگه یه کا مه بهستیکی تاییه تی ههیه بۆ دووپات کردنه وه
جگه له وهی تریان نه ک ته نهها دووپات کردنه وهی بهی مه بهست. بهراستی مه بهستی سه ره کی
نیسلام نه وهیه که ناده میزاد پدیوه ستین به خواجه کی ته نهها وه هاویه شدانان بۆ تاوانیکه گه وره تر
له و تاوانه نیه و نایشی، مه بهستیش نه وهیه: ههر کاتی ناده میزاد ههر یه ک خوای په رست و یه ک
پیشه و او یه ک ناین و یه ک ده ستوری هه بی ئاسایش بال نه کیشتی به سهر دانیش توانی روی زهوی و
وه ک برا نه زین و نا کوکی و نا زاوه پیدانای پی له نیوانیان. بهلام نه گهر چهن خواجه په رستراو
چهند پیشه وایه هه بوو رق و کینه و نا زاوه په ره نهستی و هوز په رستی و به ماله په رستی و

بازرگانی کردن به بیرو با ویره وه ته شه نه نه کاو نه بنه هوی به ربابوونی جهنگ و سه رنه کیشتی بولای سودی تاییه تی نه ک ناین و نیشتمان پهروه ری .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾
وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

﴿ يا ايها الذين آمنوا ارکعوا واسجدوا واعبدوا ربکم ﴾ نهی که سانیکی نه وتو با ویره تان هیتاوه: ئیوه نویزه کانتان جی به جی بکهن، چونکه گه ویره ترین پایهی ناینه و له رکوع و سوژددا نارام بگرن، چونکه نه وان جیگهی ده رکه وتی بچوکی و به نندایه تین و پهروه ردگاری خوتان به رستن و په رستی پهروه ردگار چاکترین شتیکه بو ئیوه.

﴿ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ وه ئیوه هه موو کرده وه یه کی چاک بکهن، وینهی نویژ و سه ردانتان له خزم و له دوست و له هاوری، با بو نه وهی رزگارتان بیی له سزاو به ختیاوی به ده ست به یتن به چونتان بو به ده ست .

﴿ وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ ﴾ وه ئیوه کوشش بکهن و خوتان ماندو بکهن بو کردنی هه موو کاریکی چاک و بو به رز کرده وهی نالای ناینی خوای مه زن له بهر خو شه ویستی خواو خوتان بگیره وه له دواکه وتی هه وه سی خرابی خوتان به راستترین و شایسته ترین

ته فسیری ز مناکوی

ماندو کردن به نیازی پاکهوه، خوی مذن ئیوهی هه لئاردوهو بۆ جی به جی کردنی ئایینی خوی و بدرگری له خوتان و له ئایینی خوتان. ناهه رۆکی نهو رستانه ی پیشوو نامازه بۆ نهوه نه کهن به تنها باوه ر سود دنابه خشی به لکو پیوسته چوار شتی تریشی له گه لدا بی:

(۱) پیوسته ئیوه نویژه کانتان بکدن (۲) خوتان بیاریزن له بی فه رمانی خوا له دوو روی و دل پیسی و هورو ژانی جهنگ و بوختان و بلاو کردنهوی خراپه (۳) ههموو کارینکی چاک بکهن له دهست گیرویی هه ژاران و کومه کی کردن به نهاده میزادی په ک کهوته (۴) خوتان ماندو بکهن به خوتان و به سامانتانهوه له دژی دوژمنانی ئایینی خوا له دژی دوژمنی مرو فایه تی، هه رکاتی له نهاده میزاد نهو چوار شتانه کو بونهوه نهو کهسه خاوه نی بهختیاری و ره زامه ندی خوی مذن وه رزگاری نه بی له سزای خوی مذن .

﴿ وَمَا جَعَلْ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ﴾ وه خوی مذن نهیداوه به سه ر ئیوه دا هیچ جو ره نازاری له باره ی ئایینه وه، به جو ری گرانی به سه ر ئیوه هه لسان بۆ کردنی فه رمانه کانی ئاین. به لکو ئاسانی کردوه له سه رتان کردنیان: نهوته به کاره یانی خۆل دروسته له کاتی بی ئای و نه خو شیدا. نویژی بۆ کورت کردونه ته وه و رۆزو نه گرتی بۆ ره واکردون له کاتی کاروانیدا. مردار و بووی بۆ ره واکردون له کاتی گرانی دا، هه روه ها چه ندین شتی تریشی بۆ ئاسان کردون.

﴿ مَلَأَ إِبْرَاهِيمَ ﴾ ئیوه دوی ئایینی ئیبراهیم بکهون ههموو بنچینه کانی ئایینی ئیبراهیم له ئایینی ئیسلامان، زۆربه ی یاسا ده ستور ئایینی ئیبراهیم ده ستوری ئیسلامه، ئیبراهیم باوکی راستی زۆربه ی پیغه مه رانه و باوکی گیانی ههموو ئایینه ئاسمانیه کانه، ههموو نهاده میزادی خاوه ن باوه ر پێک هاتوون له پیغه مه رایه تی ئیبراهیم .

﴿ هُوَ الَّذِي سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ ﴾ هه ر به و جو ره خوی مذن ئیوه ی شاره زا کردوه بۆلای ئایینی ئیسلام هه ر به و جو ره خوی مذن ئیوه ی ناو بردوه به ئیسلام له نامه کانی تر دا به ر له هاتنه خواره وه ی قورئان.

﴿ وَفِي هَذَا ﴾ وه هه روه ها خوی مذن له قورئانیشا نای ئیوه ی بر دوه به موسلمان و ریتی ئیوه ی داو به سه ر ههموو نه ته وه کانی تر دا. هه ندی له زانیان نه لێن: رانای (سماکم) نه گه ر پته وه بۆلای خوی مذن یابۆلای ئیبراهیم، هه رچۆنی بی ئیوه ناوتان نراوه به ئیسلام و مه دهسته که ناگۆری.

﴿ لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ﴾ خوی مذن ئیوه ی ناو بر دوه به ئیسلام له به ر نه وه ی نیراوی خوی مذن شایه تی بدا له سه ر ئیوه له رۆژی دوا ییدا که

فهرمان و په یامی خوی مه زنی را گه یاندوه به ئیوه وه ئیوه یش شایه تی بدهن له سهر گهلانی پشوو که پیغه مدهر کانی ئهوان فهرمانی خوی مه زنیان بهوان را گه یاندوه له بهر ئه وهی خوی مه زن فهرمو به تی له قورئاندا:

ئهبی بزانی ئی شایه تی به کهم پیغه مدهری خوی مه زنه. شایه تی دووهمه زانیانی ئاین: ئه گهر زانیانی ئاین که مته رخه می بکهن له را گه یاندی فهرمانی خوا بهرپر سیارن لای خوی مه زن له رۆزی دوا ییدا، ئه گهر شایه تی له سهر دراوه کان فهرمانی خویان به جی نه هینا سزایان ئه دری له رۆزی دوا ییدا.

﴿ فَأَقِمُْوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ ﴾ دوا یی ئیوه نویزه کان بکهن و بهرده و امین له سهر کردنیان و، زه کاته کانتان بدهن به هه ژاران تاپا کتان بکاته وه له گونا هو په نا ههر بۆلای خوا مه زن بهن له هه موو کاریکی خۆتان.

﴿ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴾ ههر خوی مه زن خاوهن و پاریدهرو پارێزهری ئیوه، دوا یی خوی مه زن یاریدهرو پارێزهری چاکه بۆ ئیوه، بی وینه یه له سهرداری کردنا بۆ هه موو بونه وهران.

بۆ ئاگاداری: زانیان بیرو بۆ چونیان جیا وازه له باره ی سوژده بردنی خویندن لهم سوره ته ی حه جدا. زۆریه ی زۆری زانیان لایان وایه ئهم سوره ته دوو سوژده ی تیدا یه: سوژده یه له کاتی خویندن ئایه تی (١٨) سوژده یه بۆ خویندن ئایه تی (٧٧) ی ئهم سوره ته. هه ندی له زانیان ئه لێن: ههر بۆ ئایه تی (١٨) ی ئهم سوره ته سوژده ئه بری. ژماره ی سوژده ی خویندن قورئان (١٤) سوژده ن سوره تی (ص) سوژده ی تیدا نه، هه ندی له زانیان ئه لێن: ژماره ی سوژده کان (١٥) به سوژده ی (سادیشه وه. هه ندی تر له زانیان ئه لێن: سوره ته درێزه کان سوژده یان تیدا نا بری. که واته لای ئه و زانیانه سوژده ی خویندن قورئان ژماره یان (١١) سوژده ن. بۆ زانیاری ته واته ماشای نامه یاسایه کان بکهن.

به یاریده ی خوی مه زن مانا کردنی جزمی (١٧) کوتایی پێ هات له رۆزی چوار شه ممه، به ریکه وتی رۆزی به که می مانگی موحه پرهم سالی (١٤٢١) ی کوچی به رانبهر به (١٣٠٠/٤/٥) ی زاینی. له خوا ئه پاریمه وه خوی مه زن یارمه تی ده رم بۆ بۆ چاپ کردنی ئهم ته فسیره، خوی مه زن خیزانه کانم یارمه تی بده له سهر به جی هینانی فهرمانه کانی توو په رستنی خۆت

﴿سوره تی نملؤمنون﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۱۱۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُزْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَى
أُزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾
فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
لِأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ
يَحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرِثُونَ
الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾

(بسم الله الرحمن الرحيم)

به ناوی خوای به خشنده می میره بان

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ﴾ به راستی رزگاریان بووه و به ناواتی
خوایان گه یشتون که سانیکی نهوتو روی دلیان به لای نویژه کانیانه وهیه و چاویان دانه خدن بو
جگهی جینگهی سوژده و کانیان ناروان و له خوا نه ترسن و ملکه چی خوای مهنن. نویژی بی
ترسان وهك له شی بن گیان وایه.

ته فسیری زمانکاری

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتون وانههین لههموو گفتوگزیه کی ناشرین که خدریکیان بکا بهجگی پدستی خوی مزنهوه لهشتی بی سوودی .

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتون به رهزامهندی دهرونی خویان زهکاتی داراییه کانیان نهدهن که پیویست کراوه لهسهریان، هدا پاک ببنهوه له گوناوهیسی دهرونیان .

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْتَابِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتون خویان دور نهخه نهوه له داوین پیسی و ژیر داویتی خویان نهپاریزن مهگه رهسه رنه کانیاو لهسه ره کاره کهرانهی خویان پهیدایان کردوون به توانو ماندوبوونی دهسته کانیان، دواپی بو نهوانه لومهیان ناکری به چونه لایان .

﴿ فَمِنْ أَلْبَغَىٰ رَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعَذَّبُونَ ﴾ دواپی کهسی چوبیته لای جگی رنه کانیان و کاره کهره کانیان ئیر نهوانه پیابن یا ژن، دواپی نهو کهسانه لایان داوه له سنوری خوی مدزن. خورزگار کردن بهدهست یان بهوی تازه لهوه لادانه له سنوری خوی مدزن. بهلام لای حه نه فیله کان و حه نه لیه کان و هندی له شافیه کان خورزگار کردن بهدهست دروسته نهگه ترسی داوین پیسی هپی، چونه لای ژنی خوتان به جگی شونی دیاریکراو لادانه له سنور. داوین پیسی په کیکه له گوناوه گوره کانه .

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتون ناگاداری نهو شتانه لایان دانراوه نهو به لیئانهی داویانه نهیان کهن و دهست کاری خرایان ناکهن و به دژی پهیمانی خویان هه لئاسن. ئیر پهیمانی نیوان خویان و خوی مزنیه وهک نویژ و رور و حه ج. یا پهیمانی نیوان خویان و ناده میزادی که دایتیان به په کزی، هه ره به شهیه هه لسانی کار به دهستان له بو نهوشتهی پیویسته لهسهریان بیکهن بو ژیر دهسته کانیان .

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتون بهرده وامن لهسه ره کردنی نویژه کان له کاتی دیاری کراوی خویانا به تهوای و به ههموو مدرجه کانیا نهوه به پی کهم و کوری بهو جورهی جبره ئیل فیری پیغهمه ری کرد ﴿ ۞ ﴾ .

﴿ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ نهو شهش تاقمه بهو جورهی باسیان کرا هه ره کهسانه میرات گریکی نهوتون بهدهشت نه کهن به میرات بوخویان له رور دواپیدا، بهرده وامن له نیو بهدهشتا، بهبونهی کرداری خویانهوه، نهو میراته له کوئی و میراتی جیهانی له کوئی؟

خوای مهزن له زۆر بهی ئایه ته کانی قورئانی پیروژدا ناماژهی بۆلای دروست کردنی ئاده میزاد فەرموه، بۆ ئه وه نیه ئیمه بزاین ئیمهی ئاده میزاد له چ لایه که وه هاتوو بن و چون دروست بووین. به لکو بۆ ئه وه یه ئیمه باوه به خوای مهزن بهین و به گوهره ی فەرمو ده کانی کار بکهین و به ته مای پاداشتی بین و له سزای بترسین. هه رچه نده ئه وه ئاده میزاده بونه وه ریکه خوای مهزن هیزو توانایه کی وای داوه تی به هیچ بونه وه ریککی تری نه داوه، بۆ زانی نی ئه وه بونه وه ره سه ر سو پرته زانیانی ئاده میزاد داوا له خوای مهزن نه کدن ئاده میزاد له چ جینگیه که وه هاتوو وه چون دروست بووه له چ شتی دروست کراوه، خوای مهزن وه لامیان نه دا ته وه وه نه فەر مو ی:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ

سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ

خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا

الْمُضْغَةَ عِظًا مَّا فَكَّسْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا

ءَاخَرَفْتَبَارِكُ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ

لَمِيتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ

خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

﴿ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴾ وه به راستی ئیمه مرو فمان دروست کردو وه بۆ یه که م جار له شتی ده ره نه هیزری له خاک: چونکه تۆوی مرو ف پهیدا ئه بی له خو ار ده مه نی، خو ار ده مه نیش یا رو وه که یا دانه و یلده یا گوشتی گیانداره، ئه وانیش هه مو یان له خاک پهیدا ئه بن. که واته مرو ف له بنچینه دا له خاک دروست کراوه راسته وخو له ئاده م یا به شتی له خاک پهیدا ئه بن به هو ی خو ار ده مه نی به وه وه ک ئاده میزاد به گشتی، ئه وه خو ار ده مه نی به زۆر گو رانی

تهفسیری زمانا کۆبی

بہسدردا دیت ہوتا ہے بہ تویی نیریندو ئه پاریژی له جیگہیہ کی نذرراوی خویا کہ مندالدانی
ژنه، وهك خوای مهزن ئه فهرموی:

﴿ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ﴾ له پاشا ئیمه نهو خاکه نه گیرین به تووینکی شل و تهر به
چونه لای پیاو بولای ژن و دای نه نین له جیگدی پاریراوی خو یا که منالدانی ژنه .
﴿ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً﴾ له پاشا ئیمه نهو تووه نه کدین به پارچه ده
خوینی رهقی بن گیان دواپی نهو خوینه نه کدین به پارچه گوشتینکی بی ئیسک هدا ماوهی چل
رؤژ .

﴿ فَخَلَقْنَا الْمُصَفَّةَ عِظَامًا ﴾ دوايي هندی لهو کۆشته ئەکەین بە ئیسک و دەمار، هندی لهو ئیسکانه نەرم و شایستە ی راکێشان و چەندین ئەندامی جیاوازی ئی دروست ئەکەین .
﴿ فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أُنشَأْنَا خَلْقًا آخَرَ ﴾ دوايي ئیمە ئەو ئیسکانه دائەپۆشین بە گوشت، لە پاشا ئیمە دروست ئەکەین لهو شتانه باسکران بونەوهریکی تری ریک و یسک و لەش و شیواز شیرین، ئەبیتە خواوەنی ئەقل و چاوو گوێچکەو هەست و خواوەنی گفتوگۆکردن، بە هەموو ئەندامیکی کاری تایبەتی ئەدەینی، بەجۆری بتوانی پێوستی ژيانی رۆژانهی خۆی پەیدا بکاو پلەه پایە بەرزو بەنرخ بۆ خۆی فەراهم بێی.

﴿قَبَارِكُ اللَّهِ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ دوايي خواي مهزن بهرزو بلنده و بي هاوتايه له توانادا چاگزين و شيرينزين نه خشه كيښه كه بهو جوړه ناده ميزادي دروست كړدووه و كه س ناتواني شتي بهو جوړه نه خشه بكيشي.

﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَعْلَمُ ذَلِكَ لَیْمُونٌ ﴾ له پاشا بهراستی دواپی کوتابی پی هائی تهنه ننان و دواپی دروست کردننان بهو تهرزه پی پیشوو نیوه له جیهاندا نهمرن و نه چنه وه بولای پهروه ردگاری خورتان .

﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴾ له پاشا به راستی نیتو زیندو نه کړینه وه له روژې دوايدا دواى نه وهى له جیهاندا مردن و پرسىارى کرده وه کانشان ى نه کړى له چاک و له خراب، هدریه که تان به گویره ی خوټان پاداشت وه نه گرن.

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ﴾ وه بدرستی نیمه دروستان کردوه له ژوری ئیروهوه حهوت جیگه‌ی سورانهوه بۆ حهوت ئه‌ستیره: که هه‌ندیکیان له‌سه‌روه‌ی هه‌ندیکی تریانه‌وه‌ن. له‌سه‌روه‌ی هه‌مويانه‌وه زوحه‌ل، دوا‌یی موشته‌ری، دوا‌یی مد‌ریخ، دواتر خۆر، ئه‌نجا زوهره، دوا‌ی ئه‌و عوتارید، دوا‌ی هه‌موویان مانگ. به‌ هۆی توانای

تہ فسیری زمنا کوئی

خوای مەزنەو هەریە کە لەو ئەستێرانی هێزی وەستان و راکێشانی تایبەتی خوێان هەیدو ئەیانپاریزی نەکەوێت خوارەو و پڕۆگرامی بونەوهران تێک بجێ، خوای مەزن لە نێوان ئەو ئەستێرانی بۆشایی دروست کردوو نادن لە یە کۆری و ئێمە لە بەرپۆهەردن و سورانیەوی ئەو ئەستێرانی بێ ناگان و هەموویان کاری تایبەتی خوێانمان بێ سپاردون .

بۆ ناگاداری: ووشەی (سبع) لە ئایەتی (٢٩) ی سورتی ئەلبەقەرەدا و ئایەتەکانی تردا ئەو ناگەیدەن کە ئاسمانەکان حەتێن و ئاسمانی تر نەبن، لەوانەیە باسکردنی ووشەی حەوت لەبەر ھۆیەکی تایبەتی بێ و ئێمە نایان، چونکە ئێمە زانیی تایبەتی بە ناسینی ئاسمانەوین، بۆیە لەو زۆرتر گفتوگۆی لەسەر ناکەین .

بەلام رۆژنامەی (الأخبار) میسری (١٧) ی تەموزی ساڵی (١٩٦٩) ی زانیی بەسەردێری (الله والانسأ والقمر) ئەم بیروبوچونەوی خوارەو و بۆ کردۆتەو و ئەلێ:

(زانست دەری خستو کە بەراستی لە بۆشاییدا چەندین ئاسمان ھەن لە جگەکی ئەم ئاسمانە ئێمە لەناویدا ئەزین ئەو ئاسمانانە ئێمە نایان بینین بەلام بەھۆی ئامیزی شت گەورەکەرەو ئەبیرین، هەموو ئاسمانی لەو ئاسمانانە خۆریکی بەھێزتری لەم خۆری ئێمەیان ھەید، ئەگەرین بە دەوری ئەو خۆرەدا چەندین ئەستێرە خواوەنی کیش و راکێشانی تایبەتی خوێان، ئێمە بە هیچ جوۆی ناگەینە یەکی لەو ئەستێرانی ھەرگیز . بەلام زانست دەری خستو بە ئامیزی تایبەتی ئەو ئەستێرانی ھەن، ھۆی تەگەیشتی ئێمە بەو ئەستێرانی ئەو یە ئەوان بە مەلاین ساڵی روناکی لە ئێمە و دورن، ئەگەر بمانەوێ بگەینە لای نزیکترین ئەو ئەستێرانی ئێمە پێویستیمان بە تەمەنی مەلاین ساڵ ئەبێ، ئەویش راستیە کە زانستی تازە دەری خستو (کەواتە مەبەست لە حەوت ئاسمان حەوت بۆشایەو مەبەست حەوت ئەستێرە نە، ھەریە کە لەو بۆشاییانە سەرەو کۆمەلێ ئەستێرەیان نایەنە ژمارەو ئێمە ناگەین بەوان و بەمەلاین ساڵ نازین . بەلام ئەو حەوت زەویانە لە ئایەتی (١٢) ی سورتی تەلاقدا نامازەوی بۆ کراو حەوت زەویە . یانی لەناو ھەریە کە لەو کۆمەلە ئەستێرانی زەویەکی تایبەتی خوێان ھەید . وەخوای مەزن فەرموی: ئێمە بێ ناگان لە بونەوهران و ئەش فەرموی:

وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَتْهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهٖ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾ فَأَنشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾ وَشَجَرَةٌ تَخْرُجُ مِنْ
طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبِغٍ لِلَّاكِلِينَ ﴿٢٠﴾ وَإِنَّ لَكُمْ فِي
الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ
وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٢١﴾ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَاكِ تُحْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً وَبَقَدَّرَ﴾ وه نیمه له هوری ناسمانه وه ناویکمان نار دوه وه
خواره وه به نه ندازه کی دیاری کراو بو سودی نیو، نه نه ونده زوړی بهروبوتان له ناو بیا نه
نه ونده کی کهمی بیته هوی نه رواندن یا گه شه نه کردنی کشتو کال. بیته هوی زیان گدیاندن به
سه وزبونی کشتو کال و کهم شیري نازه ل. هور پیدا نه بی له تم که بهرز نه بیته وه له ده ریو
زه ریو کیوه کان و نه گاته ساردی له هودادو نه بی به باران و نه رزته سهر زهوی .

﴿فَأَسْكَنَاهُ فِي الْأَرْضِ﴾ دواپی نیمه نهو ناوه دانه نیی له ناو زه ویداو له نیو سهرچاوه ی ناوی
کانیه کان و له ناو چال و گول و درزو کیوه کان و زه ریو ده ریو و روباره کاندو بو نه وه ی سودی
لی وهر بگرن، به تاییه تی له جگه ی وزه ی زستاناو له کاتی پیو یست دره خته کانی خوتانیان پی ناو
بدن، هه تا ههرزانی و خوشی بال بکشی به سهر تانا.

﴿وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهٖ لِقَادِرُونَ﴾ وه به راستی نیمه توانامان هدی نه هیلین نهو ناوه بیته
خواره وه له هوری ناسمان یا بیبه نه خوار به ناو زه ویدا و نیو سودی لی وهر نه گرن و تووشی
گرانی و برستی ناهه موار بین، ناشکرایه که سی بتوانی به نه ندازی دیاری کراو ناوی بریژی
به سهر زه ویدا نه توانی قه ده غیشی بکا. خوی مه زن میهره بانه و نهو شته ناکا له گدل به نده کانی
خویا .

﴿فَأَلْهَنَّا لَكُمْ بِهٖ خَنَاتٍ مِنْ تَحِيلٍ وَأَغْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ دواپی
نه سازین بو سودتان به هوی نهو ناوه وه جه ندین باخ و بوستان له خورماو له ترئ، بو نیو په دیا
نه بی لهو بوستانه دا میوه شو چیژه ی زوړو جزواو جوړ له فریکه خورماو له خورمای ووشک
و له ترئ و له میژو له دوشاوو یاسوق و شتی ترو هدر له بهروبومی نهو بوستانانه ییش نه خون
له گهم و برنج و جوړ دانه ونله ی ترو هندیکیشیان نه فروشن بو پیو یستی تر تان.

ته فسیری زمنا کوپی

﴿ وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالذَّهْنِ وَصَبِغٍ لِلَاكِلِينَ ﴾ وه ئيمه نه سازينين بوسودی ئيوه درهختی زهتيون که خوی مدزن له کيوی توری سینادا دروستی کردوه یه کم جارو له وئوه بلا وئوتوه به زوربهی روی زهويدا، کيوی توری سينا نهو کيويه موسا گفتوگوي تيدا کرد له خزمدت خوی مدزنذا، نهو درهختی زهتيونه سهوز نهبي نهروئو ئيوه روني لی دهرههين بۆ پيويستی خوتان و بۆ رۆن کردنهوهی چراکانتان و شهو چيژهو پي خوريشی لی دهرئههين و نانی لی ههله کيشن و نهيجۆن و نهیکه به خورش بۆ خوتان، خوی مدزن له ناو ههموو درهخته کانا باسی درهختی خورماو تری و زهيتونی کردوه چونکه باشزين درهخت و بهسودترینی ههموو درهختيکن بۆ ئادهميزاد .

﴿ وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ لِيُتَّقِيَكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا ﴾ وه به راستی ههيه بۆئيوه ئاموزگاری کردن و تهمی خوی له چوار پیکانا که بز و مدرو گاو هوشرن ههتا ئيوه بيانکه به بهلگه لهسه بهخشندهی خوی مدزن، ئيمه دهرخواردی ئيوه نهدهين له ههندئ شت ئيوه دهري نههين لهو رگيانا له شير و رۆن و کهرهو ماست و پهني و شتی تر، نهو چوار پيانه سودی زۆريان تيدايه، وه خوی مدزن نهفهروئو:

﴿ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴾ وه بۆ سودی ئيوه ههيه لهو چوار پيانهدا چهندين سودی زۆر. له خوری و موو کورگ و موو. نهيانکه به ژيرخهرو سهرخهرو بۆ خوتان و چۆغه و رانک و بهرگی تریان لی دروست نهکهن، وه ئيوه له ههندئ لهشی نهو چوارپيانه نهخۆن، وه گزشته کانيان.

﴿ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴾ وه ئيوه ههله گيرن لهسه پستی نهو چوارپيانه و لهسه کهشتی خوتان و کهل و پهلتان له جيگهيه کهوه نهرو بۆ بازرگانی و شتی تر زۆر به ناسانی و ريگهی دورتان بۆ نزیک نهکه نهوه.

وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَتَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ الْمَلَأُوا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَنْفُضَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ

مَلَكًا مَّا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا
رَجُلٌ بِهِ جَنَّةٌ فَرِيصٌ وَمَا بِهِ حَقٌّ حِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي
بِمَا كَذَّبُونَ ﴿٤٦﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحَيْنَا إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ
كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
مِنْهُمْ وَلَا تَخْطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٤٧﴾
فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكَ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٨﴾ وَقُلْ رَبِّ انزِلْنِي مُنزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْمُنزِلِينَ ﴿٤٩﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٥٠﴾

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ﴾ وه بهراستی نيمه نوحان ره وانه
کردبوو بولای تاقمه کهی خوی که بتیان نه بهرست، ناویان نابوون به: وه، سواع، یه غوس،
نهسر. دواى نوح فهرموى: نهى تاقمى من: ئیوه خوايه کی تهنها بهرستن. نهك چهند خواى.
﴿مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ بۆئیوه نیه هیج خوايه شایه نی بهرستنی جگه ی خواى
مهن، ثایا ئیوه بۆ له سزای خواى مهن ناترسن و خوتان ناپاریژن له بی فهرمانی و سزای نهو،
واز له بت بهرستی بهین. که چی دزی نوح وهستان و بوختان و دروی زوریان بلاو کرده وه بدم
جوړه ی خواره وه:

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ﴾ دواى ییاو ماقولانیکی نهو تو
باوهریان نه هیتابوو له تاقمه کهی نوح ووتیان. به دانیشتوان و بهر هوانی خویان: نهو ییاوه هیج

شتی نیه مه گهر ناده میز ادیکه به وینهی ئیوه به بی جیاوازی گوئی لی مه گرن و بروای بی مه کن هدر شتی ئه لی .

﴿يُرِيدُ أَنْ يَمُنَّ بِكَ مِنْ أَتَمِّ الْمُنِمْ﴾ ئه یه وی خوی به درز بکاته وه به سه ر ئیوه داو ئیوه بکا به ژیر ده سته ی خوی، هیچ شتیکی نیه بیکا به چه کی خوی جگه له وه ی داوای پیغمه رایده تی ئه کاو ئه گهر خوای مه زن بیویستایه پیغمه مه ری بنی ری به راستی خوای مه زن نیراویکی خوی ئه نارد له فریشته کان و نه وان فرموده ی خوای مه زنیان به ئیمه رانه گه یاند له جیاتی نوح .

﴿مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ﴾ ئه یه لی به باوک و باپیر مانه وه ئه و گفتو گو یه ی نوحان نه بیستوه خوای مه زن له ناده میزاد پیغمه مه ر بنی ری نوح هیچ شتیکی بی نه سپیراوه ئیمه نه یزاین جگه له وه ی شیتی توشبو بی هیچ تر نیه، دوا بی ئیوه چاوه روان بکن هتا ماوه یه که نوح بری یا واز له م کاره ی خوی ئه هیتی، یا بیکورن و رزگارتان ئه بی، قوربه شیه کان به وینه ی ئه وان ئه و شتانه یان ئه دایه پال پیغمه مه رو ئه و گفتو گو یانه یان ئه راسته ی پیغمه مه ر ئه کرد .

﴿قَالَ رَبِّي الْمَصْرُوفُ﴾ نوح فرمودی: په روه ردگاری من: تو من سه ر بجه به سه ر ئه م تاقمه داو ئه و به لیته ی که داو ته به نه بریان به فرمودی جی به جی بکه به هوی ئه و شته ی باوه ر به من ناهیتن و من به درو ئه خه نه وه .

﴿فَارْحَبْنَا إِلَيْهِ أَنْ أَصْنَعَ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيُنَا﴾ دوا بی پارانه وه که ی نوحان وه رگرت و ئیمه سورشان نارد بو لای نوح و فرما ئمان پیدا که تو به هوی چاودیری و پاراستی ئیمه وه به هوی سه روشی ئیمه وه که شته دروست بکه هتا هه له ی تیدا نه که ی .

﴿فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ الْثُورُ﴾ دوا بی که کاتی سزاو له ناو بردن هات بو لای بی باوه ران و ئاو له روی زهویه وه لقولا نیشانه ی له ناو بردنی هه موو بی باوه رانه . ووشه ی (النور) به م مانایه هاتووه: نیشانه ی رۆژ بونه وه ی. روی زهوی. به درزترین جیگه ی زهوی. زانیان بیرو بو چونیان جیاوازه له دیاری کردنی ئه و جیگه یه ئاری لی هه لقولا یه که م جار، هه روه ها ئه و ته نوره چ شتی بووه، هدر جیگه یه بی و ئه و ته نوره چون بی گرن گ نی یه، ئه وه ی پیویست بی ئه و رووداوه په یدا بووه به بی گومان .

﴿فَأَسْأَلُكَ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ﴾ دوا ی هه لقولانی ئاو له روی زهوی تو بجه ره نیو ئه و که شته له هه موو تاقم و ره گه زی له گیانداران دوو تاکی

هاوجوت یانی نیرینه یه ک و مینیده. بخدره ناو که شتیه که وه خیزانه کانی خۆت هه موویان مه گهر که سیکیان له پیشه وه فدرمانی ئیمه دهرچویی که ئه و که سه ئه خنکین له خیزانه کانی تۆ، وه که نعانای کوری خۆت که باوه ری نه هیناوه ژنه دل پیسه که شت .

﴿ وَلَا تُخَاطَبِي فِي الدِّينِ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُخْرَفُونَ ﴾ وه تۆ گفتوگۆ مه که له گهل من و مه پارێزه وه له بۆ رزگار کردنی که سانیکی ئه و تۆ سته میان له خۆیان کردووه و باوه ریان نه هیناوه به راستی ئه و که سانه ئه خنکین ئی به لافار.

﴿ فَإِذَا أَسْتَوَيْتِ آتَتْكَ عَلَى الْفُلْكِ قُلُوبُ الْحَمْدِ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ دوا ی ئه وه ی تۆ ئه وانه ی له گهل تۆن له باوه رداران و نارامتان گرت له سهر ئه و که شتیه، دوا ی تۆ سوپاسی خوا ی مه زن بکه له سهر ئه و چاکانه به خشی به تۆ پارانه وه که ی لی وه رگرتی و سهر ی خستی به سهر دوژمنانی خۆتاناو بلی: هه موو سوپاس و ستایش بۆ که سیکی ئه و تۆ یه ئیمه ی رزگار کرد له تا قمی سته مکاران .

﴿ وَقُلْ رَبِّي أُنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴾ وه تۆ کاتی هاتنه دهره وه ت له سهر که شتیه که بلی: ئه ی په روه ردگاری من: تۆ من دابنی له جیگه یه کی پیروژو خاوه ن پیت و فدر که تۆ من بیاریزی له و جیگه یه دا له هه موو خراپه یه له خۆم خیزانه کام و ئه و که سانه ی باوه ریان به تۆ هیناوه تۆ چاکترین که سیکی بنده کانی خۆت دابنی له شیرینترین جیگه دا.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ ﴾ به راستی له ناو ئه و شته ی خوا ی مه زن کردی له گهل نوحو تا قمه که ی چهند به لگه له سهر ئه وه ی زانایانی ژیر ته می خوار بکا له قوربه شیه کان و جگه ی ئه وان و بیان که ن به به لگه له سهر یه کیتی و توانای خوا ی مه زن.

﴿ وَإِنْ كُنَّا لِمُبْتَلِينَ ﴾ وه به راستی ئیمه به بنده کانی خۆمان تا قی ئه که یه وه به ناردنی پیغه مه ران و نامه کان هه تا پیاو چاکان و پیاو خراپان له یه ک جو ی بنه وه، رۆن بیته وه نیازو کرداری هه موویان، دوا ی پاداشتیان بدریته وه به گویره ی شایه نی خۆیان .

﴿ ثُمَّ أَنْشَأْنَا

مِنْ بَعْدِهِمْ قُرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِيقَاءِ الْآخِرَةِ وَأُتِرْفَنَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا
 تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ شَرًّا مِثْلَكمُ إِنَّكُمْ إِذَا الْخَسِرُونَ
 ﴿٣٤﴾ أَعِدُّكُمْ أَنْكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظْمًا أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ
 ﴿٣٥﴾ هَيَّاهُتْ هَيَّاهُتْ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا
 الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ
 افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ
 انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونَ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ ﴿٤٠﴾
 فَآخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَهُمْ غُثَاءً فَبَعْدًا لِلْقَوْمِ
 الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

﴿ثُمَّ أَلْهَانَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرْآنًا آخِرِينَ﴾ له پاشا ئیمه دروستان کردووه له دواى تا قمی نوح
 تا قمی تری سهردهمی تر، وهک تا قمی عادو سهمود، جینگه کانیاں له حیجرادان له نیوان شام و
 حیجاز، ئیستا نه ناسری به فه جولناقه .

﴿فَارْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ دواى ئیمه
 رهوانه کردبوو پیغمهری له ناوخویانا و له ره گهزی خویان، وینهی سالح بهوانی فهرموو: که
 ئیوه خوایه کی تنها بیه رستن، بۆ ئیوه نیه هیچ خوایه جگهی خوی مزدن که هدموو بونه وهرانی
 دروست کردووه، نایا دواى ئیوه بۆ لهو خوایه ناترسن؟

تهفسیری زمانکوی

﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا الْآخِرَةِ﴾ وه پیاوه به پیره کان له تاقمی نهو پیغمه مده کهسانیکی نهو تو برون باوه ریان نه هینابو به درویان نه خسته وه گیشتن به رژی دواپی و زیندوبونه وه و پاداشت .

﴿وَأَثَرْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ وه نیمه خوشی و چاکه مان پی به خشیون له ژیاپی جیهاندا به منالی زورو سامانی فراوان و بدروبومی زوری زهوی و کوشکی به رخیان دروست کردبو و دهشتا و خانویان نه تاشی له به رد بهو تاقمهی خویان ووت :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ السُّبُلَ الَّتِي كَفَرُوا بِهَا لَعَنَ اللَّهُ السُّبُلَ الَّتِي كَفَرُوا بِهَا لَعَنَ اللَّهُ﴾ نهو کهسهی نهو تو نه لی: من پیغمه مده ریکم ره وانه کراوم له لای خوی مدزنه وه بولای نیوه وایه مه گهر ناده میزادیکه وینهی نیوه نه خوا. نهو شتهی نیوه نه یخون و نه خواته وه له شتی نیوه نه یخونه وه و پیوستی به خواردن هه به به وینهی بهو کز پیای له نیوه .

﴿وَلَكِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِثْلَكُمْ﴾ وه نه گهر نیوه به پیره وی پیای بکه به وینهی خوتان و واز له بت په رستی به پین به راستی نیوه نهو کاته نه گهر پین به کهسانی زیانیان له خویان دابی، بهو بونه وه بهو کی کهسی نه کهن به پیرتر نیه له نیوه. نهو کهسانه له راستی ناگن نه گینا خویان زیانیان پی گیشته وه .

﴿أَيُّدُكُمْ أُنْكُمُ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا﴾ نایا نهو کهسهی نه لی: من پیغمه مده به لی نه دا به نیوه به راستی نیوه مردن و برون به خاک و نیسکی پی گوشت به راستی نیوه به زیندویی وه کیستا له گوره کانتان نه هیرینه دهره وه؟ نهو به لیته شتیکی زور سه رسو پنده و شتی وانی.

﴿هَٰئِهِتَ هَٰئِهِتَ لِمَا تُوَعَّدُونَ﴾ به راستی زور دووره که نیوه پرواتان به پهیدا بونی به لی پی نهو کهسه هه پی له زیندوبونه وه په رسیار له رژی دوایدا به گویرهی نهو گومانهی نهو .

﴿إِنْ هِيَ إِلَّا صَيَّاتُ الدُّنْيَا تَمُوتُ وَنَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ﴾ ژیاپی و زیندویه تی نیه مه گهر نهو ژیاپی جیهانهی نهو تو هندیکیمان نه مرین دوی کوتابی پی هاتی ته مغان، هندی ترمان نهو نه هدا ماوهی ته مغان کوتابی پی دی و نیمه زیندو ناکرینه وه دوی مردن، نهوهی مرد له ناوچو نایه ته وه .

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ﴾ نهو کهسه هه پی شتی نیه مه گهر پیایکه دروی هه لبه ستوه و نه داته پال خوی مدزن و نه لی: من پیغمه مده و نیمه بروا بهو پیاوه نایه رین نه لی: من پیغمه مده و زیندوبونه وه هه و رژی دواپی پهیدا نه پی .

﴿ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبْتُ ﴾ سالح پیغمبر دواى نهوه نومیدی به باوه رهینانی نهو
تاقمه نهماوه به ههموو جوړی بانگی کردن بولای باوه رهینان ووتی: نهی پهروهردگاری من:
تویاریدهی من بدهو تولهی منیان لی بکدهروهو بهلینی بهپرکردنی نهو تاقمه بهپنهردهی، بهو
بژنده من بهدرؤ نهخنهوه و بهردهوامن لهسهر بی باوهړی. خواى مهزن پارانهوه کهى
وهرگرت:

﴿ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ فَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ﴾ خواى مهزن فهرموی: کاتیکى
کهم لهمهودوا نهو تاقمه بهشیمان نهبنهوه لهبی باوهړی خوړان و لهبه درؤخستهوهی تو، دواى
توشى نهوان نهبی سزایهکى زور سخت به دهنگیکى وا دلیان نهبچړتنی لهلایه خواى مهزنهوه
دپته خوار، جی بهجی نهکړی به راستی و بهبی گومان. مه بهست له (الصيحة) ناگریکه پهیدا
نهبی لهبهیه کادانی دوو کارهبا یه کیکیان گهرم و نهوی تریان سارد نهدا له زهوی هدرشتی
رهقی نهی تونیتتهوهو نادهمیزادو درهخت نهسوتنی.

﴿ فَجَعَلْنَاهُمْ غَنَاءً فَبَعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ دواى نیمه نهو بی باوهړانهمان گیرا به ویندی شتی
سدری ناو نه کهوی له پوښ و گلای و وشکی سدرناو، دواى نهمان و دورى لهبه رزه بی خوا بو
تاقمیکه سته میان له خوړان کردوهو باوهړیان نههیناوهو پیغمبره کانی خوړانیان بهدرؤ خستهوه

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا

كُلِّ مَاجَاءٍ أُمَّةٍ رَّسُولًا كَذَّبُوهُ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُم بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ

أَحَادِيثَ فَبَعْدًا الْقَوْمِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ

هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٤٥﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ

فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا أَنْتُمْ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا

وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ

﴿ ٤٨ ﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿ ٤٩ ﴾ وَجَعَلْنَا

أَبْنِ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ

﴿ ٥٠ ﴾

﴿ تَم اَشَنَانَا مِن بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخِرِينَ ﴾ له پاشا ئیمه پهیدامان کرد دواى تا قمی عاد چندند تا قمی تر، وهك تا قمی سالح و لوت و شوعهیب و جگه ی نهوان، هه موویان پیغه مه ره کانی خو یانیان به درو خسته وهو، دوا یی ئیمه بنه برمان کردن.

﴿ مَا تَسْقُ مِنْ أَمَةٍ أَجَلُهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴾ هیچ نه ته وهیه پیشی نهو کاته ناکه ون دیاری کرا وه بۆ له ناو بردنیان و دوا یشی ناکه ون. هه موو شتی جگه له خوا ی مه زن ما وهیهك و ته مه نیکی دیاری کرا وی بۆ هه یه بۆ له ناو بردنی. لهو که سانه یه له ناو چون به بی پاش و پیش نهو که سانه ی پیغه مه ره کانی خو یانیان به درو خسته وه.

﴿ تَم أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلَّمَا جَاءَ أَمَةٌ رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ ﴾ پاشا ئیمه ره وان هه مان کرد بوو نی ترا وه کانی خو مان یهك له دوا ی یهك هدر یه که یان بۆ لای نه ته وهیه که پهیدا نه بوون و نه هاتن به دوا ی یه کزیدا. هه موو کاتی نه جوو بۆ لای هدر نه ته وهیه پیغه مه ره که ی خو یان کاتی به وانی را نه که یاند په یامه که ی خو ی نهو نه ته وهیه پیغه مه ره که ی خو یان به درو نه خسته وهو با وه ریان پی نه نه هینا .

﴿ فَأَتَيْنَا بَعْضَهُمُ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ ﴾ دوا یی ئیمه هه ندی لهو نه ته وان هه مان به دوا ی هه ندی تریان نه هینا و له ناو مان نه بردن یهك له دوا ی یهك و ئیمه نه مان گیران به ده نگ و با سی دانیش توان و له کۆرو کۆمه لی خو یان با سیان نه کردن و کردغان به ته می کردن بۆ گه لانی دوا ی خو یان .

﴿ قَبْعِدَا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ دوا یی بنه بر کردن و دوری له میهربانی و به زه بی خوا ی مه زن بۆ تا قمی بی با وه به خوا ی مه زن نا هیتن و بی فدرمانی نهو نه که ون و پیغه مه ره کانی خو یان به درو نه خه نه وه.

﴿ تَم أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴾ له پاشا ئیمه ره وان هه مان کرد بوو موسا و هارونی برای موسا به چه ندین نیشانه ی ناشکرا و کاری پهك خه رو به ده سه لاتوو هیزکی ناشکرا بۆ لای دانیش توانی میسر.

﴿إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ﴾ بۆلای فیرعهون و تاقمه کهی فیرعهون ههتا فرموده ی خوا بهوان رابگه یه نن، دوا یی نهوان خویان به گه وره دانا له ناستی موسا وهارون باوه رپان به خوی مدزن نه هیناو دوا یان نه که و تن و خویانیان به تاقمی دانه نا که بالآترو به رزرتوت له به نوئیسرا ئیلیه کان.

﴿فَقَالُوا أَتُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ﴾ دوا یی فیرعهون و تاقمه کهی ووتیان: نایا ئیمه چۆن باوه رنه هین به دوو ناده میزادی وینه یی ئیمه و تاقمه کانیا ن ئیمه نه پد رستن، نه وه بو فیرعهون داوای خوا یه تی نه کرد و کاری زۆر گرانی به به نوئیسرا ئیلی نه کرد و نه ی چه و ساند نه وه کۆشک و پد رستگای بی دروست نه کردن.. له م سهرده مه ی ئیمه یشدا زۆر کهس هه ن نه گهر بۆیان بلوی داوای خوا یه تی نه که ن و غونه یان ناشکران.

﴿فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ﴾ دوا یی فیرعهون و تاقمه کهی موسا و هارونیا ن به درۆ خسته وه و باوه رپان بهوان نه هیناو دوا یی له ناو چون به ناوی ده رپای سور خنکان. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ وه به رستی ئیمه به خشیبومان به موسا نامه یه که ته و راته دوا ی له ناو بر دنی فیرعهون و تاقمه که ی له بهر نه وه ی تاقمی موسا وهارون نامۆزگاری وه رگرن به و نامه یه بیکه ن به ده ستور یاسا بو خویان.

﴿وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَىٰ رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ﴾ وه ئیمه گێر ابومان عیسا ی کوپی مه ریم و دایکی عیسا به کاریکی زۆر سه ر سو رینه ر و نیشانه یه کی په ک خه ر بو ههمو ناده میزاد که به لگه یه له سه ر تو انای خوی مه زن به بی نه وه ی ناده میزادی ده ست بدا له مه ریم عیسا مان بی به خشی و ئیمه به خشیما ن به عیسا و مه ریم جیگه و گه راند مانه وه بۆلای ته پۆلکه یه ی به رزی زه وی و جیگه یه ناده میزاد نارامی تیدا بگری و خاوه نی ناو یکی ناشکرا بروا به لایاو خاوه نی سه وزایی و میوه ی زۆری بی.

له ئایه تی (۱۷۲) ی سوره تی نه لبه قه رده دا خوی مه زن فره مان ی دا به باوه رداران خوراده مه نی پاك و ره وای بچۆن، له م ئایه تی دوا ییدا خوی مه زن فره مان نه دا به پیغه مبه ران خوراده مه نی پاك و به تام بچۆن و نه فره موی:

يَا أَيُّهَا الرِّسْلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ

فَاتَّقُونَ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
 فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾ فَذَرَهُمْ فِي غَمَرَاتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾ أَيْحَسِبُونَ أَنَّمَا
 نُمِدُّهُم بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ

﴿٥٦﴾

﴿يا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ نبي نیراوه کان و پیغمبران: نبوه بخون له هدمو خوارده مهنیه کی پاک و رهواو له خوتانی قدهغه مهکن و نبوه کردهوی چاک بکن بهراستی من به هدموشتی نهزام نبوه نهیکن، ناگام له کاری نهیتی و ناشکرای نبوه ههیه. نایینی ئیسلام و له خواترسان کردهوی نهوبی نهک نه خواردنی خوارده مهنی پاک و بهتام، هدرشتی دهرونی مرووف لای خوشیی پاک و خاوند، بهو مهرجدی لای خوی مهزن قدهغه نهبی له خواردندا زور خوری نهکری. پیغمبرهوی خوا بهرگ و خوراک و پوژشکی چاکی کاتی خوی به کارهینان له خوری و لۆکهو پارچهی یهمانی، کوشتی مریشک و حوشتی خورادووه، گوشت و جگهری بهنانهوه خواردووه، ههنگوین و شیرینی لاخوشبوه، کالهک و خدیار و خورمای بهکهرهوه و گوشتی برژاوو تریتی رۆن بهسهرا کراوی خواردوه. نهبی نهویش بزاین چاکترین خوارده مهنی لای نایینی ئیسلام و پیغمبرهوی خوی مهزن نهو خوارده مهنیه یه به نارهقی ناو چاوان و ماندوبون پهیدا کرای.

﴿وَإِنْ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونَ﴾ وه بهراستی نایینی ههمو باوه داران یهک نایینه تاقمی نبوه و موسلمان و تاقمی پیغمبره کانی پیشویش یهک تاقمن ههموتان بهندهی خوی مهزن.

بنچینهی نایینی ههموتان یه کهو جیاوازی له ناویانا نهو و من پهروه ردگاری نبوه به گشتی، دواپی نبوه پیوسته له من بترسن و بی فرمانی من نهکن. پیغمبران ههمویان له سهر یهک نایین بوون.

﴿فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا﴾ دواپی پهیرهوانی پیغمبره کان بی فرمانی خوی مهزنیان کردو کاروباری نایینی خویانیان له نبو خویانا پارچه پارچه کردو گهران به چهند

تهفسیری زمانکویی

تاقمىكى جياواز لە يەكترى دواى ئەوھى ئەزانراكە ئايىنى راست ھەرىكە ئايىنە. ھەرىكە لەوتاقمانە دواى نامەيە كەوتن و باوەرپان پى ھىناو باوەرپان بە جگەى ئەو ئايىنە نەبو، جولى كەكان باوەرپان بە تەورات ھىنا دواى دەست كارى كردنى و باوەرپان بە ئىنجىل و قورئان نەبو، گاۋرەكان باوەرپان بە ئىنجىل و تەورات ھەبو پرواين بە قورئان نەبو، جگە لەوانىش چەند ئايىنى تر پەيداۋون ۋەك ئاگر وىت پەرسى و گاۋگۆ تال پەرسى.

﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾ ھەموو تاقمى خوشحالىن بەشتى لاى خويانەو باوەرپان پى ھىناۋە، ھەر يەكەيان ئەوھى خويان بە راست ئەزانن و جگەى نامەكەى خويان بە پوچ ئەزانن. ﴿فَلَدَرْهُمْ فِي غَمَرْتِهِمْ حَتَّىٰ حِينَ﴾ دواى تو وازيان لى ھېتە بالەناو ئەزانن و گومرایى خويانسا سەر گەردانن ھەتا كاتى مردنيان و كاتى جوى بونەوھى راستى و پوچى، تو كۆل مەدە پەيامى خويان پى رابگەيەنە.

﴿أَيَحْسَبُونَ إِنَّمَا نُؤْتُهُمْ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينَ﴾ ئايا ئەو كەسانەى ئەوتو ئايىنى خويانيان گۆرپوھ گومان ئەبەن كە بەراستى ئىمە بەوانغان بەخشىوھ لەدارايى و لەكۆر بەردەوام ئەبى سوديان پى ئەبەخشى لەپاشە رۆژدا، بەو جۆرەى گوماني ئەوان نېو لەھەلەى زۆر گەورەدان، ئەو شتانە بەزوى ئەرۆن و خويان پى ئەقل ئەكەن. ئەگەر وابزانن.

﴿نُسَارِعُ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ئىمە پەلە ئەكەين بۆ ئەوان و بەوانى ئەبەخشىن لە جىھاندا ئەو چاكانەو ئەودارايى و كۆرپانە لەبەر ئەوھى ئىمە رېتۆ ئەوان ئەگرين و لەوان رازين ئەو گومانەى ئەوان راست نېە.

بەلكۆئەو شتانەئەبە ھۆى سزاي بۆ ئەوان پەلە بەپەلە سەريان لى تىك ئەداو ئەوان ھەستى پى ناكەن دواى ئەوھى خوى مەزن باسى ئەو كەسانەى فەرمو لە گومرایى ئەزانينا ئەژين و گومان ئەبەن كە خوى مەزن پەلە ئەكا بەبەخشىنى چاكەى جىھان بۆ ئەوان، باسى باوەردارانيش ئەفەرمويى كە ئەم كارە چاكانە ئەكەن و پەلە ئەكەن لە كردنى ھەمو كارە چاكەكانا، ۋەك خوى مەزن ئەفەرموى:

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
يَأْتِيَتْ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتًا وَاقْلُوبَهُمْ وَجِلَّةً أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

أُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿١١﴾ وَلَا تَكْلَفُ
نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٢﴾

۱- ﴿ إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴾ به راستی که سانیکی نهوتون نهترسن له سزای پردوهرگاری خویان، خویان له سزا نهپاریژن، دواى شتی ناکهون بیته هوى سزادانیان.
۲- ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون باوهر نههیتن بهو شتانهی بدلگن لهسهریون و گهورهی پهروردرکاریان و پیغمبرایهتی پیغمبرهکان و بهراستی نامهکانی خوی مهزن.

۳- ﴿ وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون هاوبهش بو پردوهردگاری خویان دانانین، به نیازی پاکهوه پهرستن هریو نهو نهکن بهتهنها، رو نهکنه سهریدرستی خوی مهزن ههر لهبههر رهزامهندی نهو.

۴- ﴿ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجَلَةٌ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴾ وه که سانیکی نهوتون نهیهخشن به ههزاران ههندی لهوشتانهی خوی مهزن بهخشیوه بهوان، مافی خوی مهزن و مافی نادهمیزاد جی بهجی نهکن به تهواوی و له گهل نهوانهیشدا ترسیان ههیه لهوهی خوی مهزن لهوانی وهرنهگری و دلیان نهترسی به راستی نهوان نهگهرینهوه له روژی دوایدا بوای پهروردرگاری خویان که نهوهی نهی بهخشی جیگهی شایستهی خوی نهگرتی.

﴿ أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴾ نهو که سانه ههمویان پهله نهکن بو لای ههمو چاکهیه کی جیهانی، کوشش و ماندوبونیان نهخنه کاره وه که پیشی جگهی خویان بکهون له کردنی نهو چاکانهدا وکاتی خویان به فیرو نهدهن.

﴿ لَا تَكْلَفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ وه نیمه داوا له هیچ کهسی ناکهین بوکردنی شتی مهگر شتی له توانای نهو کهسه دایی، ههر کهسی نهیتوانی به پیوه نویژ بکا به دانیشتهوه بههر جوژی نهتوانی بیکا، ههر کهسی نهیتوانی روژ وگری نیمه بزمان رهوا کردوه روژو بشکیتی و گوناھی ناگا.

﴿ وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴾ وه له لای نیمه نامهیه ههیه ههمو موشتیکی تیدا تومار کراوه بهراستی گفتوگو نهکا، خوی مهزن پاداشتی کردهوهی نادهمیزاد نه داتهوه چاکیتی یا خراب و نهوان سته میان لی ناکری به که مکرندوهی پاداشته کانیان به زور کردنی سزادانیان.

﴿حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذْ هُمْ يُجْسِرُونَ﴾ ههتا کاتی ئیمه سهروک و ئهه کهسانه‌ی خوشیان ڕائه‌یوارد له‌بێ باوه‌ڕان ئه‌یان گرین به‌ سزایه‌کی زۆر سه‌خت و به‌ برستی و به‌ کوشتن ئه‌و کاته ئه‌وان هاواریان بێ ئه‌که‌وێ و خه‌فدت ئه‌خۆن. ئه‌و سزا سه‌خته‌یان کاسی توشبوو پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ نوێژی ئه‌کرد له‌ که‌عه‌دا بێ باوه‌ڕان و ئیلاشیان فرێدایه‌ سه‌ر له‌شی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾، دوایی پێغه‌مه‌ر فه‌رموی: ئه‌ی خوای مه‌زن قورسای سزای خۆت بجه‌ره سه‌ر هۆزی (مضر)، ئه‌ی خوای مه‌زن دانێ له‌سه‌ریان سالانێ وه‌ک سالانی یوسف له‌ گرانی، دوایی خوای مه‌زن گرانی سالیکی توش کردن له‌ برسانا پيس و خوین و ئیسکیان تیکه‌لاو ئه‌کرد به‌ کورگی هوشرو به‌ ناگر ئه‌یان برژان و ئه‌یان خواردن.

﴿لَا تَجْرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تَنْصِرُونَ﴾ ئه‌و کاته به‌ بێ باوه‌ڕان ئه‌بیژا: ئیوه هاوار مه‌کن و مه‌پاریته‌وه له‌م ڕۆژه‌دا توشی ئیوه بووه ئه‌وسزایه. به‌ راستی ئیوه شایسته‌ی ئه‌وه نین له‌لایه‌ن ئیمه‌وه یارمه‌تیا بده‌ی هاوارو سزای ئیوه سویدی به‌ ئیوه ناگه‌یه‌ن.

﴿قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُنلَىٰ عَلَيْكُمْ عَلَىٰ أَغْقَابِكُمْ تَكْبِصُونَ﴾ به‌راستی ئایه‌ته‌کانی قوه‌ڕانی ئیمه ئه‌خوێنرایه‌وه به‌سه‌ر ئیوه‌دا دوایی ئیوه به‌ره‌و دوا به‌ په‌له ئه‌گه‌ڕانه‌وه له‌ کاتی خوێندنێ ئایه‌تی قورئانداو پێشتان تی ئه‌کردو گوێتان لی ئه‌گرت.

﴿مُسْتَبْكِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ﴾ ئیوه قورئانان به‌ درۆنه‌خسته‌وهو خۆتان به‌ گه‌وره دانه‌ناو ئه‌تان ووت: ئیمه دانیشتوی لای که‌عه‌بین و شانازیان به‌ خۆتانه‌وه ئه‌کرد، ئیوه شه‌وانه له‌ ده‌ره‌وه‌ی که‌عه‌دا کۆنه‌بوونه‌وه گفتوگۆی خراب و بیژ لی کراوه‌تان ئه‌کردو تانه‌تان له‌ قورئان ئه‌داو ئه‌تان ووت: جادوو هۆنراوه‌یه، جیوی خراپتان به‌ پێغه‌مه‌ر ئه‌دا زۆر به‌بێ شه‌رمانه.

﴿أَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئایا دوای بۆ بیر ناکه‌نه‌وه له‌ قورئان که‌ به‌لگه‌یه له‌سه‌ر راستی پێغه‌مه‌ر، دوایی بزانی پێغه‌مه‌ر راست ئه‌کا و قورئان کاری په‌ک خه‌ره بۆ هه‌موو ئاده‌میزاد، دوایی ئایا موحه‌مه‌د چه‌و بۆلای بت په‌رستان به‌شتی نه‌چوێ بۆلای باو‌پایرانی پێشوانی ئه‌وان. بێگومان پێغه‌مه‌ران چو‌بوونه لای باو باپیری ئه‌وان و پروایان بێ نه‌هیتان و پشتیان تی کردن، دوایی ئه‌وان تووشی ئه‌و سزایه‌ بوون که‌ تووشیان بوه، ئایا بێ باوه‌ڕان نه‌یانزانیه هاته‌نه‌ خواره‌وه‌ی نامه‌کان بۆ سه‌ر پێغه‌مه‌ران ده‌ستوری خوای مه‌زنه و ناردنی قورئان بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د شتیکی تازه نیه، دوایی بۆ باوه‌ری بێ ناکه‌ن؟ ئه‌وه‌بوو بت په‌رستانی عه‌ره‌ب ئه‌یانزانی ئیبراهیم و هودو سالح و شوعه‌یب پێغه‌مه‌ربوون. به‌ تایبه‌تی ئه‌و سیانه‌ی دوایی عه‌ره‌ب بوون.

﴿أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ ئایا بت په‌رستانی قوره‌یش له‌مه‌وبه‌ر پیغه‌مه‌ره‌که‌ی خو‌یانیان نه‌ناسیوه‌و ناوبانگی ده‌رنه‌کردبوو به‌ راست گویی و ده‌ست پاکی و ره‌وشتی به‌رز، موحه‌مه‌د له‌ ره‌گه‌زی خو‌یانه‌و له‌ناو خو‌یانا بسووه، دوا‌یی بو‌ئ‌ه‌وان باوهر به‌ داوا‌کاری‌که‌ی ناهیتن؟ به‌راستی چاکی نه‌ناسن. به‌لام له‌به‌ر دل پیسی خو‌یان باوهر به‌ داوا‌کاری‌که‌ی ناهیتن.

﴿أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمُ الْحَقُّ﴾ ئایا ئه‌لین: موحه‌مه‌د شیت‌ه‌و ئیره‌ هیچ نرخ‌ی به‌گفتو‌گو‌که‌ی مه‌ده‌ن، که‌چی نه‌پانزانی له‌ هه‌موویان ئاقل‌ه‌ره، بینگومان به‌ گو‌یره‌ی گومان‌ی ئه‌وان نیه. به‌لکو موحه‌مه‌د چووه‌ بو‌لای ئه‌وان به‌ ئایینیکی راسته‌وه‌ که‌ داوای به‌کیتی خوای مه‌زن و ده‌ستوری خوای مه‌زن نه‌کا.

﴿وَأَكْثَرُهُمُ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ﴾ وه‌ژورتر له‌و بئ باوهرانه‌ راستیان پئ ناخو‌شه، چونکه‌ به‌ گو‌یره‌ی ئاره‌زو‌ی ناپه‌سه‌ندی ئه‌وان نیه. که‌میکیان به‌ وینه‌ی نه‌بو تالیبی مامی پیغه‌مه‌ر نه‌یزانی داوا‌کاری موحه‌مه‌د راسته. پیغه‌مه‌ر ﴿﴾ جگه‌ی له‌وه‌ش داوای به‌کیتی خوای مه‌زنی نه‌کرد نه‌یه‌ویست ژیبانی کو‌مه‌لایه‌تی دابه‌زینی له‌سه‌ر بنچینه‌ی دادپه‌روه‌ری و په‌کسانی نی‌وان ئاده‌میزاد، سه‌مه‌کارو سه‌م لی‌ کراو باوی نه‌میت‌ی و ریزو گه‌وره‌یی بو‌ هیچ که‌سی نه‌بی به‌ جگه‌ی له‌ خواترسان و چاکه‌کردن.

﴿وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾ وه‌ه‌گه‌ر ئه‌و قورئانه‌ راسته‌ی ئه‌وتو به‌ موحه‌مه‌د دراوه‌ دوا‌ی ئاره‌زو‌ی ناپه‌سه‌ندی بئ باوهران بکه‌وتایه، به‌ جو‌ری بته‌کان ده‌سه‌لایان هه‌بوا‌یه. به‌ راستی ئاسمانه‌کان و زه‌وی له‌ناو نه‌چون به‌و شتانه‌وه‌ له‌ ناویاندا‌بوون و له‌ په‌یره‌وی دیاری کراوی خو‌یان ده‌رنه‌چوون، چونکه‌ ئه‌و بتانه‌ نه‌گه‌ر خوابو‌نایه‌ دژایه‌تی نه‌که‌وته‌ ناویانه‌وه‌ هه‌ریه‌که‌یان بو‌ چه‌سپاندنی ده‌سه‌لای خو‌یان.

﴿بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ﴾ به‌لکو موحه‌مه‌د چوو بو‌لای عه‌ره‌به‌کان به‌ گشتی و بو‌لای قوره‌یشه‌کان به‌ تاییه‌تی به‌و قورئانه‌ نیرابوو بو‌لایان به‌ زمانی خو‌یان و بو‌و به‌ هو‌ی ریزو ده‌سه‌لایان و ناوبر‌دنیان له‌ناو می‌ژوودا، دوا‌یی ئه‌وان له‌و قورئانه‌ روویان وه‌رگه‌ی‌او باوهریان بئ نه‌هیتا، نه‌گه‌ر ئه‌و قورئانه‌ نه‌بوا‌یه‌ باسیان نه‌ه‌کرا به‌ هیچ جو‌ره‌ ریزو نرخ‌ی و خاوه‌نی می‌ژووی خو‌یان نه‌ه‌بوون.

﴿أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ ئایا بت په‌رستان گومان نه‌بدن که‌ تو داوای کرئ و پاداشت له‌وان بکه‌ی له‌سه‌ر راگه‌یاندنی په‌یامی خو‌ت به‌وان، دوا‌یی له‌به‌ر

نهوهی باور به تو نایه‌رن، به‌راستی کرئ پدروهردگاری تو له جیهاندا و پاداشتی نهو له پاشه
روژدا زور چاکره لهوهی نهوان له‌بدر فراوانی و به‌رده‌وام بوونی، خوا چاکترین که‌سیکه شت
به‌خشی و که‌س توانای نیه به وینهی نهو به‌خشنده بی. نهو رسته‌یه له‌وهوه هاتوه ووتیان به
پیغمدر ﴿ﷺ﴾: تو واز لهم داوا‌یهی خوت بهینه نه‌وه‌نده دارایت نه‌ده‌ینی بیی به‌خواه‌نی
سامان.

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَبُّونَ ﴿٧٤﴾

﴿٧٤﴾ وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلْجُوفِ فِي طُغْيَانِهِمْ

يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ

وَمَا يَضُرُّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ

إِذَاهُمْ فِيهِ مَبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ

وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ

وَالِيهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾ وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ

الَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

﴿وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ وه به‌راستی تو به‌ینی کرئ به‌خو‌رایی بانگی بست
په‌رستان نه‌که‌ی بولای ریگه‌یه‌کی راست که‌ نایینی نیسلامه، نهو نایینه‌ی نه‌وتویه نه‌قلی
ته‌واو شایه‌تی راسته‌و خو‌ارو خپ‌چی تیدا نییه.

﴿ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَنَا كُتُبٌ ﴾ وهه راستی که سانیکی ئه وتو باوه ر ناهیتن به رۆژی دواى لایانداهه له رینگه ی راست مه یلیان هه یه بۆلای رینگه ی خوارو خێج و بۆلای چۆلایى بى سودو بۆلای گومرایى .

کاتی پیغه مه ر له مه که وه کۆچی کرد بۆ مه دینه، پیغه مه ر ﴿ ۱۰۰ ﴾ ده ستی کرد به ئازاردانی بت په رستانی مه که، ئه وه بوو چه ند که سیکی له هاوړیکانی خوی ئه نارد رینگه بگرن له کاروانی بت په رستان، هه ندی جاریش خوی پیشه وایی ئه کردن لهو رینگه گرته دا، فه رمانی دا به هه موو باوه رداران په یوه ندی له گه ل بى باوه راندا بچرپین، بهو بۆنه وه بى باوه ران تووشی گرانی و ته نگانه بوون. به لام ئه و بى باوه رانه هه ر له سه ر خراپه ی خۆیان به رده وام بوون، ئه گه ر خواى مه زن ئه و ئازاره یشی له سه ر لا به ردنايه ئه وان ته مئ خوار نه ئه یون، وه ک خواى گه وره ئه فه رموی: ﴿ وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ خَيْرٍ لَلْجُوفِ لَطْفَيْنِهِمْ يُغْمَهُونَ ﴾ وه ئه گه ر ئیمه میه ره بانیمان به کردایه له گه ل بى باوه رانی قوره یشیداو ئیمه ئه و گرانی و ناخۆشیه تووشی ئه وان بوو لا مان به ردايه له سه ریان ئه وان هه ر له سه ر گومرایى خۆیان ئه بوون و درێژه یان ئه دا به یاخی بوونی خۆیان و سه رگه ردان بوون له گومرایى خۆیان .

﴿ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴾ وهه راستی ئیمه سزای ئه وانمان دا به گرانی له جهنگی به دردا تووشی کوشن و دیل کردن بوون و برستی و بى نرخى به خه ی بى گرتن، دواى ئه وانه یش سه ریان بۆ په روه ردگاری خۆیان دانه نه وانداو په نایان بۆلای خوا نه برد به کزۆلی و به جوکیه وه وه له ئیمه نه پارانه وه .

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴾ هه تا کاتی ئیمه ده رگای سزایه کی زۆر سه ختی دۆزه خیان له سه ر ئه که یه وه له رۆژی دوایدا و تووشی ئه و سزایه ئه بن، دواى ئه و بى باوه رانه له ناو ئه و سزایه دا بى ئومید ئه بن له هه موو چاکه یه و سه رگه ردان ئه بن و پرزگاریان نابى .

﴿ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴾ وه خوا که سیکی ئه وتۆیه دروستی کردوه بۆ ئیوه گوێچکه و چاوه کانتان له بهر ئه وه ی ئیوه هه ست به که ن به توانایه کی ئه وتۆی خواى مه زن که ئاده میزاد و یتیه ئه و توانایه یان نیه و دروستی کردوه بۆ تان دل و نه قلطان هه تا به کاریان به یتن له نیشانه کانی خواى مه زندا ئیوه که مئ سوپاسی خواى مه زن نه که ن یا هه ر سوپاسی نا که ن. دواى گوێچکه و چاوه دلطان هه یج سودیکی به ئیوه نه به خشی .

﴿وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ وه خوا که سیکی توتویه تیوهی بلا و کرده توه به ناو زه ویدا و منالی زوری له تیوه پهیدا کرده و تیوه هه ربولای خوا له رژی دوا پیدا کونه کرته و هه خوی مهن داد و هه له و رژه دا.

بۆ زانین: خوی مهن له تاهتی (۷۸) ی پشودا گوتی که ی پیش خست، چونکه منال هه له دایک بووه تیه سی و هیچ نابینی، مه گه له جواره م رژی دایک بوونیدا. به لام به کارهینانی دل و نه قل زور ماوهی پی نه چی.

﴿وَهُوَ الَّذِي يُخَيِّ وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ﴾ وه خوا که سیکی توتویه هه مو گیاندارانی له نه بوونه و هه تاه و نه بوونه، گیانی کرده و به به ریانو له دوی کوتایی هاتی ته مه نیان ته یان مریتی، دوی مردیان زیندو نه کاته و له پاشه رژدا بۆ پر سیارو وه لام و هه بۆ خوی مهنه گۆراندنی شه و رژ به که م کرده و هه ماوه یان و به زور کردیان به هوی سورانه و هه زه و به ده وری خوردا.

﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ تاپا دواپی بۆ تیوه بیرناکه نه و له گه وری خوی مهن. به راستی تیوه له ناو ده ریای به خشندهی خوی مهن دان، که سی تیوه له نه بوون دروست کردی تاسانر ته توانی دوی مردن زیندوتان بکاته و هه، که سی به و جوره پی چون دروسته ها و به شی بۆ دابری و زور نه گونجاوه.

بَلْ قَالُوا امِثْلَ مَا قَالَ
 ۸۱ قَالُوا أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذْنَا
 ۸۲ لَمَبْعُوثُونَ لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَءِ آبَاؤُنَا هَذَا مِن قَبْلُ إِن هَذَا
 ۸۳ إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ قُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَن فِيهَا إِن
 ۸۴ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
 ۸۵ قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ

مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ

كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِّي تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

بَلْ آتَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٩٠﴾

﴿بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ﴾ به لکړ بڼې باوه رانی مکه ته و شته ی باسکران نه یان نه زانی، وینه ی شتیکیان نه ووت: پيشوه کان نه یان ووت له موه بهر که باوه ریان به زیندوبونه وه نه بوو، لاسای نه وانیان نه کرده وه زیندوبونه وانیان به درو نه زانی .

﴿قَالُوا إِذَا مِنَّا كُنَّا ثَرَاءً وَعِظَامًا إِنْ لَمَبُتُون﴾ نه یان ووت: تیا کاتې که نیمه مردین و بوین به خوړ و نیسکی رز او نیمه زیندو نه بیندوه؟ شتی وا چوڼ نه یی و زور دووره؟ نه وانیان له بیر چوته وه له موه بهریش خاکبوون و خوی مه زن کردونی بهم ناده میزاده ی نیستا .

﴿لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ به راستی نیمه و باپرانغان به لیمان پیدراوه بهو زیندوبونه وه له پیش توو، وه ک تو به نیمه ی نه لئی بیستومانه له باو باپرانمانه وه که پیغمه رانی نه وانیان ووتوه: زیندوبونه وه هیده، دواپی نیمه هیچ شوینه واریکی زیندوبونه وه مان نه بیندوه، نه و زیندوبونه وه یه قورنانه نه یلئی. راست نه مه گهر درو ی پیشوانه و تو ماریان کردوه لای خو یان و نیمه نه ی خو یندوه .

خوای مه زن به جوړیکی شیرین گفتوگو نه فهرموی له گهل بت په رستان له باره ی زیندوبونه وه به جوړیکی زانیاری نه یخاته به رده میان هدا بیانویان نه مینی و فرمان نه دا به پیغمه ر بهم جوزه ی خواره وه:

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ تو بلئی بهو بت په رستانه زیندوبونه وه به دور نه زانن: بو چ که سیکه زهوی و که سی له دیو زهوی دان و چ که سی دروستی کردون نه گهر نیوه خاوه نی زانست و زانیارین و نه زانن چ که سی نه وانه ی دروست کردوه؟

﴿سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ کوتوپر نه و بت په رستانه نه لئین له وه لامدا: هه مو بونه وهران و دروست کردنیان به زهوی و که سی له روی زه ویدایه بو نه وخوا مدزنده دروستی

ته فسیری ز مناکوی

کردون، نایا دواپی ئیوه بو ناموزگاری وهرناگرن. که خوتان نه زانن خوا دروستی کردون. کهواته ئیوه نه ویش بزائن کهسی له نه بونه وه نه و بونه وهرانه دروست بکا خاوه نی توانایه مردوانیش زیندو بکاته وه، بگره ئاسان تریشه لای خوی مهزن، شیاوی نه ویه ئیوه هاوبه شی بو داین و باوه ری راستی بهیئن، بو جاری تر نو پرسایریان لی بکه.

﴿ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴾ تو بلی به بت پرستان: چ کهسیکه پدروهردگاری نه و حدوت نه ستیرانه یه نه سورینه وه هدریه که یان له ئاسمانی خویان و چ کهسیکه خاوه نی دهسته لاتی گه وره به سه ر هه موو بونه وهرانداو خاوه نی هه موویانی.

﴿ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ نه و بت پرستانه به بی دامن نه لئین: په وره ردگاری نه وانه هه موو هه ر خوی مه زنه به ته نها، تو بلی به وان: نایا دواپی بو له سزای خوی مه زن ناترسن و هاوبه شی بو دانائین؟.

﴿ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ تو بلی به بت پرستان چ کهسیکه خاوه نیتی هه موو شتی له م بونه وهره فراوانه و، به دهستی توانای نه وین و بگاته فریای هه ر کهسی ئاره ووی هه بی و بیاریزی له خراپه و کهس نه توانی تووشی خراپه ی بکاو هه چ کهسی نه توانی هه چ کهسی رزگار بکا له توانای خوی مه زن نه گه ر به وئ زیانی توش بکا، نه گه ر ئیوه خاوه نی زانیاری و زانستن.

﴿ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنِي تُسْحَرُونَ ﴾ نه و بی باوه رانه به بی چهن و چوون نه لئین: پاشایه تی خاوه نی هه موو شتی هه ر بو خوی مه زنه به ته نها، تو بلی به وان: نایا دواپی ئیوه بو خه له تیتراون و فریودراون و دوا ی شه یان که وتوون و نه یشزانن خاوه نی نه وانه هه ر خوی مه زنه و پرواتان به زیندوبونه وه نیه .

﴿ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾ به لکو ئیمه چوون بولای نه و بت پرستانه به چه ند به لگه ی ئاشکراو ته واه سه ر راستی زیندوبونه وه بی هاوبه شی خوی مه زنه وه، جیره ئیلیمان نارد بولای پیغه مه ره که یان به قورئانه وه که خوا له کهس نه بووه و منالیشی نیه و به راستی نه و بت پرستانه دروئه کدن که نه لئین: زیندوبونه وه نیه و خوی مه زن منالی هه به و بی به لگه ن .

مَا آتَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ
وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَّهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿٩١﴾ عَلِيمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَلَّى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾ قُلْ رَبِّ
إِمَّا تُرِيدُنِي مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾ وَإِنَّا عَلَى أَنْ تُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَدِيرُونَ ﴿٩٥﴾
ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يُصِفُونَ ﴿٩٦﴾
وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيْطَانِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ
رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾ حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ
ارْجِعُونِ ﴿٩٩﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ
هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٠﴾

﴿ ما اتخذه الله من ولد وما كان معه من إله ﴾ خوای مهزن هیچ منالیکی بوخوی
وه نه گرتوه به وینهی نهو گومانهی نهوان نهیدنه و خوای مهزن دوره لهوهی منالی ههبن و
له گهل خوای مهزندا هیچ خواجه تر نیه هاوبهشی بی .

﴿ إذا ذهب كل إله بما خلق ﴾ نهو کاته نه گهر چهنده خواجه ههبن به گویرهی گومانی
نهوهی بت په رست هدریه که لهو دوو خوابانه تاییهت مهندن نهبن به بهشی لدم جیهانه،
هدریه کهیان سنوریکی تاییهتی و پیره ویکی تاییهتیان نهبن بو نهو بهشه جیهانهی خوایان .

﴿ وَاعْلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ ﴾ وه دووباره نه گهر چهنده خوای ههبن هدریه کهیان داوای نهوه
نه کا بالادهست تربی لهوه کهی تریان و به دهستلالت تربی و نهوتریان ژیر دهستهی نهوبی،
له نه نجامدا په لاماری په کتری نهوهن و نهبن به جدنگیان ههتا خوی سدرکهوی و خواکهی تریان

نهمین به و یندی پاشاو سهرو که کانی جیهان، بهو بونهوه کاول کاری خراب روئه داو نهم بونهوه رانه له ناو نه چن.

﴿ سَبَّحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴾ پاک و دوری بو خوی مهزن له شتی نهو بت په رستانه باسی نه کهن که خوی مهزن منال و هاو بهشی هدی له خوا به تیدا.

﴿ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ خوا به ندرانی به شتی نابینرین و له نیمه وونن و نه ندرانی به شتی نیمه نهی بینن، دواپی خوا بالاترو گوره ترو دور تره له شتی بت په رستان نه یکهن به هاو بهش بو نهو.

﴿ قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيدُنِي أَفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَبِّهِمْ أَمْ تُرِيدُنَا إِفْرَاقًا سَافِرِينَ ﴾ تو به ندرایه تی خوت دهر بجه بلتی: نهی په روه رد گاری من: نه گهر و یستوته سزای نهو تاقمه بی باوه رانه ی لای من بدهی له بهر نهوه ی بهر دهوام نه بن له سر بی باوه ری، پیوستو شتی به لیتی پی درابوو له سزادانیان نیشانی منی بدهی، نهی په روه رد گاری من: دواپی تو من مه گیره به هاو ری نهوان کاتی نهو سزایه دیته خوار بویان و منیش تووشی سزای نهو تاقمه ستمکارانه بکه ی. خوی مهزن فرمانی دا به پیغمهر بهو پارانه وهی هدر چهنده خوی مهزن سزای پیغمهر نادا. به لام نامزه به بو نهوه ی نهو سزایه زور سهخت و ناله باره .

﴿ وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْدُهُمْ لَقَادِرُونَ ﴾ وه به راستی توانامان هدی له سر نهوه ی نیمه نیشانی تو ی بدهی شتی نیمه به لیمان داوه بیکهن به ستمکاران له سزادانیان له بهر نهوه ی قورده شیه کان باوه رت پی ناهیتن و به دروت نه خنده وه. به لام نهو سزایه دوا به خری له بهر سودی نیسلام. که واته تو خد فته مده خو.

﴿ أَذْفَعُ بِاللَّهِ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴾ تو بهر گری بکه له خراپی بی باوه ران به بهر گری به کی نهو تو چاک و شیرینی لی بردن و نارام گرتن بوتو چاکترین ره وشته نیمه زانترین به شتی نهوان باسی نه کهن .

بو زانین: بهر گری له خو کردن نه گوری به گویره ی کات و شوین: هندی جار به کاره یانی هیژ بهر امهر ستمکاران چاکره نه گدر چهک به کار بهیتن و ستم لی کراویش بتوانی چهک به کار بهیتن و نه گدر بی ستمی زور تر بکات، هندی جاریش بهر گری به لی بردن و نارام گرتن و چاو پووشی چاکره بهر انهر به ستمکار نه گدر نومیدی په شیمان بوونهوه ی لی بکری یا ستم لی کراوان خاوهن چهک و هیژ نه بن، به ویندی چاو پووشی کردنی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ له مدهک، هدر له بهر نهوه ی شبوو کوچی کرد بو مدهینه، دواپی که هیژ په پیدا کرد چه کی به کار

ته فسیری زما کوی

هینا بهرانهر بهسته مکاران، ئیمه زانترین بهشتی بت پەرستان باسی ئەکەن و ئەیدەنە پال تۆ بەدرۆ به بوختان ئەلین: تۆ جادوگەری وشیتی یا ئەیدەنە پال ئیمه و ئەلین: چەند خۆایه هەن و هاوبەشی خۆان وەک بتە کانیان.

﴿وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَرَاتِ الشَّيَاطِينِ﴾ وەتۆ بلی: ئەی پەرورەدگاری من: من پەنا ئەگرم بە یاریدەیی تۆلە دوودلی پەیدا کردنی شەیتان کە ئادەمیزاد فریو ئەداو پالی پێوه ئەنی بی فەرمانی تۆ بکەن. هەرچەندە پێغەمەرەن دورن لەوێ شەیتان فریویان بەدا. بەلام لەبەرئەوێهە ئادەمیزاد هەرچەندە پایا چاک و خوا پەرستیشین پێویستە زۆرتەر لە خۆای مەزن پاریتەوه.

﴿وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَخْضُرُونَ﴾ وەمن پەنا ئەگرم بە تۆ ئەی پەرورەدگاری من: لەوێ کە ئەو شەیتانانە ئامادەیی لای من بن لە کاتی پەرستی تۆداو بەم لاوامدا بین و برۆن و لەکاتی نوێژکردنم و قورئان خوێندندا سەرم لی تیک بەدن و ئاگام لە خۆم نەمیێ، من وەک ئەوێ باوەرمانە بێ شەیتان کاریان تی بکا. ئاشکرایە شەیتان دەسلاتی بەسەر پێغەمەرەندا نیە. بەلام پەنا گرتن و پارێزەرێ نرای پێغەمەرەن سزا ئەگیرنەوه. بێ باوەرمان بەردەوامن لەسەر بێ باوەری بەدرۆخستەوێ هاتی روژی دواپی.

﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ﴾ هەتا کاتی کۆتایی تەمەنیان نزیک ئەبێتەوه لەیەکی ئەو بێ باوەرمانە کۆتایی تەمەنیان، هەست ئەکا بە نیشانەکانی مردن، جیگەیی خۆی ئەبینی لە دۆزەخدا، راست و خرابی بۆ دەرئەکەوێ، ئەو کاتە ئاوات ئەخوازی کە تەمەنی درێژ بێ لە جیهاندا و پەشیمان- ئەبێتەوه لە کردنی کارە خراپەکانی لەکاتی ژیاپی جیهاندا، ئەو کەسە ئەبووت: ئەی پەرورەدگاری من: تۆ من بیکێرەوه بۆلای جیهان، گفتوگۆیەکی روتە و سودی بۆ ئەو نابێ.

﴿لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ﴾ لەبەر ئەوێ کاری چاک بکەم ئەو شتەیی لە کیسی خۆم داوه بەسەری بیکرمەوه، پەرستی تۆ بەجی بهێنم، لەو لاودا بەو کەسە ئەبێژی تۆ ناگەریتەوه بۆ لای جیهان.

﴿كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا﴾ تۆ ناگەریتەوه، داوای گەرێنەوه بۆ لای جیهان ووشەیه کە ئەو کەسە ئەیلی، لەبەر ئازاری زۆریەتی سودی بەو نابەخششی، جاری تر گەرێنەوه بۆ لای جیهان نابێ.

﴿وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمٍ يُعْشُونَ﴾ لەبەر دەم بێ باوەرمانەوه پەردەیه هەیه نایەلی بگەریتەوه وە بۆ لای جیهان، ئەوپەردەیه بەروامە هەتا روژی زیندو ئەکریتەوه، ئەو کاتە پەردە کە لا ئەبرێ، ژیاپی تر دەست بێ ئەکا، نۆرەیی پرسیار و ولام و پاداشت وەرگرتە.

فَإِذَا نَفَخَ

فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ

خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ

خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾ تَلْفَحُ وُجُوهُهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

أَلَمْ تَكُنْءَايَتِي تُنَادِي عَلَيْكُمْ فَاكْتُمِبْهَا تَكْذِبُونَ ﴿١٠٥﴾ قَالُوا

رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾ رَبَّنَا

أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٠٧﴾ قَالَ اخْسَوْا فِيهَا

وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٠٨﴾ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا

ءَامِنَا فَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّخَذَتْهُمْ

سِخْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوْكُمُ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١١٠﴾

إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١١﴾

﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ﴾ دوايي کاتي فوکريا به سورد

و روژی دوايي دهستی بين کردو ئادهميزاد هدمويان زيندو کرانهوه دواي ئدوه خزمایه تی و

بنه‌ماله نامینی، خو هه‌لکیشانه باوک و باپیره وه باوی نامینی، دۆستایه‌تی و گه‌وره و بچوکی هه‌لته‌گیر ئه‌و رۆژه‌دا، ووشه‌ی سور هیمایه‌ له زیندوبونه‌وه، خرای مه‌زن و ینه‌یان بۆ ئه‌هیینه‌وه به‌سور یانی بونه‌وه‌ران، زیندوئه‌ کرینه‌وه، له‌ گۆره‌کانیان دینه‌ ده‌ری و ڕانه‌وه‌ستن، ناماده‌بن بۆ پرسیارو وه‌لامی کرده‌وه‌کانیان، به‌ وینه‌ی سه‌رباز هه‌ر به‌فوکردن به‌ که‌ره‌نادا خۆیان ناماده‌ ئه‌که‌ن بۆ چونی لای گۆره‌پانی مه‌شق کردن، ئه‌و که‌سانه‌ پرسیار له‌یه‌کتری ناکه‌ن هه‌ریه‌که‌یان خه‌ریکی خۆیان و گیرۆده‌ی ده‌ردی خۆیان.

﴿فَمَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ دوا‌یی هه‌ر که‌سه‌ی کرده‌وه‌کانی کیشراو و چاکه‌کانی قورسه‌ر بو له‌ خراپه‌کانی دوا‌یی ئه‌و که‌سانه‌ رزگاریان ئه‌بێ سه‌ره‌ئه‌که‌ون به‌پله‌ی به‌رزو ئه‌چه‌ به‌هه‌شت و به‌رپۆن لای خرای مه‌زن.

﴿وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ﴾ وه‌هه‌ر که‌سه‌ی خراپه‌کانی قورسه‌ر بێ له‌ چاکه‌کانی، دوا‌یی ئه‌وانه‌ که‌سانێکی ئه‌وتۆن زیانیان له‌ خۆیان داو، به‌رده‌وامن له‌ نیو دۆزه‌خدا.

﴿تَلْفَحْ وَجُوهُهُمْ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ﴾ ئاگری دۆزه‌خ رومه‌تیان ئه‌سوتینی و ئه‌و که‌سانه‌ رویان گرژه‌ له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا، لیوه‌کانیان قرچ هه‌لکه‌راوه‌کانه‌ ده‌ر که‌وتوو، دوا‌یی خرای مه‌زن به‌بیرمان ئه‌خاته‌وه‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی شایانی سزان گو‌ییان له‌فه‌رمانه‌کانی خرای مه‌زن نه‌گرتوو.

﴿أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ ئایا ئایه‌ته‌کانی قورانی ناخو‌ترینه‌وه به‌سه‌ر ئیوه‌ی بت یه‌رستا، ڕیگه‌ی راستیان پیشان ئه‌دان، دوا‌یی ئیوه‌ ئه‌و ئایه‌تانه‌ به‌درو ئه‌خه‌نده‌وه باوه‌ریان بێ ناهین، رویان لی وه‌رئه‌گیرن

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ﴾ بێ باوه‌ران له‌ وولامی فه‌رمووده‌ی خرای مه‌زندا ئه‌لین: ئه‌ی په‌روه‌رگاری ئیمه‌: به‌دبه‌ختی ئیمه‌و خراپه‌ی ئیمه‌ زال بوه‌ به‌سه‌ر ئیمه‌دا ئیمه‌ تاقمی بووین له‌ ڕیگه‌ی راست لامانداوه‌ ڕیگه‌ی راستمان وون کرده‌وه، کاتی په‌شیمان بونه‌وه‌ ده‌ر ئه‌خه‌ن ده‌رگای په‌شیمان بونه‌وه‌ دائه‌خری، کاتی چاک و خراب راستمان وون کرده‌وه، کاتی په‌شیمان بونه‌وه‌و ده‌ر ئه‌خه‌ن ده‌رگای په‌شیمان بونه‌وه‌ دائه‌خری، کاتی چاک و خراب له‌یه‌ک جو‌ی ئه‌بنه‌وه‌ ئه‌لین:

ته‌فسیری زمانا‌کۆبی

﴿ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴾ ئدی پدروهردگاری ئیمه: تَو ئیمه له ناگری دۆزهخ دهر بهینه، بمان گیره وه بۆ لای جیهان هدا کاری چاک بکدن و به سهریان بگری نه وه، دوا بی ئه و کاته نه گهر روومان کرد وه بۆ لای بی باوه ری و بی فدرمانی خوی مه زن، دوا بی به راستی ئه و تا قمدین سته مان له خو مان کرد وه و شایسته ی سزاین و بیانومان نامینی.

﴿ قَالَ اخْسُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴾ خوی مه زنی به ده سه لات له سه ر زمانی جیره نیله وه ئه فدرموی: ئیوه ی تاوانبار بکه ون له ناو دۆزه خدا به وینه ی سه گ و گفتو گو له گه ل من مه که ن بۆ لا بردنی سزا له سه رتان، ئه م کاته کاتی پرسیار ووه رگرتنی پاداشته، له جیهاندا پیتان را گه یاندر اوه ئیوه توشی ئه م رۆژه نه بن، کاتی کردنی چاکه به سه رچو.

دوا ی نه وه ی خوی مه زن باسی تاوانبارانی فدرمو و که گالته یان به باوه رداران نه کرد. باسی پیاو چاکا ئمان بۆ نه کاو بۆ مانی رۆن نه کاته وه، ئه فدرموی.

﴿ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴾ به راستی تا قمی له به نده کانی من هه ن پیاو چاکن ئه لین. ئدی پدروهردگاری ئیمه باوه رمان هیتابو به تۆ به نایینی تۆ، دوا بی تۆ له ئیمه خو شبیه و ئیمه به خشه به هوی میهره بانی خو تده و تۆ چاکرتنی هه مو میهره بانانی له هه مو ان به رزه بی تری.

﴿ فَاتَّخَذَ ثَمُودُ مِصْرِيَا حَتَّى اتَّسَوْكُم ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضَحَكُونَ ﴾ دوا بی ئیوه ی بی باوه ر گالته تان نه کرد به و به ندانه ی من، به خرا پترین شت له گه لیان هه لته سان هدا ئیوه وازتان له قورئانی ئیمه هیتاو رۆژی دوا یان له بیر چوه وه کالته تان به وان نه کرد به وان پی نه که نین، دوا بی ئیوه به بونه ی ئه و کارانتانه وه سزای ئیمه به چیرن.

﴿ إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴾ به راستی من پاداشتی ئه و به ندانه ی خو م دایه وه به ده هشت به هوی باوه رهیتان و ئارام گرتیان له سه ر ئازاری بی باوه ران که به راستی ئیوه سه ر نه که ون و نه خنه به ده هشت.

قُلْ

كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْئَلُ الْعَادِينَ ﴿١١٣﴾ قُلْ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنْتُمْ كُمْ

كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾ اَفَحَسِبْتُمْ اَنْمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَشَا وَانْ كُمْ
 اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾ فَتَعَالَى اَللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا اِلَهَ اِلَّا
 هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اَللّٰهِ اِلٰهًا
 ءَاخَرَ لَا بُرْهَانَ لَّوْ يَهْدِيْهِ فَاِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ
 الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّحِمِيْنَ ﴿١١٨﴾

﴿قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ﴾ خوی مەزن لەسەر زمانی فریشتەکانی سزادانەوه
 ئەفەرموی: چەند ماوەیە بە ئێوەی بێ باوەر کە پرواتان بەزیندوو بونەوه نەبو بە ژمارە ی سأل
 چەندە لە زەویدا ژیاون لە جیهاندا کە ئەتانهوی بگەڕێنەوه بۆ لای وکاری چاک بکەن. ئەو رۆژە
 ئەوەندە بە سامە سەرگەردان بوون.

﴿قَالُوا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَاَسْأَلُ الْعَابِدِينَ﴾ ئەلین: ماوەیەکی کەم لە زەویدا ژیاوین، رۆژێک
 بوە یا هەندێ لە رۆژ دوایی، تۆ پێرسە لەو فریشتانە تەمەنی ئیمە ئەژمێرن و کردەوه کانی ئیمە
 تۆمار ئەکەن، ئەو کەسانە ئەزانن ئیمە چەندە لە زەویدا ژیاوین و چ شتی کمان کردووه لە
 جیهاندا، ئیمە ناگامان لە هیچ شتی نیه.

﴿قَالَ اِنْ لَبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيْلًا﴾ فریشتەیه بە دەستوری خوا ئەلین: ئێوە لە زەویدا نەژیاون
 مەگەر ماوەیەکی زۆر کەم، وەك خۆتان ئەیلین، ئەو ماوەیە هەر هەر چەندە زۆر بێ هەر کۆتایی
 بێ دی.

﴿لَوْ اِنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئەگەر ئێوە خواوەنی زانست و بیر کردنەوه بونایە ئەتانزانێ رۆژانی
 جیهان کورتن و مانەوه لە زەویدا زۆر کەمە بەرانبەر بە درێژ بوونەوه تان لە دۆزەخدا، ئەبوابە
 تۆیشووتان هەلگرتایە بۆ ئەم رۆژەتان.

﴿اَفَحَسِبْتُمْ اَنْمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَشَا وَانْ كُمْ اِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ ئایا ئێوەی بێ باوەر دوایی گومانتان
 بردووه کە ئیمە بە راستی ئێوەمان بەبێ سوود دروست کردووه، واز لە ئێوە ئەهینین و لێ
 پرسینەوه تان نیه و بە گومانی ئێوه، ئێوه بە راستی ناگەڕێنەوه بۆ لای ئیمە بۆ پرسیار و وولام و
 پاداشت و سزا.

﴿ فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ﴾ دوايى خوايى كه پاشاي ههمو بونه وهرانه ههر نه وه به راستى شايسته ي پاشايه تيه، دوره و بالا يه پاكه له وه ي بونه وهران به يى سود دروست بكا، نه و شتانه شاياني خواي مه زن نيه، ههمو شتي له وه هاتوه بۆ لاي نه و نه گه رپنه وه، كه سى به و جوړه بى چون واز له بونه وهران نه هيتى به يى پرسيارو پاداشت وتوله.

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴾ هيچ خوايى نيه شاياني پهرستن ي مه گهر خوايه پدروهر دگاري ههمو بونه وهرانه، بى هاوبه شله دروست كردنيانو له رپوه بردنيانا، خوايه كي نه وتو به ههمو بونه وهراني سهروه و خواره وه نه زاني، ههر له وه وه فهرو پيت و چاكه ده رنه چي، خوايه به و جوړه بى چون شتي بى سود دروست نه كا؟

﴿ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ ﴾ وه ههر كه سى خوايه تر پهرستي له گهل خواي مه زندا، نه و كه سه هيچ بدلگه يه كي به ده سته وه نيه كه نه و خوايى جگه ي خواي مه زنيى شاياني پهرستن ي، ئير چون نه بكا به هاوبهش بۆ خواي مه زن به سه بۆ تواناي خواي مه زن په يره و وپروگرامي بونه وهران تيك نه چوه و تيكيش ناچي.

﴿ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ دوايى به راستى پرسيار كردن له و كه سه ي له گهل خواي مه زندا خوايه تر پهرستي لاي پدروهر دگاري خويه تي، سزادان به شتي شايسته ي نه ويى، جيگه ي گه رانه وه ي ناگري دوزه خه. به راستى بى باوهران بى به شن له چاكه ي خواي مه زن و رزگاريان نابى له ناگري دوزه خ.

﴿ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَلْتَ خَيْرَ الرَّاحِمِينَ ﴾ وه تو بلى: نه ي پهروه ر دگار من: تو خو شبه له بهنده كاني خو ت و ميهره باني و چاكه يان له گهل به رموو تو چاكه زين كه سيكي خاوه ني ميهره باني و به زي بيت، ميهره باني و چاكه ي تو ههمو مو شيكي گرتوه ته وه.

خواي خاوه من به زه يي من له چاكه ي تو بى ئوميد نيم

ياريده ي خو م و خيزانم بده

له سه ر به جي هيبناني فه رمانه كاني خو ت چاپ كردني ئهم ته فسي ره

﴿سوره‌تی نور﴾

له مه‌دینه هاته‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی (٦٤) نایه‌تن.. خوای مه‌زن له‌م سوره‌ته‌داو
له سوره‌ته‌کانی تر‌دا چهند یاساو ده‌ستوریک‌ی داناوه بۆ ئاده‌میزادی دیاری کردووه، بۆسته
هه‌موو ئاده‌میزادیک‌ی ژيرو ته‌مه‌ن گه‌وره کاریان بێ بکه‌ن، نه‌و یاسایانه دانراون بۆ دروست
کردنی کۆمه‌لیکی ماف په‌روه‌ر له‌سه‌ر بنچینه‌ی سوودی هه‌مویان و مروفایه‌تی ئه‌پارێژن له
خراپه‌و گومرای، بۆیه ئه‌م سوره‌ته ناوبراوه به سوره‌تی نورو روناکی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
﴿١﴾ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ
بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلِشَهِدَ
عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ
مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ
فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

﴿سُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ ئەمە سورەتیکە لە سورەتەکانی قورئان ئێمە بەهۆی جبرەئیلەووە ناردومانەتە خوارەووە وە بۆسەر موحمەدو پێویستمان کردوووە لەناو ئەم سورەتەدا چەند فەرمان و یاسایەکی ڕەوا کە پێویستە کاریان پێ بکری و، ئێمە ناردومانەتە خوارەووە چەند ئایەتێکی ئاشکرا لە بۆ دیاری کردنی هەندێ لە سنورو یاسای ئێمە، بۆ ئەوێ ئێوە بیربکەنەووە خۆتان بپاریزن لە کردەووە قەدەغەکراوەکان.. ووشە (سورە) بە مانای دیواری بەرزو مەحکەمی کۆشک و شتی تره .

﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةً جَلْدَةٍ﴾ ژنی داوین پیسی بکاو پیاوی داوین پیسی بکا، داوی ئێوەی کاربەدەست و پێشەوایی مۆسڵمانان هەریە کە لەوان سەد داریان لی بدەن و دارەکان مام ناوەندێ بن ئە ڕەقبن و ئە نەرمبن، لە رۆمە تو جینگە یەکیان مەدەن سەر بشکێنن بۆ لەناوچونیان، چاک وایە ئەو دارانە لە پشتیان بدری و گرتی دارنەبن لەشیان بریندار ببی. بەو مەرجە ی ئە کە شوی ئە کردبێ و پیاو کەیش ژنی نەهێنایی و چۆنە لای یە کتری، سەربەست و ئاقل و بالغ بن. بەلام ئە گەر میردی کردبێ ژنی هینایی بەردەباران ئە کرین، ئە گەر بەندە بن پەنجا داریان لی ئەدری... لەو ئایەتەدا ژن پێش خراوە، چونکە داوین پیسی بەزۆری بەهۆی خۆ پێشاندانی ژنەووە پیدای ئەبێ، بە خۆشل کردن بۆ پیاوان و رانواندن و درخستنی خۆی بۆ پیاوان .

بۆ زانین: زینا بریتی یە لە چۆنە خوارەووەی شەرمگە ی پیاو بەناو شەرمگە ی ژندا بە شایەتی دانی چوار پیاو یا بە هۆی گفتوگۆی خۆیانەووە، ئەو ژنە قەدەغەبێ لەو پیاو چۆنەتەلای، گومانی ڕەوایی چۆنەلای ئەو ژنە نەبرێ و ئارەزووی لی بکری، لە پێشەوێ بێ یا لە پاشەوێ ژنێ و پیاوێ، ئاگیان لە خۆیان بێ و زۆریان لی نەکری و سەرخۆش نەبن. بەلای هەموو زانیانەووە ئەو کارە پێر لی کراوە قەدەغە یە. ژنی بەبێ شایەت یا بەبێ باوک و سەرداری تر مارە کرابێ یا بۆ ماوێە مارە بکری داریان لی نادری، چۆنە لای مردوو بابەر لە مردنی قەدەغەبێ نایتە هۆی دار لێدان، چونکە بە گوێرە ی سروشت پێر لی ئەکریتەووە، وە ک خواردنی میز نایتە هۆی دار لێدان وە ک مە ی خواردنەووە بەلکو ئەو کەسانە تەمێ ئە کرین بە جگە ی دارلێدانیان. ئەبێ ژن و پیاو دوربخریتەووە لە نیشتمانی خۆیان بەلای شافعیەووە سەر بەستەکان بۆ ماوێ سالی و بەندە بۆ ماوێ شەش مانگ. بەلام ژن بە تەنها بەبێ کەسی ڕەوایی هاوڕیتی بکا دورناخريتەووە.

﴿وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ وە ئێوە ی کار بەدەست بەزەیتان بەو ژن و پیاو داوین پێسانەدا نەیدەتەووە لە کاتی دار لێدان و جێ بەجێ کردنی

یاسای نایینی خوی مہزن، ئەو یاسایہ دوامەخەن یا لەبەر پاراندوہ بۆیان یا لەبەر پایەدی بەرزیان چاوپۆشیان لی بکەن و ھەرگیز نەدرمی لەگەڵیان بەکار مەیدەرن ئەگەر ئێوہ باوہر بە خوی مەزن و بە رۆژی دوایی ئەھیتن .

﴿وَلْيَشْهَدْ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ دەبا نامادەدی سزادان و دارلێدان و بەردە باران کردنی ئەو داوین پێسانەبن. کۆمەڵی لە باوہرداران و کەمەر نەبن لە دوو کەس لە پیاو چاکان ھەتا باشتر رێسوایی و بی ئابرویان بلاییتەوہ .

﴿الزَّانِي لَا يَنْكُحْ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً﴾ پیاوی داوین پێس مارە ناکا ھیچ ژنی مەگەر ژنی مارە ئەکا وەک خۆی داوین پێسی یا ئەو ژنە بت پەرستیی . یانی پیاوی داوین پێسی ئارەزووی لەوہ نیە ژنی داوین پاک مارە بکا و ئارەزووی مارە کردنی ژنی ئەکا وەک خۆی داوین پێسی، زۆر رۆنە ھەموو کەسی ھاویشەیی خۆی خوش ئەوی، داوین پێسی ھاوتای بت پەرستییە لە خراپیدا، بۆیە ژنی بت پەرستی لەگەڵدا فەرموہ، ئەگینا ژنی بت پەرست بە ھیچ جوړی دروست نیە باوہرداران مارەیی بکەن. لەم ئایەتەدا بە پێچەوانەی ئایەتی پێشووی پیاوی داوین پێسی پێش خستوہ، چونکە ھۆی ھاتنە خواروہی ئەم ئایەتە لە بارەیی پیاوانی ھەژاری موسولمانانەوہ ھاتوہتە خوار کە داوایان لە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ ئەکرد ژنی داوین پێس مارە بکەن و بە پارەیی داوین پێسی ئەوان گوزەرانیان برۆا بەرپوہ، دوایی خوی مەزن ئەو ئایەتی ناردە خواروہ.

﴿وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكُحْهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ﴾ وەژنی داوین پێس مارە ناکا مەگەر پیاوی داوین پێس یا پیاوی بت پەرست. ئاشکرایە ژنی داوین پێس پیاوی داوین پێسی خوش ئەوی و ھەتا ئەو پیاوہ داوین پێسە رێگەیی خراپەیی بۆ بەرەلاکا.

بە کورتی داوین پێسی بێر لی کراوہترین خراپەییو ھیچ کەسی بەکاری نایەری مەگەر خراپیکی بی شەرم، ئەگەر بیدوی بی بەھاوجوتی کەسی، ھیچ کەسی وولامی ناداتەوہ مەگەر کەسیکی خراپی وەک خۆی، ئێر ژنی یا پیاو، چونکە مارە کردنی ژنی داوین پێس سەر ئەکیشی بۆلای ناوہردنی مڕۆف بە خراپو تانەدان لە خانەدانی و بنەمالەیی .

﴿وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ وە داوین پێسی قەدەغەییە لەسەر باوہرداران بە تاییەتی و لەسەر ئادەمیزاد بە گشتی بەلام مارە کردنی ژنانی داوین پێس دروستە ناوہرۆکی ئەم ئایەتە گۆراوہ بە ئایەتی (٣٢)ی ئەم سورەتە. بەلام ئەک بە نیازی بە دەست ھێنایی دارای بە ھۆی داوین پێسی ژنانەوہ .

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءِ﴾ وە کەسانیکی ئەوتۆ بوختان ئەکەن بە ژنانی داوین پاک، ئێر ئەو ژنە میرداریی یا کچ بی، لە پاشا چوار شایەت نایەرن لەسەر

کردنی نهو داوین پیسه. وه پیای داوین پاکیش بوختانی داوین پیسی پيدا بکری ههروه ک ژنی داوین پاکه، ئیتر ژنی هه بی یانه.

﴿فَأَجْلِدْهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً﴾ دواپی نه گهر شایه تیان نه هینا که شایه تی بدهن هه رچواریان به بی جیاوازی شایه تیه کانیاں ئیوه سه د دار بدهن لهو که سانه نهو بوختانه یان کردوه. ئه بی بلین نهو چوار شایه تانه ئیمه چاومان کهوت به شهرمگی نهو پیاه له ناو شهرمگی نهو ژندها، خوی مهزن چوار شایه تی دیاری کردوه بو داوین پیسی بو نهوی قورسی له سهریان شایه تی دانه که یان و به گزتره ناموسی دانیشتوانه روشتین، له بهر پاراستنی ناموس و ریزی ناده میزادو نابرونه چونیاں، پارێزگاری بنه ماله ی دانیشتوان له تیک چوون و نه مان.

﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه ئیوه کار به دهست له دوا ی دار لیدان شایه تی دانی نهو که سه بوختان چیا نه وهرمه گرن بو شتی تر هه رگیزو نهو که سانه لایانداو له سنوری په رستی خوی مهزن به روشاندنی ناموسی ژنان و پیوانی داوین پاکه مه گهر که سانیکی نهو تو له دوا ی بوختان کردنیاں په شیمان بینه وه دوا ی لی بردن بکه ن له خوی مهزن و، نهو که سانه کرده وه کانی خویان چاک بکه ن به جوړی نیازیاں وایی جارێ تر نه گهرینه وه بو لای بوختان به یه کتی تر دا، دواپی به راستی خوی مهزن له وان خوش نه بی، میهره بان و خاوه نی به زه ییه بو نهو که سانه په شیمان نه بینه وه له گونا ه ی خویان و خویانیاں داوه به دهسته وه بو جی به جی کردنی یاسای خوی مهزن. نهو که سانه ی بوختان به ژنی خویانا نه کهن بهم جوړه ی خواره وه، خوی مهزن یاسای بو دیاری کردوون و نه فهرموی:

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ

فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾

وَالْخَمِيسَةُ أَنْ لَعْنَتَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ

عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَدَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَذِبِينَ

وَالْخَمِيسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٨﴾

وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿٩﴾

﴿ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَهَادَةٌ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ ﴾ وه کهسانیکى نهوتو گومانى داوین پیسی نهدهنه پال ژنه کانیان و جگه له خویان شایهتی تریان نیه، بیگومان پیوسته بو داوین پیسی چوار شایهت ههیی، بدم جوړه ی خواره وه خوی مدزن یاسای دیاری کراو بو نهو کهسانه روڼ نه کاته وه نه فده رموی:

﴿ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ دوی نهو ی نهو کهسانه شایهتیان نه بو، شایهتی یه کنی لهو کهسانه ههتا سنوری بوختانه که ی له سه ر لاچی که ههشتا داره چوار شایهته به خوی مدزن که راست نه کا، بدم جوړه بللی: من شایهتی نهدهم بهو ی ناگاداری خوی مدزن وه که به راستی من راست نه کهم لهو داوین پیسی نهیده مه پال نه م ژده ی خو م. چوار جار نهو شایهتیه دوویات بکاته وه .

﴿ وَالْخَامِسَةُ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ وه شایهتی دانی پینچهم بو پیاوه که بهم جوړه یی: به راستی دوربوڼ له میهره بانی و بهزه یی خوی مدزن له سه ری بی نه گهر لهو کهسانه م درو بکه م له م داوین پیسی نهیده مه پال نه م ژنه .

﴿ وَيَذَرُ أَهْلَهَا الْعَذَابُ إِنْ تَشْهَدُ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ وه لانه با لهو ژنه سنوری داوین پیسی که نهو ژنه چوار شایهتی بداو بللی به ناگاداری خوا به راستی نهو پیاوه لهو کهسانه یه درو ژنه کا لهو بوختان کرده به مندا.

﴿ وَالْخَامِسَةُ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ وه شایهتی دانی پینچهم ژنه که بللی: به راستی خه شمی خوی مدزنی له سه ری نه گهر نهو میړدوی راست کا لهو بوختانه ی به مندا نه یکا .

﴿ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَإِنَّ اللَّهَ ثَوَابٌ رَحِيمٌ ﴾ وه نه گهر گه وړه ی خوی مدزن و بهزه یی نهو نه بوا یه ئیوه نابرو تان نه چوو له جیهاندا به جی به جی کردنی سنوری خوی مدزن به سه ر ئیوه دا. به لام خوی مدزن نهو سنوره ی له سه ر ئیوه هه لگرت بهو ی نهو یاسایه بو ئیوه ی داناو بو تانی دیاری کردو به راستی خوی مدزن په شیمان بونه وه وهر نه گری له گونا هباران، خاوه نی میهره بانی و بهزه یی بو به نده کانی و سنوری دار لیدانی له سه ر ئیوه ی میړدو ژن هه لگرت .

بو زانین: به گویره ی یاسا بوختان کردنی میړد به ژنی خو یا به داوین پیسی ، بهر گری کردنی ژن و میړد بو لا بردنی سنوری دیاری کراو بهو جوړه ی باس کرا پی نهوتری (لعان) یا (ملاغه) یانی نه فرهت کردن له یه کتری و نه بیته هو ی نه مانه: نهو ژن و پیاوه له یه ک جوی نه کرینه وه. نهو

ژنه قه‌ده‌غدیله‌و پیاوه‌ه‌تا‌ه‌تایه. سنوری دیاری کراو که هه‌شتا‌داره‌له‌سه‌ریان لائه‌چی، نه‌گهر منالیان بوویی له‌ دوا‌ی نه‌بوختانه‌ منالی پیاوه‌که‌ نیه‌ پیوست نیه‌ نه‌و ژن و مناله‌ به‌خێوبکا له‌ ماوه‌ی عیده‌دا. نه‌بوو منال و پیاوه‌ میرات له‌یه‌کتری ناگرن. به‌لام نه‌و مناله‌ منالی یاسایی نه‌وژنه‌یه‌و میرات له‌یه‌کتری نه‌گرن.

مه‌رجه‌ بو نه‌فهرت کردنی ژن و می‌رد له‌یه‌کتری دادوه‌ر فره‌مانی بی‌ بدا، رسته‌کان فی‌ری ژن و می‌رد بکا، نه‌فهرت کردنی ژن دوا‌ی نه‌فهرتی می‌ردیی، نه‌گهر می‌رده‌که‌ لال بوو به‌ جو‌ری ئاماژه‌ بکا بو نه‌فهرت کردن ناماده‌بووان له‌ مه‌به‌سته‌که‌ی بگهن. شایه‌تی دانه‌که‌یان توندو تو‌ل بکه‌ن به‌ه‌وی ناوی خوا‌ی مه‌زنه‌وه، وا چاکه‌ نه‌و نه‌فهرت کردنه‌ له‌ پی‌و‌زترین کات و جی‌گه‌دایی، بو موسلمانان له‌ مزگه‌وتایی، بو‌جوله‌که‌و گا‌وره‌کان و ناگر په‌رسته‌کان له‌ په‌رست گا‌کانی خویانا بی، له‌دوا‌ی نو‌یژی عه‌سر بی.

ه‌وی هاته‌ خواره‌وه‌ی ئایه‌ته‌کانی نه‌فهرتی ژن و می‌رد له‌یه‌کتری نه‌وه‌بوو: عوه‌ی می‌ری ئام‌وزای عاسی نه‌لئه‌نساری کوری عه‌دی ژنیکی هه‌بوو به‌ ناوی خه‌وله‌ی کچی قه‌یس، هاته‌ لای عاسی ئام‌وزای ووتی: شوره‌یکی کوری سه‌حا که‌ ناوی دایکی‌تی چاوی پی‌ که‌وت به‌سه‌ر خه‌وله‌ی ژنه‌وه‌بوو، عوه‌ی می‌رو شوره‌یک خه‌وله‌ ئام‌وزایی په‌ک‌ژی بوون، عاسم چوو‌بو خ‌زمدت پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ نه‌و هه‌واله‌ی به‌ پی‌غه‌مه‌ر را‌گه‌یاند، پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ عوه‌ی می‌ری بانگ کردو فره‌موی: تو له‌ خوا ب‌رسه‌ له‌ باره‌ی نه‌وشته‌ی با‌ست کردوه‌ له‌ نی‌وان شوره‌یک و خه‌وله‌ی ژنتاو بوختانی پیدا مه‌که‌، عوه‌ی می‌رو ووتی: نه‌ی فروستاده‌ی خوا: سو‌یندم به‌ خوا‌ی مه‌زن شوره‌یکم به‌سه‌ر خه‌وله‌وه‌ دیوه‌، چوار مانگه‌ نه‌چوومه‌ته‌ لای و ژن و می‌ردیم له‌گه‌ل نه‌کردوه‌، نی‌ستا ئاوسه‌و سکی پره‌، پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ روی وه‌رچه‌رخان بو‌لای خه‌وله‌ فره‌موی: تو له‌ خوا ب‌رسه‌و جگه‌ی راستی شتی تر مه‌لی، خه‌وله‌ ووتی: نه‌ی فروستاده‌ی خوا‌ی مه‌زن: عوه‌میر مر‌وفی‌کی خانه‌ گومانه‌ چاوی لی بووه‌ که‌ شوره‌یک ته‌ماشای منی کردوه‌و گفتو‌گ‌وی له‌گه‌ل کردوم، بو‌یه‌ نه‌و شته‌ ته‌داته‌ پالی من.

پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ فره‌مانی دا به‌ کو‌بو‌ونه‌وه‌ی دانیشتوانی مه‌دینه‌، دوا‌ی نو‌یژی عه‌سر عوه‌میر و خه‌وله‌ نه‌فهرتیان له‌یه‌کتری کرد به‌ گو‌ی‌ره‌ی یاسا، دوا‌ی نه‌فهرت کردنه‌که‌یان له‌یه‌کی جو‌ی کردنه‌وه‌. با‌سی نه‌فهرت کو‌تایی بی‌ هات.

پی‌غه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ هه‌ر کاتی بجوا‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه‌ بو‌ هه‌ر جه‌نگی، پشکی را‌ئه‌کی‌شا له‌ ناوژنه‌کانیان، ناوی هه‌ر کامی‌کیان ده‌ربجوا‌یه‌، نه‌و ژنه‌ی له‌گه‌ل خ‌وی نه‌برده‌ ده‌ره‌وه‌، کاتی

جهنگی نهلموسته لایق روی دا له سالی شه شه می کزجیدا پشک بهری عائیشه کهوت، پیغه مهر له گهل خوی بردی، نهو کاته عائیشه هیشتا منال و بچوک و لاوازیوو، له پاشا پیغه مهر ﴿﴾ به سهر کهوتووی به سهر دوژمناندا گه رایه وه، بهو بۆنه وه لهو ریگه دورودریزو شاخویه دا تووشی ماندوویی بوبوون کاتی گه یشتنه نزیکه مدینه پیغه مهر ﴿﴾ نۆردوه کهی دابه زاندن ههتا نهو شه وه پشوئ بدنه. پاشان ده ستوری بارکردن دهر کرا. بهرپیکهوت عائیشه لهو کاته دا له چادره کهی پیغه مهر ﴿﴾ چوبووه دهر وه بۆ هه ندی کاری پتو یست له دهر وه ی سهربازخانه که، گهر دانه ی موری زه فاری ملی کهوتبووه خواره وه ههستی پی نه کردبوو، کاتی بیری کهوت وه چوه دهر وه ی چادره که له تاریکیدا گهراو هاتوچوی کرد ههتا ملوانکه کهی دۆزیوه و ماوه یه کی پی چوو، کاتی گه رایه وه بۆ لای سهربازخانه که نۆردوه که ی باری کردبوو، نهو که سانه ی که ژاوه که ی عائیشه یان بار کردبوو نه یانزانی عائیشه له ناو که ژاوه که دا نیه، دوابی که عائیشه هاته وه ته ماشای کرد نۆردوه که باری کردوه، هیچ شتیکی بۆنه مایه وه دانیش، بروای و ابو کاتی زانرا له که ژاوه که دا نیه دینه وه به شوئیا، دوابی خهو زۆری لی سهند، سهرپۆش و بهرمالهی دا به خوی و خهو ی پیداکهوت، کاتی نهو له بهرخه ی خهو دابوو، چاوهر وانی نه وه بوو، که سی هه وانی بزانی، سهفوانی کوری موخته لی سوله می به سواری هه شته که ی به لای عائیشه دا تیهری و نهو کاته رۆژ بوبوه، سهفوان به جی مابوو هه ندی له کهل و په لی نهو نۆرده به جی مابوو کۆیان بکاته وه، ره شایی و تابزیه کی بینی به خهو توپی، بۆی دهر کهوت عائیشه یه نهو کاته بهر له هاته خواره وه داپۆشینی ژنان بوو، عائیشه ی ناسیوه ووتی: (إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) عائیشه له بیستی نهو رستانه بیدار بۆیه وه، سهفوان پی ووت: بۆچی به جی ماوی، وه لای نه دایه وه رومه تی خوی داپۆشی به سهرپۆشه که ی خوی، سهفوان هوشته که ی بۆرده پی شه وه به جی هیشت ههتا سواری بوو، هیچ جوړه گفتوگۆیه له نیوانیاندا روی نه دا، سهفوان هوشته که ی راکیشا، به له شکره که نه گه یشت ههتا چونه وه مدینه، دانیش توانی مدینه سهفوانیان بینی و عائیشه ی له رۆژی روناکا به سواری هوشته که ی له گه لیا یه تی، عائیشه دابه زی و لهو کاته دا هیچ جوړه گومانیکی خراب نه برا بۆژی پیغه مهر و کچی نهو بهر، ههروه ها بۆ سهفوانیش.

کاتی چفه ورت هورت له ناو دانیش توانی مدینه دا پهیدا بوو، ههمنه کچی جهخش نهو دهنگ و باسه خراپه ی درابوو پال عائیشه و هاته وه ی له گهل سهفوان یه کهم جار بلاوی کرده وه به یی تاقی کردنه وه له بهر نهو ی پیغه مهر ﴿﴾ عائیشه ی به سهر زه بنده ی خوشکی و

تهفسیری زمانکۆیی

هەویدى عائىشەدا ھەلبەرزادە بۆ بردنە دەرەو، ھەسانى كۆرى ساييتىش دەستى بالاى ھەبوو لە بلاو كۆرەندەوى ئەو دەنگ و باسە. عەلى كۆرى ئەو تالىب ئەو دەنگ و باسەى بىست بەبى دەنگى وەستاو بەرگرى لە عائىشە نەكرد. عەبدولاي كۆرى ئوبەى كۆرى سەلول ئەو ھەلەى بۆ سازدا، بۆ ئەو ناموسى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ بروشتى، كۆرۈكۆمەوليكى كۆكردەو، بەوانى ووت: سويندەم بە خواى مەزن: عائىشە رزگارى نەبوو لە دەستى سەفوان، مېستەحى برازاي ئەبو بە كرىش لەو بارەو زمانى درىژ كۆرەبو بە خراپە بۆ عائىشە، ئەو روداو نەزىكبويتە ھۆى تىك چوونى موسلمانان و خراپەى ئى پەيدا بى. ئەو چفە نارەوايە گەبشتە پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ زۆرى لا گرانبوو، سەرگەدان لەو بارەو، نەى ئەزانى ئايا راستە يا درۆيە، كەشيش نەيشەتوانى ئەو كارە ناپەسەندە بە عائىشە رابگەيەننى، ھەرچەندە خۆى لوتقى پىغەمەرى بۆخۆى بەدى ئەكرد. بە رىكەوت عائىشە لەو سەردەمەدا نەخۆش كەوتبوو، پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ بچوايە بۆلاى عائىشە دايكى لايانبوو، ئەيفەرموو ئەو كچەتان چۆنە؟ جارى لە جانان پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ چوبۆلاى عائىشە داواى لە پىغەمەر كۆر دەستورى بىن بەدا بگوازىتەو بۆخانەى باوكى ھەتا خزمەتى بكن، پىغەمەر دەستورى پىدا، نەخۆشى عائىشە بىست رۆژى خاياند، كاتىك رزگارى بوو جوو دەرەو بۆجى بەجى كۆرەنى پىوستى خۆى، عەرەبەكان ئەوكاتە جىگەى خۆپا كۆرەندەويان لە خانوودا نەبوو دايكى مېستەحى پورزاي عائىشە لە گەل عائىشەدا ھەل خلىسكاو ووتى: ياخوا مېستەح لەناوچى، عائىشە ووتى: بەخوا شتىكى خراپە ووت، ئەو پياو لە كۆچ كەراندەو ئامادەى جەنگى بەدرىشبوو. دايكى مېستەح ووتى: ئەى كچى ئەبو بەكر: ھىچ ھەوالى بە تۆ نەگەيشتەو. عائىشە ووتى: دەنگ و باسى چى؟ ئەويش ھەوالى ئەو بوختان و درۆيەى بە عائىشە راگەيانند، ھەر ئەو گفتوگۆيەى بىست عائىشە كەوتوو بى ھۆشبوو، لە خەفەتا نەيتوانى پىوستىيە كەى خۆى جى بەجى بكا، فرمىسكى نەئەو وەستاو پىلوى چاوى دانەئەخستىن بۆ خەوتن، سەرزەنشتى دايكى كۆر لە شارەندەوى ئەو دەنگ و باسە، دايكى ووتى: كچى خۆم لەسەر خۆبە: كەم جارەن ژنى جوانى قۆزى وەك تۆ رزگارى بوو لە دەست ھەويكانى، بگرە گفتوگۆى ناروايى زۆريان پىدا ھەلداو.

پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ پرسی بە عەلى و ئوسامەى كۆرى زەيد كۆر، عەلى ووتى: ئەى فروستادەى خوا، تەنگەتاو مەبە ژن لە جگەى ئەو زۆرن، ئەگەر پەرس بە كارە كەى عائىشە بكەى راستىت بى ئەلى، پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ بورەيرەى كارە كەى عائىشەى بانگ كۆر ئەويش ووتى: جگە لە چاكە ھىچ شتىكم ئى نەديو، جگە لەو كەى ھەويرم ئەشەلا داوام ئى ئەكۆر ئاگادارى ئەو ھەويرە بكا كەچى ئەخەوت و كاوړە كەى ئەھات و ھەويرە كەى ئەخوارد.

تەفسىرى زمانكۆيى

پیغمبر ﴿ﷺ﴾ هیچ شتیکی بۆ نه‌مایه‌وه جگه له‌وهی چوو بۆلای عایشه، نه‌و کاته دایک و باوکی و ژنیکی یاریده‌ده‌ریان لای عایشه بوون، عایشه زۆر به‌خه‌ستی نه‌گریاو ژنه‌که‌ش له‌گه‌لیا نه‌گریا، پیغمبر ﴿ﷺ﴾ به‌عایشه‌ی فەرموو: نه‌ی عایشه: هه‌ندێ شتم له‌باره‌ی تۆوه بیستوه نه‌گه‌ر شتی خرابت کردوه بگه‌ریوه بۆ لای خوا و په‌شیمان به‌ره‌وه خوا په‌شیمان بوونده له‌به‌نده‌کانی خۆی وه‌نه‌گری، هه‌ر که‌پیغمبره ﴿ﷺ﴾ له‌فەرموده‌ی خۆی بویه‌وه، خوێن هاتوچۆی کرد به‌ده‌ماره‌کانی عایشه‌دا، چاوه‌کانی له‌فرمیسک ووشک نه‌ئەبوه‌وه، پرووی کرد بۆ لای باوک و دایکی چاوه‌روان بوونه‌وان به‌شتی وه‌لامی پیغمبر به‌نه‌وه، وه‌لامیان نه‌دایه‌وه، عایشه تۆره‌بو زۆر به‌جۆری و به‌پێری قیژانی به‌سه‌ریاو وه‌لامی نه‌دایه‌وه، باوک و دایکی ووتیان: نازانین به‌شتی وه‌لامی به‌دینه‌وه، عایشه گه‌ریانه‌که‌ی زۆر په‌ره‌ی سەند. له‌پاشا پرووی وه‌په‌ریا له‌پیغمبری خوا ووتی: به‌پراستی من نه‌زاتم نه‌گه‌ر بێتم: نه‌و شته‌ی بێژراوه‌ راسته‌ من شتی نه‌بێم نه‌به‌وه، به‌خوا‌ی مه‌زن من پاک و خاوێنم له‌و باسه، نه‌گه‌ر بێتم: نه‌به‌وه پروام بێ تاکه‌ن، من هه‌ر نه‌وشته‌ نه‌بێم: که‌ به‌عقوب له‌کاتی ونبوونی یوسف‌دا نه‌به‌رموو ﴿فَالصَّبْرُ جَمِيلٌ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰی مَا تَصِفُوْنَ﴾ پیغمبر کتوپر س‌روشی بۆ هاته‌ خواره‌وه، کاتی پیغمبر ﴿ﷺ﴾ له‌س‌روه‌که‌ ر‌زگاری بوو فەرموی: مژده‌ بێ نه‌ی عایشه، نه‌ی ژنه‌ سوره‌ به‌جۆله‌ که‌ به‌پراستی خوا‌ی مه‌زن پاک‌ی ورزگاری تۆی نارده‌ خواره‌وه، عایشه ووتی: سوپاس بۆ خوا‌ی مه‌زن، دایکی به‌عایشه‌ی ووت: هه‌له‌سه‌ پرۆ بۆلای نه‌ی حومه‌یره، عایشه ووتی: به‌خوا هه‌له‌ناسم، جگه‌ی خوا پاک‌ی منی نه‌ناردوه‌ته‌ خواره‌وه‌و سوپاسی جگه‌ی خوا‌ی مه‌زن ناکه‌م، پیغمبر چوو ده‌ره‌وه بۆلای مزگه‌وت، نه‌و نه‌یه‌تانه‌ هاتبوونه‌ خواره‌وه‌و بۆ پاک‌ی عایشه به‌سه‌ر مو‌سه‌لمانانیدا خوێنده‌وه. که‌خوا‌ی مه‌زن نه‌فەرمو‌یت :

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِآفَاكِ عَصَبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ أَمْرٍ مِّنْهُمْ مَا أَكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ تَوَلَّى إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ تَوَلَّى

جَاءُ وَعَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ
عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾
إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّتِمْ وَتَقُولُونَ بَافْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ
قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَنَكَ هَذَا بَهْتَنٌ عَظِيمٌ
﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾
وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ
يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَلَوْلَا
فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ به راستی
که سانیکی نهوتز نهو بوختانه گه وره یان پیکهیناوه داویانه ته پال عایشه ی دایکی باوه رداران و
بوختانی پیوه نه کدن به سه فوانی کوری موعه ته لی سوله می تاقمیکن له نیوه باوه رداری یا هندیکن
لهو که سانه خویان به باوه رداری دانه نیی دوا یی نیوه که بریتین له فروستاده ی خواو عایشه و
سه فوان و نه بوبه کر گومان مبدن نهو بوختانه خراپه بر نیوه. بدکو نهو بوختانه بر نیوه چاکه
چونکه به هوی نارام گرتتانه وه توشی پاداشتی گه وره نه بن لای خوی مه زن، ریژتان لای خوی

ته فسیری ز مناکوی

مەزن پەرهی سەند بەهۆی هاتنە خوارەوهی ژمارەیه لە ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز بۆ بەرگری کردن لەو بوختانە ئەو درۆزانە دروستیان کردو دایانە پال عایشە.

﴿ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْاثْمِ ﴾ بۆ هەموو کەسێ هەیە لەو کەسانە ئەو بوختانەیان کردو پاداشتی کردوینە لە گەرنە بەئەندازەی زۆری و کەمی بوختانەکیان، هەندیکیان پێکەنی بون، هەندیکیان گفتوگۆیان لەو بوختانەدا کردبو، هەندیکیان بێ دەنگ بون، هەندیکیان بەرگریان لەو بوختانە نەکردبو، لەکۆتاییدا ئەو بوختانە سەپا بەزەقی بەسەر حەسانی کۆری ساییت و مەستەح و ژنیکی قورەیشیەکان. پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ هەریەکیان هەشتا داری لێدان.

﴿ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ وە کەسێکی ئەوتۆ زۆریەیی بلاوکردنەوهی ئەو بوختانەیی هەلگیربو بۆی هەیە سزایەکی گەورە لەپاشەپۆژدا بەئاگری دۆزەخ، لەجیهانیشتدا بەئابروچونی و بەدرۆکەوتنەوهی پیلانەکی. ئەو کەسەیش غەبدولای کۆری ئوبەیی بو کەیه کێ بو لەگەورەکانی هۆزی خەزەرەج، زۆریەیی دانیشتوانی مەدینە بەتایبەتی کورەکان و لاوەکان داویان کرد بدری لەسەری و بکوژی.

﴿ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴾ ئەبوابە ئیوی باوەردار کاتی ئەو بوختانەتان بیست پیاوان و ژنانی باوەردار کتوێ گومانی چاکەو داوێن پاکیان بەردایە بۆخۆیان، خۆتانتان بە داوێن پاک دانایە، باوەرداران هەمویان وەك یەك لەش وان و هەمویان براو خوشکی یەكژن و خراپەیان وەك یەك وایەو بیان ووتایە ئەو بوختانە درۆیەکی ئاشکرایە شایستەیی باوەرداران نیە، بەتایبەتی عایشەیی دایکی باوەرداران و ژنی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾، رۆبەروی ئەو تاوانبارانە بوەستانایە، بەرگریان لەخۆیان بکردایە.

﴿ لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَدَاءِ قَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴾ بۆ ئەو بوختان بازو خراپە بلاو کەرەوانە چوار شایەت ناپەرن شایەتی بەدەن لەسەر راستی ئەو گومانەو بەچاوی خۆیان بینوویانە دواڵی کاتی شایەتیان نەهێنا، دواڵی ئەو بوختان چییانە لە خزمەتی خوای مەزندا درۆزن، شتی بەگۆڕەیی یاسا دەرنەکەوت درۆو بوختانە.

﴿ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَفْضَيْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ وە ئەگەر گەورەیی و بەزەیی خوای مەزن نەبوابە بەسەر ئیووە لەجیهان و لەپاشەپۆژدا لەجیهاندا کە مۆلەتی ئیوی دا هەتا ئیو پەشیمان ببەو ئەو بوختانە دروستان کردبوو هەتا تاوانبار دەربکەوی، لە پاشەپۆژدا کە لێتان خۆش ئەبی. بەراستی تووشی ئیو ئەبوو سزایەکی

گهواره له جیهاندا به بۆنه‌ی ئەو بوختانه‌وه ده‌ستان پی کردبوو دابرتانه پال عایشه‌و سه‌فوانی بی‌تاوان، سزایه‌کی وا دارلێدانه‌که‌تان له‌چاو ئەودا زۆر به‌بچوکتان دانه‌نا.

له پاشا خوی مهزن هوځی شایسته‌ی ئه‌و سزا گه‌وره‌یدی جیهان و پاشه‌پوژ پوون نه‌کاته‌وه و
نه‌فهرموی:

﴿ إِذْ تَلَقَوْهُ بِالْجَنَّةِ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ ﴾ ئەو سزايە تووشتان ئەبوو کاتی ئیوه ئەو بوختانەتان بەزمانی خۆتان بۆ یە کتری ئەتان گیراوه بەدهمی خۆتان شتیکنان ئەووت هیچ بەلگەیه کتان بۆ ئەو شتە ئەئەبوو ئەتان ئەزانی بەیە کترتان ئەووت: ئایا ئەترانیوه عایشە بوختانی پیوه کراوه؟ وای لی ئەهات لەهەموو کۆرۆ کۆمەلێکا باسی بکرایە.

﴿ وَخَسِبُوهُ هِينًا وَهَوًۢا عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيمٌ ﴾ وە ئىوہ گومان ئەبەن چوئە ناوی بوختان بە عایشەدا شتیکی ئاسانەو گوناھی تێدانیه و خراپەیی لەدواوہ نابی و، ئەو بوختانە لەخزمەت خوای مەزندا گەورەییەو شایستەیی سەختترین سزایە.

﴿ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا ﴾ وه بۆ ئیوه یه یه کهم کات نهو کاته ی نهو بوختانه تان بیست نه تان ووت: شایسته نه ئیمه گفتوگو له باره ی نهو بوختانه وه بکهین، یه کهم کات نهو براهی گومانی خراپتان نه بر دایه.

پېښته ئادەمیزاد زمانى خوى بياريزى له بوختان كردن بۆ هه موكهسى به تايه تى بۆ عايشه دى
ژنى پتغمهر و دايكى موسلمانان ،ئو كه سانه باسى داوين پيسى بكه ن وبه لايانه وه چاكى
خراپ ترين ئاده ميزادن.

﴿سَيَحْنُ اللَّهُ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ﴾ بیشیان ووتایه پاک و خاوینی بو خویه. نهو باس و بوخانه درویه کی زور گه وره یه، چ شتی له وه گه وره تره مروف بوختان بکا به که سیکی داواین پاکا، به تابه تی ژنی فروستاده ی خوای مه زن، باوه ردار نهو که سه یه خراپه له براو خوشکی خوئی بسر یته وه.

﴿يَغْطِكُمُ اللَّهُ أَنْ تُعْودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ خَوای مەزن نامۆزگاری ئێوه ئەکا کە ئێوه نەگەڕێنەوه بۆ لای ئەو بوختانە لەمەودوا هەرگیز نەگەر ئێوه باوەرتان هێشەوه، چونکە لەو بوختانەدا بێخەمەر ئازاری پێ ئەکا بەهۆی روشاندنی ریزی ناموسیەوه.

﴿ وَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ وه خوای مهزن رونی نه کاته وه بۆ ئیوه چەندین بەلگەی ئاشکرا لەسەر دەستوو یاسای خوێ هەتا ئیوه ئامۆژگاری وه ربگرن بەره وشتی چاکی ئهو یاسایانه و خوا به ههمو کاریکی ئیوه نهزانی به تایبه تی روداوی نیوان عایشه و سه فوان، باداشتی ئیوه نه داته وه به گوێره ی کرده وه ی خوێتان، هه مو وشتی له جینگه ی شیایو خوێا دانه نی.

تہ فسیری زمنا کوئی

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ به راستی که سائیکی نهوتو که بینان خوش بی که کاری ناشیرین بلاو بیتهوه لهناو که سائیکی نهوتو باوهریان هیناوه بو نهو که سانه ههیه سزایه کی گه وره و نازاردار لهجهاندا بهجی بهجی کردنی سنور له سدری وله پاشه پروژدا به ناگری دوزخ نه گهر په شیمان نه بیتهوه و خوا نه زانی به نهی و چفدی ئیوه و ئیوه هیچ شتی له وانه نازان.

﴿ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴾ وه نه گهر گه وره بی و به زه بی خوی مهن نه بویه له گه لئان و چاکدی خوی مهن به سدرتانه وه نه بویه، به راستی به هوی نهو بوختانه وه سزای زورتان تووش نه بوو به راستی خوی مهن خاوه نی به زه یسه بو بنده کانی و به میهره بانه له گه لئان، دوپات کردنه وی نهو رسته یه نامازه یه بولای گه وره بی تاوانی نهو بوختانه کراوه به دایکی باوه دارانا.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ
خُطُوتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتِلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ
وَالسَّعَةِ أَنْ يُوتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ
الْمُؤْمِنَاتِ لَعْنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾
يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

﴿٢٤﴾ يَوْمَ يُؤْفِكُ بِهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ

الْمِينُ ﴿٢٥﴾

﴿يا أيها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان ومن يتبع خطوات الشيطان فإنه يأمر بالفحشاء والمنكر﴾ نهی که سانیکی نهوتو باورتان هیتاوه: ئیوه دواى ریگه و رچهی شهیتان مه کهون و هدر کهسی دواى ریگدی شهیتان بکهوی دواى شهیتان فرمان نهدا به گوناھی زور خراب و بهشتی یاسای خواى مهزن لای خراپه و دهروونی بهرز بیژی لی نه کاته ووه لای ناخوشه بهوتنه ی بوختان کردن به عایشه دا.

﴿وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ وه نه گهر گهرهیی و بهزهیی خواى مهزن نه بوايه بهسره ئیوه ی بوختان باز که یاریده ی ئیوه دا بولای په شیمان بونه وه گونا نه کانی ئیوه ی شورده وه یاسای لابه ری گوناھی بز دانه نایه هیچ کهسی پاک نه نه بوه وه له گونا و خواى مهزن رازی نه نه بوو له ئیوه، وه به لام خواى مهزن پاک نه کاته وه له گونا هدر کهسی ناره زوی هه بی به هو ی په شیمان بونه وه، خوا گفتو گوی ئیوه نه بیسی نه زانی به شاراهوی دلتان و به نیازی دهرونتان.

﴿وَلَا يَأْتِلْ أَوْلُوا الْفَضْلَ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُوتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ وه سویند نه خوا نه وه که سانه ی خاوه نی ریزن له ئیوه له ناو نایندا و دارایی فراوانی هیه که نه یه خشی به خزمه نزیکه کانی خوی و به هه ژاران و به کۆچ کهران له بهر بهرزی و ریگه ی ئایینی خواى مهزن شتی له وه بهر داویه به وان له دارایی و دهست گیروی کردون. نه و ئایه ته له وه هاتو ته خوار، نه بو به کر سویندی خوارد له وه دووا دهست گیروی مهسته ج نه کا چونکه به شدار بو له بلا و کردنه وه نه بوختانه کرا به دایکی موسولماناندا عایشه ی کچی نه بو به کر وه مهسته ح، خزمی نه بو به کر بوو هه ژارو کۆچ که ریش بوو به شداری جهنگی به دریشی کردبو.

﴿وَلْيَغْفِرْ أَوْ لِيَصْنَعْ أَوْ لَا تُحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه بائه وان له خراپه ی نه وان بورن و چاو بیوشن له و کاره خراپه ی نه وان و توله یان لی نه سیئنه وه به وه ی دهست گیرویان نه کهن، ئایا ئیوه پیتان ناخوشه که خواى مهزن له ئیوه خوش بی بهرانبه لی بوردن و چاو بوشی کردنی ئیوه له وان و خواى مهزن لی خوش بونی زوره له تاوانی بنده کانی میهره بانه

تهفسیری زمانکوی

بۆ په شیمان بوه کان. نهو نایه ته موژده یه کی زور گه وره یه بۆ لی بوردن. که واته ئیوه ش
فهرمان به رداری خوا بن له لی بوردندا، نه بویه کر که پیغه مبه ر نهو نایه ته ی خوینده وه بریتسی دا بۆ
سوینده که ی ده ست گیزی کردنی مهسته جی گیزی وه بۆ جارانی پيشو. که واته نه گهر که سی
سویندی خوار دشتی نه کا، دوا یی نه گهر چاکیو بیکا.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ ﴾ به راستی که سانیکی نهو تو خراپه و
داوین پیسی فره نه دهن بۆ لای ژنانی پاک ناگیان لهو خراپه یه نیه و شتی وا به دلیانا
نه هاتوه، باوه دردارن به خواو به فروستاده ی خوا ی مه زن، نه یانه وی نهو ژنه پاک و بی ناگاو
باوه دردارانه ناموسیان بروشی و تانه له پیغه مهر نه دهن.

﴿ لَعْنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَلْهَمُوا عَذَابَ عَظِيمٍ ﴾ نهو که سه بوختان که رانه نه فره تیان
لی کراوه و دوور خراونه ته وه له میهره بانی خوا ی مه زن له جیهاندا سزایان نه در ی به دار لیدانیان
وله روژی دوا ییدا به ناگری دۆزه خ، بۆیان هیه سزایه کی گهروه تر له وه ی
جیهان، نهو که سانه ییش بریتن له عه بدولای کوری ئوبه یی و تاقمه که ی. سزای گه وره یان بۆ هیه:
﴿ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ له روژیکا زمان
وده ست و پیکانیان شایه تی نه دهن له سه ریان به شتی نه یکه ن له تاون وله بوختان، خوا ی مه زن
هه موو نه ندامانی مرو ف نه هینته گفتو گو کردن، هه موو نه ندامی شایه تی نه دا به شتی کرد و به تی،
جگه له نه ندامه کانی شایه تی تر پیوست ناکا به پیچه وانه ی جیهان.

﴿ يَوْمَئِذٍ يُوفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴾ نهو روژه خوا ی مه زن
پاداشتی راستی و داد په روه ری هه مو که سی نه دانه وه به گویره ی شایسته ی خوی و به راستی نه زانن
هه ر خوا ی مه زن داد په روه ره ده ست لاتی ناشکرایه، نه بی بزانی ناوه رو کی نهو نایه تانه هه مو
که سی نه گریته وه بوختان بکه ن.

الْخَيْثَاتُ لِلْخَيْثِثِينَ وَالْخَيْثِثُونَ لِلْخَيْثِثَاتِ
وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ
مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤٦﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ
ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا

بۆزائىن: عەبدوللاى كورى عەباس چو بۆلاى عائىشە سەرخۆشى لى بكا بەبۆنەى نەخۆشەو، عائىشە زۆر ئەترسا لەخوای مەزن، عەبدولافەرموى: تۆ مەترسە، ناچیتە خزمەت خوای مەزن مەگەر بەلى چ بوردنى خوای مەزنەو بەروى گەش و بەخواردەمەنى بى رەنجەو، ئەو ئايەتەى بەسەردا خویندەو، عائىشە لەخۆشیدا بى ھۆش كەوت.

عائىشە ئەفەرموى: خوای مەزن (۹) شتى بەخشىو بەمەن بەھیچ ژنى تری نەداو: (۱) جبرەئیل لەوینەى مندا ھاتو تە خوارەو و کاتى فەرمانى داوە من بخوازی. (۲) پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ منى بەكچى خواستو، جگەى من كچى تری نەھیناو. (۳) پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ كۆچى دواىى کردو سەرى پىروزی لەكۆشى مندا بو. (۴) لەھۆدەى مندا نىژراو لەگۆردا. (۵) جبرەئیل بەسروشەو ھات بۆ خزمەت پىغەمەرە کاتى پىغەمەر و من لەژێر يەك سەرخەردا بووین. (۶) من كچى يەكەمین جینگەنشین و دۆستى پىغەمەرم. (۷) پاکی و داوین پاکی من لەناسمانەو ھاتو تە خوار. (۸) من بەپاك و رەوشت بەرزو دروست کراوى خوای مەزم، چونکە لەخزمەت پیاوئىکا بووم رەوشت بەرز بوو لاى خوای مەزن. (۹) لەلاى خوای مەزنەو بەلێن دراوہ خواردەمەنى خۆش و بى رەنجم بى دراوہ لەبەھەشتا.

ژنى لەپاریدەرانى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ چوہ خزمەت پىغەمەر، ووتى: ئەى نىراوى خوای مەزن: من لە خانوى خۆما وانەبى بەجۆرىکم پىم ناخۆشە ھىچ كەسى بىت بۆلام: نەباوكم ونەكورم، دواىى وانەبى باوكم دىت بۆلام و ھەروەھا پیاوئى تر لەخىزانى من و من بەوجۆرەم كەباسم کرد، دواىى من چ شتى بکەم؟ دواىى خوای مەزن ئايەتى (۲۷- ۲۸) ناردە خوارەو. دواىى ئەبو بەكر فەرموى: ئەى نىراوى خوای مەزن: تۆ ئەزانى خانەكان وجىگە گشتى يەكانى رىگەى شام كەسیان تىدا نى، خوای مەزن ئايەتى (۲۹) ی ئەو سورەتەى ناردە خوارەو. بۆ روون کردنەو ئەو باسانە خوای مەزن ئەفەرموى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ﴾ ئەى كەسانىكى ئەوتۆ باوہ پتان ھىناو: ئیوہ مەچنە ناو ھىچ خانوئ جگەى خانوى خۆتان كە ئامادە كراوہ بۆ دانىشتنى خۆتان، خانوى خۆتان بى جگەى خۆتان.

﴿حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا﴾ ھەتا ئیوہ داواى چوونە ژورەو ئەكەن لەدانىشتوى ئەو خانوہ بەگوێرەى دام و دەزگای ئەو شوینە: ھەك لىدانى دەرگاكدى بەسوكى و جەرەس لىدان و شتى تر، سلاؤ لەدانىشتوانى ناوى خانوہ كە ئەكەن، ئەگەر سى جار داواى چوونە ژورەو ھەتان کردو ھەلامان نەدرايەو، ئیوہ بەبى دل ئازارى بگەریتەو، ئەگەر بىژرا: تۆ چ كەسىكى، مەلئى منم، ناوى خۆت و نازناوى خۆت بلى.

تەفسىرى زمناكۆبى

﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ ئەو دەستور وەرگرتنە بەو جۆرەى باسکراچاکترە بۆ ئێوە لەداوا نەکردنتان. دواى دەستورتان بێ دراک و چۆنى لەگەڵ دانىشتوانا بکەن، ئەوێ بە بێژرا بە ئێوە بۆ ئەوێهه ئێوە نامۆزگارى وەرگرن و کار بەو فرمانەى ئێمە بکەن. پێچەوانەى رەهوشى کۆمەلایەتیه چونه ژورەوه بۆناو خانوى جگهى خۆتان بەبى دەستور، دواى دەستوردان و اچاکە سلاو لەدانىشتوان و پێويست نیه، ئێر دانىشتوان خزمەتان بن یا بېگانە، خانووەکە هى خۆتانیى یا بەکرێیان گرتى. عەتای کورى یەسار پرسیارى لەپێغەمەر کرد: ئایا من داواى چوونه ژورەوه لەدایکم بکەم؟ پێغەمەر ﴿ئەبەل﴾ فەرمووی: بەلێ. ووتى: من ئەمەوى خزمەتى بکەم. پێغەمەر ﴿ئەبەل﴾ فەرمووی: پێت چاکە بەرووتى بیهی؟ ووتى: نه. پێغەمەر فەرمووی: کەواتە داواى دەستور بکە.

﴿فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ﴾ دواى ئەگەر کەستان لەناو ئەو خانووەدا دەست نەکەوت ئێوە سەرى لى بدەن، دواى ئێوە مەچنە ناوى خانووەکە هەتا ئێوە دەستورى چونه ژورەوه وەرئەگرن، بونى وێندى منال نایبته هۆى چونه ژورەوه، ئێر یا برۆن یا چاوەرپوان بکەن هەتا کەسى پەیدا نەبێ. ئەگەر شتیکی کوتوپرى پەیدا بوو: وەك کوزانەوهى ئاگر بۆ فریاکەوتنى کەسى لەئێو خانووەکەدا، یا پێويست بوو قەدەغەى تاوانى بکرى، یا لەووبەر خاوەنى خانووەکە دەستورى داى، لەو کاتانەدا ئەتوانن بچنە ژورەوه و باکەسى تێدا نەبێ.

﴿وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ اِزْجِعُوا فَارْجِعُوا﴾ وە ئەگەر بەئێوە بێژرا: ئێوە بگەرێنەوه و مەیدەنە ژورەوه، دواى ئێوە بگەرێنەوه و پێتان ناخۆش نەبێ، لەوانەیه ئەو کاتە شیاوى سەردان نەبێ یا خەریکی کارىکى تايهتێ خۆیان بن پێويست ئێوە لەسەرى نەرۆن لەدەرگادا نەهەستن.

﴿هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ ئەو گەرانەوهیه چاکترە بۆ ئێوە و بەرێزترە بۆتان، خواى مەزن ئەزانى بەشتى ئێره بیکەنو پاداشتان ئەداتەوه، رق و کینهتان بۆ پەیدا نەبێ بۆ خاوەن خانووەکان کەدەستورى نەدا بچنە ژورەوه و بیانوى بۆ هێنانەوه.

بۆ زانی: سەردان و پرسیار و ئامەشۆ کردنى یەکترى ئەبێشه هۆى خۆشهویستى لەئێو ئادەمیزادا. بەتايهتێ رۆژانى جەژن و چون بۆ کاروان و لەکاروان هاتنەوه، لەکاتى نەخۆشى و پڕسەداو پێويستە بۆ ئەو چونه ئەو کارانە کاتى شیاویان بۆ داڤى، لەکاتى خواردن و خەوتنا نەبێ. پێويستەکە چوونه ژورەوه چاو داخەن و تەماشای کەل و پەلێ ناو خانووەکەیان نەکەن بەتايهتێ خێزانەکانیان، ئەگەر خاوەن خانووەکان کاتى تايهتێ بۆ ديارى کردن لەو کاتەدا برۆن.

تەفسیری زمانکۆبى

٢١
 أَبَاءَ بُعُولَتِهِمْ أَوْ أَبْنَاءَ بُعُولَتِهِمْ
 أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِمْ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِمْ أَوْ نِسَائِهِمْ
 أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ
 الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ
 وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتَوْبُوا
 إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢١﴾

﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ ﴾ توبلئی به پیوانی باوهردار چاوی خویان قهدهغه بکهن له ته ماشاگردنی که سانی رهوا نین بویان له ژنان که ماره یان بکهن. ههروه ها قهدهغه یه ته ماشاگردنی کورپکی بی موو، پیغه مهری خوی مه زن هه رموی نابیی پیاو ته ماشای نیوان ناوک و نه ژنوی پیاو بکا وژن نابیی ته ماشای نیوان ناوک و نه ژنوی ژن بکا پیاو له گهل پیاوی تردا نه خهوی له ژیر یهک سه رخهردا، ژنی له گهل ژنی تردا نه خهوی له ژیر یهک سه رخهردا. ئیتر بابدهیی داوین پیسیش بی.

بۆ زانين: زۆرترين لەزانايان پێك هاتوون لەسەر ئەوەی دروست نيه پيار تەماشای ژناني
پێگانه بکا لەجگه لەرۆمەت و دەستيان بەمەرجی بەدڵ پیسی تەماشایان نەکا و ترسی نەبی
لەدواڕۆژدا تووشی کاری ناپهوا بێ ئەوانەیش بۆ ژناني مۆسڵمانە کەلە ئایینی مۆسڵمانا
دەركەوتن و پووتی قەدەغەیه. بەلام ژناني بێ باوەڕ هەندێ لەزانايان ئەلێن: دروستە تەماشای
جگەى پۆمەت و دەستيان بکړی، تەماشاکردنی مووی ژناني باوەڕدار دروستە. بەتایبەتی ژناني
لادی. هەرچۆنێ بێ تەماشاکردن بەنیازی پیسەو قەدەغەیه بۆلای هەركەسێ بێ.

﴿وَيَحْفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ وه به پیاوانی باوه و دراریش
 بلئی: شهرمگهی خویمان پپاریزن له داوین پیسی و ناموس و رپیزی خویمان نه دؤرپین و ناموسی
 جگهی خویمان نه روشین، نه و ته ماشا نه کردنه ی ژنانی بینگانه و پاراستنی شهرمگهی خویمان

تہ فسیری زمنا کو پی

له داوین پیسی ودهست لی نه دانی ژنانی بیگانه چاکره بو نهوان، چونکه دووره له نابروچون و گومان بردن و پاکره بو پاک بونه و بیان له گوناوه. بهراستی خوی مهزن ناگاداره بهشتی نهوان نهیکه به چاو و به شهرمگه کانتان. خوی مهزن ته ماشاگردنی پیشی داوین پیسی خسته، چونکه ته ماشاگردن پوخته ی داوین پیسی و پیشه کیه بوی.

﴿ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَفْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ ﴾ وه تو بلی به ژنانی باوه پردار، چاوی خویان قهده غه بکهن بو لای پیاوانی بیگانه که دروست نیه ته ماشاگردنیان، به بی مه بهستیکی به نرخ، وهک فیگردنی خویندن و کرین و فروشتن و شایه تی له سهردان. ته ماشاگردنی ژنان بو پیاوان ههروهک ته ماشاگردنی پیاوانه بو ژنان.

﴿ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ﴾ وه تو به ژنانی باوه پرداریش بلی: شهرمگه ی خویان پاریژن له داوین پیسی ناموسی خویان چلکاوی نه کهن و ریژی خویان نه دۆرین.

﴿ وَلَا يَبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَظْهَرَ مِنْهَا ﴾ وه دهرنه خه ن جوانی له شیان و نهو شتانه ی خویانی پی نهرازی نهوه له خشل و بهرگ و کل و بویه و بازنه و پاموره و گواره وه خه نه و گهردنه ی مل و شتی تریش بو پیاوانی بیگانه مه گهر به گریه ی خوره و شتی دانیشتوان شتی بی دروستی دهرکه و تنی له شی ژنان وهک رومهت و دهست و ههردوو بی له کاتی کارکردن و کرین و فروشتن، چونکه داپوشینی نهو شتانه نهوان تووشی نازار نه کهن به تاییه تی ژنانی ههزار پیوستی بجه دهروووه بو پهیداگردنی هوی ژیان یا بو شتی بی زور پیوستی وهک نه شته رگه ری پزیشک و چونه لای پزیشک، به مه رجی نیازیان پیس نه بی. نه گهر نهو ژنانه جوان بوون مه ترسی له دهرکه و تنی رومهت و دهستیان نه کرا پیوسته دهرنه خرین. به لام نه ندانه کانی تریان وهک سهر و مل و سنگ و قول و پران و جگه ی نهوان دروست نیه دهرخرین.

﴿ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يَبْدِينَ زِينَتَهُنَّ ﴾ وه پیوسته ژنانی باوه پردار سهر و مل و سنگی خویان داپوشن به سه ریوشه کانیان، جوانی و جیگه ی جوانی خویان دهرنه خه ن مه گهر بو نه م که سانه ی خواره وه باسیان نه کری، چونکه پیوسته به زوری تیکه لاویان بکری و خراپه یان لی ناوه شیته وه، نهو که سانه ییش نه مانه ن که دروسته ژنان خویان دهرخه ن بو یان.

۱- ﴿ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ ﴾ مه گهر بو میرده کانیان دروسته خویانیان بو دهرخه ن، ژن و میرد بو یان هدی به ته ماشای هه مو له شی یه کزی بکهن، جگه ی له شهرمگه ی چاک نیه ته ماشایان بکهن.

۲- ﴿ أَوْ آبَائِهِنَّ ﴾ یا بو باو که کانیان و باپیره کانیان له لایه ن باو که وه بن یا له لایه ن دایکه وه، وهک باوکی باوک و باوکی دایک ههتا به ره و ژوریش.

۳- ﴿ اَوْ اَبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ ﴾ يا بۆ باوك وبایری میرده کانیان دایکی بن یا باوکی ههتا بهرهو ژورتیش.

۴- ﴿ اَوْ اَبْنَائِهِنَّ ﴾ يا بۆ کورو کورهزاو کچهزا وهك کوری کور و کوری کچ ههتا بهرهو خوار برۆن.

۵- ﴿ اَوْ اَنْبَاءِ اَزْوَاجِهِنَّ ﴾ يا بۆ کوری میرده کانیان ههتا بهرهو خوار نه برۆن وهك کوری کورو کوری کچیان.

۶- ﴿ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ ﴾ يا بۆ براکانیان ئێژ باوك و دایکی بن یا باوکی یا دایکی بن.

۷- ﴿ اَوْ بَنِي اِخْوَانِهِنَّ ﴾ يا بۆ کوری براکانیان، چونکه ئهو ژنه ئهبن به پوری کوری براکانیان.

۸- ﴿ اَوْ بَنِي اِخْوَانِهِنَّ ﴾ يا بۆ کوری خوشکه کانیان، چونکه ئهو ژنه ئهبن به پوری خوشکی دایکیان.

۹- ﴿ اَوْ نِسَائِهِنَّ ﴾ يا بۆ ژنانی موسلمان و هاوئایینی خۆیان. به لām ژنانی بی باوه ژنانی موسلمان نابێ له بهردهم ئهواندا خۆیان روت بکه نهوه، ئهبن وهك پیاوی بیگانه تهماشایان بکهن، چونکه له وانهیه لای پیاوی بیگانه باسی شوخیان بکری و تووشی خراپهیان بکهن. کاره کهری ژنان با باوه ردار نهبن بۆیان ههیه خۆیان بۆ ده ربخه.

۱۰- ﴿ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ ﴾ يا بۆ ئهو که سانه ئهو ژنانه خواوهریان له بهنده کان و کاره کهره کانیان با بی باوه ریش بن. به لām بهنده ی پیاو بۆی نیه تهماشای ژنه گهره ی خۆی بکا له جگه ی رومه تی و ده ستی.

۱۱- ﴿ اَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ اُولَى الْاَرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ ﴾ يا بۆ که سانیکی ئهوتۆ په یوهندی داری ئاده میزاد و داوایان ئه کهن بۆ ئهوه ی خواره مه نیان به ده نی و پیو یستیان به ژن و میژدی نه بن، یاله بهر گیلێ و کهم ئه فلێان یا له بهر ئه وه ی پیرو په ککه و تهن به ته مای رابواردنی ژنان نین. پیاوی خه سینراو شهرمگه یان زانیان پیرو بۆ چونیان جیاوازه له به ره ی ده رخستنی بۆ ژنان.

۱۲- ﴿ اَوْ الطِّفْلَ الَّذِيْنَ لَمْ يَطْهَرُوْا عَلٰی عَوْرَاتِ النِّسَاءِ ﴾ يا بۆ ئهو منالانێ ئهوتۆ ناگاداریان به سه ر شهرمگه ی ژناندا نیه، شهرمگه ی ژنانی جوئ نا که نه وه له نه دمه کانی تری ژنان، چونکه منال و نه فامن.

بۆ زانین: مام و خال وهك ئهو پیاواندن دروسته ژنان خۆیان بۆ ده رخه، هه رچهنده خوای مه زن ناوی نه بر دوون.

﴿ وَلَا يَضُرُّنَّ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يَخْفَيْنَ مِنْ زِينَتِهِنَّ ﴾ وه پینویسته ژنان له کاتی روښتندا بیکانیان نه دهن به زه ویدا له بهر نه وهی بزانی به شتی ژنان دایانپوښیون، به وینهی دهنکی لولهی ملیان که نه درې به سهر که مهره پشتیان و خره خرو تهغه تهقی پامورهی قاچیان، چونکه نه و جوړه شتانه دژی نه و شهرمدن ژنان به وانه وه جوانن، پیاوان ناگادر نه کهن وئاره زووی خراپان نه جولین، وهک ژنانی نه م سدرده مدی نیمه ژنان پتلاوی پاژنه ناسنین و رهق نه کهنه پیان، وهک نه سپی نالکراو له دور ووه تهقی نه بیسری.

﴿ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ وه ئیوه په شیمان بینه وه بولای خوا هه موتان به ژن وپاوه وه بولای خوای مه زن نهی باوه داران، بولوه وه ئیوه رزگارتان بیی له گوناوه بهختیاری هه ردو جیهان بیی به بهشتان وخوای مه زن لیان رازی بیی، گوناوهی ته ماشا کردنی ژنانی بیگانه و نه و خراپانهی کردوتانه بشورینه وه.

وَأَنكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾
وَلَيْسَتَعَفِيفُ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ۗ
وَالَّذِينَ يَبْنِغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِن عِلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ۚ وَأَتَوْهُمْ مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي ءَاتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتِلَاكُم عَلَى الْبِغَاءِ ۚ إِن أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّبَنِيغُوا عَرْضَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِهْنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾
وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ ءَايَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

﴿ وَالْحُكُومَ الْأَيَّامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ﴾ وه ئیوهی کاربهدهست لهباوک ولهجگهی باوک ژن بهیتن بۆ کوره کانتان و بیشدهن بهشو کچه کانتان: کور بن یا کچ بن، یا بیوه پیاو و بیوه ژن بن، وه ئیوهی گهورهی بندهکان و کاره کهرهکان ژن بهیتن بۆ بنده کانتان بدهن بهشو کاره کهره کانتان ههراکتی شیاوی ژن هیتان وشوو کردن بون وئهیان توانی مافی ژن ومیردی جی بهجی بکهن، ئیوهی سهر بهست لهپیاوان و لهژنان تهماشای ههزاری کهسی مه کهن لهو پیاوانه خوازی بیتان لی ته کهن.

﴿ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ نه گهر نهو پیاوانه ههزار بن خوای مهزن به گهورهی خوی سامانداریان نه کاو دارایی دیت وئهروا وله ناو لهجی، ههزار نهو که سانهن ههزاری رهوشتی چاک بن، خوای مهزن چاکهی فراوانه و کۆتایی پینایه، نه زانی به کار و کردهوی بنده کانی خوی: نهو فهراماندانهی خوای مهزن بۆ ژنهیتان و ژن خواستن بۆ پیوست نیه. به لکو چاک وایه ئیوه نهو کارانه بکهن، نهو که ئیوه تووشی داوین پیسی بن.

﴿ وَلَسْتَغْفِرُ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ يَكَاحًا حَتَّىٰ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ﴾ وهبا کهسانیکی نهو تو دهستان ناکهوی و یاریدهیان نادری بۆ ژن هیتان له مارهی و به خیو کردنی ژن و پیوستی تر کۆششی تهوای خوی به کار بهیتی بۆ پاراستنی خوی له داوین پیسی بهروژو گرتن و جگهی روژو گرتن ههتا خوای مهزن سامانیان ته داتی و ناو ته کهیان بهجی نه هیتی به گهورهی خوای مهزن، نهو کاته نه توانی ژن بهیتی.

پرسیار: خوای مهزن له ئایه تی پشودا نه فهرموی: نه گهر ههزار بن خوای مهزن سامانان ته داتی، واته گهیه نی له بهر ههزاری نابی واز له ژنهیتان بهیتن، لهم ئایه ته دا نه فهرموی: نه گهر داراییان نه بوو ژن مهیتن و خوتان له داوین پیسی دوور خه نهوه، نهو دوو فهرمودهی خوای مهزن چۆن دژی به کتری نین؟

وه لام: دژایه تی له نیوان نهو دوو ئایه ته دا نیه، چونکه ئایه تی پشوو بهرانبهر کار به دهستانه که نابی ههرا بهر ههزاری ژن نه خوازن بۆ کوره کانیان و کچه کانیان نه دهن به شو، لهم ئایه ته بۆ نهو که سانهی ژنیان ناده نی له بهر ههزاری، خوای مهزن بهوان نه فهرموی: چاوه روا نیکه ن ههتا خوای مهزن سامانان پین ته به خشی.

﴿ وَالَّذِينَ يَبْتَغُوا الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ﴾ وه کهسانیکی نهو تو له بندهکان وله کاره کهرهکان داوی خو کړینه و هیان کرد له گهوره کانیان بهشتی له مه و دوا پهیدا نه کهن به شیوهیه کی رهوا به جوړی نهو بهندهو کاره کهرانه پیشه سازن و نه توانن کار بکهن.

وَيَذْكُرُ فِيهَا أَسْمَهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾

رِجَالٌ لَا تُلْهِيمُهُمْ تِجَارَةً وَلَا بَيْعًا عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ

الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

لِيَجْزِيَ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرْزُقُ

مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

﴿الله نور السماوات والأرض﴾ خوی مهزن خاوهنی رووناکی ناسمانه کان وزهویه، بهوروناکیه ناسمانه کان وزهوی روناک نه کاتهوهو هدر بهو رووناکیه ریگی راست نیشان نه دابه هدر که سی ناره زووی هدی لهم گهردونه دا، بهریو نه با کاروباری بونه وهران به نه وپه ری زانسته وه به به لگه یه کی رونه وه، له بهر نه وپه ری زوری نهو رووناکیه هه مو بونه وهرانی پی روون نه بیته وه، کاروباری بونه وهران به ریکی نه راو بهریو. دوابی نه قلی ناده میزاد تروسکه یه که لهو رووناکیه، زانست وزانیاری نامانجیکی بهو کی نهو رووناکیه، نه ورووناکیه بریتیه له گه وریه یی وتواناو زانستی خوی مهزن، له دروست کردنی بونه وهراندا نهو گه وریه ده نه که وی، دوابی هه مو شتی له ناسمانه کان وزه ویدا به لگه یی ناشکراو روون له سهر بوونی خوی مهزن و گه وریه یی خوا.

هه رچه نده نه قلی ناده میزاد له توانایا نیه بوئی خواو کاره کانی وه ک شیویه له شیویه کانی بونه وهراندا دانی. به لام نه گه ر خوی مهزن بیه وی کاریکی به و جوړه بفهرموی، به جوړی نه بفهرموی نریکی نه قلی ناده میزاد بیزانی ولی تیگا، بویه خوی مهزن نه فهرموی:

﴿مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ﴾ وینه ی نهو رووناکیه خوی مهزن دروستی کرده به وینه ی رووناکیه که نه وپه ری زانیاری وتوانای نه قلی ناده میزاد پی ناگا، وینه ی نهو رووناکیه به وینه ی رووناکی چرایه که دانرابی له ناو تاقیکی دیواریکا نهو تاقه پیچ لای گیرایی ورووناکی چراکه هه مووی له ناویا کو بویتته وهو باو هه وای لی نه دا.

ته فسیری زمانا کو بی

﴿ الْمَصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْثُ دُرَى ﴾ ۞
 ئەو چىرايە لەناو چىرادانىكى شوشەى پاك و بى گەرد و لە گە و هەريكى ناياب دروست كرابى لە پشتى و هە لە پيشى و هە موو شتى بىئى، ئەو شوشەى لە رونا كيدا بە وىندەى ئەستىرەى كە روناكى ئەو ئەستىرەى هەر ئەستىرەى بى مەدەستە كە ناگۆرى.

﴿يُؤَقِّدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ شَرْقِيَّةٍ وَأُخْرَى غَرْبِيَّةٍ﴾ ئەو چرايه رووناکی وەرگیرئ
ودابگیر سیئرئ بەرۆنی درەختیکی پیرۆزی پر لە پیت و خاوەن سوود، شەوچیرەو رۆنی چێشتەو
سوتەمەنیە، ئەو درەختە بریتییە لە درەختی زەیتون، ئەروێ لەجینگەیه کاتیشکی خۆر بەدریژایی
رۆژ ئەکەوێتە سەری، هیچ شتێ تیشکی خۆری لێ ناگیرئ، بەوێنەی درەختیکە بەسەر بەرزترینی
کۆپۆیکەوێ بێ یا لە دەشتیکا بێ، دوا بێ بەرھەمی ئەو درەختە تەرۆ تازەیه، رۆنە کەیشی پاک
و خاوێن و پالافتەیه، نە لە لای خۆرەلاتەوێهە تا لە کاتی هەڵهاتی خۆردا تیشکی خۆر لێی بەدا
و نە لە لای خۆرئاواوێهە دوا بێ نێوەرۆ تیشکی خۆر لێی بەدا. بەلکو هەموو کاتی تیشکی خۆر لێی

ئەدا.

﴿يَكَادُ زَيْتُهَا يَضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ﴾ رۆنى ئەو درەختە ئەوەندە ڕوناکیە کە زۆرو بەهێز بوو نزیکیو خۆی لەخۆیا بەتەنھا ڕوناکی ڤلاو بکردایەتەوه، بەبێ ئەوەی ئاگر تووشی بێت، خو ئەگەر بەئاگر دابگیر سێترێ ڕوناکیە کەى زۆرتر ئەبوو.

بۆزائين: بەھۆی کۆکردنەوی ئەو تاقە بۆ رووناکی، بەھۆی ئەو شوشەوہ رووناکی چراکە بەھێزتر و زۆرتر ئەبی. بەبۆنە ی ئەو چرایە ھەلگیرساوہ بەو پۆنە پاکەوہ رووناکی دوچەنانە زۆرتر ئەبی. ئەگەر ئەو تاقە نەبی رووناکی چراکە بەھەر شەش لا دا بڵاو ئەیتەوہ، ئەگەر پۆنە کە نەبی رووناکی کەمتر ئەبی یا ھەر نایشبێ، ئەگەر شوشە کە نەبی رووناکی دووپات ناییتەوہ، وەك خوای مەزن ئەفەرموی:

﴿ تُوْرَ عَلٰی ثُوْر ﴾ ئەو دوناکیە دوناکی لەسەر دوناکیە: دوناکی چراکە، دوناکی شوشەی بێگەرد. دوناکی پۆنی پاک . بە کورتی ئەو چرایە دوناکی زۆرتر ئەدا لەبەر پاکی ئەو پۆنە، شوشە و تاقە کەیش دوناکی زۆرتر کۆتە کەنەوه، ئەپارێز رین لەهاو شتی تر.

﴿يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ﴾ خوی مهزن هدرکده سی ناره زوی بکا له بهنده کانی خوی
 شاره زای نه کا بولای روناکی خوی که بریتیه له نایی پیروزی ئیسلام، یاریده ی نه دا بو پیکانی
 رنگای راست به هوی به لگهی بیگو مانه وه.

﴿ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ وه خواى مهزن هه مو شتى راون نه كاته وه
بو ناده ميزاد بهوى وینه كانه وه هدا با شتر تی بگهن و با وه ر بهین و، خواى مهزن بهه مو شتى
نه زانی له ناشکراو له نهینى.

﴿فِي يُوتِ اَذْنِ اللّٰهِ اَنْ تُرْفَعَ﴾ له‌بەر پەرستنی خواو له‌بەر ره‌زایه‌تی خوای مه‌زن چه‌ند پیاوی نوێژ نه‌که‌ن له‌چه‌ند مزگه‌وت و چه‌ند خانویه‌کا، خوای مه‌زن ده‌ستوری داوه‌ پێژی ئه‌و مزگه‌وتانه‌ بگێڕێ و پاک بکێنه‌وه‌ له‌ چلک و پیسی و له‌گفتوگۆی بیسودو له‌هه‌مو شتی ئازاری ئه‌و که‌سانه‌ ئه‌دا به‌نوێژکردن ئاوه‌دانیان ئه‌که‌نه‌وه‌. که‌واته‌ و‌اچاکه‌ هه‌ر که‌سی سیرو پیازو توری خوارد نه‌چێته‌ ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌، هه‌تا نوێژکه‌ران و دانیه‌شتوانی ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌ به‌بۆنی پیسیان توشی ئازار نه‌بن.

﴿وَيَذْكُرُ فِيهَا اسْمَهُ﴾ وه‌ خوای مه‌زن ده‌ستوری داوه‌ به‌باوه‌رداران و به‌نوێژکه‌ران که‌له‌ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌دا یادی خوای مه‌زن بکێڕێ به‌خوێندنی قورئان و گفتوگۆکردن له‌فه‌رموده‌کانی پیغه‌مه‌بر ﴿﴾، نوێژکردن له‌وانا.

﴿يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ نوێژنه‌که‌ن له‌بەر ره‌زایه‌ت و فه‌رمانی خوای مه‌زن چه‌ند پیاوی له‌ناو ئه‌و مزگه‌وتانه‌دا له‌سه‌ره‌تای به‌یانی‌دا نوێژی به‌یانی نه‌که‌ن و له‌دوای نیوه‌ڕۆیش نوێژی نیوه‌ڕۆو عه‌سرو مه‌غریب و عیशा نه‌که‌ن، بازرگانی و مامه‌له‌و کرپن و فروشتن ئه‌و پیاوانه‌ خه‌ریک نه‌کا له‌یادی خوای مه‌زن و له‌په‌رستنی ئه‌و.

﴿وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ يُخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ﴾ و‌بازرگانی و مامه‌له‌ ئه‌و پیاوانه‌ خه‌ریک و بی‌ئاگا ناکا له‌به‌رپاکردنی نوێژه‌کان و له‌به‌خشینی زه‌کاته‌کانیان به‌ هه‌زاران، به‌گۆڕه‌ی ده‌ستوری خوای مه‌زن به‌جێیان ئه‌هێنێ به‌گورجی و ته‌مه‌لی و سستی تیا‌نا ناکه‌ن، به‌دڵخۆشی و به‌بی‌دوروی نوێژو زه‌کاته‌کانیان به‌رپا نه‌که‌ن، ئه‌و پیاوانه‌ ئه‌ترسن له‌سام و له‌گرانی وه‌ستان له‌و ڕۆژه‌دا، له‌و ڕۆژه‌دا دڵیان ده‌ست نه‌کا به‌جم و جو‌ل و ته‌په‌ ته‌پ و چاوه‌کانیان له‌ترسانا هیچ شتی نابینن، هه‌رچه‌نده‌ ئه‌وپه‌ری خۆپاریزبوون له‌بی‌ فه‌رمانی خوای مه‌زن و ئه‌وپه‌ری خوا په‌رست بوون.

﴿لِيُخْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّنْ فَضْلِهِ﴾ ئه‌و پیاوانه‌ ئه‌و کاره‌ چاکانه‌ نه‌که‌ن و له‌خوا ئه‌ترسن له‌به‌رئه‌وه‌ی خوای مه‌زن پاداشتیان بداته‌وه‌ به‌ شیرینه‌ترین پاداشت له‌سه‌ر شتی کردو‌یانه‌و که‌م ناکرێته‌وه‌ به‌لکو بو‌ئه‌وانی زۆرتر نه‌کا خوای مه‌زن پاداشته‌کانی ئه‌وان به‌گه‌وره‌یی خۆی، به‌جو‌ری به‌دڵی هیچ که‌سی‌کا نایه‌ ئه‌وه‌نده‌ پاداشته‌کانیان زۆره‌.

﴿وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ وه‌خوای مه‌زن به‌تواناو ویستی خۆی پاداشت و ڕۆژی ئه‌دا به‌که‌سی ئازه‌زوی هه‌بی له‌به‌نده‌کانی خۆی به‌بی ژماره‌، به‌جو‌ری بونه‌وه‌ران ناتوانن بیان ژمێرن له‌به‌ر زۆری ئه‌و پاداشته‌، به‌بی په‌رسێار له‌هه‌ردو جیهاندا ڕائه‌بوێرن.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ
 بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا
 وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فُوفًا ۖ حِسَابُهُ ۖ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾
 أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ ۖ مَوْجٌ مِّنْ
 فَوْقِهِ ۖ سَحَابٌ ۖ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَكْدُهُ لَمْ
 يَكْدِرْهَا ۖ وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
 اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ صَفَّاتٍ كُلُّ قَدْ
 عِلْمٌ صَلَاتُهُ وَتَسْبِيحُهُ ۖ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ ﴾ وه که سانیکی ئوتو باوه ریان نه هیتاوه کرده وه کانیاں وینهی تیشکی خور وایه بلاو نه بیته وه له ده شتیکی پان و فراواندا له کاتی گهرمای نیوه رۆدا نه بیترئ.

﴿ يُحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا ﴾ ئاده میزادی تینو گومان ئه با ئاوه هه تا کاتی ئه و مرۆفه ئه گاته لای ئه و شته ئه و که سه ئه و شتهی ده ست ناکه وین به هیج جوړئ مه گهر تیشکی خوره و تینوی ئه و ناشکینئ بگره زورتری ئه کا، ئه و فهرموده ی خوا به تاییه تی ئه و که سانه ناگریته وه که بئ باوه رن، زور که س هه ن له ناو موسولماناندا خوږان به پیاوچاک ئه ده نه بهرچاو دانیشتوان که چی له ناوه رۆکدا به و شیوه یه نین. به راستی بئ باوه ران هه رچه نده به گومانی خوږان وانه زانن کرده وه کانیاں سودیاں بئ نه گه یه نی. به لاه له ناوه رۆکا نه بیته هوی نازاردانیاں.

ته فسیری زما کۆبی

ئەو ئایەتە ئەوەوە ھاتۆتە خواوەڕووە بێ باوەڕان ئاویان ئەدا بەحاجیەکان و خزمەتی خانەیی
خوایان ئەکردو نانیان ئەدا بە میوان و سەریان ئەدا لەخزمان و دەست گیرۆییان ئەکردن. بەلام
لەگەڵ بێ باوەڕیدا لای خوای مەزن بێ سوو.

﴿وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ فَوَاقِئَ حِسَابِهِ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ وەکاتی ئەو کەسە مردو لەڕۆژی
دوایدا چوێ خزمەت خوای مەزن پاداشتی کردووە چاکەکانی دەست ناکەوێ، دوایی خوای
مەزن پاداشتی کارەکەیی خۆی ئەداتی بەتەواوی، پرسیاری ئەو بێ باوەڕی و بێ فەرمانی خوای
لێ ئەکا، بۆی دەرنەکەوێ ئەو کارە چاکانەیی لەبەر رەزایدەتی خوا نەکردو.

خوای مەزن پاداشت دانەوێ زۆر بەگورجی ئەروا و هیچ پرسیاری خوای مەزن خەریک
ناکا بۆ پرسیاری تر. یانی بێ باوەڕان برۆیان وایە کاتی لەجیھاندان برۆیان وایە ئەو کارە
چاکانەیان رزگاریان ئەکا. بەلام کاتی لەخزمەت خوای مەزندا ئەوەست بۆ پرسیار و لام هیچ
شتێکیان دەست ناکەوێ ئەو شتە گومانیان بۆ ئەبرد. بەلکو گوناھو تاوان و پرسیار و سزایان
دەست ئەکەوێ، دوایی بێ ئومێد ئەبن، بەوێنەیی ئەوێ بێ ئومێد بون کەوايان ئەزانی تیشکی
خۆر ئاو.

﴿أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ﴾ یا کردووەی ئەو
بێ باوەڕانە لەبەر ئەوە پوچ و بۆشە لەڕوناکی راستی بەوێنەیی چەند تاریکیە کە نیشترۆتە
سەرێ کۆی لەدەریایەکی زۆر قوڵدا ئەو دەریایە دانەبۆشی شەپۆلی ئاو لەسەرەوێ ئەو شەپۆلی
تر ھەبێ لەسەر ئەو شەپۆلەیشەو ھەورێ ھەبێ بەری روناکی خۆریان گرتو، دوایی پەیدا ئەبن
لەوانەو چەند تاریکیە کۆبونەتەو لەسەرێک: تاریکی دەریا، تاریکی شەپۆلی یەکەم. تاریکی
شەپۆلی تر. تاریکی ھەر.

﴿ظُلُمَاتٍ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَاهَا﴾ چەند تاریکیە کە ھەندێکیان
لەزور ھەندێکی تریانەو بەجۆرێ ئەگەر کەسێ گیرۆدەیی ئەو تاریکیانە بێ ھەرکاتی ئەو
کەسە دەستی خۆی دەربھێتی نزیك نە دەستی خۆی ببینی یا ھەر نای ببینی مەگەر زۆر خۆی بۆ
ماندو بکا. ناوەرۆکی ئەو ئایەتە بەھێزترین وێنەیی بۆ ئەو کەسانە لەدەریای خراپەیی خۆیان
خنکاوان: درۆکردن، دوورویی، دلپەسی، لەخۆبایی بون، خۆ بەگەورە دانان، چاوەنۆکی،
بەتەمای درێژی تەمەن، ھەروەھا برۆی. کەسێ بەوجۆرە بێ راستی نازانی و بێ راستی
ناکاتو.

﴿وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ﴾ وەھەرکەسێ خوای مەزن شارەزایی و روناکی
بۆ دانەنای لەجیھاندا بۆ دۆزینەوێ ئایینی پیرۆزی ئیسلام، دوایی بۆ ئەو کەسانە نابێ هیچ
روناکیە لەپاشەرۆژدا.

﴿ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَسْخَرُ لَهٗ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ﴾ ئایا تو و ههموو ئاده میزاد نه تان زانیوه بدرستی که سی له ئاسمانه کان وزه ویدان له فریشته و ئاده میزادو جنوکه خوای مه ز پاك ئه که نه وه له شتی شایسته ی خوای مدزن و کرداره کانی خوای مه زن نه بن، ههموو شیویه کی گه وره یی بو دانه ئین یا به زمانی خوین یا به به لگه ی رون و ئاشکرا.

﴿ وَالطَّيْرُ صٰفٰتٍ ﴾ وه به لگه یه له سه ر ته وای توانای خوای مه زن ئه و بالدارانه له کاتی فرینانا بالی خوین رائه کیشن به وای تواناو زانستی خوای مه ز نه وه هه تا نه که وینه خواره وه بز سه ر زه وای، دوا یی خوای مه زن ئیسکی بالنده ی به بوشی دروست کردوه هه تا سوکی، کلکشی بو دروست کردون به جو ری به ئاره زووی خوین روبه کن بو هه ر لایه ئاره زوویان هه بی به وینه ی سوکانی ماشین و فرۆکه و که شتی.

﴿ قَدْ عَلِمَ كُلُّ صٰلَاةٍ وَ تَسْبِيْحَةٍ وَ اللّٰهُ عَلِيْمٌ بِمَا تَفْعَلُوْنَ ﴾ بدرستی ههموو یه کی له و بونه وهرانه ئه زانی به شتی پهیدا ئه بی، له وانه وه له پاران هه وه پاک ی ده ر پرین بو خوای مه زن، به جو ری ئیمه نایزین و هه ر خوای مه زن ئه یزانی و بونه وهران ئه زانن چو ن خوین پیاریژن له کاره ساتی ناهه موارو، خوا ئه زانی به شتی له مه وودوا بونه وهران نه یکه ن.

﴿ وَ اللّٰهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ اِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴾ وه هه ر بو خوای مه زنه پاشایه تی و خاوه نیه تی ئاسمانه کان وزه وای و هه ر خوای مه زن هه لیان ئه سو رپیتی و، هه ر بو لای خوای مه زنه گه رانه وای ههموو بونه وهران له روژی دوا ییدا.

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزِجِي

سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ

خِلَالِهِ وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيْهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ

وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَابِرُهُ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَرِ ﴿٤٣﴾

يُقَلِّبُ اللّٰهُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِي الْاَبْصَرِ ﴿٤٤﴾

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾

وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

﴿ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزِجِيْ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ﴾ ثابا تو نه ترانيوه که بهراستی خواى مهزن نه خورپته هه ور به نهرمى و له سه رخو به هوى باوه نه روا بولاي هه رجيگيه خواى مه زن بيه وى به پارچه پارچه، له پاشا كويان نه كاته وه نه يان نوسيتى به به كه وه نه يانكا به به كه پارچه.

﴿ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَّامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ ﴾ له پاشا خواى مه زن نه وه هه وه نه كا به كه ملىكى چروپر هه نديكيان له سه ر هه ندى تريانه وه، نه يانباو نه يان به ستى به به كه وه، دوايى تو نه ينى دپته خواره وه له ناو نه وه وه نى ناسمانه وه باران له بو شايه كانياه وه.

﴿وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِزَاجًا فِيهَا مِنْ بَرَدٍ﴾ وه خوی مهزن ندرینه خواره وه لهههوری
ناسمانه وه لهچهند پارچه کی گهه وهی نهوتوی بهوتی کی وان له گهه وهیدا لهناو ناسماندا
ناوی نهیههستی وهق نهیه وانو نههه بههزه ههندیکیان گهه وهن ههندیکیان بهوون.

بۆزانی: تەم بەهۆی گەرمایی تیشکی خۆرەوه لەزەریاو دەریاو روبارو کێرەکان بەرز ئەبێتەوه ئەبێ بەهەور کاتی گەشتە جێگەیە سارد ئەبێ بەباران دڵۆپ دڵۆپ نەرزێتە خوارەوه، دواي ئە گەر ساردیەکی هەوا زۆربو لەوهی پیشوو ئەبێ بەتەرزەو ئەکەوێتە خوارەوه، ئەگەر ساردی هەوا زۆرتربو ئەبێ بەبەفر و بەووردی و بەپانی ئەکەوێتە خوارەوه.

﴿فَيَصِيبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَمَّنْ يَشَاءُ﴾ دواى خواى مهزن بههوى نهو تهرزهوه نازار تووشى كهسى نهكا ئارهزوى ههين، بهوبونهوه زهويهكانيان تووشى كهه بهرهمى نهين ودانىشتوان نازاريان پنهنگاو، خواى مهزن نهو تهرزهيه لائهدا لهكهسى ئارهزوى ههين ونازاريان توش نابي زهويهكهى بهرهمى باش ئهرهخسيته وهدرزاني پيدا نهين. ههروهك تهرزه وائهين خواى مهزن نهيكابههوى لهناوچوونى دارايى و شينايى ئادهميزاد، وائهين نهيكابههوى هدرزاني وخوشى بزيان، ههروايش بهفرو بارايش وائهين نهينه هوى زيان بو ئادهميزاد ووايش نهين نهينه هوى خوشى و بين نازارى بزيان.

﴿ يَكَاذُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴾ نزيكه رووناكي نهو ههوره چاوه كان نهيه لي له بهر زوري رووناكي و بروسكهو چه خاخه ي نهو ههوره وه.

﴿ يَقْلَبُ اللَّيْلُ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴾ خواي مهزن شهو ورور بهر پوه نه باو نه يانه يني بهدواي يه كا له سهر بهر پوه و پروگراميكي تايه تي و نه يي ههنديكيان له وي تريان زور نه يي يا كه مژ. بهراستي هديه له هاوردن و بردني ههورو رزانداني باران و ته رزه و بهر بهو جو ره باسگران، گوراني شهو رور به كدم بون وزور، رووناكي زوري بروسكهو چه خاخه ته مي كردن بو نهو كه سانه ي خاوه ني ثقل و بير كردنه ون بهلگه ي رون و ناشگران له سهر بوني تواناي زور و بي ويته ي خواي مهزن وداناي هه مو شتي له جيگه ي شياوي خويانا.

﴿ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ ﴾ وه خواي مهزن دروستي كرده له ناو هه مو شتي نه روا به سهر زهويدا له ناو جگه ي فريشته و جنوكه، ههنديكيان له خولي شيلراوه به ناو، ههندي تريان له دلو يي ناو، نيز نهو ناوه تومي نيزه بي يانه؟ چونكه زينه وه ري واهيه له تومي نيزه پهيدا نايي. به لام خواي مهزن راسته و خول له ناو دروستي نه كا، خواي مهزن جنوكه ي له ناگر دروست كرده، فريشته له رووناكي. ناو بردني (داته) بو ويته يه، نه گينا خواي مهزن زور شتي واي دروست كرده له ناو نايه نه ژماره، وهك درهخت و رووهك و بهردو خاك و بونه وه راني تر كه هه مو يان دروست كراوي خواي مهزن له وانه يه هه مو يان له ناو دروست كرابن.

﴿ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ ﴾ دوايي هه رچه نده ره گهزيكي سهره كي بو دروست بووني هه مو شتي نه روا به سهر زهويدا و ناو يهك سرو شتي هديه له گهل نه وه پيشدا نهو شتانه ي له ناو دروست كراون چه ندين شتي جورا و جورن. ههندي لهو گيانا دارانه له سهر ورگيان نه رور بهر پوه، وهك ماسي و مارو كرم، هه يانه نه روا بهر پوه له سهر دوويي، وهك ناده ميزاد و بالنده، هه يانه نه چن بهر پوه له سهر چوارشت له دوو پي و دوو دهست وهك به سه زماناي ترو دورنده كان.

﴿ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ وه خواي مهزن دروست نه كا هه ر شتي ناره زويي بكا له ههندي گيانا داران نه رور بهر پوه زور تر له چوار پي، وهك جولايي كه ره وقرزانگ و هه زار پي، بهراستي خواي مهزن ده سلا تي هديه به سهر هه مو شتيكا له بونه وه ران و گيانا داران له خواره وه هه تا سهره وه، نه يان با بهر پوه به ته واوترين بهر پوه و پروگرام، هه ري كه يان به جور ي بگونجي له گهل سوديان.

﴿ لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴾ بهراستي نيمه نار دومانته خواره وه چه ند نايه تيكي روون و ناشكرا، روني كرده ته وه فدرمان و ياساي پيوستي بو ناده ميزاد، بهلگه يشن له سهر يه كيتي خواو، خواي مهزن شاهزايي هه ركه سي نه كا ناره زوي

هه بی بۆلای ریگهی راست که ئایینی پیروزی ئیسلامه، ئەقلی داوه به ئاده میزاد له و به لگه
ناشکرای قورئانی پیروز بیر بکه نه وه هه تا ریگهی راست بدۆز نه وه.

دانیشتوانی سه رده می پیغه مهر ﴿ ٥٦ ﴾ سی تا قم بون: (١) دووروه کان به دهم و به ناشکرا
باوه ریان هینابوو، له دلدا به نهی بی باوه ر بوون. (٢) باوه ر داران به ناشکرا و به نهی خاوه نی
باوه ر بون. (٣) تا قمی تریان به ناشکرا و به نهی بی باوه ر بوون. به ریگه وت به شیر ناوی له
دووروه کان له گه ل جوله که یه کدا ئاژاوه یان لی پیدای بوو، له سه ر پارچه زه ویه، دوا یی جوه که
ووتی ئیمه نه چین بۆلای مو حمه د بو چاره سه ر کردنی ئاژاوه ی نیوانان، به شیر ووتی: نه چین
بۆلای که عیبی کوری نه شرف مالوم و سه روکی جوله که کان، چونکه سه مکاره، به و نه وه
خوا ی مه زن فه رموی:

وَيَقُولُونَ

ءَامَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ فِرْقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ

ذٰلِكَ وَمَا أُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فِرْقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٥٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ

يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٥٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ آرْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ

أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ

أَنْ يَقُولُوا أَسْمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ

يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

﴿٥٢﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ

لَا تَقْسِمُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾
 قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ
 وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ
 إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

﴿ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ﴾ وه دووروه كانه نه لئین: نیمه باوهرمان
 هیتاوه به خواو به نیرای خوی مدزن وفهرمانبهرداری نهوان بووین، موسلمانان راسته قینهین و
 بهدل و بهدهم باوهرمان هیتاوه.

﴿ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴾ له پاشا تاقمی لهو دووروانه
 پشت نه کهنه فرمودهی خوی مدزن و واز لهوهرگرتنی فرماندانی پیغمهر نه هیتن لهوای
 نهوای نه بیان ووت: نیمه باوهرمان به خواو به فروستادهی خوی مهزن هیتاوه و فرمانبهرداری
 نهوان بووین، نهو تاقمه بهراستی بهدل و بهزمان باوهریان نه هیتاوه، چونکه نهوانه هدر تهنها بهدهم
 باوهریان هیتاوه.

﴿ وَإِذَا أَدْعَا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيُحْكِمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ و هدرکاتی بانگی نهو
 تاقمه دووروانه بکرایه بولای نامهی خوی مدزن و بولای نیرای خوی مهزن له بهرتهوای
 فروستادهی خوی مدزن فرمان بدا له نیوان نهوان و کهسانی تردا بو نه هیشتی نازاوهیان
 کوتوپر لهو دوو رووانه به تاقمی واز له چون بولای پیغمهر نه هیتن، چونکه نهزانن فرماندانی
 پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ له دزی نهوانه، ناوهړوکی نیازبان دهرته کهوئی که درو نه کهن له گفتو گویانا.

﴿ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴾ وه نه گهر فرماندانی پیغمهر بو سوودی نهوانی
 و مافه که له دزی جگهی نهوانی به پهل له چون بولای فروستادهی خوی مهزن و فرمانبهرداری
 نهین و ملی بو که چ نه کهن، به جگهی فرمانی نهو رازی نابن له بهرتهوای مافی خوین
 له دوژمنه که بیان بو وهرته گری، چونکه نهزانن پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ دادبهروه، نهو تاقمه شتی
 بهراستی نهزانن به گویره هدهوسی نهوانی. نهو جوژه هدهو سانهوه نهی هدرتهو دووروانه واین
 به تابهتی، زور کهس هدن بهناو موسلمان، نهو هدهو سه خراپه موری داوه به سدر دلینا، راستی
 لای نهوان نهو به سودی نهوانی تیدا بی.

﴿ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْرِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ﴾ نایا هوی واز هیتانی نهو
 دووروانه بوتهوای برؤن بولای پیغمهر بو وهرگرتنی فرماندانی: نه خوشی ناودلینا، وه بی

باوهری و دوروییان یا هۆیه کە ی گومانیان لە پیغمەمەرایەتی و دادپەر وەری پیغمەمەر یا ئەو هیە ئەترسن خوا و فروستادە ی خۆای مدزن لە فەرمەماندانیان ئەوان تووشی سەتەم بکا؟ هۆی وازەینانیان هەرشتی یی لای ئەوان خۆیان سەتەمکارن.

﴿ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ به لکو نهو دو وروانه نه یانه وی ستم له ناده می زاد بکه نه وازه یان بولای فرو ستاده ی خوای مهن، چونکه نه وان پاکی پیغمبر لایان ناشکرایه له فرماندانی، پله ی پیغمبر ایدتی دووره له لایه نگیری، ده ست پاکی پیغمبر لای نه وان بدنا و بانگه، بگره له پیش پیغمبر اید تیشدا، نه گهر به راستی گومانیان هدی له فرماندانی پیغمبردا، بچی نه گهر فرماندانی له سوودی نه وائی نه رۆن بولای؟

دواى باسکردنى دووروان و وازهيتان له چون بولای پيغمهر، خواى مهزن باسى باوهر داران
نه کا نه فرموى:

﴿ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَآلِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ بهر راستی گفتوگوی باوهر دادرانی راست ههر کاتنی بانگیان بکری بؤلای نامه‌ی خوای مدزن و بؤلای پیغمبر ههتا فدرمان بدا بؤ نه‌یشتنی ئازاو‌هی نیوانیان ئهمدیه که ئهلین: ئیمه بانگی ئه‌ومان بیست و پدیره‌وی فدرماندانی ئه‌ک‌هین و ئهو تاقمه ههر ئه‌وانن سه‌رنه‌که‌ون له‌هه‌ردو جیهاند او ئهو تاقمه به‌رده‌وامن له‌سه‌ر ره‌وشتی به‌رزى خو‌یان بؤ وه‌لامدانه‌وه‌ی فدرمانی خوای مدزن و پیغمبرى خوا.

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ فَإِنَّكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ و هه ره كه سئ فەرمانبهردارى
خوار نیراوى خواى مەزن بى له یۆشتى فەرمانى پى ئەدهن وله سزای خوا بترسى لهو
گوناھانهى کردویهتى وله مه و دوايش خوى بپاریۆ لهشتى كه خواى مهزن تووشى سزای بکا،
دواى ئەو كه سانه بهختیارن بهوهر گرتنى بهههشت.

﴿وَأَقْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتُهُمْ لَيَخْرُجُنَّ﴾ وه نهو دور وړانه سوتنډيان خوار دوه به گه وره ترين پلهى سوتنډ نه گهر تو فدرمانيان پي بدهى به دهر چو نيان له نيشتماني خويان و به جتي هيشتني دارايي خويان و جهنگ كردن له ريگهه به برزي ناييني ئيسلامدا نه چنه دهر وه بولاي هدر په كټ لهو شتانه به همو تواناي خو يانه وه.

﴿ قُلْ لَا تَقْسِمُوا اطَاعَةً مَّعْرُوفَةً ﴾ تو بلی بدو دور وانه: نیوه به دروسیند مهخون چونکه درو کردن له سویندا گوناھیکی گه ورهیه، نهوهی داوانکری له نیوه فرمانیهرداریه کی ناسراوه که چاکترین و بهرینترین شته بز نیوه که پدیره ویکه دهرنه چی به باوره پیکي پاک و به نیازیکي راسته شه. نهک باورهی به سوپچندی درو.

﴿إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ بدراستی خوی مهزن ناگاداره بهشتی ئیوه بیکه ن له نهیسی وئاشرکادا وئاگای له سویندی دروی ئیوه هدیوه نه تانه وی باوهرداران بخله تینن به سویندی درووتان.

﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ ﴾ تۆ بلی: ئیوه فه‌رمانبه‌رداری خواو فروستاده‌ی خوا‌ی مه‌زن بکه‌ن به‌ نیازی پا‌ک و راسته‌وه. نه‌ک به‌دوورویی و به‌سویندی درۆ.
﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ ﴾ دوا‌یی نه‌گه‌ر نه‌و دووروانه‌ واز له‌په‌یره‌وی خواو نیراوی خوا‌ی مه‌زن به‌یتن، دوا‌یی نه‌وان هیچ زیانی به‌ پیغه‌مه‌ر نا‌گه‌یه‌نن، زیان له‌خویان نه‌ده‌ن، نیراوی خوا‌ی مه‌زن هیچ شتیکی له‌سه‌ر نیه‌ جگه‌ له‌وه‌ی نه‌و شته‌ی خوا‌ی مه‌زن داوا‌ی بکا له‌را‌گه‌یانندی په‌یام جی به‌جی بکا، به‌راستی نه‌و به‌و داوا‌یه‌ هه‌لساوه‌و له‌سه‌ر ئیوه‌یشه‌ داوا‌کاری نه‌وهره‌بگرن و په‌یره‌وی بکه‌ن و باوه‌ری پی بکه‌ن، دوا‌یی نه‌گه‌ر ئیوه‌ واز له‌داوا‌کاری موحه‌مه‌د به‌یتن خۆتان تووشی سزای خوا‌ی مه‌زن نه‌که‌ن.
﴿ وَإِنْ تُطِيعُوا تُهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴾ وه‌ نه‌گه‌ر ئیوه‌ فه‌رمانبه‌رداری و په‌یره‌وی موحه‌مه‌د بکه‌ن ئیوه‌ شاره‌زایی بۆلای ریگه‌ی راست وهر نه‌گرن، نه‌گه‌ر بی فه‌رمانی نه‌و بکه‌ن له‌سه‌ر موحه‌مه‌د نیه‌ جگه‌ی را‌گه‌یانندی نا‌شکرا، به‌وه‌یش هه‌لساوه‌، ماوه‌ته‌وه‌ به‌سه‌ر ئیوه‌وه‌ نه‌وه‌ی داواتان لی ئی کرئ، تووشی زیان نه‌بن نه‌گه‌ر وازی لی به‌یتن، سودتان پی نه‌گا نه‌گه‌ر په‌یره‌وی نه‌و بکه‌ن، هه‌ردوولایان نه‌گه‌ریته‌وه‌ بۆ سه‌رتان.

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾
وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمُ النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

﴿ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴾ خوی مہزن فہرمودہی خوی رو پی
 تہ کا بولای پیغمہدرو باوہرداران سویتد تہ خواو تہ فہرموی: کدسانیکی تہوتو لہئیوہ باوہریان
 ہیٹاوہ کردوہ چاکہ کانیان کردوہ، خوا بہلینی داوہ.

﴿ لِيَسْتَخْلِفْنَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ بہراستی خوی مہزن تہوان
 تہ گپری بہجیگہ نشینی خوی لہزوریہی زہوی بی باوہرانا، کاروباری زہوی تہبہن بہرپیوہ
 بہویتیہی پاشایان لہزہوی خویانا، ہدر بہویتیہی باوہردارانی پیش خویان لہبہنو ئیسرائیلیہکان
 بون بہپاشا، لہشامدا و دہستہ لاتی خویانیان کیشا بہسہر شام وجگہی شامدا دوی نہمانی
 تاوانباران، ہندئی پاشا کانیان بہویتیہی داوودو سولہیمان، بہراستی موسلمانانیش بوون بہ
 جیگہدار لہزہویدا، دوی تہوہی خوی مہزن یارمہتی دانو توردوی کیسرا وقہیسہریان شکان
 و سامانی تہوانیان داگیر کردو بہئاسودہیی لہنیشتمانی خویانا دانیشن.

بوزانین: بو زورتر شارہزایی لہناوہروکی تہو رستانہی پیشو باس تہ کہین لہبارہی جیگہ
 نشینی باوہردارانہوہ: پیغمہدرو ﴿﴾ لہ گہل ہاوریکانی (۱۰) سال لہمہ کدا مانہوہ، فہرمانیان
 پی درابو بہئارام گرتن لہسہر نازاری بی باوہران، شو و روژیان تہبردہ سہر بہترس و لہرزہوہ.
 لہپاشا فہرمانیان پی درابہ کوچ کردن بو مدینہو جہنگ کردن لہ گہل بی باوہراند، ہەر
 بہترسہوہ چہکیان لہخویان تہہ کردوہو، چونکہ نیازیان پاکبو یہ کبون، پارچہ پارچہ نہبون
 لہماوہی (۲۳) سالی ژیانی پیغمہدرو (۳۰) سالی جیگہ نشینہ کانی پیغمہدرو ﴿﴾ خوی
 مہزن سہرزہوی نیوہ دورگہی عہرب و زوریہی زہوی قہیسہر و تہواری نیشتمانی کیسرای پی
 بہخشین. بہہوی یہ کبونی نیازی پاکیان بہہیزی بازوی خویان لہشکری تہو دوو ہیرہیان تیک
 شکاند.

﴿ وَلَمَّا كُنْتُمْ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ ﴾ وہخوای مہزن بہلینی دا بہموسلمانان کہ
 ٹایینہ کہی خویان بو تہوان سہر بخاو بویناجیگیر بکا لہزہویدا، تہو ٹایینہی تہوتو خوی مہزن
 پدسہندی کردوہ بو تہوان بہبہہیز کردنی و سہری بخا بہسہر ہہموو ٹایینہ کانی ترداو، بہلینی دا
 بہموسلمانان، کہفہرموی:

﴿ وَلَيَبَلِّغُنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ﴾ وہخوای مہزن موسلمانان تہ گوری بہخواوہنی ٹاسایش
 لہدوای تہوہی ترسیان ہہبو لہ دوژمنہ بی باوہرہ کانیان، دوی تہوہی لاواز بون لہبت پدستان
 تہترسان، ہاتنددی تہو بہلینانہ کہ ہہوالدانہ بہکاریکی پہکخہر کہلہوہودوا پدیدابوون.
 تہوہبوو کاتی پیغمہدرو ﴿﴾ چوہ مدینہ و یاریدہرانی پیغمہدرو جیگیان دا بہ کوچ کهران.
 موسلمانان بہجوری بون شو و روژ بہچہ کدوہ بون، تہترسان قورہیشیہکان لہناکاودا
 پہلاماریان بدہن. دوی روژی لہروژان ہندئی لہہاوریکانی پیغمہدرو ووتیان: نایا روژی دیت

عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ
نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ
غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَنْلَقُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثُ
غُورَاتٍ﴾ ئەى كەسانىكى ئەوتۆ باوەرتان هێناو: پێوستە كەسانىكى ئەوتۆ بەندەو كارەكەرى
ئێوەن بچوك بن يا گەورە كەسانىكى ئەوتۆ منال و لە چوار سال بەرەو ژورن و نەگەيشتونەتە
كاتى بالغون داواى هاتە ژورەو بەكەن لەئێوە، بەندەو كارەكەره كان داواى دەستور بەكەن
لەگەورەكانيان، منالەكانيش داواى دەستورى چوونە ژورەو بەكەن لەخزمەكانيان بەر لە چوونە
ژورەو لەم سێ كاتانەى دووايدا.

١- ﴿مِنْ قَبْلِ الصَّلَاةِ الْفَجْرِ﴾ لەپيش نوێژى بەياني، چونكە بەزۆرى ئادەمیزاد لەگەڵ
ژنەكەيدا لەژێر سەرە خەويكەدان. بەرگى خەوتنيان لەبەردايە، وايش ئەبێ لەشیوەیه كەدان لايان
ناخۆشە كەسێ بيانينى.

٢- ﴿وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ﴾ وە لەكاتىكا ئێوە بۆخەوتنى پيش نێوهرۆ
بەرگەكانى خۆتانان لەبەر كەندووە داتان ناو لەبەر گەرمای نێوهرۆدا، پیاوژنەكەى
بەدەكەوون.

٣- ﴿وَمِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ الْعِشَاءِ﴾ وە لەداواى نوێژى عيشاو، چونكە لەو كاتەدا ئادەمیزاد
خۆيان ئامادە كردووە بۆخەوتن لەگەڵ ژن و خێزانەكەيداو دانیشن.

﴿ثَلَاثُ غُورَاتٍ لَكُمْ﴾ ئەو سێ كاتانەى پيشو سێ كاتى شەرمەن بۆ ئێوەو كاتى خۆ
داپۆشين، لەوانەیه شەرمگای ئادەمیزاد دەر بکەوێ و پێوستى داپۆشێ، بۆیه پێوستە داواى
چوونە ژورەو بكړى.

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ هېچ گوناھى
نیه لەسەر ئێوەى خاوەن خانووەكان و لەسەر بەندەو كارەكەره كان و لەسەر ئەو منالانەى
تەمەنيان لەچوار سال بەرەو ژورە بۆچوونە ژورەو بەيى داوا كردن، داواى ئەو سێ كاتانە هەتا
دوايان دى ئەوان هاتو چۆبەكەن بۆلاى گەورەكانيان و خزمەكانيان، هەندى لەئێوە سەر
لەهەندى تەرتان بەدن، بەيى دەستور.

﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ هدر بهو جزوره خوی مهزن بوئیوهی رون نه کاتهوه فهران و یاسای خوی بۆتان. هدر بهو جزورهی شیوه کاتی دهستوری چونه ژورهوهی بوئیوه رون کردهوه، خوی مهزن نهزانی بهسودی ئیوه ههمو شتی له جیگه شیایوی خویا دانهنی بۆ بهرپوه بردنی کاره کانتان.

﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾ وههر کاتی منالسه کانی ئیوهو خزمه کانتان، نهوانهیان داوای دهستوریان نه کردلهو سنی کاتانهدا گهشته کاتی بالغون و پیاوهتی، دواپی با داوای دهستوری چونه ژورهوه بکهن لههمو کاتیکا نهک تنها لهو سنی کاتانهدا.

﴿كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ هدر بهو جزورهی پیوست بو داوای دهستور بکهن بۆچونه ژورهوه کهسانیکی نهتو له پیش نهوانهوه بوون له نادهمیزاده تهمن گهوره کان، پیوسته نهمانیش داوای دهستور بکهن نهجا بچنه ژورهوه.

بۆزانین: کاتی بالغونی پیاو کاتیکه تهمنی بگاته پازده سالی، یا ههست بکا بههاتنه خوارهوهی شاهه ته کهی. بۆزان به پهیدابونی حهیز یا منال هه لگرتن، یا تهمنی بگاته نو سالان، ههندی له زانیان لایان وایه نهبی تهمنی ژنیش بگاته پازده سالان.

﴿كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ هدر بهو جزورهی خوارونی نه کاتهوه فهرانه کان و یاسای خوی بۆ نادهمیزاد رونی کردهوه بوئیوه فهرانی خوی بۆ سالان دواپی بالغونیان و، خوی مهزن نهزانی بهشتی رهوشتی ئیوه بهاریزی له خراپه، ههمو شتی له جیگای شیایوی خویا دانهنی.

﴿وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا﴾ وههوه کهسانهی په کیان کهوتوه لهو ژنانهی نهتو به ئومیدی شوکردن نین و پیاوان نهوانیان ناوی له بهر پیری و حهیزیان پیدانایهوه له منالون کهوتوون.

﴿فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ أَنْ يَصْنَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ﴾ دواپی هیچ گوناوهی له سههر نهو پیره ژنانه نیه که بهرگه کانیان له بهردایه دایکهن و سههر نه کیشی بۆلای دهرخستنی شتی پیوسته داپۆشری له بهردایه بهندهو خزمه تکاره کانیان له کراس و دهپی و سههرپۆش بهو مهرجهی دهرنه خه نهو شتهی پیوسته دای پۆشن لهملوانکهو بازنهو خرخال و نیازیان وابی پیاوان تهماشایان بکهن، ههروهها سنگ و شلهکی رانیان دهرنه خه. با نهوه شمان له بیرنه چنی ههمو شتی بابی نرخیش بی هدر په کئی ههیه ههلی بگری.

﴿وَأَنْ يَسْتَغْفِرَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ وهچاکترین شت بۆ نهو پیره ژنانه نهوهیه که بهرگه کانیان دانه کهن له بهردهم پیاوانی بیگانهدا بادروستیشی نهو شته، چونکه دوربونه له گومانی خراپ بردنو، خوی مهزن گفتوگوی پیاوان وژنان نه بیستی، نهزانی به نیازی دلی وژنان و مههستیان.

موسلمانان کاتی بچونا به دهروه بۆ جهنگ له گهل پيغمهر ﴿ﷺ﴾ کليلی خانوه کانی خويانيان دانهنا له لای کويرو شهلر نه خوشه کان و خزماني خويان، دهستوريان نه دانی له ناو خانوه کانيانا خوارده مهني بخۆن، نه وانش نه وشتيان بي خوش نه بوو، نه ديان ووت: له وانه به نه و خاوهن خانوانه پيان چاك نه ي نه و خوارده مهنيه بخۆن، خوی مهزن فەرمانی پيدان و فهرموی:

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ
حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا
مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْكُمْ مَفَاتِحُهُ
أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا
جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ
تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ مَبْرُكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١﴾

هوی هاتنه خواره وهی نه و نه ئایه به جهگی نه وهی له سهروهی نه به که باسکرا، له لای هندی له زانیان نه یین: هاوړیکانی پيغمهر ﴿ﷺ﴾ لایان خوش نه بو له گهل کويړاندا خواردن بخۆن، چونکه نه وانه خوارده مهني چاك و خراپ جوئ ناکه نه وه و له وانه به تووشی سستم بن، شهلر کان هه رچه نه ده چاك و خراپ خوارده مهني نه یین. به لām دانیشتی نه وانه له گهل کۆمه لدا نه بیته هوی نازاردانیان، چونکه خوان رانه خوی به سهر زه ویداو ناتوانی قاچی رابکیشی، مانده وه نه خوشه کان به نه نه نه بیته هوی شهرمه زاری بۆ خوی هه تا نه ندر وستان له خواردن نه به وه،

تهفسیری زمانکوی

هدهدها هاوریکانی پیغمهه ﴿﴾ لایان گرانو له خانوی جگهی خویشان خواردن بخون بهی دهستور بو ره واکردنی نهو مدهستهو بو لابرندی گونا له سدر کویر وشل ونه خوش بو یه جی هینانی هندی له فدرمانه کانی خوی مهن، خوی مهن نه فدرموی:

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ﴾ هیچ گوناهی نه له سدر کویر له وشتانهی نهو تو داوایان لی نه کری و مدهجه چاوایان بیینی وهك جهنگ کردن له گهل بی باوه ران و، هیچ گوناهی له سدر شل نه له شتیكا داوای لی بکری و مدهجی رژیشتن و نه توانی بهو کاره ههلسی له بهر شلهیه که ی و، هیچ گوناهی له سدر نه خوش نه له شتیكا نهو نه خوشیه نه بهلی جی به جی بکا، وهك رۆژ و نوژر به ته داوی مدهجه کانیه وه، نهو که سانه نه گهر بیانهوی به ته داوی فدرمانی خوا ههلسن ونه توانن به جیان بهیتن گوناهیان له سدر ههله گیری و له پاداشیان کهم ناکریته وه هیچ شتی.

﴿وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ﴾ وه هیچ گوناهی له سدر خوتان نه که نیوه خواردن بخون له خانه کانی خوتانا، مدهست له (بُيُوتِكُمْ) خانه کانی ژن و کوره کاتانه، چونکه خانوی نهوان وهك خانوی خوتان، ژن و پیاو بهرگی یه کترین، کوریش پارچهیه له خوتان، نه گهر نهوه مدهست نه بی گونجاو نه مروف داوای دهستور له خوی بکاو له ویشه وه هاتوه هندی که سن ههتا بویان بکرایه نایان به ته نه نه خوارد، چاوه رانیان نه کرد که سی بهاتایه ونایان له گهل بخواردایه.

بو زاین: ناوه رۆکی نهو فدرمودهی خوی مهنه روی پی کراوه بۆلای ههمو ئاده میزاد. کهواته نابی گومان بری مدهجی دروستونی خواردن نهویه: کویر وشل ونه خوش نه بن. ﴿أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ﴾ یا نیوه خواردن بخون له خانوی باو که کاتان یا خانوی دایکه کاتان یا خانوی برا کاتان یا خانوی خوشکه کاتان یا خانوی مامه کاتان یا خانوی پوره کاتان و خوشکی باو کتان یا خانوی خالو کاتان یا خانوی پوره کاتان و خوشکی دایکتان، نان خواردن له خانوی نهو که سانه دا گونا نه بو نیوه.

﴿أَوْ مَمْلَكَتُكُمْ مَفَاتِحُ﴾ یا نیوه بخون له شتی دراوته دهست نیوه بهر نیوه بردنی کاروباریان له خواردنی بهروبومی نهو باخانه ومیوه کانیان وله شیری نهو ناژالاندی جگهی خوتان له لاتانه. به مدهجی زور خوری نارهوی تیدا نه کری و ههلی نه گرن بو خواردنی دواپی. مدهست له (مَفَاتِحُ) شتیکه له ژیر دهستی نیوه دا بن.

﴿أَوْ صَدِيقُكُمْ﴾ یا نیوه خواردن بخون له ناو خانوی دوسته کانی خوتانا هه رکتانی بزائن رازین بجه لایان بو خواردن، نیتر هه رجوری بی نیوه بزائن لایان ناخوش نه.

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَقًا﴾ هیچ گوناھیی لهسەر ئیوه نیه که ئیوه خوارده مەنی بخۆن و کۆ ببەوه له گەل جگەیی خۆتان یا بەتەنھاو بەجیاوازی له گەل جگەیی خۆتان خوارده مەنی بخۆن.

﴿فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ﴾ وەھەر کاتی ئیوه چوونە ناو ئەو خانوانە باسیان کران، دوازی ئیوه سلاو بکەن لهسەر ئەو کەسانەیی لهخۆتان و خزمی خۆتان وھاوئایینی خۆتان.

﴿ثَّحِيَّةٌ مِنَ اللَّهِ عِنْدَ اللَّهِ مَبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ﴾ سلاویان لی بکەن بەسلاوی لهلایەن خوای مەزەوھە کراوھ بەسلاو بۆ موسلمانان، سلاویکە پیروژەو ئومیدی چاکەیی زۆر و پاداشتی زۆری لی ئەکری، دەروونی گۆی گران بیان خۆشە.

﴿كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ ھەربەھە جۆرەیی ئایەتەکانی پێشوو بۆ ئیوه روون کردوھە، ئەم ئایەتانەیشان بۆ روون ئەکەمەوھە، بۆئەوھیی پەيوەندیتان بەیدەکوھە بەھێزتر بێ و خۆشەویدی نیوانتان زۆرتر بێ، بۆئەوھیش ئیوه بیر بکەنەوھە لەشتی سەرئەکیشتی بۆلای سودی خۆتان کاتی قورەیشیەکان بەپێشەوايەتی ئەبوسوفیان و بەیاریدانی ھۆزی غەفتان بەسەرۆکایەتی عوبەیدەیی کۆری حەسەن ھیرش و پەلاماریان ھینا بۆ موسلمانان لەمانگی شەوالی سالی پینجھەمی کۆچی: پەغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانی دا بەکۆبونەوھیی دانیشتوان بەھەلکەندنی چالێ بەھەرچوار لای مەدینەدا، موسلمانان کۆبونەوھ بۆ پەرس وراویژ، بەچ جۆری بەرگری لەخۆیان بکەن. لەو کاتەدا دوورۆھەکان ئەچونە دەرەوھە، ھەریەکیان بەجۆرە یانۆی وئەیان ووت: خانوھەکانمان چۆلن وکەس لای ناموسمان نامینیتەوھە، ژنەکانمان خواوھنی ڕێژ و شەرم و بێ کەس خوای مەزن ئەم ئایەتانەیی ناردە خواروھە فەرماوی:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَأْذِنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأُذِنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفَرَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ

تو دهستور بده بو هدر کهسیان تو نارهزووت هه بو پروا بو جی بهجی کردنی کاره کهی و تو داوای لی بوردن بکه له خوای مهزن بو نهوان. چونکه هه رچهنده نهوانه خاوهنی بیانوبن، نه بوایه کاری ئاییان پیش کاری جیهان بختایه.

﴿ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ بهراستی خوای مهزن خوش ئه بی له ناتهواوی نهوانه ی داوای دهستور نه کهن بو کاری جیهان و باوهردارن، میهره بانه بو ئاسان کردنی ئیش و کاریان. ﴿ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾ ئیهوی موسلمان بانگ کردنی نیراوی خوای مهزن له نیو ئیهو دا مهی گیرن بهوینه بانگی کردنی هه ندیکیان له هه ندی تریان له وهی دروستی سستی بکهن له وه لامدانه وهی و بهی دهستوری نهو پرون بهلای کاری تایه تی خوتانه وه، په له کردن له وه لامدانه وهی پیغمهر پیوسته، هه ندی له زانایان ئه لین: یانی بانگ کردن و ناوبردنی پیغمهر وه بانگ کردنی هه ندیکیان بو هه ندی ترتان نه بی و بانگی بکهن له پستی په رده وه بلین: نهی موحه مه د. به لکو بهی بهرزر کردنه وهی دهنگی خوتان بهرپه ره وه بانگی بکهن و بلین: نهی پیغمه ری خوای مهزن. نهی نیراوی خوای مهزن.

﴿ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَوْنَ مِنْكُمْ لَوْ أَدَّ ﴾ بهراستی خوای مهزن نه زانی به که سانیکی نهو تو نه چنه ده ره وه له ئیه له ناو کو مه لدا به نه نی به دا پو شینی هه ندیکتان نهوانی ترتان له ترسی نه وهی نیراوی خوای مهزن نه تان بی.

﴿ فليحذر الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ ﴾ دواپی با که سانیکی نهو تو واز له فه رمانی نیراوی خوای مهزن نه هین و بهی پرسی نهو خویان نه دزنه وه بترسن که تو وش نهوان بی روداوی سهخت و گران له جیهاندا له له شیانو دوژمن زال بی به سه ریان و سامانیان داگیر بکهن.

﴿ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ یاتو وش نهوان بی سزایه کی خاوهن ئازار له پاشه پرودا، نه گهر له جیهاندا تو وشان نه بی.

﴿ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ ﴾ ئیه ناگادار بن و بزانی بهراستی هه ر بو خوای مهزنه شتی له ئاسمانه کان و له زه ویدایه، بهراستی خوای مهزن نه زانی به شتی ئیه له سه رینی له باوهرو نیازی پاک و له دوو رویی و دلپسی و له بی فه رمانی پیغمهر ﴿ وَیَوْمَ يَرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنْتَبِهُنَّ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ وه نه زانی به پروژی نهوان نه گیرینه وه بولای نهو، دواپی خوای مهزن هه وال نه دا بهوان به شتی نهوان کردویه له کاری چاک و خراب و، خوای مهزن نه زانی به هه موو شتی و هیچ شتی لهو په نهان نه، پاداشتیان نه داته وه به شتی شایسته ی نهوانی، سته له هیچ که سی ناکری له پروژی دواپیدا.

به یاریده ی خوا کوتایی پی هات مانای نهو سوره ته

﴿ سوره تی نهلفورقان ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. لای هه ندی له زانایان جگه له نایه ته کانی (٦٨ - ٦٩ - ٧٠) ژماره ی نایه ته کانی (٧٧) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا
 ١ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ مَقْدِيرًا ٢
 وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ٣
 وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا آفَاكُ أَفْتَرَبَهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ٤
 وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ أَكُتِبَ لَهُمْ فِي تَمَلُّي عَلَيْهِ بُكْرَةٌ وَأَصِيلًا ٥
 قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ٦

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ ﴾ چاکه و فەری خوای مهزن زۆر گه و ره به، خوابه کی نه تو به ناردویه ته به خواره وه بو سه ر بهنده ی خو ی که موحه مه د قورنای چاک و خراب و

ته فسیری ز مناکو ی

باوەردارو بێ باوەر لەیەكتری جوئ ئەكاتەوه، لەبەرئەوهی هەموو بونەوه‌ران لەئادەمیزادو لەجنۆكە بێستی لەسزای خوای مەزن لەرۆژی دوایدا، مۆژدە دەریشه بەو كەسانە ی رینگە ی راست وەرئەگرن بەبەهەشت.

﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خاوەکی ئەوتۆیە پاشایدتی و خواوەنیەتی ئاسمانەکان و زەوی هەر بۆ ئەوه، هەر ئەویش دروستی کردوون، زۆر بەرێك و بێکی ئەیانبا بەرپۆه و بەبێ یاریدانی هیچ كەسێ.

﴿وَلَمْ يَتَّخِذْ لَهُ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ﴾ وەخوای مەزن منالی بۆخۆی وەرئەگرتو، ژنی نیە هەتا منالی بێ، بۆخوای مەزن نەبۆه لەناو گەردونا هاوێش و بۆشی نابێ، هەموو گیانداران و ڕووهك و بێ گیان هەربەتەنها خوای مەزن دروستی کردوون. كەواتە گومانی عەرەبەكان كە فریشتەكان كچی خوان گومانی گاواره‌كان و جوە‌كان عیسا و عوزەیر كۆری خوان، هەموویان درۆ بوختان زۆر گەورەن.

﴿وَخَلَقَ كُلُّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾ وەخوای مەزن هەموو شتیکی دروست کردو لە گیاندارو بێ گیان، دوا ی خوای مەزن ئامادە ی کردو بۆ هەمویان و بۆ هەریە كەیان شتی شایستە بێ بۆیان: ئامادە ی کردو بۆ ئادەمیزاد زانین و زانست و بەرپۆه‌بردنی كاروباری ژیا نی خۆی لە هەردوو جیهاندا و پەیدا کردنی پێشە ی جیا جیا، جوړه هەستیکی داوه بە گیاندارانی تر، هەتا بتوانن خواردەمەنی بۆخۆیان پەیدا بکەن و خۆیان لە كارەسات لابەدن. كەواتە رێكەوت ڕۆژی نیە لە دروست کردنی بونەوه‌راندا بەو جوړه بەرپۆه‌بردنە، جگە لەئادەمیزادی نەزان هیچ كەسێ پەنا نابا بۆلای دروستبونی بونەوه‌ران بەرێكەوت.

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ﴾ وە بێ باوەرە نەزانەكان وەریان گرتو بۆخۆیان لە جگە ی خوای مەزن چەند خاوە ئەیان پەرستن، ناتوانن هیچ شتی دروست بکەن و ئەو خاوەنە ی ئەوان دروست کراو داواشراوی دەستی ئەو بێ باوەرانه‌یه و نەبوون و خۆیان پەیدا یان کردوون.

﴿وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ خَيْرًا وَلَا نَفْعًا﴾ وە ئەوتانە سەرەرای ئەوه ی دروست کراوی دەستی خۆیان خواوەنی نین هیچ سودێ بەخۆیان بگەیه‌نن و ناتوانن هیچ زیانی لەخۆیان لابەدن، نێر چۆن ئەوان ئەو بتانە ئەپەرستن.

﴿وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا﴾ وە ناتوانن هیچ زیندو ی بمړین یا مردو ی زیندو بکەنەوه و ناتوانن ئادەمیزاد زیندو بکەنەوه لەگۆرە‌کانیان بۆ پرسیار لەرۆژی دوایدا، كەسێ بەو جوړه‌بێ چۆن ئەبێ خاوبی.

دوا ی ئەوه ی بت پەرستان بەلگەیان بەدەسته‌وه نەماو پەکیان كەوت دەستیان دا یە دەم درێژی کردن، پەنایان برد بۆلای درۆ بوختان، وەك خوای مەزن ئەفەرموی:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا إِفْكُ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ﴾ وه كهسانىكى نهوتو باوهريان نههيتا بوو ووتيان: نهو قورئانهى موحهدهد هيتاويهتى هيچ شتى نيه مه گهر درويهو خوى ههلى بهستوهو گوماني وايه لهلايدن خواى مهزنهوه بوى هاتوته خوارهوهو ياريدهى موحهدهدش نهدهن لهسهر ساخته هيتاني نهو قورئانه تاقمى تر لهخاوهن نامهكان كهفيري نهوى نهكهن ههوالى نهتهوه پيشوهكان، بهو شيوه تايبهتیهى خوى نهديلى وهدرشتى ئارهزووى بكا نهپخته سهري. بهگوماني خويان تاقمى تريس جگهى خاوهن نامهكان ياريدهى پيغهمهريان نهدا: وهك عوبهيدى كورى خزرى حبهشى كهپوشه ويژ بوو، جهبر ويدسار و عهدهاس كهگاور بوون و موسلمان بوون و دانيشوى مهكهبون.

﴿فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَ زُورًا﴾ دوايى نهو بي باوهريانه بى باوهريهكهيان پالى پيونهان ستهم كردن له پيغهمهريهوبوختان ودرزو وبتن وبتن: نهو قورئانه خوى دروستى كرده بهدرزو بهبوختان، نهو نامهى خواى مهزنه وپهك خدرهى نهوان بيكهن بهوهى لهدانيشترانهوه وهري گرتوه.

﴿وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ وهبي باوهريان نهيان ووت: نهو نامهيه چيروكى پيشوانهوه دروى نهوانه و لهوانى وهرئهگرئ و فهرمان نهدا بهنوسينهوهيان و نهخوئيريهوه بهسهر يا بهيانيان و ئيواران كهكاتيكيش كهس ئاگاي لهوكانانه نيهو بهنهيتى وهري نهگرئ: نهك لهرووناكى روردا ههتا كهس بهو كاره نهزانئ. نهو جوړه كاره ناپهسندانه ئامانجئ نهو كهسانهيه لهههمو كات وجيگهيه كدا كهترسيان پهيدا كرد پلهو پايهو دارايينا لهكيس نهچئ دهست نهكهن بهبلاو كردهوهى پروپاگهنده و بوختان به پياوچاكانا كهدهزى ستهمكاران نهوهستن.

﴿قُلْ أَنْزَلَهُ اللَّهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ تو بلى نهو قورئانه نهفسانهو شتى پروپوچ نيهو لهكهس وهرنهگيراوه، خوايهكى مهزنى نهوتو ناردويهتیه خوارهوه ههموو شاراههكانى ناوئاسمانهكان وزهوى نهزانئ، نهو قورئانه ريگه پيشاندهرى نهتهوهكانى دواوروزه، دادپهروهري وچاكه كردنيان فير نهكا وبهوانى رائهگهينهئ. بهراستى خواى مهزن لهگوناهباران خوئ نهبي، خاوهنى ميهرهبانى وبهزهيه بويان، ههشهيهان لئ نهكاو سزيان دووا نهخا ههتا پهشيمان ببنهوه، پاداشتى كردهوى خويان وهرگرن، نهگهر بهردهوامبون لهسهر بي باوهري تولهيهان لئ نهسيئ.

وَقَالُوا

مَا لِهَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ

تهفسيرى زمانكويى

لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾ أَوْ يُلْقَىٰ
إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ
الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿٨﴾ أَنْظِرْ
كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَلَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ
سَبِيلًا ﴿٩﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾ بَلْ
كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾
إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا ﴿١٢﴾ وَإِذَا
أَلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضِيقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾
لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ﴿١٤﴾ قُلْ
أَذَلَّكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ
لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ
كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

﴿وَقَالُوا مَا لِهَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ﴾ وه بنی باوه ران به گالنه
بیکردنه وه نهیان ووت: چ شتیکه بو نهو نیراوه و چون نهبن پیغمههه بنی خواردن بخوا بهوینهی
نیمهو پروا بهبازار بو پهیدا کردنی هوی زیان بوخوی وهک نیمه نهروین، نه گهر پیغمههه بنی
به گویرهی گومانی خوی، بو جیاوازی له گهل نیمههه نیه و بو پلهی له نیمه بهرزتر نیه بهوینهی
کیسرا و قهیسرهو مدههستیان نهوهو پیغمهههه خوی بهشاریتیه وه له کوشکیکی بهرز و نایاب،
پاسهوان و پهردهدار بنی. نهیان نهزانی یا خوینانیان گیل نه کرد، بهراستی خاوهنی پهیامی،

﴿بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَاعْتَدُوا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا﴾ بهلكو خراپتر لهوانه نهو بى باوهړانه هاتنى رږژى داوې به دروږ نهڅندهوهو گوزهرانى جيهان فريوى داو وگومانيان وايه پلهو پايه بېر بريتيه له دارايى وسامان و، ئيمه نامادهمان كړدوه بو كهسى هاتنى رږژى داوې به دروږ بخاتهوه له رږژى دواييدا ناگرئ كلپه بى و زور گهرم وسوتيندر و خاوه نازاره. ﴿إِذَا رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا﴾ كاتى نهو بى باوهړانه له جيگه دوهوړه نهو ناگره نهوان بينى له گهل دووريشيان لهو ناگره دهنگى كولان و كلپه نهو ناگره نه بيسن به وينه دهنكى كهسى رقى ههلسايى ورځه كى له دليا بكولئ ودهنگيكى زور سهخت ودرېتر نه بيسن به وينه دهنكى پياوئ له رځدا هه ناسهيه كى درېتر هه لكيشى.

بو زانين: زانايان له مانا كړدنې نهو رستانه دا بيو بوچوونيان جياوازه: هه نديكيان به وچوړى پيشو مانايان كړدون. هه ندي ترين نه لئين: كاتى نهو ناگره بى باوهړان نه بينى له جيگه دوره و بى باوهړان كلپه نهو ناگره و دهنگى سهخت ودرېژى نهو ناگره نه بيسن، به لايانه وه وايه له مودوا خواى مه زن گيان و نه قل بو ناگر دروست نه كا. هه ندي ترين نه لئين: ناوهر و كى نهو رستانه هيمايه له سهختى سزاي ناگر.

﴿وَإِذَا أَلْقَا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنَيْنِ دَعَا هُنَالِكَ ثُبُورًا﴾ وه كاتى نهو بى باوهړانه فرى نه درېنه جيگه كى زور تنگ له ناگرى دوزه خدا به پيو كراوى، به زنجير ده ستيان نه به سترى به مليانه وه، له و كاته داو لهو جيگه ته نگه دا نهو بى باوهړانه داوای نه مان و مردن نه كهن هه تا رزگاربان بى لهو سزا سهخته دوزه خ.

﴿لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا﴾ داوې به چوړيكى گالته پي كړدنيانه وه بهو بى باوهړانه نه بېژئ: ئيوه لهم روزه دا داوای نه مان مه كهن يه كجار و ئيوه داوای نه مان و مردن بكهن زور جار، بى سوده رزگاربان نابى، سزاكانيان هه رچه نده زور سهخته. به لام به زور چوړى سزاي سهختى ناگر سزايان نه درئ، بو هدر يه كه لهو سزايانه داوای نه مان نه كهن، بويه خواى مه زن نه فهرموئ داوای نه مان بكهن زور جاربان.

﴿قُلْ أَذِلَّكَ خَيْرٌ أَمْ جِنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءٌ وَمَصِيرًا﴾ تو بلئ بهو بى باوهړانه به سرزهنشته وه: ثايا نهو ناگره نهو تو ناماده كرابو بو ئيوه چا كتره يانهم به هه شته بهرين و به رده و امه نهو تو خواى مه زن به لئينى داوه بيدا بهو كه سانه نهو له خوا ترساو و خوږيان پاراستوه له بى فهرمانى خواى مه زن، داوې نهو پاداشتي كړده وه نهو كه سانه يدهو جيگه كهرانه وه نهو له پاشه روزه دا.

﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُونَ خَالِدِينَ﴾ بو نهو له خوا ترساوانه هديه له ناو به هه شته هه رشتى ناره زوى بكهن له خواردن و له جيگه رابواردن و بهرگ به رده و امن لهو به هه شته دا هه تا هه تايه.

﴿كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَغَدَا مَسْؤُولًا﴾ بهراستی نهو بهلینهی نهوتو خوی مهزن بهلینی دابو
 بیدا به لهخوا ترسان بهلینی بوداوی بی کرابوو لهلایدن نهو کهسانهوه لهخوا ترسابون لهلایدن
 خوین ولهلایدن فریشته کانهوه. خوین ووتویانه:
 ﴿رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ﴾ وه فریشته کان ووتویانه: ﴿رَبَّنَا وَادْخُلْهُمْ فِي جَنَّاتٍ
 عَذْنِ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ﴾.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا
 يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي
 هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾ قَالُوا سُبْحَنَكَ مَا كَانَ
 يَلْبِغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ
 وَءَابَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ﴿١٨﴾ فَقَدْ
 كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا
 نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِم مِّنْكُمْ نَذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾
 وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ
 الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ
 لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه تو بیرى نهو رۆژه بکهرهوه خوی مهزن نهو
 بی باورهانه کۆئه کاتهوه لهروژی دوایدا له گهل شتی نهوان نهیان پهراستن له گهل فریشته کان و
 جنۆکهو عیساو عوزهیر و نهوتاندهی خوی مهزن لهو رۆژه دا نهیان پهراسته گهتو گوگردن .

﴿فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ﴾ دوايي خواي مەزن پرسيار لهو
پەرستراوانه ئەکا له بەر ئەوهی ئەو کەسانە ی ئەوانیان پەرستوه سەرشۆر ببن و پسوا بکړن.
ئەفەرموی:

ئایا ئیوه ئەی پەرستراوه کان ئەم بەندانە ی منتان لەرێگە ی راست لاداو، داواتان لی
کردوون بۆلای پەرستنی ئیوه وازیان لهو هیناوه گوی بگرن له گفتوگوی پیغمه مەرەکانی من،
یا خۆیان خۆیان لەرێگە ی راست لاداو بەبێ ئیوه بێ فەرمانی منیان کردوه؟
﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ پەرستراوه کان کە فریشتە
پاکە کان و پیغمه مەرە بێ گوناھە کان و بته بێ توانا کانس بەسەر سورماندوه ئەلین: پاک و خواوینی
دوری لەشتی ناشایستە بۆ تۆیە ئە ی پەرورە دگاری ئیمه: شایستە نیه و راست نیه بۆ ئیمه کە
ئیمه وەر بگرن و بپەرستین له جگە ی تۆ هیچ خوایه تر، ئیمه بەنیازی پاکه وه هەر تۆ ئە پەرستین
وله تۆ ئە ترسین و بە ته مای پاداشتی تۆین.

﴿وَلَكِنْ مَتَّعْتُهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا﴾ وه بەلام تۆ ئە ی خواي
مەزن ئەو بێ باوه رانه و باو کەکانی ئەوانت بەر خوردار کردوه و گوزەرانی خووش و دارایی و
منالی زۆر و لەشی ساغت بێ بەخشیون هەتا وایان لی هاتوه وازیان له پەرستن و یادی تۆ هیناو،
سوپاسی تۆ نه کەن له سەر ئەو چاکانه و، ئەو بێ باوه رانه تاقمیکن له نا و چون بەهوی کاری
خراییانه وه و کوێرن له ئاستی راستی و چاکەیان تیدا نیه.

﴿فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ﴾ دوايي کاتی پەرستراوه کان بێزاری خۆیانیان دەر بیری لهو
کەسانه ئەیان پەرستن خواي مەزن ئەفەرموی: بە راستی خوا کانتان ئیوه یان بە درۆ خستوه کە
ئیوه ئەلین: ئەوانه خواي ئیمه و ئیمه یان لاداو له رێگە ی راست. کاتی ئیوه بەلگه له دژتان
پیدا بو:

﴿فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا﴾ دوايي ئیوه توانای ئەوه تان نابێ سزا له خۆتان لادەن و
تواناتان نیه پەرستراوه کانتان یارمه تیتان بدەن و بۆتان بپارێنه وه.

﴿وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نَذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا﴾ وه هەر کەسێ ستم له خوی بکاو جگە ی خواي مەزن
بکا بە هاوبه شی خوا له پەرستندا شایستە ی ئەوه یه ئیمه ئە چه ژێن بەو کەسه سزای گه وه ره
و بەرده وام ئەبێ سزا کە ی بت پەرستان ئەیان ووت: مو حە مه د چون ئەبێ پیغمه مەر بێ کە خواردن
بخواو بگه ری؟ بە بازار؟ خواي مەزن سەر شۆری کردن و فەرموی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا أَنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ﴾ وه ئیمه
رەواندەمان نه کردوه له پیش تۆوه هیچ کەسێ له نیراوه کانی ئیمه بۆ لای ئاده میزاد مەگەر
بە راستی کە ناردومانن خواردن ئەخۆن و ئە گه رێن بە بازار، ئیتر بۆچی بێ باوه ران سەریان
سور ئە میتی کە تۆیش کاری بکە ی ئەوان کرد بیتیان.

﴿وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً﴾ وه ئیمه ههندی له ئیوه تاقی نه کهینه وه بهههندی
 تر تان: ئاده میزاد تاقی نه کهینه وه بهناردنی پیغمه دران ئایا باوه پریان پی ئه هیتن یانه؟ ئهم جیهانه
 جیهگی تاقی کردنه وه یه: سامانداران تاقی نه کهینه وه به سامانه کهی، ههژاران بههژاریتی.
 کهواته ساماندار نه بی دهست گیرۆی ههژاران بکا، ههژاریش ناسویاسی خوای مهزن نه کا.
 ﴿أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا﴾ ئایا ئیوه ئارام نه گرن له سهه نهو تاقی کردنه وه یه، خوای
 مهزن و پهروه ردگاری تو ئاگاداری نهو کهسانه یه بوختان به پیاوچا کانا نه کهن، ئاگاداری نهو
 کهسانه یه بهرده وامن له سهه راستی. کهواته ئیوه ی باوه رددار بهرده وامن له سهه راستی. خوای
 مهزن هه موو شتی نه زانی. بهلام ئاده میزاد تاقی نه کاته وه له بهرته وهی دانیشنوان بیان ناسن.

کوژایی بهمانا کردنی جزمی (۱۸) هات

(۲۳) ی موحه رهه (۱۴۲۱) کوچی بههرا نههه ۲۷ / ۴ / ۲۰۰۰

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان درودی بی پایان له سر پشه وای بونه وهران
وله سر یارو یا وهران و پهیره وانی بی. به یاریدهی خوای مه زنه وه دهست نه که
به مانا کردنی جزمی نوزدههم.

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَكُ
أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا
﴿٢١﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ
حِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٢٢﴾ وَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أَخْرَجَهُمْ
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ فَهُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٢٣﴾
هَبَاءٌ مِّنْ شُورٍ ﴿٢٤﴾ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا
وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴿٢٥﴾ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمِيمِ وَنُزُلُ الْمَلَائِكَةِ
تَنْزِيلًا ﴿٢٦﴾ الْمَلَكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى
الْكَافِرِينَ عَسِيرًا ﴿٢٧﴾ وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ
يَلَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴿٢٨﴾ يَتَوَلَّى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ
فُلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٩﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٣٠﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا﴾ وه که سانیکی
نه وتو به نومیدی نه وه نین تووشی سزای نیمه بن به بونه یه وه بروایان به زیندوو بونه وه نیه
نه لئین: بوجی فرشته نانیترته سر نیمه بن به نیرراوی خوای مه زن بولای نیمه هه اول
بدن به نیمه موحه مه د راست نه کا، یا بو نیمه خوای په روه دگاری نیمه ناینین فه رمانان
بی بدا موحه مه د راست نه کا و پیمان بلی: موحه مه د ره وانه کراوی نیمه یه بولای نیوه.

ته فسیری زمانا کوی

﴿ لَقَدْ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴾ بەراستی ئەو بت پەرستانە خۆیان بەگەورە دائەنا لەدەر ورونی خۆیان، داوای شتیکیان ئەکرد لە پێغمەدر لەدەستەلاتی پێغمەهرانی بەندەى خواى مەزندا نیه، وە ئەو بێ باوەرانه یاخی بوون لەفەرمانی خواى مەزن بەیاخی بونیکى گەورەو لەسنووری خواى مەزن دەرچوون بەو کارە پەكخەرانه تەمى خوارنەبوون و داوای بینینی خواى مەزنیان ئەکرد.

﴿ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ ﴾ تۆ بیری ئەو رۆژە بکەرەو و ئەو رۆژەیان بۆ باس بکە بێ باوەرێان فریشتەکانی سزا ئەبینن، کەفریشتەکان ئەلێن بەبێ باوەرێان: مۆژدەى خوشى لەم رۆژەدا بۆ کەسانى تاوانبار نیه، ئەو رۆژە سەختە لى بوردن و پارانەو و بۆ ئەوان نیه، چونکە بێ شەرمانە داوای بینینی خواى مەزنیان کردووە.

﴿ وَيَقُولُونَ حَبْرًا مَّحْجُورًا ﴾ وە تاوانباران لەبەر ترسو ناخوشی ئەو رۆژە ئەلێن بەفریشتەکان نارهواو قەدەغە کراو بێ نازاردان و سزادانی ئێوەى فریشتە بۆ ئێمە، ئەوەندە گێل و ئەزان و ئەزان ئەو جۆرە گفتوگۆیە سوود ئەبەخشی بەوان. هەندى لەزانیان مانای ئەو رێستانەیان بەم جۆرە کردووە: فریشتەکان بەتاوانباران ئەلێن: نارهوايەو رەوا ناکرى بۆ ئێوە لەم رۆژەدا شتی بینن یا ببیسن ئێوە پێتان خوشبێ، هەردوو ماناکە دروستەو ئەگەرئێوە بۆلای یەك مەبەست. کەتاوانباران ئەترسن لەخراپەو ناھەمواری ئەو رۆژە بۆ ئەوان.

﴿ وَقَدْ مَنَا إِلَى مَاعْمَلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَا هَبَاءً مَّنْثُورًا ﴾ وە ئێمە پوئەكەین بۆلای شتی بێ باوەرێان کردوایە لەجەهاندا لەکارە چاکەکانیان، وەك سەردانیان لەخزم و میوان راگرتن و یارمەتی دانى لى قەوماوان و یاریدەى سەم لى کراوان، دواى ئێمە ئەو کارەى ئەوان ئەگێرین بەتۆزىكى وردى بۆلای و یەو بەناسمانا و خۆر لى ئەداو ئەبیرى لەبێ نرخى و بى سودى دا، چونکە بنچینەیان دانراو لەسەر بى باوەرى و نیازى خراپ، هەرشتى لەبى باوەریدا بکرى بێ سوودە.

﴿ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا ﴾ دانیشتوانى بەهەشت لەرۆزى دوایدا لەچاکترین جیگەدان لەبارەى ئارامگایانەو و لەشیرینترین جیگەدان لەبارەى پشودانەو، هەست بەخوشى و ئاسایش ئەکەن.

﴿ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا ﴾ وەتۆ بیری بێ باوەرێانى بخەرەو سەختى رۆزى دواى کاتى ئاسمان پارچە پارچە ئەبێ و ئەستێرەکان کیشیان نامێنێ و ئەکەوئە خوارەو، ئەتۆینەو و بۆشایی پى ئەبێ لەتەم و لەهەروو فریشتەکان ئەنیرێنە خوارەو بەناردنە خوارەو یە بەنامەى کردار یان پێه بۆ خاوەنەکانیان.

﴿ الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ ﴾ دەستەلاتى بێ وێنەو خاوەنیهتى راست و پایەدار لەرۆزى دوایدا بۆ بونەوهران بەتەنها هەر بۆ خواى خاوەن بەخشنەو و خواى مەزن لەو رۆژەدا بێ هاوتاو بێ وێنە، لافو گزاف باوى نامێنێ.

﴿وَكَانَ الْيَوْمَ عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا﴾ وه نهو پڙهه دوايې پڙيکه زور سهخت وگرانه له سهر بې باوه ران، چونکه لهو پڙهه دا به ووردی پرسيارو وه لام دېته کايه وه له لايدين خواي مه زنده وه بې باوه ران بې چاکه ن.

﴿وَيَوْمَ بَعْضُ الظَّالِمِ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ و نهی نیراوی
خواتو باسی نهو روزه بکه بوی باوهران که سته مکاران گاز نه گرن له ههردو دهستی
خویان له داخ و خهفته تا، نهو سته مکارانه نه لئین: خوژ گایه من وهرم بگریته له گهل نیراوی
خوای مهزندا بولای رزگاری و راغومایی که نایینی نیسلامه.

﴿يَاوَيْلَتَا لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا﴾ ئەي ھاوارو نەمان بۆ مەن: خۆزگایە مەن فلان کەسەم وەر نە گرتایە بەدۆست بۆخۆم. مەبەست لەدۆست لێردا ھەموو دۆستیکە ڕینگەیی خوارو خێچ بگرتی وھەولتی ئەوھەدا ھاوڕێکانبی خۆی بھاتە سەر ڕینگەیی چەوت و خراپ، ئێز ئادەمیزاد بێ یا شەیتان.

بۆ زانین: ھۆی ھاتنە خوارەھەوی ئەو ئایەت ئەو ھەبوو: عوقبەى كۆرى ئەبوو موعەیت زۆر جار ان لای پیغمەمەر ﴿ﷺ﴾ دانەنیشت، وایش ئەبو پیغمەمەری بانگ ئەکرد بۆ نان خواردن، پیغمەمەر جارێك فەرموی: ئەگەر شایەتمان نەبەری نانەكەت ناخۆم، ئەویش شایەتمانی ھیتا، ئوبەى كۆرى خەلەف كەدۆستی عوقبە بو بەعوقبەى ووت: تۆ لەئاینی باوباپیى خۆت وەرگەراوى، ئەویش ووتى: لام نەداوەو وەر نەگەراوم. بەلام لەخانەى خۆمدا شەرمم كەرد، بەدەم شایەتمان ھیتاوە نەك بەدل. ئوبەى ووتى: نایەمە خانوى تۆو نانت ناخۆم ھەتا لەقەبە نەدەى لەپشتى موحمەد و تەقى نەكەیتە ناوچاوانى، عوقبە چوو بۆلاى پیغمەمەر كەلە سوژدەدا بو لەقەبەكى دا لەپشتى پیغمەمەر و تەقى كەردە ناوچاوانى. پیغمەمەر فەرموی: مەرجبى كە لەدەرەوى مەككە تووشت بىم شمشیرى بەدەم لەملت و سەرت بېرم. عوقبە لەرۆژى بەدەردا بەدیل گىرا، پیغمەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانى دا بەعەلى و كوشتى، پیغمەمەرىش بەدەستى خۆى ئوبەى كۆرى خەلەفى كوشت.

﴿لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي﴾ عوقبه ووتی: بهراستی توبه‌ی کوری خه‌له‌فی دۆستی من منی لادا که‌قورئانی پی‌رۆز دوا‌ی ئه‌وه‌ی باوهرم هیتابو کاتی هات بۆ‌لای من وشایه‌تیمام هیتا به‌ئایینی ئیسلام.

﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾ وهشەيتان دوزمى ئادەمىزادە خۆى لايداوه
لەريگەى راست و ئادەمىزاد لەريگەى راست لائەدا، كاتى لە ريگەى راست لايدا وازى لى
ئەهيتى و بىزار ئەبى لەو بى باوهره. ئىتر ئەو شەيتانە ئادەمىزادىيەى يا جنۆكه .

وَقَالَ الرَّسُولُ

يَرْبِّ اِنْ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ﴿٣٠﴾ وَكَذَلِكَ
جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًا
وَنَصِيرًا ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً
وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾
وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ اِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَاَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٣٣﴾
الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ اِلَى جَهَنَّمَ اُولَئِكَ شَرٌّ
مَّكَانًا وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُ اخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَا اِلَى
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بَايَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٣٦﴾ وَقَوْمُ
نُوحٍ لَّمَّا كَذَبُوا الرُّسُلَ اغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ
ءَايَةً وَاَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿٣٧﴾ وَعَادَا وَثِمُودَا
وَاَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا
لَهُ الْاَمْثَلَّ وَكُلًّا تَبَرَّأْنَا تَبِيرًا ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ اَتَوَّا عَلَى الْقَرْيَةِ
الَّتِي اَمْطَرْنَا مَطَرًا سَوِيًّا اَفَكُم يَكُونُوا يَكُونُوهَا بَلْ
كَانُوا لَا يَرْجُونَ نَشُورًا ﴿٤٠﴾

﴿وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا﴾ وه نیراوی خوای مهزن
فهرموی: ئیت لهجهاندا بوی یا لهروزی دوایدا بی: نهی پهروهردگاری من: بهراستی نه
تاقمه من وازیان لهم قورئانه هیناوهو باوهری پی نایهردن وگالتیهی پی نه کهن. پیغهمهری
خوای مهز نله کاتیکا نهو سکالاویهی برده لای خوای مهزن که گهوره کانی قورهیش لهترسی
نهمانی سهرو کایهتی وسامانی خویمان بوختانیان نه دایه پال قورئان.

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ﴾ وه هدر بهوجورهی ئیمه بت پهراستی
مه کهکه مان گپراوه بهدوژمن بو تو هدر بهوجوره ئیمه گپراومان بو ههمو پیغهمهری دوژمنی
له تاوانباران. زور رون وناشکرایه هدر کهسی داوای پهیرهو پروگرامی چاک بکا تاوانباران
بهرونکاری نهو کهسه نهو هسقل له زور کات وله زور جینگه دا. کهواته تو خهفت مه خو
کهواته نارام بگرو پشت بهسته بهخوای مهزن.

﴿وَكَفَىٰ بَرُّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا﴾ وه بهسه بو تو پهروهردگاری تو رینگه به تو نیشان بدا
بو لای سهر شور کردن ودهستلالت پهیدا کردن به سهر بی باوهردندا، یاریده ری تو بی
وسهرت بخا به سهریانا.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً﴾ وه کهسانیکی نهو تو باوهردیان
نه هینابو ووتیان: بوچی قورئان نه نیراوه ته خوار بو سهر موحه مه د بهیه کجاری، به ونه
تهورات ئینجیل نهو بی باوهردانه سوود له قورئان وه ناگردن، ئیت به جاری بیه خواره وه یا
به پارچه پارچه بی و شیوهی په کهه ری قورئان کاریان تی ناکا.

﴿كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا﴾ هدر بهوجوره قورئان نیراوه ته خواره وه
به پارچه پارچه بی له ماوهی بیست و سئ سالد، له بهر هیت پهیدا کردنی دللی تو به هاتنه
خواره وهی جبرئیل جار له داوای جار وله بهر نهو هیش ئاسانی له سهر توو له سهر باوهرداران
له بهر کردنی و تیگه یشتن له ناوهروکی قورئان، توو موساو عیسا زور له یهک جیاوازن نهوان
نه یانزانی بنوسن و خوینه وار بون به لام تو نه خوینه واری نازانی بنوسی و ناتوانی له بهری بکهی
نه گهر یهک جار بیه خوارو، ئیمه قورئانمان خویندوه ته وه به سهر تو دا پارچه به پارچه
له ماوهی بیست و سئ سالد هدر له بهر نهوهی ئاسانی له بهر کردنی وله بهر نهو هیش
پرسیاری رووداوی تازه پهیدا نهو له ماوهی جیاوازاو نهو بویه وه لامی بدرايه ته وه.

﴿وَلَا يَأْتِيَنَّكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا﴾ وه بی باوهردان نایهردن بو لای
تو هیچ جوړه وینه به بیانوهی داواکاری تو پوچ بکه نه وهو خراپه له پیغه مه رایه تی بگردن،
بهوهی نه لین: نهو بویه تو گه نینه به له زیرو زیوت بویه، فرشته کان له لایه خوای مهزن وه
بهاتایه داواکاری تو بهراستی بگپرایه، قورئان بو بهیه کجار نه هاتوه ته خواره وه مه گهر که

به وجوره هاتن بولای ئیمه بهخشیومانه بهتو راستیکی نهوتو داواکاری پوچی نهوان
نهشوریتهوه، نه بهخشین بهتو شیرینترین ماناو دهرخستنی راستی.

﴿الَّذِينَ يُخْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا﴾ ﴿تو بلی بهبی
باوهران کهسانیکی نهوتو کوئه کریتهوه لهروژی دوایدا لهسدر رومهتیاں رانه کیشرین بولای
دوزهخ نهو کهسانه لهخراپترین جیگه دان وخراپترین بونهوه ری خوای مهزن وخراپترین
کهسیکن لهریگهی راست لاینداوه، چونکه شتیکیان په رسته که رو نهزان بهوه هیج
سودی بهوان نابهخشی.

دوای نهوهی خوای مهزن رونی کردهوه که هه موو پیغه مهراں دوزمنیاں هه بوه دوای
نهوهیش باسی هه ندی له پیغه مهراں و بهسدرهاتیاں نه کاو چون خوای مهزن به پری کردوون،
نه فهرموی:

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا﴾ وه بهراستی ئیمه
بهخشیومان به موسا نامه به که نه ورا ته وه گیرا بزمان له گهل موسادا برا که ی خوی که هارونه
به یاریده دهر و پشویان بو موسا. که واته هه رتو به ته نها به درو نه خراو ته وه.

﴿فَقُلْنَا إِذْهَبَا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَذَمِّرْنَاهُمْ ثَمَرًا﴾ دوایی ئیمه به موساو
هاروغان ووت: ئیوه پرون بولای فیرعه ون و تاقمه که ی به چه ندین به لگی نه ناشکرا له سدر
به کیستی ئیمه که له خویاناو له هه موو جیهانا دهر که و توه، دوایی ئیمه رویشین بولایان
به چه ندین کاری په کخروه وه نهوان نهو به لگانه دیاں به درو خسته وه و باوهریاں بی نه هیتان، دوایی
له ناومان بردن به له ناوبردنیکی زور سهخت وناهه موا.

﴿وَقَوْمٌ نُّوحٌ لِّمَا كَذَّبُوا الرَّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ﴾ وه ئیمه تاقمی نوحان له ناوبرد کاتی نوحیان
به درو خسته وه، دوایی نوسه دو په نجا سال له ناویانا مابوه وه، نهوه له دوای نهوه، دوواییه کانیاں
چاکر نه بون له پیشوه کانیاں ئیمه نه وانمان خنکان به ناوی توفان، له بهر نه وه ی نوح ماو هیه کی
زور له ناویانا مابوه وه وه که چه ند پیغه مه ری چوبی بو لایان بویه خوای مهزن فهرموی:

﴿الرُّسُلَ﴾ به ووشه ی کو مه ل.
﴿وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً ۖ وَاعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ وه ئیمه نهو خنکانده ی نه وانمان
گیرا به ته م ی کردن بو نهو ناده میزادانه له دوای نه وانه وه دین و، ئیمه ناماده مان کرده بو
هه مو سته مکاران که باوهر به پیغه مه ره کانیاں ناهین سزایه کی زور خواوون بازار له هه ردوو
جیهاندا.

﴿وَعَادًا وَنُعُودًا ۖ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ﴾ وه ئیمه له ناومان برد عادی تاقمی هود و سه مودی
تاقمی صالح و دانیش توانی لای بیرئ که بتیاں نه په رست و دوایی شوعه ییمان نارد بولایان

وبه درویشان خسته و هو، دوا بی کاتی له لای نهو بیره بون، بیره که روخا به سهریانا و خزیان و نیشتمانیان چون به ناو زه ویدا. زانایان بو دیاری کردنی نهو چالآوه بیران جیاوازه: نایا چالآوی بوه له توهامه، یا له نازربایجان، یا له نه ناکیه، یا چالآوی نه سه د، یا نهو چاله دریزه به ناوی براوه له سوره تی (نهلبورجدا) یا له چهن جیگه به تر بی، نهو هی راستی بی ناوی چالآوی تاقمی شوعه به که هه مویان له ناو چون به رۆچوونی نه و چالآوه.

﴿ وَقُرُونَا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴾ وه ئیمه له ناومان بردن چهنه تاقمی تری زۆر له نیتوان نهو تاقمانه دا ئیمه له ناومان بردن چونکه پیغه مه ره کانی خو یانیان به درۆ خسته وه.

﴿ وَكَلَّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكَلَّا تَبَرْنَا تَبِيرًا ﴾ وه ئیمه روغان کرد به وه بو هه موو تاقمی سزای نهو تاقمانه ی نهو تو له پیش نهوانده بوون، جو ره ها نامۆز گاری ولیدانی چهن دین وینه مان بو باس کردون، دوا ی نهو هی باوه ریان نه هینا ئیمه نهوانمان له ناو بردن به له ناو بردنکی سهخت و گران، مه گهر که سی باوه ری هینای.

﴿ وَقَدْ آتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا السَّوءَ فَلَمْ يَكُونُوا بِرُؤْتِهَا بَلْ كَانُوا لَا يَزِجُونُ لَشُورًا ﴾ وه به راستی قوره شیه یکان چوون و تیه ریبوون به سه ر نهو گونده ی نهو تو دا بار تیرابو به سه ر یانا بارانیکی خراب و له لایهن خوا ی مه زنه وه به ردی به سه ر یانا باراند و له ناو چوون، نهو گونده یش بریتی بوو وله شاری سه دو می گه وه که به هزی داوین پی سه وه خوا ی مه زن به به ری کردن، نایا قوره شیه کان نهو گونده یان نه بیی بوو که ها تو چزیان نه کرد بو بازرگانی له مه که وه بۆلای شام. به لکو نهو بت په رسته انه به ئومیدی زیندو بو نه وه به نه بوون پی رست بکا په سیارو سزادانیان له رۆزی دوا ییدا.

وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَخِذُوا بِكَ

إِلَّا هُزُوا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾ إِنَّكَ أَكَاد

لِيُضِلَّنَا عَنْ إِلَهِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ

يَعْلَمُونَ حَيْثُ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضِلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ

مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا

كَأَلَانَعِمَ بَلْ هُمْ أَضِلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾

﴿ وَإِذَا رَأَوْكَ أَنْ يَنْجَذَوْكَ إِلَّا هُزُواً أَلْذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولاً ﴾ وه هدر کاتی نهو بت په‌رستانه تویان نه‌بینی، تو وه‌رناگرن مه‌گه‌ر به‌جیگه‌ی گالته کردن به‌تو، ناماژه نه‌کدن بولای توو نه‌لین: به‌گالته کردنه‌وه: نایا نه‌وه‌یه که‌سیکی نه‌وتو خوای مه‌زن کردویه‌تی به‌نی‌راوی خو‌ی. نه‌و نایه‌ته له‌باری نه‌بو جه‌له‌وه هاتوه‌ته خواره‌وه.

﴿ إِنَّ كَذَّابُنَا عَنْ آيَاتِنَا لَوَلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا ﴾ به‌راستی نریک بوو نه‌و نی‌راوه ئیمه لابدا له‌په‌رستی خوا‌کامان نه‌گه‌ر ئیمه نارامان نه‌گرتایه‌و به‌رده‌وام نه‌بوینایه له‌سه‌ر په‌رستیان. له‌نایه‌تی پی‌شو‌دا نه‌یان ووت: نایا نه‌مه‌یه نی‌راوی خواو باوه‌ریان پی‌ نه‌بوو، که‌چی له‌م رسته‌یه‌دا نه‌وه‌ی هه‌ستی پی‌ بکه‌ن نه‌لین: موحه‌مه‌د نه‌وه‌نده کاری په‌کخه‌ری هیتابوو نریکبو لامانیدا له‌په‌رستی بته‌کامان، نه‌وه‌ی نه‌وان واته‌گه‌یه‌نی نه‌یانزانی موحه‌مه‌د پی‌غه‌مه‌ره، نه‌و دوو هه‌لو‌یسته‌ی نه‌وان در‌ی به‌کترین.

﴿ وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴾ وه‌له‌مه‌ودوا نه‌و بت په‌رستانه نه‌زان کاتی سزای ناگری دوزه‌خ نه‌بینن چ که‌سی له‌ریگه‌ی راستی ناین لایداوه، بی‌گومان بت په‌رستان نه‌ک موحه‌مه‌د.

﴿ أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَتَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴾ نایا تو نه‌تبینوه و سه‌رت سو‌رنامیتی له‌نه‌زانینی که‌سی شتیکی به‌لاوه جوانی نه‌یکا به‌خوا ب‌خو‌ی، به‌ردی نه‌په‌رستی، دوا‌یی به‌ردی تری بینی له‌وبه‌رده جوانر بو نه‌په‌رستی وواز له‌به‌رده پی‌شوه که‌نه‌هیتی. که‌واته نه‌و که‌سه هه‌واو هه‌وه‌سی خو‌ی نه‌په‌رستی و واز له‌ راستی نه‌هیتی، نایا تو نه‌ته‌وی چاودیری نه‌و که‌سه بکه‌ی ونه‌یه‌لی بت په‌رستی بکاو دوا‌ی ناره‌زوی خو‌ی نه‌که‌وی، هدر که‌سی به‌و جو‌ره بی چاوه‌روانی چاکه‌ی لی نا‌کری.

﴿ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ ﴾ به‌لکو تو نه‌زان بی‌راستی زو‌رتر له‌و که‌سانه شتی په‌رستن زیان له‌وان نه‌داو سو‌ودیان پی‌ نه‌گه‌یه‌نی گفتو‌گو‌ی تو نه‌بیسن و وه‌ری بگرن یا‌وورد نه‌بنه‌وه له‌شتی نه‌یلین هه‌تا به‌لگه‌و نیشانه‌ی بی‌گومان کاریان تی بکا، تو به‌ئومیدی باوه‌ره‌یتانی نه‌وان مه‌به، چونکه نه‌و که‌سانه گو‌ی له‌ راستی ناگرن و له‌هیچ شتی وورد نابنه‌وه، به‌لام که‌میکیان له‌پاشه‌ر‌ژدا په‌شیمان نه‌بنه‌وه و باوه‌ره‌هیتن.

﴿ إِنَّ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴾ به‌لکو نه‌و که‌سانه به‌وه‌ی سو‌ود له‌وه وه‌رناگرن نه‌ی بیسن، بیرنا‌که‌نه‌وه له‌ به‌لگه‌و نیشانه‌ی نا‌شکرا، هیچ شتی نین مه‌گه‌ر وینه‌ی چوارپی وان، چونکه چوارپی نه‌و شته‌ی خو‌ای مه‌زن به‌وانی سپار‌دوه جی‌به‌جی نه‌که‌ن و فره‌مانبه‌رداری خاوه‌نی خو‌یانن. به‌لکو نه‌و که‌سانه له‌چوارپی گو‌م‌راترن، چونکه چوارپی چاکه‌و زیانی خو‌یان جو‌ی نه‌که‌نه‌وه، نه‌و پی‌ باوه‌رانه سه‌رشو‌ری راستی نابن و له‌سزای خو‌ای مه‌زن نا‌ترسن. که‌واته هدر که‌سی په‌یره‌وی هه‌وه‌سی خو‌ی بکا چوارپی له‌و چاک‌زه.

پیغمبر ﴿ﷺ﴾ سیزده سال لهمه که داواای له قوره یشیه کان نه کرد باوه بهین به خوایه کی مه زنی تانک و ته نه ای داد به روه، له لای نه و رهش و سپی و هه ژارو سامانادر یه کسانن، ریز بۆ هیچ که سپی دانانری به جگهی له خوا ترسانو خزمه تی ئاده میزاد. که واته جیگهی سه رسورمان نیه بت په رستان به فهرموده ی پیغمبر ﴿ﷺ﴾ تهنگه تاو بین و نازاری بدهن و گالته ی بی بکه ن، بیروبو چونی یه کسانی ئاده میزاد بت په رستانی ئالوز کردبوو. یانی بیلالی بهنده ی بی ده سلات وینه ی نه بو جه هلی خاوه ن پله و پایه بی. به لکو گه وره تر، چونکه بیلال له خوا نه ترسی. هه روه ها پیغمبر ﴿ﷺ﴾ به رده وام بوو له سه ر راگه یانندن پیهایمی خو ی، له به رده م هیزی خراپ دا خو ی راگرت، بروای و ابوو سه ر نه که و ی، پشت به خوا به ستین، فیری زانست و زانیاری و دروستکردنی چهک بین و پیوسته ئیمه ی موسلمانان له فهرموده و کرده و ی پیغمبر فیری خوراکرتن و فیداکاری بین، هه مو شتی به نرخیی لامان له ریگهی به رزی ئالای نیسلامدا دای بنین، له بی باوه ران نه ترسین باوه کو سه رباز وچه کی زوریان هه بی خوای مه زن لهم ئایه تانه ی دوا یی باسی هه ندی له چاکه کانی خو ی به سه ر ئاده میزاده و نه کا که به لگه ن له سه ر بوون و گه وره یی خوای مه زن .

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ
الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَائِبًا مَّا جَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا
﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْتَهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمْ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا ﴿٤٧﴾
وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ
مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنْآسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ
لِيَذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا
لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ تَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تَطْعَمُ الْكَافِرِينَ

وَجَهَدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾ وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ
الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا
وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ
نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾

۱- ﴿ اَلَمْ تَرَى اِلى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ﴾ نایا تو نه ترانیوه بولای
گه وره یی کاری خوای مه زن به چ جورئ سیهری بلاو کردوتهوه بؤ سوودی ئیوه، هه موو
گوشه و که نار و ته وای زهوی گرتوتهوه هه له دواى ناو ابوونى خور هه تا هه لهاتنى خور
له رورئ دوایدا له بهر ته وهی ناده میزاد پشوی خوشی بدهن وماندوبونى رورئان نه میئى.
﴿ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ﴾ وه نه گهر خوای مه زن ئاره زوی بگردایه نهو سیهره
نهو هستاو زهوی نه نه سورایه وه، به نه سورانى زهوی سیهر نهو هستاو لانه نه چوو خور لای
نه نه بر د.

﴿ ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ ذَلِيلًا ﴾ له پاشا ئیمه خور نه کهین به به لگه له سه ر بوونى سیهر،
نه گهر خور نه بوایه ناده میزاد نه یان نه زانى سیهر چ شتیکه، به لیدانى روناکی خور له سه ر
زهوی سیهر نه ناسرئ، به نه مانى خور سیهر نه زانرئ .

﴿ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ قَبْضًا يَسِيرًا ﴾ له پاشا ئیمه نهو سیهره بلاو بوته وه به سه ر زه ویدا لای
نه بهین به وئى توانای خو مانه وه به ش له دواى به ش وورده وورده به بو نه ی سورانى زهوی
به ده وری خوردا، هه ندئ له زانایانى خاوه ن بیر نه لئین: وئنه ی گیراوی خور سیهر یکی
وه هستاوه، قورئانى پیرور ئامازه ی بؤ کردوه بهر له په یدا بوونى نهوزانیاریه به نزیکه ی (۱۴۲۱)
سال له مه و بهرو بهو جوره نه بی ووشه ی (علی) به مانا (مخ) بی وه که هه ندئ له زانایان
ووتویانه. که واته مانای نهو رسته به بهم جوره نه بی: (ئیمه گیراومانه خور له گه ل سیهر
به به لگه یه له سه ر یه کئتی ئیمه و ته وای توانای ئیمه).. خوای مه زن زهوی دروست کردوه
به خری، نه سوریته وه له بهر ده م خوردا له ماوی (۲۴) کات ژمیر یاکه مئ، نهو لایه ی خور
لئى نه دا بیئى نهو ووتریت رور. نه خته نه خته خور به جئى دئلیئ نهو به شه که ی تری پیئى
نهو ووتریت شهو و سیهر یکی وه هستاوه.

۲- ﴿ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَ النَّوْمَ سُبَاتًا وَ جَعَلَ النَّهَارَ نَشُورًا ﴾ وه
بهروهر دگاری تو که سئکی نهو تویه شهوی گیراوه که ناده میزاد و جگه ی ناده میزاد دانه پورشی

ته فسیرى زمانا کورئى

بههۆی تاریکیهوه وهك بهرگ و، خهومان گهیاره بهپشردانی لهشتان و دوای ماندوبون بههۆی پهیدا کردنی خواردن لهپوژدا و پهروهردگاری تو پوژی گهیاره بو ئهوهی ئادهمیزاد بلاو بینهوه بو کارکردن و ماندو بون، دوای ئهوهی لهخهودا بیدار نهینهوه بو پهیدا کردنی هۆی ژانیان، وهك ئهوه هویه دوای خهوتن زیندو بینهوه.

۳- ﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ﴾ وه پەروره دگاری تۆ که سینی
 ئه وتۆ به باره وانه کا به موژده دانی بارینی باران له پیشه وه که باران چاکیه کی زور گه وره
 له لایه ن خوا ی مه زنه وه بۆ به نده کانی .

﴿ وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴾ دواى نه‌وهى با په‌يدا نه‌كه‌ين و نه‌خوړى له‌هه‌ور
 ئيمه نه‌نيړينه خواريده له‌اسمانه‌وه ناوېكى زور پاك كه‌بو له‌شى خوړتان وبو خوارده‌وهى
 هه‌مو و ښه‌وران .

﴿لِنَحْيِيَّ بِهِ بَلَدَهُ مَيْتًا وَ نُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَاهُ أَلْعَمَاءُ وَ أَنَاسِي كَثِيرًا﴾ له بهرئوهی نیمه زیندوو بکهینهوه و بپوژیتینهوه بهوئی نهو ناوهوه شاریکی چوئی ووشکی نهوتو زهویه کهی بهوینیهی مردوو وایه لهبی بهرهمیدا، نیمه نهو ناوهیش دهرخواردی چوارپی وئادهمیزادیکی زوری نهدهین لهوشتانهی نیمه دروستان کردوون. دواي پوژانهوهی زهوی بهوئاوه زهوی نهرازیتهوه و بهرهمی زور نهبی ودرخت و چیمهن و باخ و باخات سهوز ههئنه گهرپن و چوارپیکان بهرهمیان زور نهبی. خواي مهز نباسی جگهی چوارپی وئادهمیزادی نه کرد ههرچهنده جگهی نهوانیش پوستان بهئاو ههیه له بهرئوهویه: جگهی نهوان لهبالندهو شتی تر نهتوانن لهههموو شوینی خویان پاراو بکهندهوه به ئاوی باران و جگهی باران لهئاوی زهویاو دهریاو روبار و چالاوهکان.

﴿ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴾ و به راستی ئیمه دووپاتمان کردو ته وه باسی هه وروو بارانی له قورئان وله نامه کانی تر دا هه تا ئاده میزاد بیر بکه نه وه و پهنه وه و بگرن و توانای گه و ره ی خوی مه زن بناسن، دوا یی زو ورت رینی ئاده میزاد با وه ریان به چاکه ی خوی مه زن نه هینا وه و سوپاسی خوی مه زیان نه کرد. به تاییده تی خوی مه زن باسی بارانی له قورئانی پیر و ز به زوری دوویات کردو ته وه جار ی به ناوی به فره وه، جار ی به ناوی ته رزه وه، جار ی به ناوی باران و دانانی له نا وه زه ویدا، جار ی تر به ناوی روبا ر و ته م و هه و ره وه، خوی مه زن باران ره وانه نه کا له جیگه یه که وه بو جیگه یه تر، چونکه نه گهر به به رده وامی باران هه ره له جیگه یه بیاری جیگه کانی تر له نا و نه چن، نه گهر به به رده وامی بیاری دانیش توان نه خنکین، نه گهر هه ره نه باری ئاده میزاد هه مو یان له تینوانا نه مرن. که واته پیو یسته هه مو مرو فیک یی ژیر له چاکه ی خوی مه زن بیر بکه نه وه و سوپاسی چاکه کانی خوا بکه ن، به لام زو ر به ی ئاده میزاد سوپاسی خوی مه زن نا که ن.

تہفسیری زمناکوی

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا﴾ وه نه گهر ئیمه بمان ویستایه بۆ ههمو گوندی پیغمهه رایکمان نه ناردو دانیشترانی نهو گوندهیان بزسانایه، نهو کاته قورسای کاری پیغمهه رایه تی بۆ تو سووک نهو، به لام ئیمه تومان روانه کردوه بۆ لای ههمو گوندی و فرهمانی پیغمهه رایه تیمان له تو دا به ته نهانها داناوه ههتا ریز و گه وره یی تو به ههمو که سیرون بکهینه وهو بزنان تو گه وره ترینی پیغمهه رانی. که واته تو به رانه به بهو ریز گرته تو به رده وام به له سه ر ئاشکر اکر دنی راستی ئایینی خوی مهن.

﴿فَلَا تُطِغِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ جِهَادًا كَبِيرًا﴾ دوایی تو پهیره وی بی باوه ران مه که له وشته ی داوای له تو نه که ن و بۆ نهو شته ی نه یانه وی له گه لیانی و نه رمی له گه لیان، خوت ماندو بکه له گه لیان به هوی قورئانه وهو تیکۆشه بۆ به رپا کردنی ئاین به تیکۆشانیکی گه وره، داوای کۆمه کی هه ر له خوی مهن بکه، کاری پوچیان له ناو بهو نه گهر باوه ر نه هین تو به رپر سیار نیت. به لام بیدار کردنه وه ی نه خوینه واران و شاره زا کردنی ئاده میزاد بۆ لای رینگه ی به ختیری و سه ره به ستی و بلاو کردنه وه ی دادپه روه ی و چه سپاندنی یه کسان ی ئیوان دانیشتران به هوی قورئانه وه بکه به بی و وچان.

﴿وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أجاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا﴾ وه خوی مهن که سیکی نهو تو به دوو ده ریای به ره لا کردوه نه رۆن به جیگه ی خویانا به دراوستی یه کتری تیکه لاوی یه کتری نابن، یه کتی لهو دوو ده ریایه زۆر شیرینه و به ئاسانی نه خورینه وه، نه وه ی تریان زۆر سویر وتاله بۆ خواردنه وه ده ست ناداو و خوی مهن گیراویه له نیوان نهو دوو ده ریایه دا په رده یه له هه ر شتی بی هه تا تیکه لاوی یه کتری نه بن و به لکو هه ر یه که یان له سه ر سروشتی تاییه تی خویان به رده وامن له شیرینی یه کیکیان و سویری نه وی تریان.

﴿وَجِجْرًا مَخْجُورًا﴾ وه خوی مهن گیراویه بۆ نهو دوو ده ریایه په رده یه کی داپۆشراو له خاکی یا شتی تر نایه لی تیکه لاوی یه کتر بن و له یه ک بیزارن به جوړی وان هه ره به که یان به زمان ی تاییه تی خویان به یه کتری نه لێن: دوو که ره وه لیم و تیکه لاوی من مه به، مه به ست لهو دوو ده ریایه دوو ده ریای تاییه تی نین، به لکو دوو جوړن له ناو، یه کیکیان شیرینه و نه وی تریان تاله نارواو قه ده غه یه ناوه تاله کهو ناوه شیرینه که له سروشتی خوی بگۆررین.

بۆزاین: له میهره بانی وچا که ی خوی مهن به سه ر زینه وه راندا، ناوی شیرینی داناوه له جیگه به رزه کاناو له جیگه یه به رزترین لهو جیگایانه ناوی سوریان تیدا نیه، به وینه ی ناوی روبره کان و ناوی نهو گۆلوانه له سه ره وه ی روی ده ریاکانن، به تابه تی ناوی باران. که واته ناوی شیرین و سویر هه ره یه که یان له سه ر سروشتی خویان نه مینه وه، نه گهر به پیچه وانسه وه

بوايه ئاوى تال ئەرژايه ئاوى ئاوى شيرين و ئاوه كان هه موويان سویر ئه بون و ئاده ميزاد تووشى ئازار و ناخوشى ئه بون. ئه وه له لايه كه وه له لايه تره وه بونى ئاوى سویر زۆر پيوسته بو ژيانى زينه وه ران و بو پاراستنى له شيان بو ئه و شتانهى له ناو ده ريداا ئه ژين له ناو ئه چون، ئه گهر ئاوى سویر نه بوايه زينه وه ران به زۆرى له ناو ئه چون و بو گه نيان ئه كرد وه وه و ايش پس ئه بو، كاتى ئاده ميزاد پيوستى به ئاوى شيرين هه بى خواى مه زن تيشكى خۆر ئه نيرتسه سهر زه وى و ده ريا سویره كان و ته م پهيدا ئه كه ن و و سویری به جى ئه هيلن و ئه بى به هه ورو ئاوى شيرين ئه بارتسه سهر زه وى. كه واته سهر چاوهى ئاوى شيرين له ئاوى سویره وه پهيدا ئه بى. دووباره له مه ره بانى خواى مه زن له ناو زه وى ژۆر زه رياو ده ريا كان ئاوى شيرين ده ره تى، ئه و په ردهى زه ويه نايه لى ئاوه سویره كه برژيته ئاوى ئه و ئاوه شيرينه. كه واته بو مان ده ركه وت ئه و دوو جوړه تيكه لاوى يه ك نابن. هه ندى له زانيان ئه لى: ئه گهر دوو رووبار يه كيكيان شيرين بى و نه وى تريان سویر بى بو ن به پالى يه كا بى په ردهى خاك، ئه و دوو رووباره تيكه لاوى يه ك نابن به هوى په رده يه كه وه ئاده ميزاد ناي بينن.

﴿ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴾ وه خواى مه زن كه سيكى ئه وتويه دروستى كر دووه له ئاوى پياو كاتى ئه چته لاي ژنه كهى خوى ئاده ميزادى، ئير ئه و ئاده ميزاده نير بى يا مينه بى؟ دواى خواى مه زن ئه و ئاده ميزاده ئه گيرى به پياوى خاوه نى نه ژاد و ره گه زى يه كترى و په يوه نديان به يه كه وه ئه بى، وه ك كور و كور و زاو كچ و مام و ئاموزاو ئه ي گيرى به خه زوورى يه كترى به هوى ژنه وه، به ويتهى باوكى ژن و دايكى ژن و كچه زاو پورزاو، په روه ردگارى تو زۆر به توانايه، چونكه له ئاوى ژن و پياو ئاده ميزادىكى نير يا مى دروست ئه كاو به ره نكيكى جياوازه وه.

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ

مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ

عَلَىٰ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ

عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَىٰ بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسْأَلُ بِهِ خَبِيرًا ﴿٥٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾ تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا﴾ وه بی باوهران لهجگهی خوی مهزن شتی نهپه رستن سود بهوان نابہ خشتی وزیان لهوان ناداو، مروفی بی باوهر یاریدهو پشتیوانی شهیتان وتاوانبارانه لهسهر بی فهرمانی پهروه ردگاری خوی، پشتیوانی تاوانبارانه لهدژی پیاوچاکان.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ وه نیمه تۆمان رهوانه نه کردوه بۆلای ههموو نادهمیزاد مه گهر تۆمان بۆ نهوه ناردوه موژده بدهی به باوره داران به به هشت و بی باوهران برسینی له ناگری دۆزهخ، دواپی ترخه تبار نه کا بی باوهری نهوان، بی باوهریه که یان زیانی بۆ تو نیه.

﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ تو بلی به بی باوهران من داوی کرئ له ئیوه ناکهم و به تهمای نهوه نیم ئیوه دارایم بدهنی لهسهر راگه باندنی شتی منی پیوه نیراوه بۆلای ئیوه پاداشتی من لهسهر هیچ کهسی نیه مه گهر لهسهر خوی مهزنه، به لام هدر کهسی نارهزووی هدیه که ریگهی راست وهر بگری بۆلای رهزامه ندی خوی مهزن و نزیک بونهوه له تاینی من ودارایی خوی بیه خشتی له ریگهی چاکه دا، دواپی بائهو کهسه نهوشتانه بکا.

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ ﴾ وەتۆ بۆ داواکاری خۆت پەناپە بۆلای زیندویەکی
ئەوتۆ ھەرگیز نامرئ، پشت بێستە لەسەر ئەو خۆپە لەلادانی خراپەیی بئی باوەرێ
لەخۆت، ئەو ئەتپاریزی لەئازاری ئەوان ، ھەر ئەو شایانی پشت لەسەر بەستە نەك زیندوانی
مردن رویان تییكا. كە ئەوان مردن بئی یاریدەدەر ئەبئی. بەلام یاریدانی خۆای مەزن لەناو
ناچئی و بەردەوامە.

﴿ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا ﴾ وەتۆ خوای مەزن دوور بخەرهوه
لههه موو شتیکی ناشایسته بههۆی یاریدانی خوایه کهوه شه ایستهی سوپاسه و، بهسه بۆ خوای
مەزن ئەزانێ به گوناھای بهنده کانی خوێ، تۆ گرنگی مەده به کهسێ باوهری نههیناوه.

﴿ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ ﴾
 ئەو كەسەى زىندەو ھەرگىز نامرى خوايەكى ئەتۆيە ئاسمانە كان وزەوى شتى لەنيوان
 ئەواندايە لە ھەواو جگەى ھەوا دروستى كردوون لەشەش كاتى جياوازدا، ئەگەر خواى
 مەزن بيوستايە لەيەك كاتدا دروستى ئەكردن. بەلام ويستويە بەندە كانى خوئى فترىكا
 لەكار كردنياندا لەسەر خو بن و جار لەدواى جار بيانكەن، لەپاش دروست كردنيان خواى
 خاوەن بەخشندەو دەستەلات گەورەيى خوئى راكيشا بەسەر ھەمو وينەو ھارندا. مەبەست
 لەروژ چەند جارە، چونكە ئەو كاتە روژ نەبوە.

﴿ فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا ﴾ دوايي توى بى باوهر و فريو خورده پرسياړ بکه بؤ دروست کردنى ناسمانه کان وزهوى و شتى له ناو نهواناديه له کهه سىکى زانا له خاوه ن نامه کان و جگهى نهوان بؤ نهوى هه والى راستى دروست کردنى نهوانه بدا به توى بى باوهر. نهک کهه سى نهزان و بى باوهر بى.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَانُ؟ وَهَرَكَا تَبْيِضْرَآيَهُ بَعَبْتَ
 پەرستان: ئیوه سوژده بیهن بۆ خوای خاوەن بەخشندەو میهرەبان ونوێژی بۆ بکەن ئەیان
 ووت: ئیمە نازاین رەحمان چ شتیکی هەتا سوژدەوی بۆ بیهن، چونکە ئەوان ناوی خوایان
 بەرەحمان نەئەبرد، یا لەبەر شتی تر بوو جگەیی ئەوه، ئەیان ئەزانی رەحمان ناوی خوای مەزەنە،
 بەموسەیلەمەیی درۆزنیان ئەوووت: رەحمان.

﴿ اَلَسَّجْدَ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ تُفُورًا ﴾ ئەيان ووت ئايا ئىمە چۆن سوژدە ئەبەين بۆ شىتى تۆ فەرمانغان بى ئەدەى سوژدەى بۆ بېەين، ئىمە ناوى رەھامان ئەيىستە، بىستەمانە: راحىم و رەھىم ھەبە نەك رەھمان، ئىمە بى فەرمانى باوبايىرى خۆمان ناكەين وئەو شتانە ئەپەرستىن ئەوان ئەپەرستىن وو ئەو فەرماندانە كەسوژدە بېەن بۆ خواى خاوەن بەخشندە زۆرتەر دورى ئەخستەنەو لەباوەرھىتان، بەجۆرى ئەيان ووت: تۆ ئەتەوى فەرمانبەردارى تۆ بىين وواز لەپەرستەوى باوبايىرى خۆمان بەيىن.

﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ بهرزی و توانای بی هاوتا بو که سیکی نهوتویه دروستی کردوه له ناسماندا چهنلین جیگهیه بو خورو مانگ که بریتین له دوازده جیگه بهلای زورییه زانایانهوه:

بورجه کان نهمانه: بهرخ، گا و دووانه، سی مانگی بههار، قرژال شیر، هیشوو، سی مانگی هاوین، ترازو، دوویشک و کهوان، سی مانگی پاییز، کارژهله، دۆلجه، ماسی، سی مانگی زستان.

﴿وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ وهخوای مهزن دروستی کردوه لهناو بورجه کانی ناسماندا چرایه که خوی لهخویا پروونا که نهویش بریتیه له خورو، دروستیشی کردوه لهناو بورجه کانی ناسمانا مانگ که له شهودا ههلهات زهوی پروون نه کاتهوهو پروناکیه که له خورهوه وهر گرتوه. ههنلئ له زانایان لایان وایه مه بهست له ووشه (بُرُوجًا) ههوت نه ستره گهرژ که کانه.

﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَن أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا﴾ وهخوای مهزن که سیکی نهوتویه شهو ورژوی گپراوه به جزوی ههریه که بیان جیگهیه نهوی تریان بگریتهوهو بین بهدوای یه کا، له بدرئهوهی بهلگه بن له سهر توانای گهورهی خوای مهزن له بو که سی بیهوی بیر بکاتهوه له کاری بی وینهی خوای مهزن. یا بو که سی بیهوی سوپاسی خوای مهزن بکا له سهر چاکه بی نه ندازه کانی که نایه نه ژماره.

له پاشا خوای مهزن باسی شیوهی باوهرداران و نهوشتانه مان بو نه کا له جیهاندا نه یکه و پاداشتی گهوره وهر نه گرن. نه فهرموی: باوهرداران نه که سانهی خواره وهن:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ
الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ
أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ
مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يَدْعُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ
مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ
مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا
هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا
لِلْمُنَاقِبِ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا
صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا سَلَامًا ﴿٧٥﴾ خَالِدِينَ
فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾ قُلْ مَا يَعْبَأُكُمْ رَبِّي
لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾ وهه بنده کانی خوی خاوهن به خشنده
نهو که سانهی نهوتون نهرون به سهر زه ویدا بهرویشتنی له سهر خرو به نارام به شهر مه وهو
شیوهی خویان تیک نادهن بهی دهمارو بهی خو به گه وره دانان نهرون به سهر زه ویدا. نازار

تهفسیری زمانا کوی

به‌دروون و یژدانی کهس ناگیه‌نن. خزمه‌تکار له پیش و پاشیانه‌وه نارۆن، سواری چاره‌ویی و ماشینی به‌نرخ نابن و ماتۆر و ماشین له‌پاش و پشپاشیانه‌وه نارۆن.

﴿ وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾ وه هه‌ر کاتی نه‌زان و پیاو خراپان گفتوگۆی خراپان له‌گه‌ل بکه‌ن، وه‌لامیان به‌خراپه‌وه ناده‌نه‌وه. به‌جۆری وه‌لامیان نه‌ده‌نه‌وه خۆیان تووشی نازارو گونا‌ه ناکه‌ن و چاو پۆشی له‌خراپه‌یان نه‌که‌ن، ئه‌لپین له وه‌لامیان: گفتوگۆی شایسته‌و دوربۆن له‌گونا‌ه له‌سه‌ر ئیمه‌ بێ، چاکه له نیوان و ئیمه و ئیوه‌دا نابیری.

﴿ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴾ وه‌که‌سانیکێ ئه‌وتۆن شه‌و ئه‌به‌نه‌ سه‌ر به‌نویژ کردن بۆ په‌روه‌ردگاری خۆیان به‌سه‌ژده‌ بردن و به‌پتوه‌ وه‌ستان، کاتی‌که‌ دوره‌ له‌دوو‌رویی و کاتی خۆیان به‌فیرۆ ناده‌ن له‌چایخانه و جیگه‌کانی رابواردن به‌خواردنه‌وی مه‌ی و قورمار و دۆمینه‌و تاو‌له‌ کردنه‌وه، دارایی خۆیان له‌جیگه‌ی خراپا دانانین، پیلان له‌دزی باوه‌رداران و بێ تاوانان دروست ناکه‌ن.

﴿ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴾ وه‌که‌سانیکێ ئه‌وتۆن ئه‌لپین: نه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه: تۆ سه‌زای دۆزه‌خ له‌ئیمه‌ لابده، به‌راستی سه‌زای دۆزه‌خ به‌رده‌وامه‌و تۆ‌له‌سته‌وه‌یه، ناتوانی خۆمانی لێ رزگار بکه‌ین، ئه‌و باوه‌ردارانه‌ له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا په‌رستیان زۆره‌ و ره‌وشتیان له‌گه‌ل دانیشتوانا چاکه له‌خوا ئه‌ترسن و ئه‌پارێنه‌وه سه‌زای دۆزه‌خیان لێ لادا.

﴿ إِنَّهَا سَاعَتٌ مُّسْتَقَرَّةٌ وَمَقَامًا ﴾ به‌راستی دۆزه‌خ ئارامگاو جیگایه‌کی خراپه، به‌راستی باوه‌رداران به‌جۆری بروایان به‌بونی به‌هه‌شت و دۆزه‌خه‌یه وه‌ک ئه‌وه وایه‌ چاربان پشان که‌وتی، بۆیه به‌ ئومیدی چوونی به‌هه‌شت و له‌سه‌زای دۆزه‌خ ئه‌ترسن و به‌ته‌مای میهره‌بانی خوای مه‌زن.

﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَفْقُوا لَمْ يُسْرَفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴾ وه‌که‌سانیکێ ئه‌وتۆن کاتی دارایی خۆیان نه‌به‌خشن نه‌وه‌نده‌ ده‌ست گو‌شاو نین له‌سنوری دیاری رکاو و پتۆست ده‌رچن وه‌گونا‌هدا دای نانین و نه‌وه‌نده‌ رۆ‌دو مست قو‌چراو نین خۆیان و خێزانه‌کانیان تووشی ته‌نگانه‌ بکه‌ن، وه‌به‌خشینیان مام ناوه‌ندیه، نه‌ئه‌وه‌نده‌ ئه‌به‌خشن هه‌یچان به‌ده‌سته‌وه نه‌می‌ن و نه‌ئه‌وه‌نده‌ به‌رچاو ته‌نگن هه‌یج شتی نه‌به‌خشن.

﴿ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ ﴾ وه‌که‌سانیکێ ئه‌وتۆن له‌گه‌ل خوای مه‌زندا خوايه‌ تر ناپه‌رسن و هه‌ر له‌خوای مه‌زن نه‌پارێنه‌وه، هاو‌به‌شدانان بۆ خوای مه‌زن گه‌وره‌ترین تاوان و سه‌مه‌ له‌ی ئه‌وان.

﴿ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴾ وه‌که‌سیکی ئه‌وتۆن نا‌کوژن که‌سی خوای مه‌زن قه‌ده‌غه‌ی کردی کوشتی مه‌گه‌ر به‌ما‌فیکی

رِهوا بیکوژن، به جوړی که سیکي باوهر داری کوشتی یاله نایین وهر گهرایی یا خراپه ی
بلاو کردیته وه به زه ویدا و جگه ی نه وانیش وه نهو که سانه داوین پیسی ناکه ن وهر که سی
نهو شتانه بکا له پهرستن بو جگه ی خوی مدزن و کوشتی که سی به نارِهوا و داوین پیسی
تووشی سزای کرده وه ی خرابی خوی نه بی .
﴿يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا﴾ دوو چندانه نه کریتته وه بو نهو که سه
سزا له رِوژي دواييدا و، به ردهوام نه بی له ناو نهو سزاييدا به رسوايي وبی نرخي و سهرشوري
هه تا هه تايه .

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَبْدُلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا﴾ مه گهر که سی په شیمان بویته وه له خراپه کانی خوی و باوهری هیایی به خوی مدزن
وبه پیغه مهر و کرده وه ی چاکي کردی به نیازی پاکه وه، دوايی نهو که سانه خوی مدزن
خراپه کانیان نه گوري به چاکه بزیانله رِوژي دواييدا و خراپه کانیان نه شوریتته وه، خوی مدزن
له گونا هه کانیان خوش نه بی، میهره بانه خراپه کانیان نه گوري به چاکه .
﴿وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا﴾ وه ههر که سی په شیمان بویته وه
له گونا هه کانی خوی جگه لهو گونا هه ی په یوه ندیان به مافی بهنده کانی خواوه هه یه
و کرده وه ی چاکي کردی بو به سهر گرته وه ی نهو شتانه ی له کیسی چووه، دوايی نهو که سه
نه گهریتته وه بولای خوی مدزن به گهرانه وه یه کی چاک و خوش که گونا هه کانیان نه شوریتته وه
پاداشتی چاکي نه دریتی .

﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا﴾ وه که سانیکی نهو تون شایه تی
دروو بوچ نادهن به ههر جوړی بی و، ههر کاتی به ریکهوت چون به لای گفتوگوي خراپ و
کاری بیژ لی کراوه یا شتیکی خراپیان بیست نهرون به لایاو وازی لی نه هین وریزی خویان
نه گرن و ریژ بو خویان دانه نین .

﴿وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخْرُوْا عَلَيْهَا صُمًّا وَعَيْنًا﴾ وه که سانیکی نهو تون
ههر کاتی ناموز گاریان بکرایه به نایه ته کانی قورنانی په روه ردگاری خویان نه گرین و نه که ون
به ددهماو سوژده نه بن بولای خوی مدزن، رونا که ن بولای نهو ناموز گاریه به ویته ی که سی
که ری هیچ شتی نه بیسی و به ویته ی که سی کویر بی .

﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُصُورًا أَعْيُنَ وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾
وه که سانیکی نهو تون نه پاریته وه له خوی مدزن و نه لین: نه ی په روه ردگاری نیمه تو به خشه
به نیمه له ژنه کاغمان و له خیران و مناله کاغمان که سی چاومان پینان فیک بیتته وه و دلمان پینان
گهش بیتته وه به جوړی بن تو یاریده یان بده ی بولای په رستی خوت، گومانی تیدا نه که

ئادهمیزاد خیزانی خوی بینی که ره وشتیان بهرزه دلخوش نهبن، چونکه بهئومیدی نهوهن له بهههشتا بگدن بهیه کتری و، تو نیمه بگییه به پیشه‌وای پیاوچاکان وله‌خوا ترسان وچاو لی‌کراو بو نه‌وان، ئادهمیزاد به‌گویره‌ی سروشتی خویان لایان چاکه مناله‌کانیان پیاوچاک و ره‌وشت بهرز بن و هه‌رچه‌نده خۆیشیان خراپ بن، وه‌ک که‌سی خوی نه‌خۆشی لای خوش نیه مناله‌کانی نه‌خۆش بن.

﴿أُولَٰئِكَ يَجْزُونَ الْعُقُورَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيَلْقَوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا﴾ ئەو نۆ تاquamane باس کران له‌لایه‌ن خوای مه‌زنه‌وه پاداشتیان نه‌دریته‌وه به‌پله‌یه‌کی بهرز له‌بهههشتا به‌هوی ئارام گرتیان له‌سه‌ر به‌رده‌وامی په‌رستی خوای مه‌زن و وازه‌نیانیان له‌بی فه‌رمانی خوای مه‌زن، له‌هۆده‌کانی ناو به‌ههشتا له‌لایه‌ن فریشته‌کانه‌وه ناشتی و سلاویان ئاراسته نه‌کرئ و پیشوازی چاکیان لی نه‌کرئ، به‌وان نه‌ووترئ به‌خۆشی و بی ئازاری بژین هه‌تاهه‌تایه، نامرن و ده‌رناکرین، جیگه‌ی خۆش بو ئیوه‌ی به‌نده‌ی له‌خوا ترسه، وه‌ک خوا نه‌فه‌رموئ:

﴿خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنْتَ مُسْتَقِرًّا وَمَقَامًا﴾ به‌به‌رده‌وامی دانیشن له‌ناو ئەو جیگه‌ وپله به‌رزده‌دا، جیگه‌ وپله‌یه‌کی به‌رزو شیرینه بوئه‌وه‌ی ئەوان ئارام بگرن له‌ناوایو زۆر جیگه‌ی چاکه بو دانیشتی نه‌وان.

﴿قُلْ مَا يَعْبُؤْكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ﴾ تو بلی به‌دانیشتوانی مه‌ککه: په‌روه‌ردگاری ئیوه گرنگی و نرخ به‌ئیه‌ نادا، پیوستی به‌په‌رستی ئیوه نیه و نرختان بو دانانری نه‌گه‌ر بوئه‌وه نه‌بی ئیوه خوای مه‌زن په‌رستن، چونکه ئادهمیزاد و جنۆکه هه‌ر بوئه‌وه دروست کراون خوای مه‌زن په‌رستن. نه‌گه‌ر بو په‌رستن نه‌بی ئیوه وناژال جوئ ناکرینه‌وه خوای مه‌زن نرخ بو هیچ کارێکی ئیوه دانانی نه‌گه‌ر ئیوه داوای باوه‌ره‌نیان نه‌که‌ن.

﴿فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا﴾ دوا‌ی چۆن خوای مه‌زن نرخ بو ئیوه دانه‌نی که ئیوه نیراوی خواتان به‌درۆ خسته‌ته‌وه و تانه‌تان له‌فورئان داوه له‌ناستی باوه‌ره‌نیاندا خۆتانتان به‌گه‌وره‌ داناوه، دوا‌ی ئەو سزایه‌ی به‌درۆ خسته‌وه‌تان سزایه‌که به‌رده‌وامه‌و لی‌تان جوئ نایته‌وه، ئەو سزایه‌ ده‌ستی پی کرد له‌جه‌نگی به‌دره‌وه و به‌رده‌وام نه‌بی له‌روژی دوا‌یدا.

به‌یاریده‌ی خوا مانای سوره‌تی ئەلفورقان کۆتایی پی هات رۆژی دووشه‌ممه

(۲۷) ی موحه‌رم سالی (۱۴۲۱) کۆچی به‌را‌نبه‌ر : ۱ / ۵ / ۲۰۰۰ زایینی

(سوره تی شوعه راء)

لهمه كه هاتوته خواره وه ، هندی له زانایان نه لئین: جگه له نایه تی (۱۲۱ - ۱۲۲ -
۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۷) لهمه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی
(۲۲۷) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسّم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ لَعَلَّكَ بَاحِعٌ نَفْسَكَ
أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ إِنَّا نُنَزِّلُ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ
أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّن ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحَدِّثٍ
إِلَّا كَانُوا عَنْتَهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا
بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمَا أَنْبَأْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ
كَرِيمٍ ﴿٧﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ وَإِنَّ
رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

﴿طسم﴾ ژور جاران باسی مانای ئه و پیتانه کراوه و ئومید وایه ته ماشای مانایان بکه ن
له سوره ته کانی تر دا، به نایه تی له سوره تی ئه لبه قهرده و له و پیتانه قورئان پیک هاتوه و کاری
په ک خه رن.

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئه و نایه تانه له م سوره ته دا باسیان ئه کری نایه تی نامه ده کن
چاک و خراپ له به ک جوی ئه که نه وه، ده ستور و یاسای ئایینی روون ئه کاته وه، به لگه شه
له سهر پیغه مه رایه تی موحه مه د ﴿﴾.

﴿لَعَلَّكَ بَاحِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ تۆ ئه وه نده تینه کوشی که دانیش توانی مه که که
باوه ر به یین به م قورئانه نزیکه تۆ خۆت بکوژی له خه فه تا که ئه وان باوه ر نه یه یین، تۆ داوات لی
ناکری که ئه وان باوه ر به یین، تۆ ههر را که یاندنت له سه ره که فه رموده کانی خوای مه زن
به وان بگه یه نی.

﴿ إِن نَّشَأْ نُثَرِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴾ ئەگەر ئىمه ئاره زۆو بکهین ئەوانه مویران باوه بهیئن به راستی ئیمه ئەنیرینه خواره وه به سهریانا نیشانهیه کی گهروه به هیز و بینراو ناچاریان بکا بۆ لای باوه رهیتان، دوایی ئەوان به بۆنه ی ئەو نیشانهیه گهر دنی خۆیان دائه نه ویتن بۆی به سهر شوړی. یانی کاتی ئەو نیشانه و سزایه یان بینى، ئیمه به وان ئەلین: ئیوه خو تانسهر به ستی: یابۆ له ناو بردنتان، یابۆ باوه رهیتان، بیگومان ئەو کاته سهر شوړ ئەبن. به لām ئەو باوه رهیتانه شایسته ی پادشتی چاک نیه، باوه رهیتان ئەبى زۆری تیدا ئەبى وخۆیان سهر به ست بن. ئیمه ریگهی چاک و خراپان پی نیشان داوان.

پرسیار: خوای مهزن له کاتی موسادا کیوکی به سهر به نو ئیسرائیلیه کانا بهرز کرده وه، فهرموی: ئیوه ئەبى ئەو شته ی منبم داوان وهری بگرن وبه زۆر باوه ری پی هیتان. وه لām به راستی قورئانی پیرۆز به پروونی ئەفهرموی: خوا جوړه کاریکی وای کرده له گهل به نو ئیسرائیلی له گهل بهنده کانی تری خویدا نه ی کرده، چونکه ئەوان سروشتیکی نامۆیان هه به وه به راوردیان له گهل کهسانی تر دا نا کرین.

﴿ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴾ وه نایه بۆلای بی باوه ران هیچ نامۆز گاریه له لایه ن خوای خاوه ن به خشنده وه به تازه یی و سهر له نو ی مه گهر ئەوان واز له و نامۆز گاریه ئەهیتن وبه نیازی پاکه وه وهری ناگرن و ئەوان تۆ به درۆ ئەخه نه وه و باوه رناهیتن، ئومیدی راغرییان لی نا کرئ وخۆتیا ن بۆ له ناو مه ده، بی سوده کۆششی تۆ بۆ باوه رهیتانی ئەوان.

﴿ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ به راستی ئیمه تۆمان ره وانه کرده بۆلای بی باوه ران و نایه تی رۆن و ناشکرای قورئانمان نارد ه خواره وه بۆیان، دوایی ئەوان تۆو ئەو نایه تانه یان به درۆ خسته وه و گالته یان پی کردن، دوایی ئەوان چاوه پرووان بکه ن دیت بۆلای ئەوان هه وāl وسزای ئەو شته ی ئەوان گالته ی پی ئەکه ن له سزای جیهان و سزای پاشه رۆژ، ئەو کاته ئەزانن به راستی ئەو هه وāl وه ره شانه ی قورئان به لایانه وه گالته بوون.

﴿ أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَبْتَنَّا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴾ نایا ئەو بی باوه رانه ته ماشای توانای خوای مهزنیان نه کرده وه نه یان رۆانیوه بۆلای زهوی که ئیمه ده رمان هیتاوه له ناو زهویدا هه مو جوړه شتیکی پاک و خو ش له و روه کانه ی له زهویدا سه وز ئەبن بۆ خواردن و پۆشین وبۆ ده رمان، که چی سوپاسی خوای مهزن نا که ن و باوه ری پی نا که ن.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ به راستی هه به له ناو ئەو شتانه ی ئیمه دامان ناو ن به توانای خو مان بۆ سه ودو چاکه ی سه وز بوونی ئەو هه موه جوړا و جوړه ی روه که به سوده کانا نیشانه یه کی گه و ره داوای باوه رهیتان ئەکه ن، به لām ئەوان له توانای خوای مهزن

بیر ناکه نه وه و زووتر له وان باوه رنایه رن و به رده و امن له سه ر بی باوه ری خو یان ، به لام که میکیان بیر نه که نه وه و باوه ر نه هین .
﴿وَإِنْ رَبُّكَ لَهْوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ وه به راستی په روه دگاری تو زور گه و ره و به ده سه لاته بونه و ره ان نه با به ریوه ، ده سه لاتی هیه به گورجی سزای بی باوه ران بدا، میهره بانه مؤله تیان نه دا به گورجی له ناویان نابا.

وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أَتِ الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَلا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ
أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ
إِلَيَّ هَرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَىٰ ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ قَالَ
كَلَّا فَادْهَبْ بِأَسْبَاتِنَا إِنَّمَا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾ فَاتِ فِرْعَوْنَ
فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ
﴿١٧﴾ قَالَ أَلَمْ تُرَبِّكُ فِينَا وَلِيدًا وَلِئِثَّ فِينَا مِنْ عُمَرَاكُ سِنِينَ ﴿١٨﴾
وَفَعَلْتَ فَعَلْتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾
قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الصَّالِينَ ﴿٢٠﴾ فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ
فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢١﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا
عَلَىٰ أَنْ عَبَّدْتَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٢﴾

﴿وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنْ أَتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وه تو بونه وهی خه فدت نه خوی که هدر تو به درو خراو ته وه بیرى نه و کاته بکه ره وه که په روه دگاری تو فه رمانی دا به موسا که تو بروی بولای تاقمى که سه تهمیان له خو یان کرده به بی باوه ری سه تهمیان له به نوئیسرا ئیلی کرده کردیان به به نده ی خو یانو کوره کانیا ن سه رنه برین .

ته فسیری ز مناکو بی

﴿قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَلا تَتَّقُونَ﴾ ئەو تاقمه بریقی بون له تاقمی فیرعهون، بهوان بلسی: ئایا بۆ ئیوه ناترسن له خوای مهزن وله سزای خوا. دواپی ئیوه باوهری پی ناهیتن وستهم له بهنده کانی خوای مهزن ئە کهن.

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون﴾ موسا فهرموی: ئەی پهروه دگاری من: بهراستی فیرعهون پیاویکی بالا دهسته وترسی فیرعهون له دلی دانیشوانا چه سپیوه ئە ترسم کاتی من داوایان لی بکهه بۆلای په رستی تو ئەو ترسهی ئەوان وایان لی بکا من به درۆ بجه نه وهو په لامارم بدهن.

﴿وَيَضْحِكُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَى هَارُونَ﴾ وه ئە ترسم که دلم پر بی له خه هفت بهو بۆنه وه من به درۆ ئە خه نه وه ئە ترسم زمام به رنه بی ئەو شتهی له دلمای بی رونی بکهه مه وه، دواپی جبره ئیل به نیره بۆلای هارون بیکه به پیغه مهر یار دیهی من بدا بۆ راگه یاندنی فهرموده ی تو.

﴿وَلَهُمْ عَلَى ذَنْبٍ فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون﴾ وه بۆ ئەو میسر یانه ههیه به سهر منه وه تۆله ی ئەو که سه له من بکهه نه وه که له مه وه بهر کوشتومه و تۆله م لیبی بکهه نه وه، دواپی ئە ترسم که من بکوژن لهو تۆله یه دا، ئە گهر ئەوان بیانه وئ ئەو کاره بکهه هارونی برام بهر پیچیان ئە داته وهو فهرموده ی تو به جیگهی خۆی ئە گا.

﴿قَالَ كَلَّا فَادْهَبَا بِآيَاتِنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ﴾ پهروه دگار فهرموی: تو مه ترسه و چاوهروانی خراپه مه که، دواپی توو هارون برۆن بۆلایان به چهن دین نیشانه و کاری په کخهر، بهراستی من له گه ل ئیوه و ئەو پیلانه و گفتوگۆیه ئەوان بیکهه ئیمه ئەی بیسین، ئە گهر کۆ بینه و ناتوانن تووشی ئازارت بکهه و ئیمه یارمه تیتان ئە دهین و سهر ئە کهن.

﴿قَالَا فِرْعَوْنُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ دواپی توو هارون برۆن بهیه که وه بۆلای فیرعهون، دواپی ئیوه بلسی به فیرعهون: بهراستی ئیمه خاوهنی په یامی پهروه دگاری هه مو بونه وه رانین بۆلای تو، پهروه دگاری تۆیشه شایسته ی تۆ نیسه بی شهرمانه داوای خوا یه تی ئە که ی، په شیمان به ره وهو باوه به پهروه دگاری خۆت بهیته.

﴿أَنْ أَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ دواپی پیروسته له سهر تو که تو به نی ئیسرا ئیلیه کان ره وانه بکه ی له گه ل ئیمه و به ره لا بکه ی و واز له ئازاردانیان بهیته وریگه یان لی مه گره بابچه ده ره وه بۆلای فه له ستین. موسا و هارون بهو فرمانه چوون بۆلای فیرعهون.

﴿قَالَ أَلَمْ نَأْتِكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ﴾ فیرعهون روی لی وه ره خاندن، روی کرد بۆلای موسا و وتی: ئایا ئیمه چاکه مان به سهر توو وه نیه و ئیمه تۆمان له ناو خۆمانا به منالی به خیر نه کردو پی نه گه یشتی چهن سالی له ته مه نی خۆتا له ناو ئیمه دا نه بوی. هه تا ته مه نت گه یشته سی سالان وبوی بهم پیاوه به هیزه.

﴿وَفَعَلْتَ فَعَلْتَكِ الْتِي فَعَلْتَ وَآلَتِ مِنَ الْكَافِرِينَ قَالَ فَعَلْتُهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الصَّالِينَ﴾ وەتۆ
ئەو خراپەت کردو پیاویکت لەئیمە کوشت وو ئیستا تۆ سوپاسی چاکە ی ئیمە ناکە ی
وباوەرت بەچاکە کردنی ئیمە نیە لە گەل تۆو، موسا فەرموی: ئەو کاتە من ئەو کارەم کردو
نەمزانی بەو بۆکزه ئەو پیاوہ ئە کوژری. من ئەم ویست تەمبی دا بدەم و بی گوناھم لەو
کارەدا ئەو کاتە ئەو کارەم لە خەتاباران بووم .

﴿فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتَكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ دوا یی موسا
وہ لآمی فیرعہونی دا یەوہ، ئاشکرای کرد کہ کوشتنی ئەو پیاوہ کاریکی چاک نەبو، ووتی: من
نەم ئەویست ئەو پیاوہ بکوژم و بۆکزیکم لی داو بەبی نیازی کوشتن، بەنەزانینەوہ ئەو کارەم
کرد و نەمزانی بەو بۆکزه ئەو پیاوہ ئە کوژری، ئە گەر من بجزانیایە ئەو پیاوہ ئە کوژری ئە
و بۆکزم نەنەھاویشت، دووا یی من ترسام ئیوہ من بگرن بەھۆی ئەو کوشتنەوہ من نیازم
نە کرد لە دەستی ئیوہ ھەلھاتم ولەمیسر چوو مەدەرەوہ کاتی لە ئیوہ ترسام بۆلای زەوی
مەدین و پشتم بەخوای مەزن ئەستور بو، دوا یی پەرورەدگاری من پیغەمەرایەتی بەمن
بەخشی و منی گیرا بەیە کئی لەرەوانە کراوی خۆی.

﴿وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَى أَنْ عَبَّدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ وەئایا بەخیو کردنی من بەمنالی
چاکە و ریزە بۆتۆ؟ کەتۆ بەنو ئیسرا ئیلیہ کانت کردوہ بەبەندە ی خۆت و کورەکانیان
ئە کوژی، دوا یی تۆ چۆن باسی چاکە ی خۆت ئە کە ی بەسەر منەوہ، تۆ بەراستی بەم
خزمانە ی منت چیشتون خراپترین سزا، ئە گەر تۆ چاکەت لە گەل من کردبی، بەراستی تۆ
سزای خراپی خزمەکانی منت داوہ.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ

﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ

﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ

الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ

لَئِنْ أَخَذْتُ بِالْغَايِرِ لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ قَالَ

أَوَلَوْ جِئْتُكَ شَيْءٌ مُّبِينٌ ﴿٣٠﴾ قَالَ فَاتِّبِعْنِي إِنْ كُنْتُمْ مِنَ
 الصّٰدِقِيْنَ ﴿٣١﴾ فَالْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٢﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ
 فَإِذَا هِيَ بِيْضَاءٌ لِلنّٰظِرِيْنَ ﴿٣٣﴾ قَالَ لِلْمَلَأِ حَوْلَهُ إِنَّ هَٰذَا لَسِحْرُ
 عَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا
 تَأْمُرُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَٰشِرِينَ
 ﴿٣٦﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سِحْرٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾
 فیرعون به موسای ووت: نایا چ شتیکه پروهردگاری ههمو بونهوران و من بهیچ خوایه
 نازام له جگهی خوّم؟ فیرعون کاتی نهو پرسیارهی له موسا کرد کاتی زانی باسی
 چاکه کردنی خوئی بو موسا وهره شه کاری تی ناکا، سهر بو فیرعون دانانه وینی، نهو شتهی
 موسا داوای نه کا باور هینان و رزگار کردنی بهنو شیسرائیلیه کانه. موسا له وه لامی فیرعونا
 ووتی: پروهردگاری بونهوران پروهردگاری ناسمانه کان و زهوی و شتیکه له نیوان
 ناسمانه کان و زهویدان بهتوو بهتاقمه که ته وه، خوی توو ههمو ناده میزاده نه گهر نیوه بتوان
 ریگهیه بدوزنه وه دلتان گومانی نه بی که پروهردگاری ههمو بونهوره انه.

﴿قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ﴾ فیرعون روی خوئی وهر گیّرا بولای گه وره پیوانی
 تاقمه کهی خوئی. به سهر سورمانه وه ووتی: نایا نیوه گوئی ناگرن موسا چ شتی به نیوه نه لی:
 له وهی بو ناسمانه کان و زهوی ههیه پروهردگار و دروستی که ری، نیمه شتی وامان نه بیستوه
 له بابا پیرمانه وه، نهو شتانه کونن وهربوون.

﴿قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ دوایی وازی لی نه هینان وه کهم نه قلّی دانان و
 فهرموی: پروهردگاری ههمو بونهوران پروهردگاری نیوه و خواوهنی ههمو کاریکی نیوهیه.
 نه که فیرعون که ناتوانی زیان له خوئی بداو سودیش به خوئی ناگه یه نی، خوی مه زن خواوهنی
 ههمو بیانه، پروهردگاری نیوه و بابا پیرتانه بهر له وهی فیرعون پهیدا بیی که گومانی وایه
 خوی نیوهیه، فیرعون بوری خواردو هیچ شتیکی به دهسته وه نه ماو له گفتو گو لایدا.

﴿قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمُجْنُونٌ﴾ ووتی: به راستی نهو نیرواوهی نه ووتو
 نیرواوه بولای نیوه شته گومانی وایه جگهی من نیوه خوایه ترتان ههیه.

﴿قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾ موسا به رده وام بو له سهر به لگهی په کخهر فهرموی: خوای بونه وهران په روه ردگاری خوره لآت و خورثا وایه وشتی له نیوانیانیه، روناکی و تاریکی به سهریانا په یدا له کا به هوئی جولانی زهوی و ناسمانه کان به جوریکی نه گوراو نه گهر ئیوه بیر بکه نه وه له شتی من به ئیوهی نه لیم له و شتانهی من باسم کردن.

﴿قَالَ لَئِنْ اتَّخَذْتُ آلَهَا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ﴾ فیرعهون هیچ شتیکی به ده سته وه نه ماو بینی دانیشتون باوه به راستی موسا نه هیتن و باوه به خوای مه زن نه هیتن و فیرعهون به دروژن نه زانن، به هره شهی سه خته وه سویندی خواردو ووتی: به راستی نه گهر جگهی من تو خوای تر وهر بگری تو نه خه مه به ندیخانه وه سزای زور سه خت نه دهم به وینهی به ندرکراوه کان که خوت نه زانی چون سزایان نه دری.

﴿قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ﴾ موسا فیرعهونی په کخستبو بوی دهر کهوت فیرعهون روخواه زور نه فامه. دواپی پرسیاری له فیرعهون کرد: ئایا تو باوه ناهیتی، نه گهر من بیهیم بولای تو شتیکی ناشکرا به لگه بی له سهر نه وهی تو دروست کراویکی لاوازی و خوییه کی به هیز هدیو تو هه لویتست چونه؟.

﴿قَالَ قَاتِلْهُ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ فیرعهون برپاری دا ووتی: من ریگه له تو ناگرم و له به لگهی تو ناترسم، به ته مای نه وه بوو موسا په ک بخاو ووتی: دواپی نه و شته بهیته نه گهر تو له راستگوینی و نه وهی لاته بو خوتی ناماده یکه.

﴿فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌ﴾ دواپی موسا دارده سته کهی خوی هاویشته سهر زهوی، دواپی کتوپر نه و دارده ستهی بوبه نه زدیهایه کی زور ناشکراو، گیانی کرا به بهریا به وینهی مار به راستی.

﴿وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاطِرِينَ﴾ فیرعهون ووتی: ئایا به لگهی تهرت لایه، موسا فهرموی: به لئی، دهستی کرد به باخه لیدا و هینایه دهره وه کوتوپر دهستی زور به فراوانی روناکی بلاو کرده وه سپی هه لگه را ته ماشا که ران سهریان سورما به فیرعهونو تاومه که یه وه.

﴿قَالَ لِلْمَلَآئِكَةِ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ﴾ فیرعهون ههستی کرد به لاوازی خوی و نه مانی دهسته لاتی و له به رده م کاره په کخهره کانی موسادا په کی کهوت، ووتی به و که سانهی کوبونه ته وه له لای. به راستی نه و شتهی ئیوه بینتان له جادو گهریکی زور ناشکرایه نه یه وی ئیوه له زهوی و نیشتمانی خوتان دهریکا به و جادوهی خوی، دواپی به چ شتی ئیوه نامازه نه کهن بو من له باره ی نه م جادوهی موساوه، فیرعهون به و گفتو گو یه خوی نه یه وی هانی دانیشتون بدا له دری موسا.

﴿قَالُوا ارْجُهُ وَآخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ يَأْتُواكَ بِكُلِّ سَحَارٍ عَلِيمٍ﴾ دانیشتوانی لای فیرعهون ووتیان: تۆکاری موساو براكه‌ی دواجنه، به کوتوپری فهران مهده به کوشتیان نهوهك کاره‌ساتیکی خرابتر روبدا تۆ ره‌وانه بکه چهند کهسی به‌ناو شاره‌کانا جادو‌گه‌رانی ههمریان کۆبکاته‌وه، ههمو جادو‌گه‌ره زۆر زاناکان به‌هونه‌ری جادو بیان هینن بۆلای تۆ، بۆ به‌کخستی موساو هارون.

فَجَمَعَ السَّحَرَةُ

لَمِيقَتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿٣٨﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾

لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ

قَالُوا الْفِرْعَوْنَ أَينَ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ

وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَى الْقَوَامَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ

﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَاهُمْ وَعَصِيَّتَهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ

الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ

﴿٤٥﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجِيدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾

رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لِقَوْلِي أَنْ ءَاذَنَ لَكُمْ إِنَّكُمْ لَكَبِيرُكُمُ

الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَا قُطْعَنَ أَيْدِيكُمْ

وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَا صِلَابَتَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ لَنَا

إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطِيئَتَنَا أَنْ كُنَّا

أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾

﴿فَجَمَعَ السَّحَرَةُ لَيْقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ﴾ دوايي كۆبونهوه ههموو جادوگهراڼ لهناو
شاره كاندا له كاتيكي ديارى كراودا كه كاتى چيشتهنگاو رۆزى جهژن بو. بهبۆنهى رۆزى
نيلهوه.

﴿وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُمْ مُجْتَمِعُونَ﴾ وهبيژراوه لهلايهن فيرعهونهوه بهدانيشتوانى ميسر:
نايا ئيوه كۆبونهتهوهوه پهله نه كهڼ بۆلاى جادوگهراڼ بۆيارمهتى دانيان وتهمهلى مه كهڼ
له چونتانا، چاوهروانى سهر كهوتنيان بكهڼ.

﴿لَعَلَّنَا نَتَّبِعَ السَّحَرَةَ إِن كَانُوا هُمُ الْغَالِبُونَ﴾ ئيمه ئوميدمان وايه جادوگهراڼ
سهره نكهون زۆر بهباشى بهسهر موسادا، بۆيه ئيمه پهيرهو لايهنگرى ئهوان نه كهين.
بههرلهوهى جادوگهراڼ بگهڼ بهموساو هارون وبكهونه كيشه له گهليانا چونه لاي فيرعهون
ووتى: ئيوه لاي من ريزى زۆرتان لى نه گيرى.

﴿فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَإِنَّا لَمَّا لِئَا جَاءَنَا نَحْنُ الْغَالِبِينَ﴾ دوايي كاتى
جادوگهراڼ هاتن وچوونه لاي فيرعهون، بهفيرعهونيان ووت: ئايا بهراستى بۆ ئيمه ئهين
پاداشتى بهنرخ لاي تۆ كه ئيمه سهرته كهوين بهسهر موساو هارونا.

﴿قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ﴾ فيرعهو نووتى: بهلى. پاداشت دان به ئيوه بهس نيهو
بهراستى سهرهراى پاداشت ئيوه نهوكاته سهر كهوتن پلهوپايهى ئيوه بهرز نه كه مهوه لهنيوان
دانيشتوانا، نزيكترين كهس ئهين لاي من وبهين پرس ئهتوانن بين بۆلاى من.

فيرعهون و پياوه گهوره كان له رۆزى ديارى كراودا كۆبونهوه، جادوگهراڼ لهلايه كهسهوه
ريزيان بهست و گوريس و داردهستى خويانيان بهدهسته وهبو، موسا وهارونيش لهلايه تهرهوه
وهستان.

﴿قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ﴾ موسا به جادوگهراڼى فهرمو: ئيوه فره بده نشتى
ئيوه نهتانهوى فرهى بدهن، ئهوانيش نهوهى لايان بو فرهيان دا، بروايان وابو زال ئهين بهسهر
موسا وهارونا.

﴿فَأَلْقُوا جِبَالَهُمْ وَعَصِيَّتَهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبِينَ﴾ دواى گفتوگو
کردنيان له گهڼ موساو هارونا جادوگهراڼ گوريس و داردهسته كانى خويان فره داو ووتيان:
بههوى گهورهى و هيرى فيرعهونهوه بهراستى ئيمه زال ئهين بهسهر موساو هارونا.

﴿فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلَفَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾ دواى ئهوان موسا داردهسته كهى خوى
فره دا، دواى كوتوپر داردهسته كهى بو به نهژديهايه كى گهورهى راستى و گياني كرا بهبهردا
وتهوشتهى ئهوان به درۆ له بهرچاوى دانيشتوان كردبونيان بهمار وئهم ديو ديويان پى نه كردن
و داردهسته كهى موسا ههمويانى قوتدا.

﴿فَأَلْقَى السِّحْرَ سَاجِدِينَ﴾ دواى نهوى جادوگه ران بؤيان دهر كهوت ئه و كارهى موسا جادو نيه به دهما كهوتن و سوزدهيان برد بؤ خواى مه زن و باوه رى خؤيانيان را گه ياند.

﴿قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ﴾ جادوگه ران و وتيان : ئيمه باوه رمان هينا به په روره دگارى هه مو بونه وهران په روره دگارى موسا و هارون، به و رسته يه گوماني دانىشتوان به خوايه تى فيرعه ون پوچيان كرده وه، كاتى هه والى باوه رهينانى جادوگه ران گه يشت به فيرعه ون به توره ييه وه هه لسا يه سه رپى ووتى .

﴿قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ﴾ فيرعه ون ووتى : ئيهوى جادوگه رباوه رتان هينا به په روره دگارى موسا و هارون به رله وهى من ده ستور بدهم به ئيه به باوه رهينانتان و ده ستى كرد به برويانوو هه ره شه و ووتى :

﴿إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾ به راستى موسا گه وروه مامؤستايه كى نه ووتؤى ئيه وه جادوى فيرى ئيه و كرده، دياره ئه و له ئيه و زانتره به پيشه ي جادو، دواى ئيه و نه زانن و بؤتان دهر نه كه وئ چ شتيكتان به سه ر دئيم له تؤلهى ئه و شته ي ئيه و كردوتانه، به تازه ترين و گه وره ترين سزا ئيه و سزا نه درئين.

﴿لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ﴾ به راستى ده ست وپنى ئيه و نه بريم به پيچه وانه وه : يانى ده ستى راستان وپنى چه پتان ئه قرتيتم و به راستى هه مو يشتان هه له ئه واسم به لقى دره ختى خورمادا هه تا ئيه و بن به په ند و ته مئ كردنى كه ساني تربيه انه وئ بئ فهرماني من بكه ن. هه ره شه كارى تئ نه كردن.

﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ﴾ جادوگه ران و وتيان : هيچ خرايه و زيانئ به ئيمه ناگا چيت له ده ست دئ بيكه . به راستى ئيمه بؤلاى په روره دگارى خؤمان ئه گه رپينه وه دواى سزادان و كوشتنى تؤ، مردن ئه نجامي هه مو كه سيكه به بئ جياوازى.

﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ به راستى ئيمه ئومئده وارين كه په روره دگارى ئيمه خو شبيى له هه له و گونا هه پيشه و كاني ئيمه يه كه م كه سين راستيمان بؤ روون بويه وه و باوه رمان هينا به موسا و به رده وام نابين له سه ر بئ باوه رى . ده نگ و باسى باوه رهينانى جادوگه ران به په روره دگارى موسا و هارون بلا و بويه وه به ناو دانىشتوانا، برويان به فيرعه ون لاواز بوو، فيرعه ون ترسى نه مان و شكؤى خوئ لئ په يدايوو ده ستى كرد به ئازاردانى دانىشتوان . موسا يش له گه ياندنى په يامى خوئ نه وه ستا.

وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعَبَادِي إِنَّكَ

مُتَّبِعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ

لَشَرِّ ذِمَّةٍ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾ فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾ فَلَمَّا تَرَأَى الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦١﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٣﴾ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخِرِينَ ﴿٦٤﴾ وَأَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٦٧﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهْوَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ﴿٦٨﴾

﴿ و اوحينا الى موسى ان اسير بعبادي انكم متبعون ﴾ وه ئيمه سروشمان نارد بولای موسا كه تو برو له شهودا له گهل بنده كانی مندا له بنو ئيسرائيلي ههتا تو کوتایى رويشته كه نههينى لای دهریای سور. بهراستی فیرعهون و نوردوه كهی دین به دوواتانا بتان گیرنهوه. بهلام ئیوه رزگارتان نهبن، فیرعهون و تاقمه كهی نهخنکین، موسا و تاقمه كهی شهوی چونه دهرهوه بولای ئهو دهریایه.

﴿ فَأَرْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴾ دواى فیرعهون چهن دكهسیكى نارد بهناو شاره كانا له شكر كۆبكه نهوهو برون بهدواى موساو بهنو ئيسرائيليه كاناو بهزور بیان گیرنهوه بو لای دهسته لاتى فیرعهون، دواى ئهوهی خوئى ئهیهوئى و ئهیزانى پشان بكا له سزاو نازاردانیا. فیرعهون ووتی:

﴿ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشَرٌّ ذِمَّةٍ قَلِيلُونَ وَ أَتَاهُمْ لَغَائِظُونَ ﴾ بهراستی ئهو تاقمه ی موسا كۆمه لیكى كهمن و بی نرخن وجیگه ی ترس نین و بهراستی ئهوان چهند کاریکیان كردوه ئیمه یان توره كردوه، زیرو زیوی ئیمه یان لایه وهو بهو بۆنه وه رایان كردوه، ئه یانه وئى بچوكی و خزمه تكارى ئیمه نه كه ن.

﴿وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاضِرُونَ﴾ وه بهراستی ئیمه هه مومان ناگاداری کرده وی ئه وانین، دواى جم و جۆلى ئه وان كه وتووین و چاوه پروان ئه كهین چ شتی پهیدا ئه یی، ئیمه کارامهین له جهنگداو چه کی زۆرمان ههیه و ئه وان بی هیژ و بی چه کن، ئیمه ئامادهین هه موو ئاشوبی بنه بر بکهین له کاتی خویا، ئهم کاره خراپه و ئاشوبه ی ئه وانیش له ناو ئه بهین. فیرعه ون به بیریا هات خوی سه رو کایه تی ئه و کاره بکاو پروا به دوایانا هه تا به توندی تۆله یان لی بستی، به لām خوای مه زن تۆله ی له فیرعه ون وله تاقمه که ی کرده وه، سامان و شکرو باخ و بوستانی نایابی لی سه ندنه وه دای به به نوئیسرا ئیلیه کان. وهك خوای مه زن ئه فه رموی:

﴿فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَغُيُونَ وَكُنُوزٍ وَ مَقَامٍ كَرِيمٍ﴾ دوا یی ئیمه فیرعه ون و تاقمه که یمان ده ر کردن که دوا ی موسا و به نو ئیسرا ئیلیه کان که وتووین له میسر، به جییان هیشتله دووای خویان چه ندین بوستان و باخ و روبر و سه رچاوه ی ئاو و گه نجینه ی زیڕ و زیو و جیگه ی زۆر به ریز و به نرخ.

﴿كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ هه ر به و جوړه ی ئیمه ئه و کاره مان هیئا به سه ر فیرعه ون و تاقمه که ی و تۆله یان لی کردنه وه، هه روه ها هه مو و شتی که فیرعه ون و تاقمه که ی به وان رایان ئه بوادر له سامان و جیگه ی رابواردن به خشیمان به به نوئیسرا ئیلیه کان له زه وی فه له ستین و دانیشتن له ناویدا ویت و خه زینه ی فه له ستینمان کرده به شیان. زانا یان بیریا ن جیاوازه: ئایا ئه و بوستان و سامانی زیڕ و زیو و جیگه یه خوای مه زن به خشی به به نوئیسرا ئیلیه کان دوا ی رزگار بونیان و خنکانی فیرعه ون و تاقمه که ی زه وی میسر بسو یا زه وی فه له ستین. هه ندی له زانا یان ئه لێن: زه وی میسر، چونکه ئه و ئایه ته دوا ی رسته ی (فَأَخْرَجْنَاهُمْ) هاتوه. هه ندی تریان ئه لێن: زه وی فه له ستینه وهك با سمان کرد. هه رچۆنی بی خوای مه زن به نوئیسرا ئیلیه کانی رزگار کرد و رابواردنی چاکی پی به خشین و فیرعه ون و تاقمه که ی له ناو بردن.

﴿فَاتَّبَعُوهُمْ مَشْرِقِينَ فَلَمَّا تَرَاءَى الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾ دوا یی فیرعه ون و تاقمه که ی که له کاتی خوړه له لاتدا لای ده ریا که گه یشتن به به نو ئیسرا ئیلیه کان، دوا یی کاتی هه ردوو تاقم له یهك نزیک بونه وه و یه کتریا ن بینی به نوئیسرا ئیلیه کان ترسان و هاوړپکانی موسا ووتیان: بهراستی دوژمن به ئیمه گه یشتن، ئیمه توانای ئه وانمان نیه، دوژمن له دوامانه وه ن و ده ریا له پێشمانه وه یه.

﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾ موسا فه رموی: مه ترسن و پێمان ناگه ن. بهراستی په روره گاری من له گه ل من و ئیوه دایه ئه مانپاریژی وړپگه ی رزگاریمان پی نیشان ئه داو یار مه تیمان ئه دا.

﴿فَيَاوَحِنَّا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلِقْ فَكَانَ كُلُّ فَرَقٍ كَالطُّورِ الْعَظِيمِ﴾
 دوايي ئيمه سروشان نارد بۆلای موسا که تو دار دهسته که ی خوت بده لهو ده ریا به، دوا ی
 نه وه ی موسا دار دهسته که ی دا له ده ریا که، ده ریا که بو به چهند پارچه به به نه ندازه ی هۆزه کانی
 به نوئیسر ائیلی، ههر پارچه به کیان به وینه ی کیوی به رز بویه وه، موسا و به نوئیسر ائیلیه کان
 به بی نازار به رینگه ی کراوه ی خویانا چونه نه و به ری ده ریا که وه به بی نه وه ی قاچیان ته ربیی.
 ﴿وَأَزَلْنَا ثُمَّ الْآخَرِينَ﴾ وه ئیمه تاقمه که ی تری جگه ی تاقمی موسا نر یکمان کرد نه وه
 له ویدا له لیواری ده ریا که، بۆ نه وه ی بچن به دوا ی به نوئیسر ائیلیه کان بۆناو ده ریا که، دوا یی
 ئیمه خستمانه دلی فیرعه ون و تاقمه که ی که پرۆ نه ناو ده ریا که وه و چونه ناویه وه.
 ﴿وَالْحِينَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ﴾ وه ئیمه موسا و نه و که سانه ی
 له گه لیدا بوون هه مو یانغان رزگار کردن و چونه نه و به ری ده ریا که وه، له پاش نه وان ئیمه
 تاقمه که ی تر له فیرعه ون و تاقمه که ی به ناوی ده ریا که خنکاندمان و ناوی ده ریا که مان به ره لا
 کرد به سه ریا ناو هه مو یان خنکان.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ به راستی له رزگار بوونی موسا و تاقمه که ی
 و خنکاندن فیرعه ون و تاقمه که ی نیشانه به کی زۆر گه و ره به له سه ر توانای خوای مه زن،
 وه تاقمی کی زۆر تر له هه ردوو تاقمه که یان باوه ریا ن نه هینا به موسا له گه ل نه و هه مو و به لگه
 رونا نه دا.

﴿وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ وه به راستی به روره دگاری تو زۆر گه و ره به ده سه لاته
 تۆ له نه سیتی له دوژمنانی خو ی، میهره بانه بۆ دوستانی خو ی و رزگاریان نه کا له نازاری
 هه ردوو جیهان.

خوای مه زن له زۆر جیگه ی قورئانی پیروژدا باسی موسا و ئیبراهیمی کردوه، هه روه ها
 باسی پیغه مه ره کانی تریشی کردوه زۆر جارن. به لām له هه ر جیگه به کدا به جوړیکی تایه تی
 که شایسته ی نه و جیگه به بی. ئیستایش دوا ی باسی موسا باسی ئیبراهیم نه کا و نه فهرموی:

وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ

بَيَّا إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا

نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظُنُّهَا عَKِفِينَ ﴿٧١﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ

تَدْعُونَ ﴿٧٢﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا

كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٧٤﴾ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنْتُمْ
وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِيَ إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ
﴿٧٧﴾ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ
﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ
يَحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ
﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِيَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾
وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ
النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَاعْفِرْ لَائِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ
يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ
سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾

﴿وَأَثَلُ عَلَيْهِمْ نَبَأُ إِبْرَاهِيمَ﴾ وهتو بخوندره وه بهسدر بت په رستانی عه ره بدا هه والی باسی
بهسدر هاتی ئیر اهییم که نه وان خو بیان به وه نه به ستن و نه لئین: ئیمه نه وهی نه وین و خو یانی پیوه
هه لئه کیشن.

﴿إِذْ قَالَ لِأَيُّهُ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَّلُ لَهَا عَافِيْنَ﴾ کاتی ئیر اهییم ووتی
به باو کی و تاقمه که ی خوی و باو کی: ئیوه چ شتی نه په رستن؟ تاقمه که ی ووتیان: ئیمه نه و
بتانه نه په رستین و لهسدر په رستیان به رده وام نه بین، خواشمان نیه جگه ی نه و بتانه.

﴿قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمُ إِذْ تَدْعُونَ﴾ ئیر اهییم کاتی بوی دهر که وت نه و تاقمه زور گیلن و
بی نه قلن ووتی: نه و بتانه که ئیوه له زیرو زیو دروستان کردوون پارانه وهی ئیوه نه بیسن
کاتی بانگیان بکه و کاتی نه یانه رستن؟

﴿أَوْ يَنْفَعُونَكُمُ أَوْ يَضُرُّونَ﴾ هیا نه و بتانه سود به ئیوه نه به خشن یا زیانتان لی نه دهن نه گهر
نه دیان په رستن و هلامی ئیر اهییمان دایده و زور به بی نه قلانه.

﴿ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ تاقمه بت په رسته کانونوتیان: ئیمه باوک و بابیری خو مانمان ده ست که توه هدر به و جوړه بوون و نه و بت په رسته یان کردوه، ئیمه لاسای نه و ان نه که ینه وه با هیچ شتی نه بیستن.

﴿ قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ أَتُمْ وَآبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴾ ئیبراهیم به بت په رستانی ووت: ئایا ئیوه زانیوتانه نه و بتانه ی ئیوه و بابو بابیره پیښوه کانتان په رستوتانه نه گهر من بیان په رستم و رتیران لی بگرم. به راستی نه بن به دوژمنی من و له رژی دوا پیدا بیزاری خو یان له من دهر نه برن و نه بن به دوژمنی من. به لام من نه و ان ناپه رستم و خوی همدو بونه و هران نه په رستم، که خواو نهی چا که یه به سهر منه وه له رژی له دایک بوغه وه هه تا نه و رژی نه مرم.

﴿ الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشفِيَنِي ﴾ په روه رد گاریکی نه و تو یه منی دروست کردوه یه که م جار له نه بونه وه و دوا یی هه رنه وه ریگه ی راست شاره زای من بکا، لاسای و په پره وی ئیوه ناکه م و، که سیکی نه و تو یه خوارده منی دهر خواردی من نه دا له کاتی برسیتیداو ئاویشم دهر خوارد نه دا له کاتی تینو تیداو، هه ر کاتی من نه خوش که و تم، دوا یی هه رنه وه رز گارم بکا له و نه خوشیه، زور جار ان به یی دهر مان.

﴿ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴾ وه په روه رد گاری بونه و هران که سیکی نه و تو یه من نه مریئ له جیهاندا له پاشا دوا ی مردن زیندوم نه کاته وه له رژی دوا پیدا بز و هر گرتنی پاداشت و توله و پرسیار کردن و، که سیکی نه و تو یه نومیده وارم که له هله و خراپه کام خوشی له رژی زیندو بونه وه پاداشت و هر گرتندا.

﴿ رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقِّقْ بِالصَّالِحِينَ ﴾ نه ی په روه دگاری من: تو زانیاری و ناسینی خو ت و زانیاری یاساو ده ستوری خو ت به خشه به من و بگریه له ریزی پیغه مه ران و پیاو چا کانی رابوردودا وله گه ل نه و انم کو بکه ره وه، به وینه ی نه و ان له گونا های گه و ره و بچوک بم پاریزه.

﴿ وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴾ وه تو زمانی راستگو یی و په و شتی به رزو دروست بکه بو من له ناو نه و که سانه ی ترداله مه و پاش دین و به چاکی و به په رستنی تو با سم بکه ن له دوا ی مردم، هه روایشو خوی مه زن نرا که ی و هر گرت و خواو ن نامه کان با سی ئیبراهیم به زمان پاک و راستگو نه که ن.

﴿ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ وَأَغْفِرْ لَأَيِّبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِينَ ﴾ وه تو من بگریه له و که سانه نه گه ن به رزه مهن دی تو له رژی دوا پیدا و نه بن به خواو نه ی به هه شتی پر له خوشی

ورباوردن، جیگه و پله‌ی به‌رزم بده‌ری له به‌هشتا، داوات لی نه‌کم که‌تو ریگه نیشان بده‌ی به‌باو کم بۆلای نه‌و به‌لینه‌ی تۆداوته به‌من و تۆ خو‌شبه له‌باو کم. به‌راستی باو کم له‌ریگه‌ی راستی تۆ به‌رستی لایداوه.

﴿ وَلَا تَخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴾ وه‌تو من رسوا مه‌که له‌و رۆژه‌دا مردوو ان زیندو نه‌کرینه‌وه‌و له‌خزمت تۆدا نه‌وه‌ستن، نه‌و رۆژه کورو دارایی سود به‌ئاده‌میزاد ناب‌ه‌خشن که‌له‌جیهاندا خو‌یانیان پی‌وه هه‌له‌نه‌کی‌شا مه‌گه‌ر که‌سی سود له‌وان وه‌ر نه‌گری چو‌یتیه خزمت خوای مه‌زن به‌دلیکی پاک و چۆل له‌هه‌مو خراپه‌یه، با نه‌وه‌یشمان له‌بیر بی نه‌و رستانه بۆ فی‌رکردنی ئاده‌میزاده بۆ جو‌ری پارانه‌وه.

وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ آيِنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْصُرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكَبَّكُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

﴿ وَأَزَلَّتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴾ وه‌نزیک نه‌خریتیه‌وه و ئاماده‌کراوه بۆ نه‌و که‌سانه‌ی له‌خوای مه‌زن نه‌ترسن هه‌تا بچه‌ناو نه‌و به‌هه‌شته‌وه‌و، دۆزه‌خ ده‌ره‌خه‌ری و ناشکرا نه‌گری بۆ که‌سانی لایانداوه له‌ریگه‌ی راست و باوه‌ریان نه‌هیتاوه و بی فه‌رمانی خوای مه‌زنیان کردوه، به‌چاوی خو‌یان جیگه‌ی خو‌یان له‌دۆزه‌خدا نه‌بینن.

﴿ وَقِيلَ لَهُمْ آيِنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴾ وه‌نه‌بی‌ژری به‌بی باوه‌ران له‌لایه‌ن فره‌شته‌کانه‌وه له‌ج جیگه‌یه‌کن شتی ئیوه نه‌تان به‌رستن له‌بته‌کان له‌جیهاندا.

﴿ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكَ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴾ له جگهی خوای مهزن. ئایا ئهو بتانه یارمه تی ئیوه ئه دهن ورزگارتان بکهن له سزای خوای مهزن و یا ئه توانن خوایان رزگار بکهن به لادانی سزا له خوایانو یارمه تیان ئه دری؟ نه ئه توانن یارمه تی ئیوه بدهن و نه خویشیان رزگار ئه کهن و نه یارمه تیان ئه دری.

﴿ فَكَبِكُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴾ دواپی ئهو بتانه و بی باوه ران و سهربازه کانی شهیتان ههمویان فره ئه درینه ناو دۆزهخ، هه ندیکیان ئه کهن به سهر هه ندی تریان له دۆزه خدا به گه وره و بچوکیانه وه، به مامۆستا و شاگردیانه وه.

﴿ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ یه کئی تر له به دبەختی دانیشتوانی دۆزهخ ئه وه یه کاتی له دۆزه خدان هه ندیکیان ده ست ئه کهن به دۆژمنایه تی هه ندی تریان ئه لێن: سوپندمان به خوای مهزن. به راستی ئیمه له ناو گومرایی و رسواییه کی ئاشکرادا بوین له جیهاندا و کوپرو سه رلی شیوا و بوین، بت په رستان و بته کانیان، شهیتان و سهربازه کانی و گونا به باره کان و لاده ره کانیان له ریگه ی راست ئه لێن: ئیمه ریگه ی خراپمان گرتبو:

﴿ إِذْ نَسَبَكُمْ بَرِّ الْعَالَمِينَ وَمَا أَصْلَنَا إِلَّا الْمَجْرُمُونَ ﴾ کاتی ئیمه ئیوه ی بتمان کردبو به وینه ی په وره دگاری ههمو بونه وهراندا له په رستنتان و ئیمه ی لانه دا له ریگه ی راست مه گه ر تاوانباران له پێشه واکمان.

﴿ فَمَالْنَا مِنْ شَافِعِينَ وَصَدِيقِ حَمِيمٍ ﴾ دواپی ئیستا بو ئیمه نه هه یج که سی بو ئیمه بپارێته وه له فریشته و پێغه مهرانو پیاوچاگان و نه دۆستیکی دلسوژو نیاز پاک گرنگی به ئیمه بدا. خۆزگایه ئیمه یش به وینه ی باوه رداران بوینایه و باوه رمان به ئینایه.

﴿ قُلُوا أَنْ لَنَا كَرَّةٌ فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه ئومیدمان وایه ئه گه ر ئیمه بگه ریینه وه جارێ تر بۆلای جیهان دواپی ئیمه باوه ر ئه هین به خوا و به پێغه مهران و به روژی دواپی و کرده وه ی چاک ئه کهن.

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ به راستی هه یه له یاسی میژووی ئیبراهیم و هه والی دانیشتوانی مه ککه به لگه یه کی روون و ئاشکرا له سه ر پوچی ئایین و بت په رستی ئه وان، له روژی دوایدا ئابرویان ئه چی و خوایان به درو ئه خه نه وه و زووتر له و که سانه یاسی ئیبراهیمیان بو کراوه باوه ر نه یین و به رده وام ئه بن له سه ر بی باوه ری.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ وه به راستی په ره ر دگاری تو هه ر ئه و خاوه نی توانایه به گورجی تۆله بسی ئی له بی باوه ران، خاوه نی به زه ی و میهره بانیه مۆله تیان ئه دا هه تا ئه وان یا منالیکیان باوه ر به یین.

كَذَّبَتْ

قَوْمٌ نُّوحِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾
 إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ
 وَأَطِيعُوا ﴿١١٠﴾ * قَالُوا أَنْتُمْ مِنْ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَالُونَ ﴿١١١﴾
 قَالَ وَمَا عَلِمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي
 لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ
 ﴿١١٥﴾ قَالُوا لَيْنَ لَمْ تَنْتَهِ يَنُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ
 رَبِّ إِنِّي قَوْمِي كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَاقْنَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتَحَاوَجِّنِي وَمَنْ
 مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ
 ﴿١١٩﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾

﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحِ الْمُرْسَلِينَ﴾ نوح کاتی باسی نیرواوه کانی خوی مهدنی نه کرد بو
 گهله که ی خوی و تاقمی نوح پیغمده کانیان به درو خستیه وه و نه یان ووت: هیچ نیرواویکی
 خوی مهدن نه بوه هه تا تویش نیروای خوی مهدن بی. بیگومان هه که سی تاکه پیغمده ی
 به درو بخاته وه، وه که نه وه وایه هه مو پیغمده رانی به درو خستیه وه.
 ﴿إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾ کاتی نوحی برای پستی نه و
 تاقمه ووتی به وان: نایا بو ئیه له خوی مهدن ناترسن واوز له وبتانه بهیئن. به راستی من
 نیرواویکی نیاز پاک وراست وپژم له لایه ن خوی مهدن وه نیرواوم بولای ئیه، ناتان
 خه له تینم، خوتان نه زانن من راستگوم.

﴿ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴾ دواپی ئیوه لهخوا بترسن وواز لهبت په رستی بهین و فدرمانهرداری من بن، نهو شته ی من به ئیوه ی رانه گه یه نم چاکه ی ههردوو جیهانی ئیوه ی تیدایه.

﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴾ وهمن داوای هیچ پاداشت و کرئیه له ئیوه ناکهم له سهر راگه یاندنی پدیامی خۆم، پاداشتی من لای هیچ که سی نیه مه گهر هه ر له لای خوای هه مو و بنه وهرانه، دواپی ئیوه لهخوا بترسن و په پیره ی و فدرمانهرداری من بن، دواپی راستی بکهون، نه م داوایه ی من به ختیار ی ههردوو جیهانی تیدایه بو ئیوه.

﴿ قَالُوا أَتُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْدَلُونَ ﴾ تا قمی نوح له وهلامی فهرموده ی نوحدا ووتیان: ئایا ئیمه چۆن باوه ر به تو بهین و له کاتیکا نهو که سانه ی دواپی تو که و توون پی نرخ و که م دارایی و پله و پایه و ژیره سته ی ئیمه، نه وانه یش به پی بیر کرد نه وه و بهرو و الهه ت باوه ر پان هیئاوه له دواکه و تنی تو دا راست ناکه ن و نیاز پاک نین.

﴿ قَالَ وَمَا عَلَّمِي بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ نوح فهرمو ی: من به شتی نازا م نه و ان نه یکه ن له نه ئییدا و چ شتی له دلیانایه، من ته ماشای کاری ئاشکرای نه و ان نه که م، من هه ر راگه یاند م له سهره، دواپی هه ر که سی ئاره زووی هه یه بابا وه ر بهین و هه ر که سی نایه ی و باوه ر نه هینی خوی بهر پر سیاره.

﴿ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴾ پر سیاری کرده وه ی نه و ان و ئاگادار بوون له سهر شتی له دلیانا نیه مه گهر له سهر پهروه دگاری منه نه گهر ئیوه ههستی پی بکه ن و خاوه ن هه ستن نه زانن هه ر خوای مه زن ئاگای له نه ئی دله هه یه، ئیوه بو دوری نه گرن له باوه رهینان هه ر له بهر نه وه ی هه ژاران و زۆربه ی خاوه ن پشه کان باوه ر پان هیئاوه؟ خاوه ن داراییه کان داوایان کرد له نوح نهو هه ژارانه ده ربکا لای خوی هه تا نه و ان باوه ر پی بهین. نوح فهرمو ی:

﴿ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴾ وهمن هه ر گیز نهو باوه ر دارانه ده ر ناکه م لای خۆم پالیان پیوه نایم له بهر نه وه ی نه و ان هه ژاران، باوه رهینان نرخ بو دارای و پله و پایه دانانی وشاره زایی که ری ئاده میزاده بو لای ریگه ی راست. من چۆن له بهر رهزامه ندی سامانداران نه و ان ده ربکه م؟ من هیچ ناکه م به پی فرمانی خوای مه زن مه گهر من ئاگاداری که ری ئاشکرام بو ئاده میزاد و له سزای خوای مه زن نه یان تر سینم، باوه رهینان و بی باوه ر پان به ده سته ی خویانه و خویان سه ره ستن.

﴿ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴾ بی باوه رانی تا قمی نوح که بی ئومید بوون له ده ر کردنی هه ژاره کان ووتیان: نه ی نوح: نه گهر تو واز نه هینی له جنیودان به م

خوایانه ی ئیمه به راستی تو له و کسانه ئه بی له لایه ن ئیمه وه بهرده باران بکری و نازری زورت بدهین. نوح که بی ئومید بو له باوه رهیانیان

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي كَذَّبْتُ بِآيَاتِكَ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلدِّينِ الْمُسْلِمِ الَّذِي هُوَ لِي وَوَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلدِّينِ الْمُسْلِمِ الَّذِي هُوَ لِي وَوَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلدِّينِ الْمُسْلِمِ الَّذِي هُوَ لِي﴾
نوح فهرموی: ئه ی پهروه دگاری من: به راستی ئه و بی باوه رانه من وفه رموده کانی تو به دروئه خه نه وه وه هره شه ی کوشتم لی ئه که ن. دوا یی تو فه رمان بده له نیوان من و ئه و بی باوه رانه دا به فه رمانی ئه و که سانه ی راستی به هزی ئه و فه رمانه سه ربکه ون وتو له له پیاوخرایان بستی ری.

﴿وَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه تو من و که سی له گه ل منه له باوه رداران رزگارمان بکه له وسزایه دینه خواره وه بو سه ربی باوه ران. خوا ی مه زن پارانه وه که ی وه رگرت و نه فه رموی:

﴿فَأَنجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَكَ الْمَشْحُونِ﴾ دوا یی ئیمه نوح و که سی له گه ل نو حدا بو ون له باوه رداران رزگارمان کردن له ناو که شتی که پر له خوراک و ئاو و که ل و پهل و گیانداران له هه موو ره گه زی.

﴿ثُمَّ اغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِينَ﴾ له پاش ئه وه ی نوح و باوه رداران رزگاریان بو ئیمه ئه وانی ترمان له بی باوه ران دوا ی ئه وان خنکاند، چونکه بهرده وام بو ون له سه ربی باوه ربی.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ به راستی له رزگار کردنی نوح و باوه رداران و خنکاندن یی باوه ران به لگه و نیشانه یه کی زور گه وه هیه بو بی باوه رانی قوره بشکه نازاری زوری مو حه مه د ئه ده ن و زور تر له وان باوه رنه یین به خوا ی مه زن و به راستی خوا زور به ده سه لاته بو سزادانی بی باوه ران به گورجی، میهره بانه مو له تیان ئه دا هه تا خویان یا مناله کانیا ن باوه ربه یین و په شیمان بینه وه.

كَذَّبَتْ

عَادَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٢﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٣﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٤﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٢٥﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٦﴾ أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ ءَايَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٧﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلَدُونَ ﴿١٢٨﴾

وَإِذْ أَبَشَّشْتُمْ بِطَشَّتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونَ ﴿١٣١﴾
وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَمٍ وَبَيْنَ
وَجَنَّتِ وَعُيُونَ ﴿١٣٤﴾ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٣٥﴾ قَالُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَوَعَضْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِظِينَ ﴿١٣٦﴾
إِنْ هَذَا إِلَّا لَاحِلُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿١٣٨﴾ فَكَذَّبُوهُ
فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ وَإِنَّ
رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤٠﴾

﴿كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ هُوزی عاد به دروین
خسته وه پیغمبره کانی خوین کاتی هودی برای پشی خوین بهوانی فره مو: ئایا بو ئیوه
له خوا ناترسن و خوتان ناپارین له بی فره مانی خوی مهزن که ئهم چاکهو زانیهریهی به
ئیوه داوه. ئهو هوزه دانیشتوی نیوان عومان و حزره مهو تبون و عاد بایزبان بوه؟

﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونَ﴾ به راستی من نیرویکی دهست پاک و
بی فیل و راست ویژو کرده راستم نیروم بولای ئیوه ههتا ریگهی راست شاره زای ئیوه بکه م،
دوایی ئیوه له خوی مهزن بترسن و خوتان له بی فره مانی خوا بپارین و فره مان بهرداری من
بکه ن بو به جی هیتانی ئهو شتانه من یتان رانه گه یه نم.

﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ أَنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه من داوا له ئیوه ناکه م
له سه ر را گه یاندنی په یامی خوی مهزن هیچ پاداشتی، پاداشت دانه وهی من له سه ر هیچ
که سی نیه مه گه ر هه ر له سه ر په روه رد گاری هه مو بونه وه رانه.

﴿اتَّبِعُوا بَکْلِ رَنَیْ آیَةِ تَعْبَتُونَ﴾ ئایا ئیوه بؤدروست ئه کهن له هه مو جیگه یه کی به رزو
له سه ر هه مو ته بو لکه یه کوشکیکی به رزو بلندو نایاب له به رئه وه هاتو چو که ران ته ماشایان
بکه ن و ئیوه له ئیو ئهو کوشکانه دا رابویرن و یاری و کاری بیسودیان تیدابکه ن و خوتانیان
پیوه هه لکیشن. ئهو جوژه کوشکانه به و نیازانه وه زور خراپه و گالته رابواردنی نه ماوهی
جیهانن، به لام هه مو خانویه که دروست بکری بؤئه وهی خوی و خیرانی له ناویا دانیشن
به گویره ی پیویست زور چاکهو به گویره ی یاسای نایینه.

تهفسیری ز مناکوی

﴿وَتَتَّخِذُونَ مَصْنَعَكُمْ تَخْلُدُونَ﴾ وه ئیوه دروست نه کهن چهن دین کۆشک و خانوی بهرزی قایم و جهوزی ئاو، ئومیدتان وایه بهردهوام نه بن له جیهاندا، چاوه پروانی مردن و نه مان ناکهن.

﴿وَاِذْ بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَارِيْنَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاَطِيعُوا﴾ وه ههر کاتی ئیوه ویستییان پهلاماری به کئی بدهن و سزای بدهن ههلمهتان نه برد بۆ ئه و کهسه به بی بهزه بی و نهتان کوشت کاتی ئیوه توره بیونایه، وینهی مروقیکی زۆردارو بی ویزدان و ناره وایانه نهتان کوشت. دوا بی ئیوه خۆتان بهاریزن له و شته و پهلاماره ناره وایه، له سزای خوا بترسن و پهیرهوی من بکهن بۆ ئه و شتهی داوی له ئیوه نه کهم و کاری بی بهزه بی مه کهن.

﴿وَاتَّقُوا الَّذِي اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ﴾ وه ئیوه بترسن له کهسیکی نهوتۆ که به خشیویه به ئیوه چهن دین چاکه ی گه و ره و به نرخ ئیوه نه یزان و به وان رائه بو پرن و نه یان کهن به هوی کاری بی سودو سته مکردن و پهلاماری ناپه سهند.

﴿اَمَدَّكُمْ بِالْأَعْمَامِ وَبَيْنَ وَجَنَاتٍ وَعِوْنٍ﴾ ئیوه بترسن له کهسیکی نهوتۆ که به خشیوی به ئیوه چوار بی و گیاندارانی زۆرو چهن دین باخ و بوستان و چهن دین سه رچاوه ی ئاوی شیرین، به کاریان نه هین بۆ به ده ست هینانی پله و پایه و سامان، به هوی کوره کانتانه وه هیزو دارایتان بۆ زۆر نه بی، به و ئاوه ی ش کشتو کالی پی فره اهه م نه هین و باخه کانتان به ره می چاک نه ره خسین.

﴿اِنِّيْ اَخَافُ عَلَیْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ به راستی نه گهر ئیوه له سته مکردن و زۆرداری واز نه هین من چاوه پروان نه کهم نه ترسم له سزای رۆژیکی زۆر گه و ره و سهخت توشتان بی و به و سزایه ئیوه بنه بر بن.

﴿قَالُوا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْنَا اَوْ عَطَتْ اَمْ لَمْ تُكُنْ مِنَ الْاَوَّلِيْنَ﴾ رۆن کردنه وه ی نه و چاکانه ی دراوه به و بی باوه رانه و ناگادار کردنیان له کردنی کاری خراپ و ترساندنیان له سزایه کی سهخت سویدیکی به وان نه به خشی و بهردهوام بوون له سه ر بی باوه ری و ووتیان: تۆ ئامۆزگاری ئیمه بکه ی یا له و که سانه بی ئامۆزگاریمان نه که ی لای ئیمه یه کسانه ئیمه باوه ر به تۆ نا هین و کاری خۆمان زۆر تر نه که ی.

﴿اِنْ هَذَا اِلَّا خُلُقُ الْاَوَّلِيْنَ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِيْنَ﴾ نه و شته ی نه و تۆ ئیمه له سه رینی له بت په رستی و ئاین و ره و شتی ئیمه هیچ شتی نه مه گهر یاساو ره و شتی که ئیمه بۆمان ماوه ته وه له با و بایره پیشوه کاغانه وه و ئیمه دوا ی نه که وین و ئیمه سزمان نادری له سه ر بی باوه ری به تۆ له سه ر بی فره مانی تۆ و په لاماردانی ئیمه بۆ سه ر دانیش توان و ئازاردانیان.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَاَهْلَكْنَاهُمْ﴾ دوا بی هۆزی عاد هودیان به درۆ خسته وه و بهردهوام بون له سه ر بی باوه ری. دوا بی ئیمه نه و هۆزه بی باوه ر هه مان له نا و بردن به بایه کی زۆر سهخت و تیژ.

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ بهراستی لهناو
 بردن و بنه برکردنی تا قمی عاد ته می کردن و نامور گاری کردنه بو بت پهراستی قوره بیش و
 زور لهوان باوهر ناهین، ههرچنده تو داوایان لی بکهی باوهر بهین. بهراستی پهروهر دگاری
 تو زور بده سه لاته بو سزادانیان، خاوه نی بهزه یی و میهره بانیه و موله تیانی نه دا بوئه وهی یا
 خویان یا مناله کانیان باوهر بهین.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٤١﴾ إِذْ قَالَ
 لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَالَتُنْقُونَ ﴿١٤٢﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٤٣﴾
 فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٤٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ
 إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٤٥﴾ أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هُنَاءَ آمِنِينَ ﴿١٤٦﴾
 فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾
 وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَدْرِهِنَ ﴿١٤٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٥٠﴾
 وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٥١﴾ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ
 وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا أَنْتَ
 إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ
 هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾ وَلَا تَمَسُّوهَا
 بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ يُومٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ فَعَقَرُوهَا فَاصْبَحُوا
 نَدِمِينَ ﴿١٥٧﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾

﴿كَذَبْتَ ثُمُودَ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلا تَتَّقُونَ﴾ هُوزی سمود نیراوه کی
خوایان به درو خسته وه به تاییه تی صالح پیغمبر، نه وه هُوزه بت په رستانه ده ستیان دابره
ر ابادردن و خوار دنده وه دروست کردنی خانوو کوشکی نایاب کاتی برای ره گهزی نهوان
صالح فرموی به وه هُوزه: نایا بو ئیوه له سزای خوی مذن ناترسن و هاو به شی بو دانه نین و
خوتان ناپارتین له بی فرمانی خوی مذن؟

﴿إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ به راستی بو ئیوه من نیراویکی نیاز پاک و
راست گویم له همدو رویه که وه به وه جوړه ئیوه منتان تا قی کرده توه، دواپی ئیوه له سزای
خوی مذن بترسن و په پیره وی په یامی من بکه ن بو به جی هیثانی فرمانه کانی خوی مذن.
﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه من داوی هیچ پاداشتی
له ئیوه ناکم له سهر را گه یاندنی په یامی خواو ناموز گاری من بو ئیوه له م جیهانده، پاداشتی
من له سهر هیچ که سی نیه مه گدر له سهر په رورده کهری همدو بونه وهرانه له هدر و جیهانده.
﴿أَتَتْرَكُونَ فِي مَا هُمْ آمَنِينَ﴾ نایا ئیوه له م جیهانده وازتان لی نه هیترئ له ناو نه م خوشی و
ر ابادردنه دابه بی وه یی و به بی نازار و توشی سزا نابن له سهر بی باوریتان و به رده وام نه بن.

﴿فِي جَنَاتٍ وَعِوْنٍ وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيمٌ﴾ له نیو نه م باغ و بیستانه داو له نیو نه م
همده سهر چاوه ی ناوه داو له نیو نه م همده کشتو کال و سهوزاییده داو له نیو نه م همده
خورمایانده که به رهمیکی نهرم و تازه یان هدیه و خوی مذن همدو نه وانه ی به خشیه
به ئیوه.

﴿وَتَنَحُّونَ مِنَ الْجِبَالِ يَتُوتًا فَاَتَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ وه ئیوه چه ندین خانوو
کوشکی نایاب له کیوه کانا نه تاشن بو خوتان به خوشی له ناویا راپورتین، دواپی پیوسته ئیوه
له سزای خوا بترسن و سوپاسی خوی مذن بکه ن و په پیره وی په یامی من بکه ن و جی به جیان
بکه ن و وامه زانن به رده وام نه بن له و خوشیه دا.

﴿وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ وه ئیوه په پیره وی
فرمانی که سانیکی نه و تو مه که ن له سنور لایان داوه خراپه بلا و نه که نه وه له ناو زه ویداو
نازاوه دروست نه که ن و ه دولی چاکه ناده ن بو دانیشخوان له روی زه ویداو دانیشخوان نه که ن
به دوزمنی به که ری.

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأْتِ بَآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾
هُوزی سمود به صالحیان ووت: به راستی تو له و که سانه ی جادوت لی کراوه و نه قلیان تیک
چوه و، تو هیچ شتیک نیت مه گدر ناده میزادیکی وینه ی نیمه و نه خوی و نه خویته وه و نه گهرتی
به بازار دا، دواپی نه گدر تو له و که سانه ی گفتو گویان راسته نیشانه یه کی ناشکرا بهینه بولای
نیمه به لگه بی له سهر پیغمبرایه تی تو.

سالم به جور یکی ناسایی له سهر داخواری نهو هوزه به حوشتریکه وه چو بولایان کله بهر چاوی خویان له ناو بهردیکه وه حوشتریکی رهنک سوری لیها ته دهره وه، ده مانگ به سهر ناوسی نهو حوشتره دا تیپه ری بو، کتوپر به گویره ی داخواری نهوان بیچویه کی لی پیدابو.

﴿ قَالَ هَذِهِ نَافَةُ اللَّهِ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴾ سالم فهرموی : نهو هوشتره نیشانه یه کی زور گه وری خوی مه زنه بو ئیوه و نازاری مه دن و نه بی ریزی لی بگرن، خوی مه زن پیوستی کردوه ناوه که تان بکری به دوو به شه وه. نهو هوشتره به شیکی هه بی لهو ناوه داو ئیوه به شه که ی تر تان هه بی له ریزی کی دیاری کراوا بو هه ردو و لاتان.

﴿ وَلَا تَمْسُوْهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾ وه ئیوه تووشی نهو هوشتره ی مه که ن هچ نازاری و به نیازی خراپه و نزیکی مه بنه وه، دوا بی نه گهر ئیوه نازاری به دن تووشی ئیوه نه بی سزایه کی گه وره و سه ختی ریزی که دیاری کراوه بو نه مانی ئیوه.

﴿ فَعَقَرُوْهَا فَاصْبِرْ أَلَمْ نَدَمِّنْ ﴾ دوا بی نهو هوزه هوشتره که یان کوشت و سه ریان بری، دوا ی پیلانی دایان نابو بو کوشتی، دوا ی کوشتی هوشتره که په شیمان بونه وه و ترسان نهو سزایه سالم به لیتی پیدابو برزی به سه ریانا.

﴿ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ ﴾ دوا ی کوشتی هوشتره که تووشی نهوان بو سزایه کی زور سه خت به و جو ره ی سالم به لیتی پیدابو به بی که م و زوری و له کاتی دیاری کراوا، نه وه بو له نا کاودا خوی مه زن هه وره گرمه یه کی بو ناردن و گیانیان ده رچوو، هه موویان مردن و به ردو خو ل رزا به سه ریانا.

﴿ إِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰیَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ بِمُؤْمِنِيْنَ ﴾ به راستی هه یه لهو سزایه تووشی هوزی سه مود بو نیشانه یه کی زور گه وره بو بت په رستانی قوره یش و ته می کردنیان. به لام زور تر له بت په رستانی قوره یش باوه رناهیتن و به رده و امن له سهر بی باوه ری.

﴿ إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴾ به راستی به و ره ردگاری تو زور به ده سه لاته بو توله سه ندن له بی باوه ران و بت په رستانی قوره یش، خاوه نی به زه بی و میهره بانه بویان هه تا خویان یا مناله کانیان په شیمان بینه وه.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ

﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٦٣﴾ وَمَا

أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرِيَ إِلَّا عَلَى رِبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾

أَتَاتُونَ الذِّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَقَتَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ

مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَيْنَ لَّمْ تَنْتَه يَنْلُوطْ
لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾
رَبِّ نَحْنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ فَجَئْتَهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾
إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهْوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾

﴿كَذَّبْتَ قَوْمٌ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ﴾
تاقمى لوت به درويان خسته وه پيغمهره كان به تاييه تى لى لوت پيغمهره كاتى لى لوتى براى
ره گهزى نهوان بهوانى ووت : نايآ ئيوه بو له سزاي خواى مهزناترسن و خوتان ناپاريزن
له داوين پيسى و كارى بيز لى كراوه و باوه رناهيئن . به راسى من نير او يكي نياز پاكه بو ئيوه
ئاسايشى ئيوه نه يهوى .

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ دوايى ئيوه له خواى مهزن بترسن و واز له بى فهرمانى خوا
بهيئن و بهيروى من بكهه بو جئ به جئ كردنى فهرمانه كانى خواى مهزن .
﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه من داواى هيچ پاداشتى ناكهم
له ئيوه له سهر راگه باندنى پديامى خوم و ناموزگارى كردنى ئيوه ، پاداشتى كارى من له سهر
هيچ كه سى نيه مه گهر له سهر بهروره دگارى ههمو بونه وهرانه .

﴿أَتَأْتُونَ الذَّكَرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ نايآ بو ئيوه نه چنه لاي پياوان ومندا لاني نير
له ناده ميزادو كارى خراپيان له گهل نه كهه له بونه وهران به دژى سروشت وله سنوور لانه دهن
به كردنى نهو كاره خراپه .

﴿وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ﴾ وه ئيوه واز نه هيئن
له شتى بهروره دگارى ئيوه دروستى كردوه بو ئيوه به چنه لايان له ژنه كانتان كه چونه لايان
مه به سى سروشتيه . بهلكو ئيوه تاقمى كن لاتان داوه له سنورى ديارى كراو بو زن وميردى
كه مه به سى زاويزى كردنه نهك ته نها بو رابواردن .

﴿قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ﴾ تاقمه که ی لوت به لوتیان ووت: ئه ی لوت: نه گهر تو کوتایی نه یه ری له داوا کردنی ئیمه بو باوهره ییان به تو، واز نه یه ری له ئیمه بو چونه لامان بولای پیوان تو له وکسانه ئه بی دهر بکرین له م گونده ی ئیمه، نایه لین له سه ر جگه ی ئایینی ئیمه بی ودری ئیمه بی.

﴿قَالَ إِنِّي لَعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ﴾ لوت فه رموی: من به راستی له و کسانه م نه وکاره ی ئیوه م بچ ناخوشه. واز له باسکردنی نه و خراپه نایه رم و داواتان لی ئه که م وازی لی به یین وه من رازی نیم به دانیشن له نیو ئیوه دا هتا ئیوه له سه ر کردنی نه و کاره خراپه بن. لووت فه رموی:

﴿رَبِّ نَجِّنِي وَ أَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ فَتَجْنِيَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ﴾ ئه ی په روره دگاری من: تو من وخیژانه که م و نه و کسانه ی له گهل مندان و باوهره یان هتاوه رزگارمان بکه له شتی نه و تاقمه ئه ی که ن، دوایی ئیمه پارانه وه که مان وه رگرت لوت و خیزانه که یمان رزگار کرد و باوهره داران به گشتی مه گهر پیره ژنی نه بی که ژنی لووت بو رزگارمان نه کرد، مابوه وه له گهل نه وان و به وکاره خراپه ی نه وان رازی بو. زانایان ئه لین: نه و کسانه ی له گهل لووت بوون بریتی بوون له دوو کچ وزاوايه کی.

﴿ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ﴾ له پاش رزگار کردنی لووت وخیژانه که ی ئیمه له ناومان بردن نه و کسانه ی نه و نه و تو مابونه وه له سه ر کردنی نه و کاره خراپه و به رده و امبوون له سه ر بچ فه رمانی خوای مه زن، دوایی رژاندمان به سه ریانا بارانیکی زور سخت که بریتی بو له به رده و گزگرد و ناگر، دوایی خراپ بوو بارینی نه و به رده به سه ریانا، به وینه ی نه و به رده بو خوای مه زن نه و تاقمه ی به و به رده ترساندبو که سزای نه وانی بی نه دری.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ به راستی له سزادان و له ناو بردنی تاقمی لووت نیشانه و به لگه ی ئاشکرایه بو نه و کسانه ی بی فه رمانی خوای مه ز نه که ن و کرده وه ی خراپ نه که ن. به تایه تی ته می کردنه بو بت په رستانی قوره یش، زورتر له تاقمی بت په رستانی قوره یش باوهره یان به موحه مه دو هه روه که تاقمه کانی رابووردو پیغه مه ره کانی خویانینا به دروخته وه و به راستی په روره دگاری تو زور گه وروه به هیزه بو سزادانی بی باوهران، خاوه نی به زه ییه بو که سانی خویان یا مناله کانیان په شیمان بینه وه و موله تیان نه دا. به لکو باوهره یین.

كَذَّبَ أَصْحَابُ

لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٧٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ * أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْوَاسٍ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِيلَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَاسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾

﴿كَذَّبَتْ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ﴾ دانیشتوانی ئەیکە بە درۆیان خستەوه ره وانه کراوه کانی خوای مهزن به تایه تی شوعه یب پیغه مههه. ئەیکه دارستانیکی زۆر چرو پرو دره خته کانی چووبون به ناو یه کا، دانیشتوانی ئەو جینگه یه خاوه نی ره وستیکی زۆر خراپون له نیوان خۆیان. به تایه تی له کرین و فروشتن و پێوانه دا. بۆخۆیان پێوانه و کێشانه یان ته واهو بو. به لام که میان ئەدا به جگه ی خۆیان.

﴿إِذْ قَالَ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي﴾ کاتی شوعه یب فەرمو ی به دانیشتوانی ئەیکه: ئایا ئێوه بۆ له خوا ناترسن و واز له کاری خراپ بۆ ناهه رن

لهباره ی کیشانه و پیوانه و ژماره دا. بهراستی من نیرویکی نیازپاک و دهست پاک و ده میاکم بو ئیوه. دواپی ئیوه پیویسته پهیرهوی من بکه من بو بلا و کردنهووی دادپهروهوی و خوټان پیاریزله سزای خوای مه زن و فرمانه کانی جی به جی بکه من.

﴿وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ و همن داوای پاداشت له ئیوه ناکم له سهر راگه یاندنی فرمانه کانی خوای مه زن، پاداشتی من له سهر هیچ که سی نیه مه گهر له سهر پهروه دگاری هه مو بونه وهرانه.

﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ﴾ شوعه یب فرمانی پیدان و فره موی: پیویسته ئیوه به ته وای شته کان بیتون کاتی پیوراوه کان نه فروشن به ناده میزادو، ئیوه که م مه که نه ووه له و فروشراوه به وانی نه دهن و له سهری ریککه وتون و زیانیان لی مه دهن، زور بوخوټان به یتن و که م بدهن به وان.

﴿وَزِنُوا بِالْقِسْطِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ وه ئیوه به ترازویه کی راست و بی فیل کیشانه بکه من و ناتهاوای تیدا نه بی و دادپهروهی به کار به یتن له کیشانه و کرین و فروشتندا.

﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ وه ئیوه هیچ شتی له مافی ناده میزاد که م مه که نه ووه له کاتی مامه له کردندا و مافی ته وای خوینیان بده نی و، ئیوه له زه ویدا نه و په ری خراپه بلا و مه که نه ووه، مافیان زه وت مه که من به هو ی کیشانه و پیوانه ووه، تالان کردن مه که من به پیشه بوخوټان.

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِلَّةَ الْأُولَى﴾ وه ئیوه بزسن له سزای که سیکی نه وتو ئیوه و خاوه من سروشته پیشه کانی تری له ناده میزادو جگهی ناده میزاد دروست کردوه له پیش ئیوه ووه.

﴿قَالُوا إِنَّمَا أَنتَ مِنَ الْمَسْحُورِينَ وَمَا أَنتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَطْنُكَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ دانیشتوانی نه یکه به شوعه بییان ووت: بهراستی تو له و که سانه ی جادوت لی کراوه له لایه من جادو گهرانه ووه تو هیچ نیت مه گهر ناده میزادیکی وینه ی ئیمه نه خو ی نه خو یته ووه نه رزی به بازارو، ئیمه بهراستی گومان نه بهینه تو له و که سانه ی دروئه که من له گفتوگزو کرده و یانا، نه گهر تو راست نه که ی:

﴿فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ دواپی تو بخهره خواره ووه به سهر ئیمه دا له ناسمانه ووه پارچه یه کی له ناو بهر له سزای زور گران نه گهر تو له و که سانه ی راست نه که من له دا واکاری خو یانا.

﴿قَالَ رَبِّي عَلَّمَ بِنَا تَعْمَلُونَ﴾ شوعه یب ووتی: پهروه ده که ری من زاناتره له هه مو که سی به شتی ئیوه نه یکه من و زاناتره به سزایه شایسته ی کرده ووه ی ئیوه بی، خوای مه زن

ئهوهی سپاردویه بهمن ئهوهیه داوا لهئێوه بکهه خوای مهزن بهرستن و بتانرسنیم له دزایه تی
فهرمانی خوای مهزن و له سزای ئهوه.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظَّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ دواپی دانیشتوانی ئهیکه
شوعه بییان به درۆ خسته وه، دواپی توشی ئهوان بو سزای رۆژی هه ورئ سیبه ری پهیدا کردبو
به سه ریانا. به راستی سزای ئهوه رۆژه سزایه کی زۆر گه وه وه سه ختبه که ئهوانی له ناو برد،
یانی دواپی بهرده وامبونی ئهوه تا قومه له سه ربی باوه ربی خوای مهزن توشی گه رمایه کی زۆر
سه ختی کردن و هه ناسه یان کورت بو، بهو بۆنه وه له خانه وه کانیان چونه ده ره وه وه ئه گه ران
به دواپی سیبه ریکا، دواپی هه ورئکیان بینی سیبه ری کردبو، هه مویان کۆبونه وه له ژیریا، دواپی
خوای مهزن بهردو ئاگرو هه وه ره گرمه ی به سه ردا ناردرنه خواره وه وه هه مویان سوتان و
به بریون.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهْوَ الْغَرِيزِ الرَّحِيمُ﴾ به راستی ههیه
له سزادان و سوتاندنی دانیشتوانی ئهله ئهیکه نیشانه ی ئاشکرا بۆ ئاده میزاد به تایه تی بت
به رستانی قوره یش هه تا ته می خوار بین و باوه ربه یین، زۆربه ی ئهوان باوه رب به خوای مهزن
ناهین و، به راستی په ره ر دگاری تو زۆر به ده سه لاته بۆ سزادان و تۆله کردنه وه له بی
باوه ران، زۆر میه ره بانه مۆله تی بی باوه ران ئه دا له بهر ئه وه ی خوایان یا مناله کانیان
باوه ربه یین.

وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ

الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ

مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُ

عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾

فَفَرَّامُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ

فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ

الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا

هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ أَفِعْذَابِنَا يُسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ أَفَرَأَيْتَ
 إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾
 مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمْتَعُونَ ﴿٢٠٧﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا
 لَهَا مُنْذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾ وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ
 الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ
 عَنِ السَّمْعِ لَمْعَرُوْلُونَ ﴿٢١٢﴾

﴿وَالَهُ لَنُزِّلَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ وه بهراستی قورئان نامهیه که هاتوته خواره وه له لایه
 بهر وه ردگاری ههمو بونه وهرانه وه، جادوو پۆشه وپۆی نیه، وهک نه وهی قوره بیهیه کان گورمان
 نه بهن.

﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ﴾ جبره ئیل نهو قورئانهی هینا وه ته
 خواره وه به فهرمانی خوای مهزن بو سه ر دلئی تو هه تا له بهری بکهی و بیزانی و ماناو
 ناوه وکی جیگهی خوی بکری له دلتاو له بیرت نه چینه وه، له بهر نه وهی تو بی بهیه کی له
 پیغه مبهرا و ئاده میزادو دانیش توانی مه ککه بز سینی له سزای خوای مهزن.
 بوزاین: جبره ئیل ناو براوه بهر و حوله مین، چونکه گیانی ئاده میزاد رزگار نه کا بر و
 پیکراوه بو هینانی سروس بولای پیغه مبهرا و بهو جو ره ی خوای مهزن فهرمانی پیدا وه بهی
 ده ستکاری کردن.

﴿بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ نهو قورئانه هاتوه به زمانی عه ره بی رون، به زمانی خو ت و
 تاقمه که ی خو ت، هه تا بهی وه ستان و بیر کردنه وه گفتو گو ی پیکه ی و تاقمه که یشت
 راسته و خو بهی مانا کردنی رسته کانی له ماناو مه بهستی قورئان بگدن و بیانویان نه میتی،
 جگه ی پیغه مبهری خو مان شو عیب و هودو صالح و ئیسماعیل به زمانی عه ره بی دانیش توانیان
 تر ساندوه له سزای خوای مهزن.

﴿وَإِنَّ لَیْ زُبْرَ الْأَوَّلِينَ﴾ وه بهراستی نهو قورئانه په کی ئیوه نه خوا با وه ری پی ناهین
 پوخته و ناوه وکی نامه کانی پیشوه له وانا باسی قورئان وه اتنی پیغه مه ر کراوه، جو ه کان و نهو
 عه ره بانه ی بوون به جو بهراستی نه وراستیه نه زانن، ئیتر چون تانه له راستی قورئان و پیغه مه ر
 نه دهن.

﴿أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ﴾ نایا بؤ بت پهستانی مه ککه به لگه ی زور ناشکرا نیه له سهر راستی قورئان و پیغمه مر که نهو راستیانه یان زانیوه زاناکانی به نوئیسرایلی و نه وانیش به بت پهستانیان و وتوه کاتی بت پهستان له وانیان نه پرسی، ئیر ئیوه داوای چ شتی نه کهن دوا ی نه وه ی زاناکانی جوه کان نهو راستیانه یان به ئیوه و وتوه؟ به گویره ی نه قل راستی موحه مه د رونه، چونکه ئیوه ناتوان وینه ی قورئان دابین، ته ورات وینجیله نه گور او ه کان موزده یان به هاتی پیغمه مر داوه.

﴿وَلَوْ أَنزَلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ وه نه گهر ئیمه قورئانمان ره وانه بکر دایه بؤ سهر هندی له ناده میزادی جگه ی عهره ب یا زمانی پارا و نه بویه له عهره پیدا، دوا ی موحه مه د نهو قورئانه ی بخویندایه و به سهر نه واند باوه ریان نه نه هیتا، چونکه له مانای قورئان نه نه گیشتن، ئیر ئیوه دانیشتوانی مه ککه بیانوتان نه ماوه، چونکه قورئان به زمانی خوئان هاتوته خواره وه و باوه ری پی ناکهن.

﴿كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾ ههر به وینه ی نهو باوه رنه هیتانه ی ئیوه له سهرینی ههر به و جوره ئیمه بی باوه ریمان خستوته دلی تاوانبارانه وه و دلیان به ئیسلام ناکریته وه و به سهر به سستی خو یان باوه ر به قورئان نایه رن هه تا به چاوی خو یان سزای خاوه ن نازار نه بین له دوا ی مردنیان. باوه ر هیتان له و کاته دا سوود به وان نابه خشی.

﴿فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ﴾ دوا یی باوه رنه هیتانیان نهو سزایه کوتوپر نه چی بؤ لای نهو تاوانبارانه و له کاتی که نه وان هه ست به هاتی ناکهن که هدره شهیان بی نه کرا به وسزایه، دوا یی نهو تاوانبارانه نه لین: خوز گایه ئیمه له جیهاندا بؤ ماوه یه کی که مژ دوا بخرایانه و باوه ریمان به یتایه و کاری چاکمان پیشی خزمان بخستایه و گونا هه کاغان بشورایه ته وه، نه وه یش دووره بؤ نه وان. نهو تاوانبارانه به پیغمه مره که ی خو یان نه ووت: نه گهر تو راست نه که ی نه وه ی تو به لیتی پی نه ده ی له سزادانی ئیمه تو بیه یته بؤ لای ئیمه، خوا ی مه زن وه لایمان نه داته وه و نه فهر موی:

﴿أَلْعَذَابُ يَسْتَعْجِلُونَ﴾ نایا دوا یی نهو تاوانبارانه چو ن په له نه کهن بؤ هاتی سزا بؤ لایان، کاتی هاته خواره وه نه وان توانای گه رانه وه ی نهو سزایه یان ناب و ریگه ی هه لهاتیان بؤ ناب.

﴿أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا يَوعَدُونَ مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَعُونَ﴾ نایا دوا یی تو به سهر هاتی نهو تاوانبارانه چو ن نه بینی و هه وال بده به من نه گهر ئیمه واز له وان به یتین چند سالی به خوشی رابویرن له جیهاندا، له پاشا هات بؤ لای نه وان شتی به لیتی

﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ﴾ دواى تو بلى بهو كه سى نهو گومانه پوجه نه باو پروای به خواى مه زن نه هتاوه و بوختان به تودا نه كا: تو مه پهرسته له گهل خواى مه زندا خواى تر و هاوبه شى بو دامه نى، دواى بى لهو كه سانه پتويست كراوه له سهريان سزايان بدرى.

﴿وَالَّذِينَ عَشْرَكُمْ الْأَقْرَبِينَ﴾ وه تو هوزو خزمه نزيكه كانى خوت بتسرينه له سزاي خواى مه زن نريك له دواى نريك: يه كه مين جار داوايان لي بكه دواى تو بكه ون و بينا ترسيته له سهر مانه وه يان له سهر بى باوه رى. نه وان شايسته ي نه ون له پيشه وه بانگيان بكه بولاى ريگه ي راست، زورتر له كه سانى تر نارام بگره له سهريان پتغهمهر ﴿﴾ بهو فه رمانه هه لساو چوه سهر كيوى سه فاو بانگي كردن و فه رمانى پيدان و فه رموى: نه ي نه وه كانى عه بدو لمو ته لىب، نه ي نه وه كانى هاشم، نه ي كورو نه وه ي عه بدو له ناف، نه ي عه باسى مامى پتغهمهر، نه ي سه فهدى پورى پتغهمهر خوتان بپاريژن و من ناگه مه فرياتان، باوه ره يتان و كرده وه ي خوتان فرياتان نه كه وه ي له پاشه رورژدا.

﴿وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه تو بالى خوت دابنه وينه بو كه سى دواى تو كه وتوه له باوه رداران. نه رم ونيان به له گه ليان وريزيان لي بگرى، نيز له هوزو خزمى خوتن يا له جگه ي نه وان بن.

﴿فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾ دواى نه گهر خزمه كانت بى فه رمانى تو يان كرد، دواى نه وه ي تو نه وانت ترسان، دواى تو بلى بهوان: به راستى من بيزارم له شتى ئيوه نه يكه نه بى باوه رى و هيچ جزره په يوه ندى خزمه يه تى و دوتايه تيمان له نيواندا ناميتى. ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَابَلُكَ فِي السَّاجِدِينَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ وه تو مه ترسه له دزاهيتى نه وان پشت بيهسته له سهر خوايه كي زور به ده سه لآت و زور ميهره بان و خاوه نى به زه بى و به نوميدي جگه ي خواى مه زن مه به، نهو خوايه ي نه وتو تو نه بينى كاتى تو هه لئه سى و نه چى بو نويز كردن، وه جم و جول و هه لسو كه وتى تو نه بينى له نيو نهو كه سانه ي سوزده نه بهن بو خواى مه زن له نويزدا.

به راستى خواى مه زن نه بيسى شتى خزمه كانت نه يلين: نه زانى به نيازى دهروونى نه وان، پاداشتى چاكو و خراپه ي هه مو كه سى نه داته وه. خواى مه زن تو سه رنه خاو به سهر دوزمنانى تودا، ناگادارى كرده وه ي نهو بى باوه رانه يه.

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ ﴿٢٢١﴾ تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴿٢٢٢﴾ يُلْقُونَ السَّمْعَ وَأَكْثُهُمْ كَذِبُونَ ﴿٢٢٣﴾

وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ ﴿٢٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ
يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾ إِلَّا الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانصَرُوا مِنْ
بَعْدِ مَا ظَلَمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿٢٢٧﴾

﴿هَلْ أَتَيْتُمْ عَلَى مَنْ تَنْزِلُ الشَّيَاطِينُ تَنْزِلًا عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ﴾ موحمهده به و جوزه نیه
نیوه گومانی بو نه بدن که شتی به نیوهی نه لی له شه یته ووه وهی گرتوه ، نایا من هه وال بدهم
به نیوه به که سیکی نه وتو شه یته به هه والی ده ست کردو دروینه دیت بولای، شه یته دیت
خوار بو سدر که سی زور بوختان کهر و گونا هاره و دروزنه.

﴿يَلْقَوْنَ السَّمْعَ وَآخِثَهُمْ كَاذِبُونَ﴾ نه و بی باوه رانه که سانیکی نه وتون گوی نه گرن
له شه یته کان و گفتو گوی دروو پرو بوچ له وانه ووه وه نه گرن و گومانیان وایه له هه والی
ناسمانه کان، له پاشا نه خه نه سهری شتی نار هزوویان هدی و، زورتر له بی باوه ران دروئه که ن
له هه وال و گفتو گز کانیا، موحمهده لهو که سانه نیه نه وان باسی نه که ن، چونکه نه وان
موحه مده یان تاقی کرده و ته ووه راسته و زمان پاکه، له لایه ن خوی مهنه ووه سروشوی بو دی
به هوی جبره نیله ووه به نیوهی رانه گیه نی.

﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾ هه ندی له بت پدرستان نه یان ووت: قورئان هونراوه یه و
شیره و موحمهده هونراوه بیرو شاعیره، خوی مهن به درو یانی خسته ووه فه رموی:
هونراوه بیرو نه کان که سانیکن دوی نه وان نه که ون ناده میزادی گیل وناشاره زا و سه رگه ران.
به دروو ناموسی دانیشته و نه روشتن و خراپه یان نه خه نه پال و تاوانج له خویان و ره گه زیان
ناراسته نه که ن، باسی تاوانباران به چاکه نه که ن.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ وَيَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾ نایا تو نه ترانیوه که به راستی
هونراوه بیرو نه کان له ناو هه موو گفتو گز کانیا و له هه موو شیویکا و له هه موو کاتیکا سه رگه ران
و له سه ر بیرو باوه و بو چونی راناوه ست و شتی نه لئین خویان نایکه ن. باسی پیاو چاکان
به خراپه نه که ن، ناوی تاوانباران به چاکه باسی نه که ن و دوی ناوات و نیازی پرو بوچ نه که ون
وشتی ناشایسته نه دهنه پال خوی مهن.

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾ مه گه هونراوه بیرو نیکی نه وتو
باوه ریان هینایی و کرده ووه چاکه کانیا کرد بی و یادو باسی خوی مهنیا به زوری کرده و

خوڤانیسیان خه ریک نه کردوه به کاری خراپه وهو، زۆر جاران قورئان ئه خوڤین و کار به ناوه رۆ که که ی ئه که ن، ئه و که سانه له سه ر بیرو باوه ری به رده وامن و گفتوگۆی چاک له هۆنراوه کانیانا باس ئه که ن به یی درۆو بوختان.

﴿ وَانْتَصِرُوا مِنْ بَغْدِ مَاطِلْمُوا ﴾ وه نه و هۆنراوه بیژانه ی باوه رداران تۆله ی خوڤانیان له بت په رستان سه ندوه ته وه له دوا ی کاتی سه مه یان لی کرابوو، دوا ی ئه وه ی جنیو درابو به موسلمانان ووه لای بی باوه رانیان داوه ته وه ئه و هۆنراوه بیژه باوه ردارانه وینه ی عه بدولای کوری ره واحة و حه سانی کوری سابیت، که عبی کوری زوهه یر که وه لای بت په رستانیان دایه وه که له دژی موسلمانان هۆنراوه یان دانابو.

﴿ وَسَيَعْلَمُونَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴾ وه له مه ودوا که سانیکی ئه و تۆ سه مه یان کردوه له دژی موسلمانان و پیغه مه ر ﴿ ﷻ ﴾ گفتوگۆیان ئه کرد ئه زانن بۆلای چ جیگه یه ئه وان ئه گه رینه وه و چاره نویسیان چۆن ئه بی دوا ی مردنیان، بیگومان ئه و جیگه یه دۆزه خه و سزای زۆر سه خته .

کوژایی به سوره تی شوعه راء هات له رۆژی سی شه مه مه

(۵) ی مانگی سه فه ر (۱۴۲۱) کۆچی

به رامبه ر به ۹ / ۵ / ۲۰۰۰ ی زایینی

﴿ سوره تی نهمل ﴾

لهمه ككه هاتوته خواره وه ژماره ی نایه ته كانی (۹۳) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسَّ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ ﴿١﴾ هُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّاتُهُمْ
أَعْمَلُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴿٤﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ
وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخِسُونَ ﴿٥﴾

﴿ طس ﴾ مانای وینه ی نهو دوو بیتانه له سه ره تای سوره تی نهله قهره و سوره ته كانی تردا

باسیان كراوه به در یژی .

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴾ نهو سوره ته بریتین له نایه ته كانی قوربانی پرورژ نه خوینرینه وه نایه ته كانی نامه یه كن نه نوسرینه وه كاره ره واکان و كاره قه ده غه كراوه كان و شتی راست و پوچ و سنوره كانی خوای مه زن وجه ندین شت رون نه كه نه وه، نامه یه كه ناده میزاد رانومایی نه كا بۆلای ریگه لای راست و موژده دهره به و كه سانه ی باوه رپان به خواو فریشته كان و نامه كان و پیغمه ره كان و روژی دواپی هه یه .

﴿ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يَعْمَهُونَ ﴾ كه سانیک ی نه وتون نوژده كانی خویمان نه كه ن له کاتی دیاری كراوی خوینا و زه کاته کانیا ن به گویره ی یاسا نه به خشن به هه ژاران و نه وان باوه ری بی گومانیا ن به روژی دواپی هه یه و نه زانن زیندو نه کرینه وه .

﴿ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّاتُهُمْ أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ﴾ به راستی كه سانیک ی نه وتو باوه به روژی دواپی نایه رن نیمه بو نه وانمان رزاندو ته وه كاره خراپه کانیا ن، نه قلمان

ته فسیری زمانا کوی

پیداون وچاك و خراب جوی نه كه نه وه، دواپی نه وان سهر گهر دانن دین و نه رۆن و بی باوه ریان
بوخویان هه لپژاردوه و دواپی شه یان كه وتوون.
﴿ اُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسُونَ ﴾ نه و تا قمه بی ساوه رو
سهر گهر دانانه كه سانیکی نه وتۆن بو نه وان هه یه سزای خراب، وهك كوشتن و به دیل كر دیان
و كر دیان به بنده له جیهانداو، نه وان له رۆزی دوا پیدا هه نه وان زیانۆمه ندرینی ئاده میزادن
و بهشیان نه له پاداشتی چاكه و شایسته ی سزادانن.

وَإِنَّكَ لَلنُّقْصَى الْقُرْآنِ مِنَ

لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ﴿٦﴾ إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاءَتِ كَيْفُ

مِنْهَا خَبِيرٌ أَوْ آتِيكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٧﴾ فَلَمَّا

جَاءَهُانُودَى أَنْ بُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسَبَّحَنَ اللَّهُ رَبَّ

الْعَالَمِينَ ﴿٨﴾ يَمْوَسِي إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ وَأَلْقَى عَصَاكَ

فَلَمَّارَهُ اهْتَزُّوا كَانَتْهَا جَانٌّ وَلِي مُدَبِّرًا وَلَمْ يَعْقِبْ يَمْوَسِي لَا تَخَفْ

إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَى الْمُرْسَلُونَ ﴿١٠﴾ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ

سُوءٍ فَإِنِّي عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَدْخَلَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ

مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

﴿١٢﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ ءَايَتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٣﴾

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ

كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

﴿ وَ اِنَّكَ لَتَلْقٰى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيْمٍ عَلِيْمٍ ﴾ و به راستی فیترکراوه بهتوو به خشراوه بهتو قورئان له لایه ن خواجه که وه هم موشتی له جیگهی شیای خویا دائه نی، نه زانی به همو شتی، بویه قورئانی بی به خشیوی له بهری بکه بی و ناوه رو که که ی رابگه یه نی به ناده می زاد، نهو قورئانه خوت دات نه ناوه به گویره ی گومانی بی باوه ران خوت دات نابی.

﴿ اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاَهْلِهٖ اِنِّیْ اَنْتُمْ نَارًا سَآتِیْکُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ ﴾ بیرى نهو کاته بکه ره وه موسا ده ستوری له شو عیب و هر گرت که بگه رپته وه بولای دایگی و برا که ی له میسر، دوا بی ریگهی ده شتی گرت بهر ورپگه که ی لی و ونبو، شهو تاریک و سارد، دوا بی به خیرانه که ی ژن و کوره که ی ووت: به راستی من له دوره وه ناگرئ نه بینم ئیوه لیتره چاوه رووان بکه ن من نهروم بولای نهو ناگره و دوا بی من بیمه وه بولای ئیوه به همو الیکه وه و که سی لای نهو ناگره بی ورپگه یه کمان نشان بدا.

﴿ اَوْ اَتِیْکُمْ بِشِهَابٍ قَسِیْرٍ لَّعَلَّکُمْ تَضْطَلُوْنَ ﴾ یا من بهیتم بو ئیوه گرپکی رووناک که ره وه ی ناگر به داریکه وه یاله سر پلیته یه، بو نه وه ی خوتانی بی گهرم بکه نه وه رووناکی لی و هر بگرن لهم شه وه زور تاریکه دا.

﴿ فَلَمَّا جَآءَهَا نُودِیْ اَنْ یُّوْرِكَ مَنْ فِی النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ﴾ دوا بی کاتی موسا چوه لای نه و ناگره و لی نریک بویه وه موسا ده نگیک بیست له لایه ن خوی مه زنه وه فه رموی: نه ی موسا: پیروزه که سی لای نهو رووناکیه و له ملاو لای نهو رووناکیه بی. نهو شته ی نهو تو که تو نه بیینی و وانه زانی ناگره رووناکیه کی پیروزه خوی مه زن به توانای خوی دروستی کرد وه تویش له لای نهو رووناکیه و ه ستاوی پیروزی و من توّم هه لیژارد وه به پیغمه مر بو خوم مورّده بده ی به ناده می زاد بیانتر سیته و پیروزی بلا و بکه ره وه به سر زه ویدا.

﴿ وَ سُبْحٰنَ اللّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴾ و هتو خوی پاک بکه ره وه له همو کارپکی ناشایسته له هاوبه ش دانان بو خواجه که پهروه ردگاری همو بونه وهرانه و دروست که ریانه.

﴿ یٰ مُوسٰى اِنَّ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴾ نه ی موسا همو کارو فه رمان نه مه یه: به راستی نهو که سه ی بانگی تو ی کرد وه منم خواجه کی گه وره و به ده سه لات همو شتی له جیگهی شیای خویا دائه نی، نهو کاره په که ره رانه من پیّم داوی وهریان بگره و له کاتی تاییه تیدا به کاریان بهیته، خوی مه زن فه رموی به موسا:

﴿ وَاَلْقِ عَصَاكَ ﴾ و هتو فره بده دارده سه که ی خوت هه تا توانای ئیمه بیینی، موسایش دارده سه که ی خوی فره دا و بیینی که دارده سه که ی بویه مارپکی راسته قینه، زور به تیژی نه هاتو نه رویش.

﴿ فَلَمَّا رَاَهَا تَهْتَزُّ کَأَنّٰهَا جَانٌ وَّلٰی مُدْبِرًا وَّلَمْ یُعَقِّبْ ﴾ دوا بی که موسا دارده سه که ی خوی بیینی زور به تیژی نه روا وه که نه وه ی نهو دارده سه مارپکی زور خیرایه له رویش تندا، موسا ترساو رای کردو پشته ی کرده ماره که و ناوری نه دایه وه.

﴿ يٰمُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَى الْمُرْسَلُونَ ﴾ پهروه دگاری موسا فدرموی: نهی موسا: تو مه ترسه له هیچ بونه وهری. بهراستی نابې بترسی لای من هه موو نیراوه کانی من. ﴿ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلْ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ بهلام کهسی له خوی نه ترسی له پیغمه دران سته می له خوی کرده بهرله وهی بکری به پیغمه در به گونا هیکی بچووک ، به وینهی نه وهی بو موسا په یدابو بو کریکی داله پیاوکی قیبتی و کوشتی و په شیمان بو یه وه و له پاشا له داوی خراپه که چاکه ی به دوا دا هینا، دوا بی په شیمان بونه وه که مان وهر گرت، چونکه بهراستی من لی خوشبو و نم زوره، خاوه نی میهره بانی و به زه یم بو نه و که سه ی په شیمان نه پیته وه و چاوه روانی سزای من نه کا.

﴿ وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ﴾ وه تو دهستی خوت بکه به یه خه ی کراسه که ی خوتا له ژر قولته وه له پاشدا تو دهستی خوت دهر بهینه ، تو دهستی خوت نه بی نی به سپیه تیکی زور جوان ورو وناک به بی نه وهی تووشی نه خوشی یه کی خراپ بو بی وه که به له کی. نه و فر دانه ی دار دهستی خوت و دهر هیتانی ده ست له بهر دم نیمه دا، له بهر نه وهی دل نارام بی و نیمه یاریده ی تو نه ده ی.

﴿ فِي تِسْعِ آيَاتٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴾ نه و دوو کاره په کخه رانه دوو کاری په کخه رن له و نو کاره په ک خه رانه ی نیمه تو به و نو کارانه وه نه نیرن بولای فیرعه ون و تاقمه که ی. بهراستی نه وان تاقمیکن لایاندا وه له سنووری خوی مهن. نه و نو کاره په کخه رانه نه مانه ن: (۱) دار ده ست . (۲) دهستی سپی. (۳) بچرانی ناوی دهر یا. (۴) لافاو. (۵) کولله. (۶) نه سپی. (۷) بوق. (۸) که مئای له ده شته کاندا. (۹) که م دهرامه تی.

﴿ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴾ دوا بی کاتی نه و نو کاره په کخه رانه ی نیمه بهروونی و به ناشکرا چوون بولای فیرعه ونو تاقمه که ی دوا ی گه رانه وهی موسا بو میسر و ووتیان: نه و کاره ی موسا جادوی ناشکرایه و کاری په کخه ری پیغمه درایه تیه، نه به ده دم باوه ریان نه هینا، له دلیانان نه یانزانی راسته.

﴿ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ﴾ وه فیرعه ون و تاقمه که ی باوه ریان نه هینا به و به لگه رونا نه به جو ریکی دهر که ووتو ، له دهر وونی خو یانا بروای بیگو مانیان بهراستی نه و به لگه و کاره په کخه رانه هینا، باوه ریان پی نه هینا له بهر نه وهی سته میان له خو یان کرد و خو یان به بالتر و گه وره دانه که مل شو ربکه ن بو موسا که سیکی ته نه ی ناسایه، چو ن نه بی پیغمه در بی.

﴿ فَأَنْظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴾ دوا بی تو ته ماشا بکه چو ن به و نه نجام و کوتای نه و که سانه باوه ریان نه هینا و خراپه یان بلا و نه کرده وه له زه ویدا: نه وه بر بهراستی به ناوی دهر یا له جیهاندا خنکان و پاشه روژ نه چنه دوزه خ.

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا

وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَأَيُّهَا النَّاسُ عِلْمَنَا مَنَظِقَ الطَّيْرِ

وَأُوتِينَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحُشِرَ

لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَأَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا

مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

﴿١٨﴾ فَتَبَسَّ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ

نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَتِي وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا

تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا﴾ وه به راستی نیمه به خشایمانه به داود و به سولهیمان زانینی ثابین و فرماندان له نیوان ناده میزاد و پیشه سازی و زانینی زمانی بالنده. به تاییه تی داود زری وجهک و شتی تری دروست نه کرد له ناسن و ناسمان بونهرم کردبو. سولهیمان فیری زانینی زمانی بالنده مان کردبو، نهو زانستیانه نیمه به وانمان به خشایوو به کاریان نه هیتا بو سوودی به نده کانی خواو به رستی خوی مه زن. به کاریان نه هیتا له دزی ناده میزادی تاوانبار و داگیر کردنی سامانیان. به لکو سوپاسی خوی مه زنیان بکه ن.

﴿وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه دوی نهو هه موه زانستی نه یان ووت: سوپاس بو خوی به کی نه و تو ریزی نیمه ی داوه به سهر زور کس

ته فسیری زمانا کوی

له به ندهو باوه پرداره کانی خوی مهن. مبهست له ریز لیره دا ریزی زانینکه سوود به خشیی و مبهست له زور کهس له باوه داران که سانیکن له زانینا نه گیشینه پلهی نهوان له زانینا، نهو رستانه ناماژه نه کهن بو نهو هی کهله باوه دارانا کهسانی واهن له داود و سوله یمان به ریزتر و گهوره ترن، هه رچوننی بی ریز لای خوی مهن به راورد به زانین و رام کردنی باو نرم کردنی ناسن نابی. به لکو به راورد نه کری به سوود گه یاندن به ناده میزاد.

﴿ وَوَرَّثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ ﴾ وه کاتی داود کوچی دواپی کرد سوله یمان بویه میرات گری داوود له پیغه مه رایه تی و له پاشایه تیدا له ناو هه ژده کوری داوودا بو به جیگه نشینی داوود. خوی مهن نامه ی زه بوری بو داوود ناردو ده نگیکی زور خوشی پی به خشیی و ناسنی بو نهرم کرد، سوله یمان دووه مین پاشایه دوا تالوت بو به نو ئیسرایلی، میژوو نه لی: پاشایه تی سوله یمان هفتا سال دریزه ی کیشا، دوا سوله یمان به نو ئیسرایلیه کان بون به دوور ژیمی دوژمنی یه کتری: رژی می ئیسراییل، رژی می یه هوزا، دواپی به خسته نه سر هه ردو و کیانی له ناو برد. جوه کان نه لین زور به بی شهرمانه: داوود ژنی هه لئه گرت و میرده کانی نه کوشتن، سوله یمان پیاویکی زور دارو یاخی له خواو به ناره وا دارایی به کار نه هیتا.

﴿ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا مَنَطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتِنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَإِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴾ وه سوله یمان ووتی: نهی ناده میزاد: ئیمه له لایه ن خوی مهن نهو فییری زمان و گفتو گو کردنی بالنده کان کراوین، ئیمه به ده نگیانا نه زانین مبه سستیان چ شتی که و چ شتی به ده کتری نه لین و، به ئیمه به خشراوه له هه موو شتی نهو هی پیروستمان پی هه بی و بو ئیمه چاکی له هه ردو و جیهاندا له پیغه مه رایه تی و پاشایه تی و رام کردنی جنو که کان و زانینی گفتو گو ی بالنده کان و زور شتی تریش. به راستی به خشینی نهو شتانه به ئیمه له لایه ن خوی مهن نهو ریز گرتنیکی زور ناشکرایه و په نهان نهو شایسته ی سوپاس کردن.

﴿ وَخَشِيَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴾ وه له لایه ن فه رمانده کانی سوله یمانه وه کز کرانه وه بو و سلیمان له شکره کانی له هه ندی جنو که و ناده میزاد و بالنده، دواپی رینگه له وان به سزا که بلا و ببه وه و گیره شیوینی بکه ن، هه ریه که یان له لایه ن چاودیری که ری له خویان. یانی سوله یمان فه رمانی دا به فه رمانده کانی خوی له هه ندی جنو که و ناده میزاد و بالنده له شکره که ی خوی بو کز بکه نه وه و به ده ک پارچه ریز بدرین و به ریک و پکی برۆن به رینگه دا، بو هه ریه که لهو سی تا قمه چاودیری که ریکیان بو دانرا بلا و نه ببه وه و په روه و به ریزن. به وینه ی سه ربازه کانی ئیستا، هه روه ها به ریک و پکی رویشتن به نیشتمانی خویانا، به دریزایی فه له ستین و خور هه لاتی ئوردون و لوبنان و سوریه ی لای روباری فورات.

﴿ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ ﴾ هرووها به سواری و به پیاده‌ی رویشان هتا کاتی چون به سهر زهوی (وادی نهملدا). زانایان بیریان جیاوازه له باره‌ی وادی نهملدا: هندیکیان نهلین: جیگه‌یه که له نیوان (حه‌برون وعه‌سقه‌لاندا له زهوی شامدا) هندی تریان لایان وایه له زهوی تایفدایه، هرجوئی بی گومان له راستی نهو رووادوده‌دا نه. کاتی گه‌یشته نهو جیگه‌یه سوله‌یمان گوی له ده‌نگی میروله‌یه بوو له میروله‌کانی وادی نهمل.

﴿ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ میروو له‌یه ووتی به میروله‌کان: نهی میروله‌کان: ئیوه به‌چنه ناو جیگه‌کانی خوٚتان وخوٚتان دهرمه‌خن، ئیوه نه‌گهر به‌چنه ناو جیگه‌کانی خوٚتان سوله‌یمان و له‌شکره‌که‌ی ناتان پلیشین، نه‌گهر بتان پلیشین هه‌ستی بی ناکه‌ن.

﴿ فَتَبَسَّمْ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا ﴾ دوا‌ی سوله‌یمان به‌خوشیه‌وه بی که‌نی له‌به‌ر گفتوگویی نهو میروله‌یه، چونکه نهو میروله‌یه بروای به‌دادپه‌روره‌ی سوله‌یمان هتاو بیانوشی هتا‌یه‌وه نه‌گهر له‌شکره‌که‌ی سوله‌یمان بینا شیلن. نه‌زانی سوله‌یمان دادپه‌روه‌ه.

﴿ وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ ﴾ وه‌سوله‌یمان ووتی: نهی په‌روره‌دگاری من: تو بخه‌ره دلی من که‌من سوپاسی چاکه‌یه‌کی نه‌وتوی تو بکه‌م که‌تو به‌خشیوته به‌من و به‌باو‌کم و به‌دایکم له‌مه‌وبه‌رو رژاندوته به‌سه‌رمانا.

﴿ وَأَنعَمَلْ صَالِحًا تُرْضَاهُ ﴾ وه‌یارمه‌تیم بده‌ی که‌من کرده‌ویه‌کی چاک‌ی وابکه‌م تو له‌و کرده‌ویه‌ی رازی بی و پت خوشی.

﴿ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴾ وه‌تو به‌هوی ره‌زامه‌ندی و میه‌ره‌بانی تو‌وه من بخه‌یه ناو رژی پیاو‌چاکان له‌به‌ه‌شتاو لیم رازی بی.

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَىٰ الْهَدْيَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَا عَذَابَ لَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوَلَمْ أَذْ بَحْنَهُ أَوَلَيْاتُنِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾ إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا

عَرْشٍ عَظِيمٍ ﴿٢٢﴾ وَجَدْتُهُا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ أَلَا يَسْجُدُ لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٤﴾ اللَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٥﴾

﴿ وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴾ وه سوله يمان چوه دهره وه
له بهر نه وهی کاروباری له شکره که بیشکینی و هه والیان بزانی و گه رابه دواي په پوسله مانه دا
نه بیینی و فدرموی و پرسى: په پو له چ جیگه ده که من نای بینم؟ دوايی باشتر گه را و هه تا
چاکر بوی دهر که وئ دیارنیه، ووتی: به لکو په پو له وانه ده دیارنن. به راستی بی فدرمانی منی
کردوه، به بی نه وهی من بزائم چوه نه دهره وه، رقی جولاو هه ربه دهی سهختی له په پوله کردو
فدرموی:

﴿ لِأَعَذِّبَهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ ﴾ به راستی من سزایه کی زور سهختی په پو نه دهم
له سهر نه وهی بی فدرمانی کردوه بهرینه وهی تو که که ی یا بندى نه کهم یا بی به شی نه کهم
له ریزی له شکره کهم. یا به راستی من په پو سهر نه بزم به گویره ی چو نه تی گونا هه که ی؟
﴿ أَوْ لِيَأْتِنِي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴾ یامن له په پوله خوش نه بم کاتی به لگه یه کی ناشکرام بو
بهی بی به لگه بی له سهر نه وهی خاوه نی بیانویه کی راست و دلخوش کهر بی .

﴿ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ نَحْطُ بِهِ ﴾ دوايی په پو ماوهیه کی کهم بهر دهم وام بو
له سهر ونبونه که ی و له ماوهیه کی کهمدا هاته وه بولای سوله یمان ووتی: تورهمه به له من و
سزام مه ده، من وونبوم له بهر کاریکی گرنګ. دوايی من شتیکم زانیوه له کاره کانی جیهان
ومن بالنده به کی لاوازم، نهو شته تو هه رچه ننده پاشای به هیزی نه ترانیوه و پیغه مهریشی و
سروست بو دی .

﴿ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴾ وه من گه راومه ته وه بولای تو له نیشتمانی هوزی سه به نی
یه من به هه والیکى زور گه وره و راست وینگومان . سوله یمان ووتی نهو هه واله گه وره یه چ
تشیکه؟ په پو ووتی:

﴿ إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ﴾ من فریم بولای
باشووری وولات ههتا گهیشتمه نیشتمانی هوزی سبهءژنیکم دهست کهوت بوبو بهپاشا
وخواوهنی نهوان کهناوی بهلقیسی کچی شهراحیله، پاشایهکی زور گهورهیهو ههموو شتیکی
لههوی هیژو چاکهی جوراوجوری نیشتمان و بوخوی پی بهخسراوهو، نه وپاشایه تهختیکی
زور گهورهی رازاوه بههموو جوریکی گهوههری ههیهو زور بی وینهیه.

﴿ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾ وهمن نهو پاشایه و تاقمه کهیم
دهست کهوت لهسدر نهو ههموه چاکهیه خوای مهزن بهوانی بهخشیوه سوژده نهبن بو خور
لهجگهی خوای مهزن و ناسمان و نهستیره کان نهپهرستن.

﴿ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴾ وهشهیتانه کان
کردهوه خراپهکانی خوایانی بو رازاندونهتهوه لهبی باوهری و بهرستنی خوړو ناسمانه کان،
روی وهرگیراون لهپهرستنی خوای مهزن و ریگهی راستی خوا پهرستی، دوایی راغویی
وهرناگرن بولای پهرستن و باوهریتان بهخوای مهزن، چونکه سوژدهی بو نابه. شهیتان
وهری گیراون.

﴿ أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يَخْرُجُ الْخَبَآ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ لهبهرئهوهی سوژده نهبن
بو خواپهکی نهوتو دهرتههیتی و ناشکرا نهکا لهشتی ناسمانه کان و زهوبدان لههمو چاکه
شاراوهکانی گهردون. بههوی بارانهوه، زانایان فیری نهوه نهکا زیرو زیوو نهوت و شتی تر
لهزهوی دهرههیتن.

﴿ وَيَعْلَمُ مَا تَخْفُونَ وَمَا تَعْلِنُونَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴾ وهخوای مهزن
نهزانی بهشتی ئیوه نهی شارنهوه لهدهروونی خوتاناو بهشتی ناشکرای نهکه لهگفتوگزی و
کردارتان و نهزانی بهشاراوهکانی ناو ناسمانه کان و زهوی، خوابهکی نهوتویه هیچ خوابه نیه
شایستهی پهرستنی مهگهر نهو خوابه پهروهردگاری تهخت و توانای زور گهورهتره لهتهختی
بهلقیسی پاشای هوزی سبهءکه بههیچ جورئ بهراوردی لهگهل تهختی بهلقیس و جگهی
بهلقیس ناکری.

قَالَ سَنَنْظُرُ

أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ أَذْهَبَ بِكِتَابِي هَذَا

فَالِقَهُ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّى عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَتْ يَتَأْتِيَهَا

الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ

اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٣٠﴾ أَلَا تَعْلَمُونَ عَلَىٰ وَأَتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾
 قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ
 تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوْا قُوَّةً وَأُولُوْا بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ
 فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً
 أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْنَزَةَ أَهْلِهَا أِدْلَةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾
 وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

﴿ قَالَ سَتَنْظُرُ أَصَدَقْتُ أَمْ كُنْتُ مِنَ الْكََاذِبِينَ ﴾ کاتی پەپو ئەو رو داوای بەسولەیمان ووت، باسی بەلقیسی کرد بەبی باوهری و پەرستنی خۆر، سولەیمان بەپەپوی ووت: من بیر لەو شتە ئەکەمەوہ تۆ ئەبلی و بزەم چۆنە و بۆم رون بێتەوہ ئایا تۆ راست ئەکەی یا تۆ لەو کەسانە دیرو بکەن: ئەو کاتە فەرمان ئەدەم بەشتی دەرکەوت.

﴿ اِذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا فَاَلْقِهِ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴾ دوایی تۆ ئەم نامەیی من وەر بگرەو برۆ بۆلای پاشا و هۆزی سەبە، ئەو نووسراوە لەنامانەوہ فرەبدە بۆلای بەلقیس لەپاشا لەوان دوور بکەوہ بۆ جیگەتە ترو ئاگات لەوانی، گوی لەوان وەر بگرەو بزەنە لەسەر چ شتی پێک دێن و دوایی تۆ بگرەتۆو ئەو هەوالە ئەوانمان بۆ بنێرەوہ. کاتی پەپو بەو نامەییەوہ فری بۆلای نیشتمانی هۆزی سەبە بەو جوهری سولەیمان فەرمانی پێداو، نامە کە ی فرەدا بۆلای بەلقیس و فەرمانداران و لەشکر و پیاو ماقولان لەلای بوون، نامە کە ی هەلگرت و کردیەوہ و خۆتێدیەوہ بەسەریانان.

﴿ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِنِّي أَتِيْتُ إِلَيْكُمْ كِتَابَ كَرِيمٍ ﴾ بەلقیس ووتی: ئە ییوان و دانیشتوانی بەرێژ: بەراستی من نامەیی کێ زۆر بەرێژم بۆ هاتوہ بەرێژترین گفتوگۆو بەرزترین مەبەستی تێدایە لەلایەن پاشایە کێ بەرێژو زانا کەناوی سولەیمان، ئەمەیش ناوهرۆکی ئەو نامەییە: ﴿ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾ بەراستی ئەو نامەیی لەلای سولەیمانەوہ هاتوہ، بەراستی لەو نامەییەدا نووسراوہ: بەناوی خوای بەخشندە ی میهرەبان، بانگی ئێرە ئەکەم بۆلای باوهرێنان بەخوای مەزن و پەپەرە ی من بکەن.

﴿ أَلَا تَعْلَمُوا عَلَيَّ وَاتَّخَذْتَنِي مُسْلِمِينَ ﴾ كه ئیوه خۆتان به‌بالاتر دامه‌نن به‌سه‌ر مندا، گه‌وره‌یی نه‌تان گری و له‌پریگه‌ی ئایینی خوا لاتان بدا به‌وی‌یه‌ی پاشایانی تاوانبار و، ئیوه پێ‌یسته بین بۆ‌لای من و باوه‌ر به‌ی‌ن و په‌یره‌وی من بکه‌ن و سه‌رشۆری فه‌رمانی بن. له‌پاشا به‌لقیس گرنگی دا به‌و روداووه‌ی بیرێ کرده‌وه چ شتی بکا.

﴿ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي أَمْرِي ﴾ به‌لقیس ووتی: ئه‌ی پساوانی به‌پێ‌ری نیشتمان: پێ‌یسته ئیوه‌ی بیر بکه‌نه‌وه‌و بۆ‌ منی رۆن بکه‌نه‌وه‌و ئه‌م کاره‌ گه‌وره‌و گرنگه‌ی رۆی کراوته‌ من و من راوی‌زتان بێ ئه‌که‌م و به‌بیرو بۆ‌چونی ئیوه‌و ئه‌رۆم به‌پریگه‌دا ووتی:

﴿ مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ ﴾ من هیچ فه‌رمانیکم جی به‌جی نه‌کرده‌وه هیچ کاریکم به‌بی ئیوه‌ی پیرام بۆ‌ نه‌دراوه‌ هه‌تا ئیوه‌و ئاماده‌ی لای من نه‌بون. ئه‌و کاته‌ من ئه‌و کاره‌م کرده‌وه. به‌لقیس به‌و گفتو‌گۆیه‌ی خۆی وستی مه‌یلی ئه‌و ان بۆ‌لای خۆی رابکێشی هه‌تا له‌ژێر په‌یره‌و کردنی ئه‌و ده‌رنه‌چن، به‌جۆری بۆ‌ رێزی ئه‌وانی بۆ‌ جی به‌جی کردنی کاروباری نیشتمان دانابوو.

﴿ قَالُوا لَنْحْنُ أَوْلُوا قُوَّةٍ وَأَوْلُوا بِأَسِ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴾ پساوه به‌پێ‌زه‌کان ووتیان: ئه‌ی پاشا تو له‌هیچ شتی مه‌ترسه‌ ئیمه‌ تاقمین خاوه‌ن شمشیر و رم و زری و ئامیری زۆری جه‌نگین و ئازایمان تێدایه‌، ئاماده‌ کراوین بۆ‌ جه‌نگ کردن و له‌شمان خاوه‌نی هێزه‌، تا قی کراوینه‌ته‌وه‌ له‌جه‌نگدا، ئاماده‌باشی ته‌واومان تێدایه‌ بۆ‌ جه‌نگ کردن و ئاماده‌ین بۆ‌ هه‌لمه‌تدانو پاله‌وانیه‌تی، ئیمه‌ له‌گه‌روه‌ی ئامازه‌ی تۆداین و په‌یره‌وی فه‌رمانی تۆ ئه‌که‌ین، به‌راستی هه‌موکاری ئه‌گه‌رینه‌وه‌ بۆ‌لای فه‌رمانی خۆت، دوایی ته‌ماشای بکه‌و بیر بکه‌ره‌وه‌ فه‌رمان به‌چ شتی ئه‌ده‌ی ئیمه‌ له‌خزمه‌ت تۆداین و له‌خزمه‌ت په‌یره‌وی تۆداین.

به‌لقیس هه‌ستی کرد تاقمه‌که‌ی مه‌یلیان بۆ‌لای جه‌نگ کردن هه‌یه‌، خۆی ژێر بوو بیری له‌دوا رۆژ ئه‌کرده‌وه‌، به‌لقیس وستی له‌و مه‌یله‌ لایاندا به‌جۆری ئاشکرای تێدا نه‌بی بۆ‌ جه‌نگ نه‌کردن و ئه‌یزانی به‌خرایی جه‌نگ کردن.

﴿ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴾ به‌لقیس به‌تاقمه‌که‌ی خۆی ووت: به‌راستی ره‌وشتی پاشایان وایه‌ به‌جه‌نگه‌وه‌ هه‌ر کاتی چونه‌ گوندی یا شارێ کاولیان ئه‌که‌ن، ئاوه‌دانی و کۆشک و سه‌وزای و داراییان له‌ناو ئه‌به‌ن، گه‌وره‌ پساوانی ئه‌و گونده‌ سه‌رشۆر و لاواز ئه‌که‌ن و ئه‌یان گه‌ی‌ن به‌به‌نده‌و ئه‌یان کوژن و له‌نیشتمانی خۆیان ده‌ریان ئه‌که‌ن و هه‌ربه‌و جۆره‌ پاشایان ئه‌و کاره‌ ئه‌که‌ن و ره‌وشتی خۆیان ناگۆرن، هه‌روه‌ها و امان بیستوه‌ له‌باو باپیرمانه‌وه‌ که‌ئه‌و که‌سه‌نه‌ی پاشاو فه‌رمان ره‌وا بون له‌کۆنه‌وه‌ ئه‌و کارانه‌یان کرده‌وه‌.

﴿ وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴾ ودهراستی من نیازم وایه ره او نه بکهم بؤلای سوله یمان و تاقمه که ی به نویندیری خوما دیار یکی زور به نرخ و گه وره، دوا بی ئیمه تهماشا نه کین بزاین نهو نویندیرانه ی من لای نهوانه وه چو ن دینه وه بؤلای من، نه گهر سوله یمان پاشا بی دیار به که وهر نه گری و بهو دیار به رازی نه بی و وازمان لی دیتی و نه گهر پیغمهر بی وهری ناگری به جگهی باوهر هینان رازی نابین .

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ فَمَا آتَانِيَ اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٣٦﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٣٧﴾ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ عَفَرْتُ مِّنَ الْجِنِّ أَنَاءَ أَتْيِكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴿٣٩﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَاءَ أَتْيِكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ ﴿٤٠﴾

﴿ فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ أَتُمِدُّونَنِ بِمَالٍ ﴾ دوا بی کاتی نویندیرانی بهلقیس چوون بؤلای سوله یمان به دیار به که یانه وه سوله یمان به رویه کی کراوه و گه شه وه تهماشا ی نویندیره کانی کرد، کاتی نویندیره کان تهماشایان کرد سوله یمان پاشایه کی زور گه وره به و زور به ده سه لاته، کوشک و له شکری وای هدی به له مه نه ره بی پایته ختی هوزی سه به ندا وینه یان نه، کاتی به خزمهت سوله یمان گه یشتن دیار به که یان پیشکesh به سوله یمان کرد، سوله یمان زوری پی ناخوش بوو، چونکه نهو نامه ی بؤ بهلقیس نار دبو خوی بیت بؤلای. نه که دیاری بؤ بنیری و ووتی: ئیوه نه تانه وی به دارایی یارمه تی من به دن، ئیوه تهماشا ی سامان و پله و پایه ی من بکه ن، ئایا ئیوه گومان نه به دن من داوای دیاریم له ئیوه کردوه؟ .

﴿ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرٌ مِّمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنتُمْ بِهَدْيَتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴾ دوايي خواي مهزن به خشويه بهمن شتي چاكره لهوشته يئوه هيئاوتانه بو من. خواي مهزن سامانيكي فراواني بهمن خشيوه و گهوره تره لهوه يئوه ههتانه من زور بههيزترم لهئيوه، خواي مهزنجو كهو ناده ميزاد و باو بالنده ي بومن رام كرده هه موويان له خزمه تي مندان، لههوي خوشي و رابواردن شتيكي واي داومه تي به كه سي تري نه داوه، من چاوهرواني نهوه ناكمه دياريم بو بئرن وداواي باوهر هيئانتان به خوا لي نه كه م، بهلكو ئيوه بهو دياريه ي خوتان دلخوشن و دلتان به جواني جيهان نه كريته وه. له پاشا دياريه كه ي وهر نه گرت و نويته ره كاني ناردده وه بولاي بهلقيس، هه چهنده ديار ي هوي خوشه ويستيه و پيغمه ميري خويشمان وهري گرتوه، بهلام سوله يمان وهري نه گرت، چونكه بهلقيس به نياز ي خوشه ويستي نه يئاردبوو، ويستوي سوله يمان تاقي بكاته وه ئايا پاشايه يا پيغمه ميره؟

﴿ اَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنَخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴾ سوله يمان به لئير سراوي نويته ره كاني ووت: تو بگهريزه وه بولاي بهلقيس و تاقمه كه ي به دياريه كه يانه وه، نهوه ي نه ي بههيزو تواناي من بو نهواني بگيره وه بهوان بلي: من به ته ماي دارايي نيم، من نه مهوي نهوان باوهر به خواي مهز نههين، نه گهر باوهر بههين رزگاريان نه ي له ههردوو جيهاندا نه گهر نهوان بهردهوام بن له سه ر بچ باوهر ي، دوايي ئيمه بهله شكريكي واوه ديي بولايان تواناي بهر گريان نه ي و خويان نه گرن له بهردهميانو، بهراستي ئيمه نهوان ده رنه كه ين لهزهوي نيشتماني خويانان به سه ر شورشي و لاوازي و نهوان بي نرخ نه بن، دوايي نويته ره كان چونه وه و نهوه ي بينان ويستيان بوياني گيرايه وه ووت ي: بهراستي سوله يمان پيغمه ميره و ئيمه تواناي جهنگمان نيه له گه ل پيغمه مه ران. بهلقيس نياز ي وه لامدانه وه ي سوله يمان ي كرد، خوي و پساوه گهوره كاني تاقمه كه ي رويان نكرد بولاي سوله يمان و باوهر به خواي مهز نههين و په يره وي سوله يمان بكه ن، بهرله وه ي بگه نه لاي سوله يمان ويستي هه ندي كاري په كه خهري تايه تي نشان بدا بهوان، بويه سوله يمان:

﴿ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيَكُمِ يَأْتِيَنِي بَعْرُشُهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴾ فه رموي بهوانه ي له ده وري بون: چ كه سي له ئيوه نهو ته خت و كورسيه ي بهلقيس نههيني بولاي من بهرله وه ي نهو و تاقمه كه ي بين بولاي ئيمه و باوهر بههين و په يره وي ئيمه بكه ن، له بهرله وه ي تواناي خوايه كي نهو تو بينن من داوايان لي نه كه م بولاي په رستي، نهو كورسيه ي بهلقيس دانرابو له هوده يه كي زور قايم و قوفل درابوو له ده رگاكي.

﴿ قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتَيْكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِي أَعِيبُ ﴾ ديويكي زه به لاحي بي باوهر و بههيزي نهوان ووت ي: من نهو ته خته ي بهلقيس نههينم بولاي تو بهر له وه ي تو لهو جيگه يه ي خوت هه لسي و بهراستي من له سه ر هه لگرتي نهو ته خته ده ست پاكم و گه وهرو لوعلوعو شته به نرخه كاني نه پاريزم، سوله يمان فه رموي: من نه مهوي نهو كورسيه بههيزي بو نهو مه بهسته.

﴿ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ ﴾ كه سيكي نهوتو زانين ومه بهستی نامه ناسمانیه كانی لایو ووتی: من نهو تهخته بهلقیس نه هیتم بۆلای تو بهر له وهی چاوی خۆت وهر گپیری بۆلای خۆت یانی له چركه یه كا یا له چه ند چركه یه كا، سوله یمان فهرموی: بیهینه و دوا یی نه ویش هینای.

زانایان بیریان جیاوازه له دیاری کردنی نهوز كه سه دا، نایا جبره ئیل بوه یا فریشته یه تر یا ناسه فی کوری بهرخیا، هندی له زانایان نه لّین: نهو كه سه سوله یمان خۆی بوهو به کاریکی په خه ری خۆی هیناویه تی و ههر چۆنی بی به هو ی كه سیكه وه نهو تهخته له چاو نوقان و كردنه ویدا هیناوه. هه موو شتی هه رخوا نه یزانی.

﴿ فَلَمَّا رَأَاهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ ﴾ دوا یی کاتی سوله یمان نهو تهخته بهلقیسی بینی دانراوه له لایا، سوله یمان ووتی: نهو یاریدان و ریزه ی من ریزی په وهر دگاری منه، له بهر نه وهی من تاقی بکاته وهو نیشانی دانیشتوانی بدا نایا من سوپاسی خوای مهزن نه كه م یا سوپاسی نهو ناكه م. بهراستی من سوپاسی چاكه كانی خوای مهزن نه كه م به سه ر منه وه.

﴿ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَفُورٌ كَرِيمٌ ﴾ وه هه ر كه سی سوپاسی خوای مهزنی کردی، دوا یی بهراستی سوپاسی بۆخۆی كردوه سوده كه ی هه ر بۆ خۆیه تی و نه بیته هو ی چاكه ی زۆر تر بۆی و خوای مهزن چاكه ی تری بۆ زۆر نه كا، هه ر كه سی سوپاسی خوای مهزن نه كا، دوا یی خوای مهز نیبۆستی به كه س نیه، سه خی و گه و ره یه چاكه نه به خشی به هه ر كه سی ئاره زووی هه بی.

قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا
نَنْظُرْ أَن تَدْنَىٰ أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ
أَهَٰذَا عَرْشُكِ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأُوتِينَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ
﴿٤٢﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ
﴿٤٣﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ

سَاقِيهَا قَالَ إِنَّهُ صَرَحَ مُمَرَّدٌ مِّن قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي
ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾

﴿ قَالَ نَكْرُوا لها عَرْشَهَا نَنْظُرْ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ ﴾ سولهيمان فهرموى بهههندى له پياوانى بهردهستى خوى: ئيوه ههندى له شيويه تهخته كهى بهلقيس بگورن وههندى رپوالهتې داپوشن ، ئيمه تهماشا نه كهين نايآ بهلقيس راغوبى وهرنه گرى بولآى ناسينه وهى تهخت و كورسى نيشتمان هكهى خوى يا بهلقيس لهو كهسانهى نهوتويه رانومآى وهرناگرن بولآى ناسينه وهى كورسيه كهى خوى .

﴿ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ ﴾ دوايى كاتى بهلقيس چوو بولآى سولهيمان و تهخته كهى بهسهر رانوتيرا و له لايآ وهستا وسهرگردان بوو هاتوچوى نه كرد، شيوازي تهخته كه لهوه نهچوو نهوهى خويي، بهبهلقيس بيژرا: تهماشاي چ شتي نه كهى، نايآ نه تهخته وينهى تهخته كهى تويه؟ ووتى: وهك نهوه وايه نهوهى من يى، دوو رنيه نهو يشي .
﴿ وَأَوْتَيْنَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴾ بهلقيس ووتى: بهراستى سولهيمان بهلگهى بينگومانى بهرپا كرد لهسهر پيغه مهرايه تى خوى، وه ئيمه زانياريمان پى بهخشر ابوو له پيش نهو بهلگهيه لهسهر راستى پيغه مهرايه تى سولهيمان و ئيستا باوهرمان هيتا به په يامه كهى و ئيمه فهرمان بهر دار و مل كه چى فهرمانى نهوين ههندى له زانايان نه لين نهو رستانه فهرمودهى سولهيمان .

﴿ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴾ وهريگهى گرتبو له بهلقيس شتي نه پيهرستى له جگهى خواى مهزن كهريگهى خوا پهرستى بدوزيته وهو باوهر بهيه كيتى خواى هه بى ، چونكه بهراستى بهلقيس له ناو تاقيمكى بى باوهر دا پى گه يشتبوو كه خوريان نه پهرست .

سولهيمان بهر له وهى بهلقيس بگاته لآى فهرمانى دا به نه ندازياره پسپوره كان و به جنو كه كان كو شكى كى ناياب و بهرزى بو دروست كهن، بهردهمى نهو كو شكه شوشهى پاك وريك ولوسى، بهجورى بى ناو له ژير شوشه كه وه برپواو ماسى بلاو بكه نه وه به ناو ناوه كه دا، كاتى بهلقيس هات .

﴿ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَ عَنْ سَاقِيهَا ﴾ بيژرا به بهلقيس : تو برو بوناو نهو كو شكه هه تا به خزمهت سولهيمان بگهى، دوايى كاتى چوه ناو كو شكه وه

ته تفسيرى زمانا كويى

ترسا و سهری سورما و وای زانی تهختی سوله یمان به سهر ناوژ داناووه، چاوی کهوت به کورو
کومه لیکي زور له بونه وهرانی جیاواز له یه کرتی، پو شاکه کهی خوی بهر زر کرده وه ههتا
تهرنه بی. دوا بی کاتی ناووه ی کوشکه کهی بیی وای زانی ناویکی زور گه ووه و قوله
ههردوو قاچی خوی دهر خست.

﴿ قَالَ إِنَّ صَرْحَ مُمَرَّدٍ مِنَ الْقَوَارِيرِ ﴾ سوله یمان به بهلقیسی فهرمو: تو مه ترسه و خو
هه لمه که نه و ناو نه، نه وه کوشکیکه ناووه ی دروست کراوه له شوشه یه کی پاک و لوس ناو
له ژیره و نه روا.

﴿ قَالَتْ رَبِّي إِيَّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ بهلقیس ههستی
به به شیمان وه کرد له سهرکاری پیششوی خوی ووتی: نه ی پهروه ردگاری من: به راستی من
سته م له خورم کرده که خورم په رسته و من نیستا له گه ل ئایینی سوله یمانام مل که چ و
سهرشوری فهرموده ی خوا به کم پهروه ردگاری بونه ورا نه.

بو زانین: دوا ی باوه رهینانی بهلقیس باسی دواوژی نه کراوه نه له نامه ی خوی مهزندا و
نه له فهرموده ی پیغه مهردا ﴿ ٤٥ ﴾، زانایان نه لئین: نه و دهنگ و باسه ی نه گیریتسه وه
که سوله یمان پیلانیکی پتک هیناوه بونه وه ته ماشای قاچی پروتی بهلقیس بکا راست نیه،
چونکه بهلقیس بیگانه بوه و شایانی سوله یمان نیه، ههروه ها بیران جیاوازه: نایا بهلقیس شوی
کرده یان نه، ههندیکیان نه لئین: سوله یمان ماره ی کرده کوریک ی لی پهیدا بوه، ههندی
تریان نه لئین: سوله یمان ماره ی کرده له زی توبه عی پاشای هه مدان.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَتَقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ
بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا أَطِیرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَیرُكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ
رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾ قَالُوا
تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا

مَهْلِكْ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَمَكْرُؤًا مَكَرًا
وَمَكْرَنًا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ
﴿٥١﴾ فَبَلَكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِن فِي ذَلِكَ
لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ ﴾ وه ئیمه ره وانه مان کرد بؤلای
هؤزی سه مود سالحی برای ره گهزی خویان، له بهر نه وهی خوی مدزن بهر ستن و واز له بت
بهرستی بهت کان بهتین .

﴿ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴾ دواپی کو تو پر نهو هؤزه بوون به دور تا قم دزایه تی
یه کتریان نه کرد: تا قمی کیان با وهریان هیناو ووتیان: ئیمه با وهریان به وه هدیه نیرا وه بؤلای
سالح، تا قمی تر ووتیان: ئیمه با وهریان به وه نیه .

﴿ قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَفْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾
سالح به دلسؤزی و له سه رخؤ ووتی: نهی تا قمی من: ئیوه له بهر چ شتی داوای به په له
هاتنی سزا نه کن که هات په شیمان بونه وه سوودی نیه بهر له هاتنی چاکه یه نه نجامه که ی
رزگاری و بی وه یه، بؤ ئیوه داوای لی خوشبوون له خوی مدزن ناکه ن، بؤنه وهی به زه بیتان
بؤ به کار بهتیری و سزاتان نه درئ، دوا تا قمه که ی سالح ووتیان: تو هره شه مان لی نه که ی،
نه گهر تو راست نه که ی نهو سزایه تی تو باییت بؤلامان .

دوا نه وهی بهر ده وام بون له سه ر بی با وه ری گرانیکی زؤر سه ختیان تو وشو که م ناوی
پهیدا بو تو وشو سزای سه خت بون له لایه ن خوی مدزن وه ووتیان: بهر استی ره وانه کردنی
تو نه گبه تی دا به سه ر ئیمه دا .

﴿ قَالُوا أَطِيرًا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ ﴾ تا قمه که ی سالح یه سالحیان ووت: ئیمه نهو نازارو
گرانی دوزمنایه تی نیوان خؤمان نه ده یه پال نه گبه تی و بهد فیری توو تا قمه که ی تو ، به بؤنه ی
خرابی ئیوه وه ئیمه تو وشو خرابی بووین .

ته فسیری زمانا کوبی

﴿ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ تُفْتِنُونَ ﴾ سالح فهرموی: هیچ شتی خوی له خویا بهدفری نادریته پال، بهلام شتی وا هدیبه نه بیته هوی خرابی و نه گبه تی، چاك و خراب تاقی كردنه وهی خویا به بونده کانی خوی، بهلکو ئیوه تاقمیکن تاقی نهو کرینه وه و سزاتان نه دری به هوی گوناھی خواتانه وه، نهك به بونه ی نه گبه تی شتی تره وه .

بۆ زاین: ئیویسته ئاماژه بکهین بۆلای بی نه قلی و لادان له ناین، هه ندی له ئاده میزاد خرابی و بهدفری نه دهنه پال هه ندی ژماره یا مروقی یا ئامیری، گومانیان وایه هه رکاتی تووشی که سیکی ناسراو بن تووشی خرابیه نه بن. یاقه له رهش یا فلان بالنده خویندی نابی بچین به لای کاریکی خواتانه وه، نه گهر بچن تووشی خرابیه نه بن، نهو شتانه به گویره ی ناین راست نین .

﴿ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَصْلَحُونَ ﴾ وه له ناو حیجری شاری سه مودا نو تاقم هه بون هه ریه که یان لی پرسراویکیان هه بو خرابیه یان بلا و نه کرده وه له ناو زه ویدا و هانی ئاده میزادیان نه دا له سه ر خرابه وهیچ جوړه چاکیه کیان لی پهیدا نه نه بو، بهلکو پیشه ی گه وره و بچوکیان خرابیه ی رووت بو .

بهو کاره خرابیه ی خویانه وه نه نه وه ستان . بهلکو په یمانیان نه دا له سه ر کردنی کاری خراب و رایان نه سپارد له سه ر کردنی دوا ی مردنی خۆشیان ، بۆ نمونه کۆبونه وه بۆ پیک هاتی پیلانی که سالح و تاقمه که ی له ناو بهن .

﴿ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا نَشْهَدُكَ بِهِ وَانَنَا لَصَادِقُونَ ﴾ هه ندیکیان به هه ندی تریان ووت: ئیوه هه موتان کۆبینه وه و سویتد به خوی مه زن بخون بۆیه کتری که سالح و خۆزانه که ی له ناویان بدن له شه ودا، له پاشا نه گهر تاقمی سالح هاتن و نه یانو یست تۆله بکه نه وه به راستی نهو کاته ئیوه به خواهن خۆینه که ی بلین: ئیمه ئاماده ی کوشتیان نه بووین نه هی خۆی و نه خۆزانی و، به راستی سویتد بخون که ئیمه راست نه کهین ئاماده ی کوشتیان نه بووین .

﴿ وَمَكْرُؤًا مَكَرًا وَمَكْرَنَا مَكَرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ وه تاقمی سالح پیلانیان پیک هیتا بۆ کوشتی سالح زۆر به فیلاوی، به وینه ی پیلانی قوره شییه کان بۆ کوشتی موحه مه د ﴿ ٢٥٠ ﴾ به لام خوی مه زن ئاگای له پیلانی نه وانه فهرموی: ئیمه پیلانیکی زۆر گه وره مان بۆ له ناو بردنی نه وان ساخته هیتا بهرله کاتی به کاره یانی پیلانی نه وان، دوا یی سزاماندان بهرژاندنی به ردی سۆر کراوه رهق و نه وان هه ستیان به له ناو بردنی خۆیان نه نه کرد .

﴿ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْرِهِمْ أَنَا دَمَرْنَاهُمْ وَقَوْمِهِمْ أَجْمَعِينَ ﴾ دوا یی تۆ ته ماشا بکهو بیر بکه ره وه به چ جوړی بۆ کۆتایی پیلانی خرابی نه وان و نه نجامه که ی به راستی ئیمه نه وان و تاقمه که ی نه وانمان له ناو برد هه مویان ویه که که سیان رزگاریان نه بوو .

﴿ فَبَلَكَ بَيُوتَهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾ دوایی نائیه وه خانه کانیانه روخاؤن و دارو پهردویان که وتون به سهریه کا بهوی ستم و بی باوه ریانه وه، به راستی له توله کردنه وهی بی باوه ران و پیلانیان و ناموزگاری کردن و نیشانهی گرنکه بو تا قمی ناموزگاری و هر گرن و بزنان به توانای نیمه .
﴿ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴾ وه نیمه که سانیکی نه وتو باوه ریان هینابو له سالح و باوه رداران رزگارمان له پیلانی بی باوه ران نه وان تا قمی بوون خویانیان نه پاراست له بی قدرمانی خوی مدزن .

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ

أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَيْتَكُمْ لَتَأْتُونَ

الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾

﴿ فَمَا كَانَتْ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالَ أَوْ أخرجوا آل

لُوطٍ مِّنْ قَرِيَّتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّبْطِئُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ

وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَاتَهُ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْغَيْبِ ﴿٥٧﴾ وَأَمْطَرْنَا

عَلَيْهِمْ مَّطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾

﴿ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴾ وه تو باسی لوت بکه و بیری بکمره وه کاتی نیمه نه ومان ره وانه کرد بولای تا قمه که ی خوی و به وانی ووت: نایا ئیه بو نه و کاره زور بیز لی کراوه و ناپه سه نده له نه و به ری خرابی و بی ناموسیه نه یکه ن، ئیه نه زنان زور خرابه و ناره وایه و ئیه نه یکه ن به ناگاداری ناده می زاد و ئیه نه و کاره ناره وایه به چاوی خوتان نه ی بین .

﴿ أَنْتُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴾ نایا ئیه بو نه چنه لای پیوان له پشته وه له بهر ناره زوی ناره و او ناپه سه ندی خوتان له جگه ی ژنان به و پاکیه هه یانه به کویره ی سروشت . پیوان بو نه و کاره بیز لی کراوه دروست نه کراون، به راستی ئیه تا قمیکن نه زنان و له ریگه ی راست لاتان داوه .

کاتی لوت تاقمه کهی خوی ترساند له سهر کردنی کاری نارهوا ولادان له کاری رهوا له گهل ژنان به پاکي. که ژنان سهر چاوهی زاوژی و زۆر بوونی ناده میزادن وئاوه دان کردنه وهی ماله کانه، له ژنان لائهنه دن بۆلای پیاوان که پیاوان به گوێرهی دروست بوونیان بۆ ئه و کاره خراپه دروست نه کراون، ئه و تاقمه داوین پیسانه که به لگه یان دهست نه کهوت خویان له و کاره خراپه دوور ئه خه نه وه به ووتوێژ ، په نایان برد بۆلای زۆر و ئازاردان و هه ره شه کردن له لوت .

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابُ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لَأُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴾
دوایی ئه و تاقمه هیچ وه لامیکیان بۆ نه مایه وه و رو به روی لوت بوه ستن مه گهر ئه و تاقمه ی لوت ووتیان به یه کتری : ئیوه لوت و ئه وانه ی باوه ریان هیئاوه له خۆی و زاعوراو ریسای هه ردوو کچه که ده ریان بکه ن له سه دومی گوندی خۆتان چونکه به راستی ئه وان ناده میزادیکن خویان له م کاره ی ئیمه دوور ئه خه نه وه و خویان له چونه لای پیاوان به پاک ئه گرن .

﴿ فَأَلْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا إِمْرَأَتَهُ قَدَرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ دوایی ئیمه لوت و خیرانه که یمان رزگار کرد له خراپه ی ئه و تاقمه داوین پیسه و فه رمانغان پیدان شه وی له و گونده ی دانیشتوانی سته مکار بوون ده رچن چونکه سه ره له به یانی سزا ئه رژی به سه ریانا جگه له ژنه که ی لوت دیاریمان کردبوو بریارمان دابو بمیئته وه له گهل ئه و بی باوه رانه دا ماونه ته وه له گونده که یاناو سزای بدری ، چونکه بی باوه ر بوون .

﴿ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطْرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ وه ئیمه رژانمان به سه ر تاقمه بی باوه ره که ی لوت بارانیکی زۆر سه خت به به ردو ئاگره وه ، دوایی بارانی ئه و که سانه ی ترسینراو بوون به سزای خراپ و له ناو به ری ئه و تاقمه بی باوه ره بو له ناوی بردن و بوون به خۆ له میش .

به یاریده ی خوا کو تای به مانای جزمی نۆزدههم هات له رۆژی ههینی

ریکه وتی (۸) ی مانگی سه فهری سالی (۱۴۲۱) ی کوچی

به رانه ر ۱۳/۵ / ۲۰۰۰ زایینی

پیرست

لاپږه	باسه کان و بابه تده کان
۹	موحه مده گدوره ترینه گدوره کانی میژوه
۱۱	(برهان التمانوع) و پرساری خویندکاری له ماموستا کدی
۱۴	بدلگه لده سر پاراندوهی پیاوچا کان به هوی فدرموودهی خوداوه
۱۶	شی کردندهی مانای (فقتاهما) و سودی ناو
۲۳	مده بست و مانای (المیزان) له پژوی دواپی دا
۲۹	چ کدسی بووه ووتوویه نیراهیم بسوتین
۶۰	کده عیدی بدریز له کاتی نوحده هده بووه
۶۱	چ کاتی دروسته خاوه نی قوربانی له گوشته کدی بخوات
۷۳	باسی سلمان روشدی گزفا (نفار) و باسی غدرانیف
۹۱	به سوودترین زانست له بارهی حدوت ناسمانه کانه ده
۹۵	مانای تدنور و جیگدی هده لقولانی لافاوی نوح ید کده مجار
۱۳۶	خودای مدزن چوار کدسی له خراپه پاک کردوده تده
۱۳۷	نوشته به خشراره به عایشه به کدسی تر نده به خشراره
۲۳۶	نوه نو کاراندی دراوه به موسا به تابیدتی

خویندیری هیژا لم بهر گه دا نهر کی چاویا خاشانی نهم هه لانه بگره نه ستوی خوت

ههله	راست	لاپه ره	دیر	ههله	راست	لاپه ره	دیر
مهوسهعه	مهوسوعه	۷	۲۳	تعلمون	تعلمون	۱۰۲	۵
وهه بکرتین	وهه بکرتین	۱۰	۲	زبور	زبور	۱۰۲	۲۲
(یعلمون)	یعلمون	۱۴	۶	سزای ن	سزا	۱۰۳	۱۸
(والارش)	(والارض)	۱۶	۸	پهروه دکار	پهروه دکاریان	۱۰۴	۶
(رتنا فققناهما)	رتنا فققناهما	۱۶	۸	وه چاکانه	وه چاکانه	۱۰۵	۱۳
(ان غمید)	ان غمید	۱۷	۳	کاسی	کاسی	۱۰۶	۳
محفوظا	محفوظا	۱۷	۱۱	من خیر	من ضر	۱۰۹	۱۰
نه خوشی	خوشی	۱۷	۱۹	زیند	زیندیوان	۱۱۰	۹
به پله	پهله له	۲۰	۵	بیگره	بیگره مهوه	۱۱۵	۲۱
وجههم	وجههم	۲۰	۱۷	کاته	دگانه	۱۱۷	۱۴
وکفی نیا	وکفی بنا	۲۳	۱۷	قورنانی	قورنانی من	۱۱۷	۱۷
شتی	شتی	۲۴	۳	به رزه یی	به به زی تری	۱۱۸	۱۴
په یلهر	په یکه ره	۲۵	۱۰	چوه بده	چوه بوه وه	۱۱۸	۱۷
له وانه نیه	له وانه یه	۲۶	۲۰	به نیوه	نیوه یی	۱۱۹	۸
من الضالین	من الصالحین	۳۰	۲۱	العابدين	العابدين	۱۱۹	۱۰
وا دخلنا	وا دخلما	۳	۲۵	له ریوه	له به ریوه	۱۲۰	۶
به لای شتی	به شتی لای	۴۷	۹	سه د	هه شتا	۱۲۴	۴
بین ۷ ی	بین نه وه یی	۴۹	۱۲	نهوو	نهو	۱۲۶	۳
تابلوی	تابوی	۴۹	۱۴	تادان	تاوان	۱۳۵	۱۴
نه دانه وه	نه دانه	۵۱	۴	به لی چ	به لی بوردن	۱۳۷	۳
چاکتر	چاکتره	۵۲	۹	که مه ره	که مه ره یی	۱۴۳	۳
ضر	خر	۵۳	۱	الله	یغنیهم الله	۱۴۴	۱۲
چاکه	چاکه یی	۶۹	۱۱	بد	به دن	۱۴۵	۸
املمین	املیت	۷۰	۱۳	مهز	مهزن	۱۵۲	۲
باوه ریان	باوه ریان نه هیناوه	۷۰	۱۵	داته	دابه	۱۵۴	۱۳
والذین	والذین	۷۲	۲۴	دوو رکانه	دوو رووه کان	۱۵۷	۴
عه رانیف	عه رانین	۷۴	۲۱	زعنوا	دعوا	۱۵۷	۱۱
خوای	خوا	۷۷	۴	سویچندی	سویند	۱۵۷	۲۸
له خشته یی	له خشته یی	۷۷	۲۰	یبتن	یبتن	۱۶۲	۱
خوا	خوا به	۷۸	۷	انزل له	انزله	۱۷۰	۲۰
مهز	مهزن	۷۹	۱۳	کنزا	کنز	۱۷۲	۹
به رتا	به رتانا	۷۹	۱۷	بنه وه راندا	بنه وه راندا	۱۹۱	۱۴
ایه دیهم	ایه دیهم	۸۳	۱۷	و نیمه	و نیمه و	۱۹۴	۶
زانابان	زانایان	۸۶	۱۶	أسود	سواء	۱۱۸	۲۰
للغوی	اللغو	۸۸	۱	ناقة الله	ناقة	۱۲۱	۴
آتیغی	آتیغی	۸۸	۹	خوای	خوا	۲۳۵	۲۰
آنیمه	نیمه	۹۰	۱۱	له داوی	له داوی	۲۳۶	۶
وزه یی	وه رزی	۹۲	۱۲	امری	فی امری	۲۴۳	۵
النور	النور	۹۵	۲۱-۲۰	نهوز	نهو	۲۴۶	۵
ره وانه	ره وانه مان	۹۷	۱۵	کشف	کشف	۲۴۷	۲۵

هله	راست	لاپهړه	دیر	هله	راست	لاپهړه	دیر
القورابر	قواریر	۲۴۸	۵	پزگارمان	پزگارمان کردن	۲۵۱	۶
نډو	نه	۲۵۰	۳	لاوط	لوط	۲۵۲	۷